

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

vedat türkali

141. BASAMAK

VEDAT TÜRKALİ

141
141
141
141
141
141
141

141
141

nci BASA
MAK

ARARAT YAYINEVİ

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

VEDAT TÜRKALİ

141. BASAMAK

O Y  N

A R A T Y A Y I N E V İ

ArasizADE Kitap Arsi - <https://arasiy.org>

ARARAT YAYINEVİ
Nuruosmaniye Cad. 24/2
Cağaloğlu - İstanbul
P.K. 819 Sirkeci - İstanbul
Telefon : 27 04 71
İstanbul - 1971

B a s ı l d ı ğ ı v e D i z i l d i ğ i y e r
D İ L E K M A T B A A S I
Cağaloğlu Arıfpaşa Sok. Kaviak
İş Hanı No: 1-2 Kurt İş Hanı yanı
Tel : 26 63 78 — İ S T A N B U L

Politik, devrimci bir halk oyunu yapmak, acılı güldürü içinde Türkiyeyi eleştirmek istedik. İsteyen okur, isteyen oynar.

Vedat TÜRKALİ

141. BASAMAK

Kişiler:

Hasan	Kırk yaşlarında
Selman (Sülman)	Kırkbeş yaşlarında. Fabrikatör
Zühtü (Zihni)	Kırkbeş yaşlarında. Orta tabakadan, memur..
Mehmet	Elli yaşlarında. İşçi. Kerim'in babası
Kerim	Yirmi yaşlarında. İşçi
Sabahattin	Yetmiş yaşlarında. Emekli Albay
Oya	Yirmibeş yaşlarında
Selvi	Kırk yaşlarında. Hüseyin'in karısı
Hamdullah	Ellibeş yaşlarında mülk sahibi
Hüseyin	Ellibeş yaşlarında. Kapıcı, seyyar satıcı
Nail	35 yaşlarında sanatçı, düşünür, aydın
Mr. Pikson (I., II., III.)	Kırkbeş yaşlarında bir Amerikalı
Hacı Ahmet (Hacı Mahmut)	Altmış yaşlarında
Süheylâ	Yirmibeş yaşlarında
Amerikan bahriyelisi, halktan kişiler, film makinisti, v.b.	

L BÖLÜM

Solda, ortada bir alan. Gerisinde bir yapının ön yüzü. Yapı, her katı ayrı biçimde bir mimarlık görünüşü içinde gülünçtür. Osmanlı ahşabı, betebe mozaik, çıplak, tuğla, beton v.b. Tavanı ve üst katları görünmez tabii.. Yükselip gidiyordur. Önde bir büyük kapı vardır. Osmanlı zevkinde, antika gibi çarpıcı bir kapı. Pencereleler de ayrı biçimde ve zevkle süslenmiş ve perdelenmiştir. Pencereleler de büyük kapı kadar ilgi çekicidir. Sol taraf yapıya bitişik bir çiftlik çiti ile kapatılmıştır.

Alana bitişik sağ yan, yapının en üst katını ve tavanını gösterir. Bu üst katta ortaya, alana bitişik olan yana bir toplantı odası düşer. Arkadan gelen bir merdivenle girilir buraya. Yani yapının ön kapısından giren bu merdivenlerden çıkarak yapının üst katına gelmektedir. Toplantı odasının bitişigi, yani sahnenin görülen sağ yanı Nail'in odasıdır. Bu oda, bir çatıkati ressam atölyesi havasındadır. Arkaşı boydan boya camlı bir teras balkon. Arkada İstanbulun, cami ve minareleriyle soylu bir görüntüsü. Her iki odanın üstü, yani yapının tavanı kısa bir duvarla çevrili bir düzlüktür. Bu tavana çıkmak için toplantı odasının arkasındaki, dikkat çekici görünüşte iki basamaklı bir merdivenden geçmek gereklidir.

Alana bitişik sağ yandaki bütün bu bölümler, solda yükselen yapının üst kat ve çatısının kesitini vermiş olur.

Selman, Zühtü, Mehmet merdivenleri çıkmış, top-

lantı odasına girmektedirler. Köşede, merdivene yakın bir yerde, donuk, hareketsiz duran Hasan'a ve arkasındaki dikkat çekici iki basamağa çekingenlikle bakarlar, başlarını çevirirler. Mehmet kasketini yandaki bir çiviye asıverir. Kasket sürekli göze çarpacak bir yerdedir. Merdivenlerden Albay Sabahattin'in yaşlı, hırıltılı sesi duyulur önce.

SABAHATTİN'İN SESİ — ... O zaman senden daha gençtim ben... Çakı gibi bir mülâzimi evveldim... Allahüekber dağlarında...

Kerim'in koluna girdiği Sabahattin içeri girer, devam eder.

SABAHATTİN — ... Kar desen adam boyu ... Kafkas cephesi bu ... Bir gün Enver Paşa ...

Bir öksürük nöbetiyle keser. Baştan beri herşeye, herkese yukardan bakan Selman kızgınlıkla bakar Albaya, başını çevirir.

SELMAN — Başladı gene...

Zühtü babacan güler, boşver gibisine bir baş işaretiyle bakar Selman'a. O aynı soğukluktadır. Sabahattin masa başına yönelirken birden Hasan'ı görür, öksürüğüne bile hâkim olup daha da dikleşir, başını nefretle çevirir. Kerim'in kolundan sıyrılır gibi bir gençlik davranışıyla gelip masaya çökerken tekrar alır.

SABAHATTİN — Ha, ne diyordum ... Enver Paşa bir gün...

Başını sertçe çeviren Selman dişlerinin arasından öfkeyle söylenir.

SELMAN — Hay allah kahretsın.

Zühtü güler ve sigara uzatarak Albayın konuşmasını önler.

ZÜHTÜ — Albayım sigara?

SABAHATTİN — Teşekkür ederim, öksürtüyor.

Bu arada Kerim de Hasan'a bakmaktadır. Mehmet Kerim'e sert bir baş işaretiyle çıkışır ve yer gösterir.

MEHMET — Şoriya otur.

Kerim oturur. Albay cebinden bir başka sigara çıkarmıştır.

SABAHATTİN — ... ha bir gün...

Zühtü aynı babacan edayla gene keser.

ZÜHTÜ — Hazırladınız mı Albayım?

SABAHATTİN — Neyi?

ZÜHTÜ — Unuttunuz galiba ... Niye toplanıyoruz bugün?

Sabahattin birden keser.

SABAHATTİN — Unuttum muu? ... Kanal harekâtında Büyük Cemal Paşanın karargâhındaki bütün zabitanı künyeleri ile sayarım.

SELMAN — A vallahi başlar şimdi.

SABAHATTİN — ... eee yaşlandık ama, şükürler olsun mevlâya henüz bunamadık Zühtü bey oğlumuz.

Selman manalı ve alaylı baş saalar. Zühtü aynı babacan haliyle gülümseyerek

ZÜHTÜ — Estafurullah Albayım... Aklımdan bile geçmez böyle şey.

Tam o sırada merdivenden hepsinin başını o yana çevirten bir kadın sesi duyulmaya başlar. Canlı, neşeli, oyun havasında genç bir ses.

OYANIN SESİ — 34.. 35.. 36.. 37.. 38.

Merdivende görülür.

OYA — 39 ... Kıvrk ... A gerçekten de tastamam 140 basamakmış

Hasan'ın yanındaki iki basamağa tam bir patavatsızlıkla bakması odadakilerde soğuk bir tesir yapmıştır. Anlamalı bakışmalar olur. Kız da şaşkın bakar bir an, gözü bir an Hasan'da kalır. Ötekilerin tepkisine bakar, başını çevirir.

OYA — Günaydın.

Karışık sesler. — Merhaba.. Aleykümselâm... Günaydın.

Yalnız Selman bey iltifatla ayağa kalkar, yer göstererek

SELMAN — Günaydın Oya hanım. Böyle buyurun.

OYA — Teşekkür ederim.

SELMAN — Yoruldunuz mu?

OYA — Yoo ... Spor gibi geldi. Bütün gün masa başında tak tak tak daktilo yazdıktan sonra insan zıplıyarak çıkıyor. Ama bir asansör gerekiymiş doğrusu, (Albayı işaretle) Bey amca nasıl çıktı kimbilir?

SABAHATTİN — (İsyanla) Eksik olmayın küçük hanım kızım beyamcanızı düşündüğünüze... Ama bu bey amcanız Galiçya cephesinde karlı uçurum kenarlarında...

SELMAN — Eyvah, gene başladı.

ZÜHTÜ — (Keserek) maşallah beyefendi hepimizden genç. Yalnız kendisi çıksa iyi, kolunda Kerim'i de beraber çıkardı.

SABAHATTİN — Sağolsun Kerim evlâdım.

Oya anlamıştır. Gülümser. Ötekiler de gülümserler. Kerim utangaçtır.

SELMAN — Ee Hamdullah bey gelmeyecek mi?...

Bakışlırlarken merdivenden giren Selvi lâfa karışır. Selvi diyalektle konuşmaktadır.

SELVİ — Gelecek, gelecek... Patlamadınız ya. Acık nefes alın.. İsiyn bekliyo aşşsaada...

Gider, umursamadan Hasan'ın yakınına çöker. Renkli yün çorabını örmeye davranır. Mehmet başı ile sert bir işaret yapar Selvi'ye.

MEHMET — Kız boyanna gel.

Selvi birden dikelir. Anlamamıştır.

SELVİ — Aman borası iyi işte, ne varmış ki...

(Bakışlardan Hasan'a yakınlığının kastedildiğini anlar, umursamaz, omuz silker.)

— Amaaan, allahın bi garibi, ağzı yok dili yok, beni mi yiyecek?

Fakat gene de usul bir kımıldanışla Hasan'dan biraz uzaklaşır. O sırada Oya ile Selman beyin Hasan'ı ve basamakları işaretle bir şeyler fısıldadıkları, Oya'nın anlamlı baş salladığı görülür. Zühtü kelimelere basa basa, uzatarak konuşmasına başlar.

ZÜHTÜ — Efendim, müsaade buyurursanız bendeniz bir hususa temas etmek istiyorum : Hamdullah beyin teahhurunu, gecikmesini bizler bir fırsat telâkki edip vaziyetimizi ve meselelerimizi arizü amiik beynimizde müzakere edelim.

Selvi bir gayretle ördüğü çoraplarından başını şaşkın ve kızgın kaldırır.

SELVİ — Kör oluyum bu herifin lâflarından bi şey anlıyosam.

ZÜHTÜ — Efendim?

SELVİ — Heç yani ... Lâfları çok uzadıyon Züttü efendi.

ZÜHTÜ — (Gülümser.) Senin anlayacağın aramızda konuşalım diyorum Selvi bacı.

SELVİ — Ha dedeğe rahmet şöle diyiver ... Gonuşun gonuşun da yalnız herif nirde ise gelir ... Una göre.

Selvi gene çorabını örür.

SELMAN — Konuşalım, konuşalım ya ... Lâflar burda kalmalı ... Hamdullah beye taşınmamalı.

OYA — (Ürkek bakınır.) Korkacak bir şey mi var yani?

ZÜHTÜ — Hayır efendim, korkacak bir şeyimiz yok tabii de, yalnız haklı Selman beyefendi ... Bizim müşterek menfaatlerimiz hususundaki fikirlerimizin Hamdullah beyin kulağına gitmesinde ehemmiyetli mazarratlar...

SELVİ (Birden keser.) Gammaz olmasaymış dilki bazarda gezerimış. Dutun diliiğizi de gulağına getmesin Soğuk bir sessizlik olur.

SELMAN — Biz mi tutalım dilimizi?

Selvi saflıkla bakar bir an.

SELVİ — Helbet siz dutacaksınız. Ben taşıyacak deelim a lafı. Aha Kerim, aha bu da benim ağam Memed ... yanlarında adam kessen ağzını açıp da bi yellerde töbe vallaa ... (Başını iki yana sallıyarak tamamlar) bak İsiyn olsa, benim herifimdir emme, günahı boynuna olsun, muhanestir, güvenemem. Müzevillik ider...

SABAHATTİN — Biz Halıcıoğlu'nda askerî idadide muhbirlik, müzevirlik, gammazlık edenleri...

Selman, gene başladı gibisine bir el hareketi yaparken Zühtü hemen keser.

ZÜHTÜ — Aman muhterem albayım, rica ederim, sizden şüphe etmek aklınızın köşesinden geçmez. Estafurullah, estafurullah ... Hem konuşalım artık ne konuşacaksak, işi uzatıyoruz... Zaten vaktimiz az. (Yalandan bir nezaketle Albaya dönerek) Müsaadenizle sayın albayım, önce ben bir vaziyeti hülâsa edeyim de sonra siz...

SABAHATTİN — Buyrun efendim, buyrun...

Zühtü bir konuşmaya hazırlık hâreketinden sonra başlar.

ZÜHTÜ — Efendim, malûmunuz olduğu üzere buraya aynı binada ikamet eden ve menfaatleri bakımından müşterek kararlar almalarında zarureti mutlaka bulunan...

SELVİ — Gine başladı... Züttü efendi gözüün sevim, şonun, hani birez gaba Türkçesini di de biz de anlayalım ... Bi gaamet diyorsun ... zarzavat mtlakta diyor-sun, zerzavatın mtlagın işi ne burda?

ZÜHTÜ — Eeee, sen de anlama bazı şeyleri, ne yapalım yani ... Mektep mi açacağız burda ... Allah allah...

Selvi parlar.

SELVÎ — Ben neye anlamıyo muşum? Şona bak hele, biz adam değel miyik? Būğüne būğün gappıcısı değil miyik boranın? Biz anlamıyalım da, fan fin fon, sen de bildiğin gibi döndür burda eyle mi? Hemi de mal saabı değel miyim ben?

Mırıltılar, yatıştırmalar.

— Yahu bırakın.

— Allah allah..

— Açıklayın bari canım...

ZÜHTÜ — Buyur!. Cahille bal yenmez... Al başına belâyı.

SELVÎ — Bana bak hele sen ... sen gendii bi şe belliyon ... el yumruğun yimemiş gendi yumruğun bozdoğan sanır ... vallaha seni ben...

ZÜHTÜ — Eee, çok ileri gittin sen.

SELMAN — Uzattm be kadın...

MEHMET — Gapat kız ... yeter ettiğin be...

SELVÎ — Niye gapatıyo muşum?

Oya yumuşaklıkla girer araya.

OYA — Bak Selvi bacı, ben sana anlatayım ne dediğini de işimiz yüzüstü kalmasın, olmaz mı bacım? Deddiği şu : Biz bu yapıda oturanların çıkarlarımız açısından ortak yargılara varmamızda kaçınılmaz zorunluk vardır.

Selvi donuk bakar Oya'ya. Oya gülümser.

OYA — Tümü özet olarak bu.

Selvi aynı donuklukla bir an daha bakar. Sonra etrafına bakar şöyle. Herkesin gözü ondadır.

SELVÎ — Siz hepiiiiiz anladınız mı bu lafı?

Yaygın bir şaşkınlık. Bir an sessizlik.

SELMAN — Evet, anladık.

MEHMET — Canım anladılar, anlamadılar ... Her bi şeyi de çomaklama (Etrafına bakınır.) Valla be..

Selvi kararlı bakınıp yerine oturur.

SÉLVİ — Ne bildiüz varsa onu edin. Töbe ağzımı açmam gayrı.

Çorabını örmeye koyulur.

SELMAN — İyi edersin.

SABAHATTİN — Sizi dinliyorduk Zühtü bey oğlumuz.

Zühtü tekrar bakınarak bir iki öksürür, boğazını temizler, başlar.

ZÜHTÜ — Efendim, bendeniz meseleyi ayrı ayrı hepimizin menfaati bakımından, bütün hukukî taraflarıyla tetkik ettirdim; sordum, soruşturdum. Bugün vardığımız netice şu : Hamdullah beyin bizlere, bu bina sakinlerine baskı yapmaya, bizim menfaatlerimizi çiğnemeye ne kanunî, ne ananevî, ne ahlâkî hiç bir şekil ve surette hakkı yok.

Nutuk edasında söylenen bu sözler ötekileri etkilemiştir. Albay dikleşir, ötekiler de baş sallayıp bakışırlar. Yalnız Selman sakindir, piposunu içer.

SABAHATTİN — Elbette yok.

OYA — Doğal özgürlüğümüz var, kuşkusuz.

Selvi, siz görürsünüz gibisine öfkeli gülererek çorabını örmektedir. Zühtü yeniden başlar. Kimi yerlerde bastırarak, kimi yerleri çabukça geçerek eski kitabet edasıyla ara sıra uzatarak konuşmaktadır.

ZÜHTÜ — Kat mülkiyeti kanununun 4. maddesinin a fıkrasında : Temeller ve ana duvarlar, bağımsız bölümleri ayıran ortak duvarlar, tavanlar ve tabanlar, avlular, genel giriş kapıları, antreler, merdivenler, asansörler, sahanlıklar, koridorlar ve buralardaki genel tuvalet ve lâvabolar, kapıcı daire veya odaları, genel çamaşırlık veya çamaşır kurutma yerleri, genel kömürlük ve ortak garajlar, elektrik, su ve havagazı saatlerinin korunmasına

mahsus olup bağımsız bölüm dışında bulunan yuvalar ve kapalı kısımlar, kalorifer daireleri, kuyular, ve sarnıçlar, yapının genel su depoları, sığınaklar... Keza gene aynı maddenin b fıkrasında : Her kat malikinin kendi bölümü dışındaki kanalizasyon tesisleri ve çöp kanalları ile kalorifer, su, havagazı ve elektrik tesisleri, telefon, radyo ve televizyon için ortak şebeke ve antenler; sıcak ve soğuk hava tesisleri, keza gene aynı maddenin c fıkrasında : çatılar, bacalar, genel dam terasları, yağmur olukları, yangın emniyet merdivenleri... ve bütün bu sayılanların dışında kalıp da yine ortaklaşa kullanma, korunma ve faydalanma için zaruri olan diğer yerler ve şeyler de (ortak yer) konusuna girer dendiğine göre; gene mezkûr kanunun 23. maddesinin ikinci bendinde : ana gayrimenkulün bir kısmının harabolması halinde, harab olan bağımsız bölüm ve eklentilerinin veya ortak yerlerinin veya bağımsız bölümdeki tesislerin yeniden yapılması için, sağlam kalan bağımsız bölümlerin içinden veya dışından faydalanılması gerekiyorsa o bölümlerin malikleri veya orda başka sıfatla oturanlar buna müsaade etmeye mecburdurlar...

Mehmet bu konuşmayı belli ki pek de anlamadan, ama memnun bir sırtışla dinlemektedir. Birden keser.

MEHMET — Maşşallah bülbül gibi söylüyon Zühtü efendi.

Zühtü Mehmet'e şöyle bir bakar. Kuşkulanmak gerekmediğini anlayınca hafifçe sırtır.

ZÜHTÜ — Günlerden beri kanun maddelerini tetkik ede ede ezberledim... E bize itimat edip bu mülke yönetici seçtiniz. Biiznillahi Taalâ itimadınıza lââyık olmaya çalışacağız elimizden geldiği kadar, değil mi ya.

MEHMET — Ağzaa sağlık. Öyle datlı gonuşuyon ki helâl olsun valla.

Selvi kuşkulu baş sallar, görürsünüz gibisine...

ZÜHTÜ — Şüphesiz her işimizde dikkatle ... vee ... adaletle hareket edeceğiz daima.

SABAHATTİN — Adalet mülkün temelidir Zühtü bey oğlum. Bizler Mohaçlarda, Çaldıranlarda at oynattığımız...

SELMAN — Rica ederim devam edin.

SABAHATTİN ... Yavuzların, Kanunîlerin...

Zühtü birden sesini yükselterek albayın konuşmasını bastırır ve keser.

ZÜHTÜ — Eveeet, gelemim kanuna... Ne diyordu kanun : ... müsaade etmeye mecburdurlaaaaar ... Evet sayın albayım geçen toplantımızda sizin de bilhassa belirttiğiniz gibi Hamdullah bey hepimizin zarar gördüğü harab tavanın, çatının tamirinde bizlere kolaylık göstermeye ve onun kat mülkiyetinde olan bu çatı bölümünden istifade etmemize müsaade etmeye mecburdur. Ayrıca gene binanın hepimizin zarar görmesine sebep olan umumî harabliğına karşı hep birlikte tedbirler almamıza, yıkık duvarların ve merdivenlerin tamirine, su ve havagazı borularının, yağmur kanallarının, elektrik hatlarının, kanalizasyonun tamir ve onarılmasına hiçbir surette mani olamayacağı gibi, doğacak bilumum masraflara da iştirake mecburdur.

MEHMET — Yaşsa.

OYA — Zorunludur demek istiyorsunuz. Bravo, bravo.

SABAHATTİN — Elbette mecburdur.

Selvi aynı kuşkulu davranışı ile çorabını örer. Kerim ilgisiz gibi bakar. Selman kurt bir diplomat edasıyla, piposunu çıkarıp temizler ağır ağır.

ZÜHTÜ — Avukatlarla konuştum. Eğer Hamdullah Bey bizlere mani olmakta ısrar ederse, ya da masraflara iştirâkten içtinâp ederse, derhal bir dava ikame edeceğiz. Dava nasıl olsa lehimize neticeleneceğine göre, biraz geç

de olsa, isteklerimizin hepsini kabule mecbur olacak ve bizler de istediğimiz tamirat ve tadilâtı, biraz geç de olsa, istediğimiz şekilde tahakkuk ettireceğiz demektir.

Mehmet, bir şeye takılmış gibi duralar, Selvi de başını kaldırıp memnun bakar.

ZÜHTÜ — Tamam mı arkadaşlar?

SELMAN — Tamam.

SABAHATTİN — Tamam.

OYA — Tamam.

Zühtü ses çıkarmayan Mehmet'e bakar.

ZÜHTÜ — Sizin fikriniz Mehmet ... bey...

MEHMET — Estafurullah beyim. Biz kim beylik kim?

ZÜHTÜ — Birden durgunlaştınız gibi de ... Önceleri heyecanla takip ediyordunuz, memnuniyetinizi izhar ediyordunuz...

MEHMET — Baştan, ne bilem, iyi gidiyordu, datlı datlı anlatıyordun da...

ZÜHTÜ — Sonradan ne oldu yani...

Selvi birden atılır.

SELVİ — Baştanki lafları bek mi iyi annadın goca gafa Memed?

MEHMET (Birden öfke ile tersler.) Sus gız.. Her bi şeye de burnunu sokmasa olmaz. Aklınlan beni beğenmiyo.

ZÜHTÜ — Boş ver canım, sen bana bak, keyfini bozan bir şey mi oldu?

MEHMET — He ya. Bi defa mahkeme lafı ettiiz, bir... hani biz mahkemeden gorgarık da... cahallık ne de olsa.

ZÜHTÜ — Canım mahkemeden korkulur mu? Mahkeme demek, bizim namımıza adalet dağıtan bir makam demektir.

MEHMET — Helbet biliyom canım, sizin namuza

dağıtıyor da ... ne bilem, gusura galman, hani бүгüne kadar her bi mahkemeyi kazanamadık. Kövde Gafur ağa bizim tarlayı sürmiye galgtı, gavga gavga... bu işi mahgeme temizler dediler... mahgeme mahgeme, sonunda gaybettiiiz dediler. Babadan galma tarla elimizden getti.

ZÜHTÜ — Canım o başka, orası köylük yer...

MEHMET — Şaarda da gittik, vaktiynen bi gulübe aldık gıyı bi yerde. Bin sekiz yüz pangunotu eliminen saydım herife. Sonunda, gecegondudur, başgasının milki-ğır didiler... hep birleştik o havalidekiler... Mahgeme mahgeme, gaybettiiiz dediler, sonunda bizim gulübeyi yıktılar... Ondan sonracığızıma ... gene...

SELVİ — Salih çavuşun garısınnan olanı annatsana...

MEHMET — He ya ... Salih çavuşun garısı vardır bizde...

ZÜHTÜ — Canım bırak şimdi bu hikâyeleri. Biz bu mahkemeyi kazanırız. O hususta hiç şüphən olmasın. Ne dersiniz şüphesi olan var mı?

ÖTEKİLER — Yok. Yok.. **Kazanırız.**

SABAHATTİN — Beni bir defasında Divan-ı Harb'e vermeye kalktılar ... Suçumuz da güya ben...

ZÜHTÜ — Haltetmişler ... Sizin suçunuz olur mu albayım. Kazandınız tabii...

SABAHATTİN — Elbet kazandım ... Hem de müteahhidin hırsızlığını ispat edip...

ZÜHTÜ — Gördünüz mü, albayım koskoca Divan-ı Harb'i kazanmış ... Kaldı ki biz burda en iyi avukatlarla hakkımızı müdafaa edeceğiz. Kanunlar da, gördünüz, bizim tarafımızda.

Bir an sessizlik. Herkes Mehmed'e bakmaktadır.

MEHMET — Pekâlâ, pek güzel... Abukat diyorsun, abukat para ister... mahgeme didin mi para dimektir zaten ... Biz nerden bulacağız? Günlük gazancımız gendimizi zor geçindiriyo...

ZÜHTÜ — Canım biliyoruz ... Onu düşünme sen.

MEHMET — Düşünme mi?

ZÜHTÜ — Aramızda bir şey yapacağız...

SELMAN — Mahkeme masraflarını ben veririm.

MEHMET — Peki sonra?

SELMAN — Sonra hesaplaşırız ... Paranız olursa verirsiniz ... olmazsa canınız sağolsun ... Ne yapalım?

Bu söz Mehmet'in hoşuna gitmiştir. Ama gene de bir kuşku vardır içinde. Öyle bakar bir an.

MEHMET — Sağolun, allah ömür versin.

SELVİ — Saksığan danayı babası hayrına bitlemez. goca gafa Memed. Garışmayım deyom, gardaşımşın gene dayanamıyom ... Bu herif babası hayrına mı saa para harcayacak?

SELMAN — Dırlanıp durma be kadın..

ZÜHTÜ — Yahu karışma sen.

OYA — Sen de çok kuşkulusun Selvi bacı... Koskoca fabrikatör için iki kuruşluk mahkeme giderinin sözü mü olur?

SELVİ — Sevsinler pavliketörü ... Ne pavlikesi varmış onun?

ZÜHTÜ — Bilmiyorsun değil mi dördüncü katta koskoca çorap fabrikasını?

SELVİ — Bilmez olur muyum? Doldurmuş bi sürü cahal gızı oğlanı çorap ördürüyo yaşmaktan ince ... Aha şöyle bi çek, cart deye geçsin ... Maksat avanak gandırmaq. Ben tek başıma iki çit çorap örüyom künde, hem de nakışlı ... Yeyka yeyka iki sene gey...

(Renkli çoraplı ayağını uzatarak gösterir.)

— Sen kime yutturuyon Selman bey? Pavlike dediğin demir 'işler, makine yapar. Benim emmilerim Alaman içinde çalıştılar. Amerikana gader getti bi denesi... Biz her bi şeyi bilirik, avanak bellemeyin bizi.

ZÜHTÜ — Sen bakma bu lâflara Mehmet efendi.

MEHMET — Benim lâfa mafa baktığım yok... Yok emme, bu iş uzar, gendin de öyle dedin ya ... biraz geç olacak dimedin mi? ?

ZÜHTÜ — E biraz bekleyeceğiz tabii..

Mehmet isyanla kalkar.

MEHMET — Ne beklemesi bey? Bizim bekleyecek halımız mı var? Alay mı ediyosunuz? Size göre hava hoş tabii, depede oturuyosunuz. Bütün pisiliği, irezilliği biz çekiyoruk aşağıda oturanlar. Lâgam bizim evin içinden akıyo. Bi yağmur didi mi, yatağımız su içinde yüzüyo. Çoluk çocuk perişan olduk yâfu. Siz hâlâ biraz bekleyin deyip duruyosunuz. Ne beklemesi be? Buramıza geldi artık. Heç bi insaf yok bu Hamdullah beyde. İnsan değil mi bu? Siz sussaaaz bile garşısına ben çıkıp diyeceğim : hal, vaziyet böyle böyle, artık mehremetüze galmış deyeceğim ... Helbet o da bi insanıyetlik ...

KERİM — (Baştan beri tepki göstermeden söylenenleri dinleyen Kerim birden babasının sözünü keser.) Hâlâ bunlardan insaf, merhamet mi bekliyorsun baba?

MEHMET — (Birden tersler.) Suslan ... Saa soruldu mu da lafa garşıyon.?

OYA — Ah şekerim sen daha küçüksün.

ZÜHTÜ — Ee, delikanlılık..

SELMAN — Sen karışma bakalım bu işlere kühani...

SABAHATTİN — Kerim evlâdım, saygılı ol babana.

SELMAN — Doğrusu Mehmet efendinin böyle mütevekkil ve iyi kalpli oluşunu hepimiz takdirle karşılıyoruz. Bravo.. En sıkıntılı zamanında bile yumuşaklığı, hoşgörüyü, anlayışı, serinkanlılığı elden bırakmaması her türlü takdirin de üstündedir.

Ötekiler de tasdik ederler. Yalnız Selvi öfkeli bakar, Kerim aynı dikliktedir.

SELMAN — Ancak Hamdullah beye karşı ortak menfaatlerimizin korunmasında kanunun müsaade ettiği nisbette sertlikten de başka çaremiz yok gibi görünür bana... Sözlerime dikkat buyurun, kanunun müsaade ettiği sertlik diyorum... Bu, birbirimizden ayrılmaksızın, sınıksız, fakat kanuna sarılarak, Hamdullah beye karşı birleşik bir cephe kurmamız manasına gelir... Mehmet efendi kardeşimiz şikâyetlerinde yerden göğe kadar haklıdır... Biz onun ve onun gibilerin ıstırabına yabancı mıyız? Fabrikamda çalışan işçilerin neler çektiğini ben görmüyor muyum? Kalbim onların çektiklerinin ıstırabıyla yanmıyor mu? İşte sorun Oya hanıma : kaç defa ağlamaklı olmadım mı? Yağmur ve kanalizasyon sularının aktığı leş gibi kokan çimento tavanların, duvarların, tabanların arasında genç yaşta romatizmadan, daha binbir hastalıktan yatalak olan o güzelim işçi kızlarımın haline baktıkça... Hamdolsun çok büyük nisbette olmasa da, ara sıra mallarımızın bile zarar gördüğü oluyor... Neyse şüphesiz asıl mühim olan Mehmet efendinin ve onun vaziyetinde olanların halidir bizim için... Binaenaleyh bu durumda, selâmete erişmek için biraz daha dişimizi sıkmaktan, Allah'tan bizlere biraz daha sabır ihsan etmesini dilemekten başka çaremiz yok.

ZÜHTÜ — Evet beyefendi... Men sabere zafere..

SELMAN — Evet. Zafere ancak müşterek sabırla erişeceğiz.

ZÜHTÜ — Ne dersiniz Mehmet efendi..

MEHMET — Ne deyim beyefendi, siz daha eyisini bilirsiiiiz... Allah hakkımızda hangisi hayırlı ise versin... Bildiüüüüüz gibi yapalım.

ZÜHTÜ — Güzeeeeel. Şimdi ilk iş olarak...

Toplantı odası kararır. Meydan aydınlanır. Hamdullah yaklaşır. Arkasında hafif aksayan ayağıyla sırtık Hü-

seyin vardır. Biraz uzağında durur Hamdullah'ın. Hamdullah babacan haliyle seyirciye konuşmaya başlar.

HAMDULLAH — ... ilk işlerini de bilirim, son işlerini de... Daha doğrusu bendeniz dünyanın gidişini iyi bilirim efendim... Kolay mı şu koca mülkü ustalıkla çekip çevirmek, idare etmek. Bendeniz Hamdullah Turani... Dedelerimden, dedelerimin dedesinden, onun da dedesinin dedesinin dedesinden kalan bu mülkü tam sekiz yüz yıldır idare edip gidiyoruz. Bu benim bildiğim kadarı tabii... Bazıları bizim sülâleyi bundan da on kat öteye, yedi bin yıllık Bâbil'e kadar götürüyor. Kim bilir belki de doğrudur. Olmayacak ne var bu dünyada? Ama bendenize sorarsanız bize o kadar eskisi lâzım değil. Bursa'da Orhan Gazi... Edirne'de Mehmet Çelebi, sonra nur içinde yatсын, büyük Hünkâr Fatih'le kapılarını açan «şerefli kubeler iklimi...», hakanlar otağı, evliyalar yatağı İstanbul... Evet, en iyisi İstanbul'dan başlamaktır. İstanbul deyince aklımıza neler gelmez. Kimi sebilleri, şadırvanları, ince uzun minareleri düşünür, kimine göre en iyi Boğaziçinde yaşanır. Kimi İstanbul'un dışını haritadan bellemiştir, Üsküdar'dan öteye iki adım atmaya üşenir. Bendenize sorarsanız Mahmutpaşa'ya, Sultanhamamı'na hayranımdır... Anadolu'dan koynuna deste deste bango notları dolduran, tüccarı, esnafı, tefecisi, üç kâatçısı doğru Sirkeci'ye, Sirkeci'den de oraya taşınır. Eline geçmiş bir fırsat on beşe al, otuza sat... Otuza al, altmışa sat, bilemedin yüz altmışa sat. Sat sat da ne satarsan sat... Dünya böyle kardeşim, kimi bankalarda çöplenir, kimi hanlarda eşinir... Kimi de ipin ucunu kaçırdı mı, allah muhafaza buyursun düşünür babam düşünür... Hani uyuz olup da kaşınması, böylesine düşünmekten iyidir derler... Tophane, Tahtakale, Edirnekapi'da surlar, şimdi de Sultanahmet otelleri böyleleriyle doludur... Duvar diplerine

serilmiş bitli esrarkeşler... boş mideleri, sapsarı suratları ile hem düşünür hem kaşınır... İstanbul'un tefecisi eskilerde Galatalı gayrimüslim sarraflar... şimdi bütün memlekette teşkilâtlanmamış kredi piyasası... En azından iki kerre hacca gitmiş, fakir fıkaranın elinden tutar... Ama kolunu omuzundan koparıp alır... Bize ne? Bize mi kaldı karışmak tam bir hürriyet içinde, serbestçe razı olduktan sonra taraflar... Ortalık kötüledi. Eskisi gibi değil. Bilirim şu sözünden bile ne manalar çıkaracak bir sürü alçak, namussuz, şom ağızlı, vatan haini satılmış herifler... İstanbul dediğin aç kapıyı bezirgân başı... Kapı hakkı ne verirsin... Arkamdaki asker yadigâr olsun Yemen çöllerinde, Kafkas bellerinde... Yedi düvelin gözü İstanbul'un üstünde derdi bizim rahmetli peder... İstanbul dediğin bütün memleket... Bütün memleket de zaten kardeşim, böyle gelmiiiş, böyle gider... Biiiiz gelelim gene yukardakilere... Gördünüz, bana cephe almak için karara vardılar. Sizin anlayacağınız azdılar bunlar. Azdılar da ne olacak? Hiiiç... İş gene olacağına varacak. Bu yapıyı düzeltecekler akılları sıra... Yok tavanları yokmuş... E, tavandır akar... Borular çatlakmış da aşağı katlara kadar iniyormuş lâğım suları... Bak şunların nezaketine.. Nerde ise saraydan aşağısına tenezzül etmeyecek herifçioğulları... Hem de en çok şikâyet eden kim olsa?.. Memet... Boktan sıva, çitten duvar dedikleri mağaralı köylerden çekip getirdiğim Memet... Bereket bu asil millette milyonlar ve milyonlarca Memet var ki vaziyetin en kötüsünde bile, melekler kadar masum, sessiz, allahlarına şükredip vallahi bizlerden daha mutlu yaşayıp gidiyorlar. Ötesini bilmiyorlar ki istesinler... Bilecekler de ne olacak? Rahatları, huzurları kaçacak zavallıların. Yalnız kendi rahatları kaçsa iyi... Allah muhafaza memlekette de rahat huzur kalmayacak. Zaten her kötülüğün başı bilmektir derdi bizim rahmetli peder... Uyarmaya gelmez uyuyanı...

Bir öğrendi mi her bir işin altını karıştırmaya başlar. Ne tadı kalır dünyanın ne tuzu... Öğrenmediyse, bilmiyorsa ne halt eder? Biz gene gelelim yukardakilere... Siz bakmayın görünüşe. Benim ne Mehmet'ten korkum var, ne ötekilerden... Fabrikatör Selman beydir içlerinde en domuzu. Neden mi? Bir defa parası var. Oldum bittim ben paradan korkarım... Çırlıçiplak koynunuza girivermiş dilbere benzer, dayan dayanabilirsen. Dilediğini çatır çatır söker alır vallah; dilin döner mi hiç olmaz demeye... İkincisi, ben bilirim ne sinsidir fabrikatör Selman bey: Yüzüme güler, saman altından su yürütür. Hani biraz fırsat versem, köpoğlusunu, ahdetmiştir beni çiğ çiğ yemeğe... Bereket bende uyuyacak göz yok... El elden üstündür derdi bizim rahmetli peder.

O sırada kurnazca gülerek cebinden çıkardığı bir diktafonun düğmesini çevirir. Yukardaki konuşmaları alıyordur. Eliyle yukarıyı işaret edip göz kırpar.

SELMAN'IN DİKTAFONDAKİ SESİ — ...bu derece korkmak da akılsızlık Hamdullah beyden. Nihayet hepimiz kanunların himayesindeyiz. Hamdullah bey de kanunun üstünde değil ya... (Ses birden sertleşir) Eğer Hamdullah bey kanunları çiğnemeye kalkarsa, ki böyle bir akılsızlığı yapacağını zannetmiyorum, o zaman (bir an durur, genzini temizler, Hamdullah da alayla gülerek kulak kabartmıştır...) evet o zaman (aşağıdan alarak)... canım elbet o zaman biz de tedbirini düşüneceğiz...

ZÜHTÜ'NÜN SESİ — Tabii beyefendiciğim bir tedbir düşünüyoruz o zaman. (Diktafonda anlaşılmasız mırıltılar, sözler.)

Hamdullah alayla kapatır diktafonu.

HAMDULLAH — Ha şöyle... Siz düşünün tedbirinizi... Görün bakın Hamdullah'da ne oyunlar var? Cennetmekân, ulu hakan Abdülhamid Han hafiyeleler kullanırdı.

Aslına bakarsanız, devlet işi hafiyesiz olmaz. Ama çağımız uygarlık çağı, teknik ve bilimsel ilerlemeler çağı... Yalnız etten kemikten hafiyelerle yürümüyor işler. Ne şu kadic bir aletle (diktafonu gösterir) telefonda yatak odasına kadar keyfinin istediğı her yeri dinlersin... Gerekirse nefes alışlarını bile... Bakın (diktafonla biraz oynar, derin soluma ve güçlü bir yürek vuruşu duyulmağı başlar) kimin soluması bu, kimin yürek atışı? Bilemeyeceksiniz. Söyliyeim : Hasan'ın... Şu, merdiven başında donmuş gibi duran herif... Herkesin, değı selâm vermek, yübüne bakmaktan bile çekindiğı yazıp konuşmasını, gülüp söylemesini, hareket etmesini ömrü boyunca yasakladığım... o gerçek düşmanımız... o bir numaralı hain, o kökü dışarda (diktafondaki solumalar ve yürek atışları gür ve güçlü bir tempoda yükselmeye ve giderek bütün salonu kaplayan bir seviyeye varmağı başladıkça Hamdullah da üste çıkmak gayreti ile daha sert kelimeler bulup söylemek gayreti içinde köpürmeye başlamıştır) alçak, namussuz, vatan haini, satılmış kızıl köpek, tarihsel düşmanlarımızın işbirlikçisi... ırzımızın, namusumuzun, mukaddes ailenin ve bütün mukaddesatımızın amansız düşmanı (soluma ile yarışması yenilgiye dönüştükçe Hamdullah'ın iyice gözleri dönmüş, ağı köpürmeye başlamış, yüzü marazî bir hal almıştır. Yarışmaya o marazî hali artarak devam eder.) bu güzel yurdu yabancılara peşkeş çekmeye, hürriyet ve istiklâlimizi, nazlı sancağımızı düşman çizmelerine çğnetmeye yeltenen... mavi denizlerimizi, göklerimizi, karalarımızı, yeşil ormanlarımızı, kotralarımızı, arabalarımızı, metreslerimizi, kasalarımızı, keselerimizi, cüzdanlarımızı midelerimizi midelerimizi... (elini midesine bastırmış yüzünde büyük bir ıstırap anlamı) midelerimiz, midelerimiz, midelerimiz, (eli midesinde artık kıvranmaya başlamıştır, geçirir, kusar gibi haller alır ve inler) midem... midem... midem... midem... (aynı yüz ve

bakışla artık ortalığı tek başına kaplamış olan solunum ve yürek sesinin altında ezik, bir an kalır, sonra birden tık diye kapatır diktafonu... Bir an sessizlik, yavaş yavaş kendine gelir). Pis herifin soluması bile iğrenç... Bazan şurama birden bir sancı oturuyor bıçak gibi... (Cebinden bir hap çıkarır, yutar). Ara sıra bir müsekkin alırım. Eeee, yaşlandık... Diyeceksiniz ki, neden temizlemesin bu Hasan'ı... Bir defa kökünden kazımak kolay olmuyor malesef... Şimdi anlatamayacağım binbir mahzuru var... Sonra,... bakmayın siz, bu verdiğim ceza ona ölümden bin kat beterdir. (Kelimeleri bastırarak) GÖRECEK.. DUYACAK.. DÜŞÜNECEK.. FAKAT KONUŞAMIYACAK... YA-SAK-LA-DIM... Nasıl mı? Gayet kolay... Bir zamandır tutturdular : Bu yapıyı düzeltelim diye. Tabii, tahrik bu Hasan'dan geldi. Maksatlı... Maksadı da malûûûm... Temele dokunamazsınız, toprak benimdir dedim... Koridorlara, balkonlara, merdivenlere, yollara dokunamazsınız... bütün yollar benimdir... Çatıya dokunamazsınız... çatılar, bacalar ve gökler benimdir. İlk bu Hasan atıldı. Çıkıp da o melûn sancağını çatıya dikecek akli sıra. Daha ilk adımında, ilk basamağında çatıya çıkan merdivenin. ÇAR-PIL-DI... Kolay mı... Bunca yıldır duaların, tılsımların, sihirlerin, büyülerin üstünde duruyor bu yapı... Evliyaların, enbiyaların, otuzüç padişahın, yirmi sekiz halifenin, nice devletlilerin, eski ve yeni daha bir nice nice muktedirlerin yüzü suyu hürmetine duruyor şu gördüğünüz şanlı yapı... Hasan zibidisi nereden bilecek bastığı çatı basamağının eşiği altında büyülerin en güçlüsünün gömülü olduğunu... Asırlar boyu tılsımlar, büyüler geçti elimden: Kara saplı bıçağa «elâm neşrah leke» sûresini yazıp sapına kadar yere gömmek, kırk bir tane okunmuş buğdayın her birini, bir tavuğa yedirmek, koyun başının ağzını dikip mezarlığa gömmek, dağılmasını istediğin evin içine dardağan darısı serpmek... Nal kızdırmak...

laha bir sürü... Hepsinin de faydası görülmüştür; hepsini denedim... Ama dil bağlamak için bundan etkilisini görmedim : bir tutulmadık yeni kilit üzerine yedi kere üç ihlâs, bir fatihadan sonra «Ey yüce tanrı, görgil; ya süphan yarlıgagil ya rahman, elhamdülillâh ile emniyette bağladım, kulhüvallahî ile savcılıkta kitledim, binbir adlı Allah meded, ya yediler, kırklar, kırkbirler, yüz kırkbirler, yüz kırkikiler kilit vurdum perkittim, Yargıtayın mührünü üstüne vurdum... ya hennan, ya mennan, yaa vedud... bundan böyle bu herifin ağzını bağla dilini tut...» deyip de kilidi kapıya, muskayı da eşğin altına sıkıca yerleştirdin mi, artık hiç korkun olmasın, biiznillahî tealâ, eşğe basan bir dahi iflâh olamaz... Hem de mel'una öyle bir soğukluk ârız olur ki, herkese domuz suretinde görünüp bir dahi ömrü boyunca uzanacak bir dost eli bulamaz... İşte Hasan'ın hali buuu... Ötekiler bir defa fit aldılar ya, yapıyı düzelterekler; gene mızımızlanmaya başladılar... Buyrun konuşalım dedim... Hamdolsun neyiz eksik? En tepede koskoca meclis salonumuz var... Şimdi, toplantı üstüne toplantı... Bir sürü kararlar alırlar... Alsınlar... Benim evimin, gözümün, kulağımın altında olduktan sonra, hamdolsun, ne millete zarar gelir, ne memlekete... Fena da olmuyor, içlerini döküyorlar. Hasan'ı karıştırmadıktan sonra aralarında ne isterlerse yapsınlar...

Diktafonu işletir. Diktafondaki gürültülü seslerden sonra :

KERİM'İN SESİ — ... şaşarım aklına be baba. Sen hâlâ bu adamlardan insaf, merhamet mi bekliyorsun? (gürültüler, uğultular)

MEHMET'İN SESİ — Vallaha ağzını yırtarım senin. Kim belletiyor sana bu lafları lan?.. (İtiş, kakış sesleri)

ZÜHTÜ'NÜN SESİ — Bırak Memed efendi, çocuk daha o... Bak yavruçuğum, sen daha çok gençsin.

SELMAN'IN SESİ — Saygısız külhanı...

OYA'NIN SESİ — Yazık ayol...

SABAHATTİN'İN SESİ — Hey gidi gençlik... Ben o yaşta Balkanlarda Makedonya komitacılarıyla...

Hamdullah diktafonu kapatır.

HAMDULLAH — Evet gençlik ama, böyle gençlerden de biraz korkulur...

Döner ve deminden beri arkada aptalsı bir sırtışla öylece duran Hüseyin'e işaret eder.

HAMDULLAH — Hüseyin:

Hüseyin hiç duymamış gibidir. Daha sert bağırır.

HAMDULLAH — Hüseyin dedim...

Hüseyin sırtarak kımıldar. Bir adım atar.

HÜSEYİN — Baa mı dedin beyim?

HAMDULLAH — Yok komşu imamı çağırdım. Aman bu herifin sağırılığı... (Taklitle) Baaa mı dedin? Top atan duymaz yanında. Bazen bunaltıyor adamı... Ama... gene de her söyleneni şıp diye kapmasından bin kat iyidir tabii... (Bağırarak) Hüseyin...

HÜSEYİN — Buyur beğim.

HAMDULLAH — Bu sizin Kerim var, Kerim...

HÜSEYİN — Kerim mi?

HAMDULLAH — Ha Kerim, Mehmed'in oğlu.

HÜSEYİN — Ha, gaynım.

HAMDULLAH — Bugünlerde o... Hasan'a sokuluyor mu?...

Hüseyin anlamamış gibidir. Aptal aptal sırtarak bakar.

HÜSEYİN — Bizim hepiciğimiz ireyimizi size virdik beğim...

HAMDULLAH — Hay allah senin reyinden... Bak sana ne diyorum ben oğlum bırak şimdi reyi... seçim sırası değil... Kerim var ya, Kerim, kaynın...

HÜSEYİN — Haaa Kerim...

HAMDULLAH — (Tek tek bastırarak) Kerim bugünlerde evde, kahvede, fabrikada Hasangillerle gizli gizli, kaçamak filân işaretleşiyor mu?... Yanına sokuluyor mu Hasan'ın?

HÜSEYİN — (Bir an düşünür. Anlamış gibi sırtır.) Onun yaşı ufak beğim... Cahal. Daha irey veremez ki...

HAMDULLAH — Tüh allah kahretsin. O senin cin gibi karın Selvi olmasa sen zor yaparsın bu kapıcılığı.

Ümitsizce bir hareketle döner, yukarı bakar... Diktafonu çevirir.

SELMAN'IN SESİ — Şahsıma gösterdiğiniz güvene teşekkür ederim. Demek hepiniz namına Hamdullah bey-le konuşmak yetkisini bana veriyorsunuz... Zühtü bey kardeşimiz de yardımlarını esirgemeyeceklerini vaad ettiklerine göre... (karışık sesler)

Hamdullah sırtır.

HAMDULLAH — E, vaktidir artık, çıkalım...

SELMAN'IN SESİ — Evet buyrun Zühtü bey.

Hamdullah diktafonu kapatıp Hüseyin'le kapıya yönelirken...

MEYDANDAKİ IŞIKLAR SÖNER. TOPLANTI ODASI AYDINLANIR.

TOPLANTI ODASI :

Hepsi heyecanla birleşmiş havadadırlar. Alkışlar arasında Zühtü kalkar.

ZÜHTÜ — Efendim, bendeniz şüphesiz elimden geldiği kadar beyefendiye yardımcı ve sizlerin güvencine lâ-yık olmaya çalışacağım : Demek şu noktalar üzerinde anlaşmış bulunuyoruz : Duvarlar ve çatı tamamen onarılacak.

Mehmet heyecanla keser.

MEHMET — Yağmur yağdı mı her yan akıyor.

SELMAN — Evet, bu husus bilhassa düşünülecektir.

ZÜHTÜ — Evveet, boruların tamirine canla başla...

OYA — Beyefendi, benim odaya ara sıra yağmur sızıyor, galiba pencerenin yan pervazından...

SABAHATTİN — O hususta bendeniz de şikâyetçiyim efendi oğlum. Geçenki büyük yağmurda duvarda asılı eski üniformam, göğsünde dizi dizi renkli madalyalarıyla hepsi birden...

SELMAN — Merak etmeyin efendim, söyledik. Mümkün olan şey yapılacaktır.

ZÜHTÜ — Merak buyurmayın sayın albayım. Herşeyi düzelterceğiz. Gerekirse üniformanızı da yenileriz.

MEHMET — Işığımız da yok beğim. Garantlik için-deyiz.

SELMAN — Evet... Bu konunun da gereği düşünülecek.

ZÜHTÜ — Elektriksiz kat kalmamalı.

OYA — Aman ne kötü, bu uygarlık çağında ışıksızlık... Çağ dışı bir şey...

MEHMET — Lâğam suları beğim, lâğam suları bizim evin içinden akıyor... Çoluk çocuk hastalıktan kurtulamıyoruz. Daha geçenlerde bir bebemiz öldü. Hemi de erkek... Bi deri bi kemik kalmıştı yavrum.

ZÜHTÜ — Vah benim çilekeş kardeşim... İnan ki kalbimiz burkuluyor.

OYA — Aman ne acı, tanrım...

SELMAN — Bilhassa bu konu iyice etüd edilmeli.

Albay dikilir, sessizdir, kimseye göstermeden gözlerine biriken yaşları siler, sonra gürültüyle sümküür.

MEHMET — İçmeye, arınmaya bir tas su bulamıyoruz.

SELMAN — Evet, ara sıra bizde de sular kesiliyordu. Bir depo yaptırdım, şimdi rahatız. Size de tavsiye ederim.

ZÜHTÜ — Evet bir çaresine bakmak lâzım. Bütün bu işler toptan halledilecektir.

MEHMET — Günlerdir iş yok. Kerim de çalışmasa zati açız... Merhamet lâzım birez..

OYA — Çok acı.

SELMAN — Eee, ama biz burda her derde çare bulamayız, değil mi ya?... Nihayet Hamdullah beye söyleyeceklerimizin, isteklerimizin bir sınırı olmalı.

SELVİ — Adamakla mal mı tükenir? Onun da çaresini bulaceğik deyin de olsun bitsin... Lafla pilâv pişerse deniz kadar yağ benden.

ZÜHTÜ — Elbet bu konuda da elimizden geleni yapacağız...

SELMAN — Bu iş şahsi teşebbüs işidir. Biraz da kişiler atılıp bir şeyler yapmalı.

SABAHATTİN — Biz açlığı Birinci Cihan Harbinde tanıdık. Biliriz...

SELMAN — Aman albayım şimdi harp marp yok. Kıtlık yıllarıydı o. Hamdolsun bolluk içindeyiz şimdi... Ama biraz da şahsi teşebbüsle, o bolluğa... o bolluğa... Lâyük olmak lâzım. Yoksa memleket, mazallah, miskinler tekkesine, tembelhaneye döner... Çalışsınlar efendim, çalışsınlar... Tembel tembel kahvelerde oturuyorlar...

SABAHATTİN — Evet... Çalışmak, çalışmak... ve çok çalışmak...

Selvi isyanla bakar Selman'a.

SELVİ — Vay biz çalışmıyoruz da siz mi çalışıyorsunuz... Gurban olmuşsuuz bu benim gardaşımın çalışmasına... Hemi de buncacık Kerim'in. Verin iş de çalışsın... Aha birez gevşetsek bu oğlan da (Kerim'i işaret etmiştir) kaçıp Alamanya'ya gidecek. Burda iş nirde ki?

SELMAN — Her Şeye de burnunuzu sokmasanız olmaz...

SELVİ — Yaa, işieeen gelmedi deel mi, goca pupaz..

MEHMET — Sus kız, saygısız, terbiyesiz...

SELVİ — Sen terbiyeli oldun da çok baş yardım... Sabah bir borda yalvarıp duruyon da bi hayrı mı oldu saaa... Seni niye buraya çağırıp da fan din fon ediyolar.. Akılsız baş... Eşşegi düğüne çağırmışlar ya odun eksik demiş ya su... Senin eşşek kader de mi zihnin yok a goca gafa Memed?

ZÜHTÜ — Efendim, uzatmayın, şimdi ölü sezondayız. Tabii biraz sıkıntı olacak piyasada.

SELVİ — Ölüüüz de batsın, diriiz de ... Sanki bilmiyoruz...

SELMAN — Vallahi bu kadın...

Zühtü masaya vurur, duruma hâkim olmaya çalışır.

ZÜHTÜ — (Selman'a) Rica ederim sinirlerinize hâkim olun, bakmayın ona... Eveeet... sadede gelelim... Demek ki hepimizin tartışmasız birleştığımız nokta : ... yağmurlara, dolulara, karlara, tayfunlara, rüzgârlara, yıldırımlara, depremlere, fırtınalara, her türlü tabii âfetlere karşı düzeltmeye bu en üst kattan, çatıdan başlanması ve bunu da Hamdullah beye gerekirse zorla, yani kanun zoruyla, kabul ettirip bu çatı katından yararlanmamız suretiyle yapmamımız...

Tam bu sırada kapıda görülen Hamdullah'ı fark eder ve bir tereddüt anından sonra belirsiz bir yumuşaklıkla cümleyi çevirir.

ZÜHTÜ — ...eveeet, yapmamız içiün her Şeyden önce muhterem Hamdullah beyle konuşup onun da husustaki kıymetli fikir ve mütalâalarını alıp değerli aydınlatmalarından yararlanmak şaşmaz prensibimiz olacaktır (Sonra Hamdullah'ı yeni görmüş gibi şaşkınlık rolü yaparak) buyrun beyefendi... Maşallaaah...

Hamdullah arkasında Hüseyin'le girer. Önce Mehmet, sonra sırasıyla ötekiler ayağa kalkıp buyur ederler. Yalnız albay başıyla selâmlar.

— Buyrun..

— Buyrun..

— Şöyle buyrun..

SELMAN — Böyle buyrun beyefendi.

Hamdullah kimseye yüz vermez, terslikle bakar bir an.

HAMDULLAH — İşler oldukça kızıışmış galiba?...

ZÜHTÜ — Kiiim? Burda mı?.. Biz mi?.. Yok efendim, dereden tepeden konuşuyorduk henüz...

HAMDULLAH — Deresini tepesini bilmem... Merdivenden duyduklarım yetti de arttı bile.

Selvi alaylı baş sallar.

ZÜHTÜ — Ne gibi?

HAMDULLAH — Ne gibi olacak... Gözlerinizi gene bizim, tepedeki kata dikmişsiniz.

Zühtü ve ötekiler birden duralarlar.

SELMAN — Beyefendi, kanunsuz bir şey yaptığımız yok.

HAMDULLAH — Hangi kanundan bahsediyorsunuz?

ZÜHTÜ — Hangi kanundan olacak?.. Kat mülkiyeti kanunundan.

HAMDULLAH — Kat mülkiyeti kanunu size başkasının mülküne tecavüz hakkı veriyor mu?...

Hamdullah'ın bastıra bastıra söylediği bu, mülke tecavüz sözü ile hepsinde bir irkilme olmuştur.

SELMAN — Mülke tecavüz mü?

SELVİ — Ne oldu? Düştü mü sakızınız boka?..

Selman ve Zühtü bilhassa öfkeli.

SELMAN — Ne mülkiyete tecavüzü beyefendi?... Rica ederim, sözünüzü tartarak konuşun...

Rahatsızlık duygusuyla ötekilere, Mehmet'e, Kerim'e filân bakar.

ZÜHTÜ — O ne biçim söz beyefendi? Biz mi mülkiyete tecavüz edeceğiz?...

O da rahatsızlıkla Selman gibi bakınır, bunların yanında böyle lâf edilir mi gibisine bir tavır takınmıştır.

SABAHATTİN — Hiç bir gün mal mülk düşünmedim. Cepheden cepheye koşmaktan...

HAMDULLAH — (Keser) Rica ederim Sabahattin bey, size sözüm yok benim...

SELMAN — Demek bizden kuşkunuz var?

HAMDULLAH — Evet... Sizden kuşkum var.

ZÜHTÜ — Beyefendi... İsterseniz okuyayım kanun maddesini... Kat mülkiyeti kanununun 4. maddesinin a fıkrasında...

HAMDULLAH — (Tersleyerek) Bırak şimdi, bana sen mi öğreteceksin kanun maddelerini?... Kat mülkiyeti kanununu yapan kim?

Bir sessizlik olur. Başlarını öne eğerek hafifce. Yalnız Selman ve Albay diktir. Bir de Kerim.

HAMDULLAH — Ama onu, herkes kendi katına razı olsun ve başkasının katına imrenmeyi aklından çıkarsın diye yaptık, (Sesini iyice yüksek perdeden çıkararak) yoksa tepedeki katlara göz diksinler diye değil.

ZÜHTÜ — (Ürkek) Tepedeki kata göz diktiğimiz yok beyefendi... Haşa... Bendeniz daha Evkaf Nezaretinde ufacak bir memurken bile...

SELMAN — Bir yanlış anlama var galiba... Bizler kat mülkiyeti kanununun 23. maddesinin üçüncü bendi...

HAMDULLAH — (Öfkeyle ve bağırarak keser) Hâlâ bana kanundan söz açıyor... Bu konudaki asıl kanunu bilmez görünüyorsunuz galiba...

Bir an bakışma olur.

ZÜHTÜ — Asıl kanun mu?

SELMAN — Onun burda yeri var mı şimdi?..

HAMDULLAH — Bunu siz mi söylüyorsunuz Selman Bey? En çok siz istemediniz mi bu kanunun çıkmasını? Ben okuyayım size de, karar verin bakalım, yeri var mı, yok mu? Ne diyor kanunun özel maddesi : «Bu binadaki katlardan birinin binadaki diğer katlardan biri üzerinde tahakkümünü tesis etmeye veya binadaki katlardan birini ortadan kaldırmaya, veya bina dahilinde müesses iktisadî sosyal, siyasî mimarî, estetik, köstetik temel nizam-lardan herhangi birini devirmeye matuf (toplantıyı manidar şekilde eliyle işaret eder) cemiyetleri, her ne suret ve nam altında olursa olsun kurmaya tevessül edenler veya kuranlar veya bunların faaliyetlerini tanzim, sevk ve idare edenler veya bu hususlarda yol gösterenler veya böyle bir şeyi, bir an için dahi olsa, aklından geçirenler veya aklından geçirenleri bilip tanıdığı halde kapıcı Hüseyin'e haber vermeyenler veya haber vermekte gecikenler...» cezasını da siz söyleyin.

Hüseyin adı geçtiği zaman gururla kendini göstermiştir. Bilhassa Zühtü'de, Oya'da ve Mehmed'de tam bir eziklik hali, Sabahattin'de şaşkınlık. Selman bir an durur, tekrar dikilerek, ağır başlı ve anlayışlı bir edayla başlar.

SELMAN — Evet, böyleleri binanın arka kısmındaki avluda gizlice kazağa oturtulur ama, bizimle ne ilgisi var bu maddenin? Bu doğrudan doğruya Hasangillerle ilgili bir madde.

Hamdullah tekrar bomba gibi patlar.

HAMDULLAH — Hedefiniz, maksadınız ve tuttuğunuz yol düpedüz Hasangiller yoludur.

ZÜHTÜ — Beyefendi, şiddet ve nefretle reddederim bu isnatları... Benim yirmi sekiz senelik namuslu hayatı

memuriyem, hayatı siyasiyem, üniversitede kürsüm, bankalardaki küçük cari hesaplarım ve Kayseri'deki onbeş dönüm bağım...

HAMDULLAH — Kapat çeneni, kapat... Sen git de bu kriptu ağızlarını yutturacak başka safdiller bul. Hem elbirliği edip biricik ümidimiz gençleri, Kerim'leri, Oya'ları, bu masum Memed'leri, pırlanta yürekli, fazilet timsali Albay Sabahattin beyleri kandırmaya çalışın, zehirleyin ve onları tepedeki kata çıkan yasaklanmış basamakları çiğnemeye, evin katlarından birini yok etmeye teşvik edin, sonra da maskeleriniz düşürüldü mü böyle hayasızca inkârlara, hatta yavuz hırsız misali saldıranlara kalkın... Bu sizin gibi malûm ve mahutların eski oyunu... Sizi satılmışlar sizi... Sizi gırtlığına kadar dolara batmış, rubleye balıklama atlayan, Kızıl Çin parasına ağzının suyu akan herifler.

Oya ağlamak üzeredir. Mehmet şaşkın ve bitiktir. Hepsi ayağa fırlamışlardır. Selman hesaplı, dik. Zühtü perişandır. Albay Sabahattin'in de etkilendiği bellidir.

SELMAN — Yeter... Böyle konuşamazsınız.

ZÜHTÜ — İşiniz gücümüz isnat ve iftira... Hasangillerle hiç bir alâkamız yok bizim.

OYA — Eyvah ne yapacağız şimdi?

MEHMET — Birezcik merhametli ol beğim... Valla bizim bi kötü niyetimiz yok.

KERİM — Neyimize merhamet edecek ki be...

HÜSEYİN — (Aptalsı sırtmayla) Boşuna hiddetle niyorsunuz beğim... Biz hepiciğimiz ireyimizi size virdik.

SELVİ — Herif dellendi.

Zühtü perişan, bozgun, ağlamaklı direnme çabasındadır.

ZÜHTÜ — Yirmi sekiz senelik örnek namuslu hayatı memuriyem...

SELVİ — Dua edin bereket temeli sağlam şu yapının... Yoğsa... Temeli sağlam olmayaydı...

Eliyle hapı yuttunuz gibisine işaret yapar ve baştanberi hiç umursamadan örmeye devam ettiği çorabına eğilir.

HAMDULLAH — Bir de utanmadan inkâra kalkıyorlar. Tuttukları yol apaçık ortada... Yıkamak için göz diktikleri bu çatıya çıkmanın bir tek yolu vardır arkadaşlar, o da, bu kutsal eşiğe basmak ve bu basamakları çiğnemekle olur.

Hamdullah bilhassa bu son sözleri basa basa ve iki basamağı da işaret ederek söylemiş, kendini korkuya kapıranları tam anlamıyla etkilemiştir. Bütün gözleri Hasan'dadır bunların...

HAMDULLAH — Soruyorum size : Bu yol kimin yoludur... Bu kutsal basamaklarda kim çarpıldı daha önce?

OYA — Aman allahım başımıza gelenler.. Size sığıyorum Hamdullah bey, kurtarın bizi.

MEHMET — Evvel allah, sonra size sığındık beğim..

ZÜHTÜ — (Tam bir perişanlıkla Hamdullah'a yalvarmağa başlar.) Sizi temin ederim beyefendiciğim, valahi, billâhi bizim böyle bir niyetimiz...

HAMDULLAH — (Daha yüksek perdeden bastırarak) Hâlâ niyetinizin iyiliğine beni kandırıp da kendinizi kurtarabileceğinizi sanıyorsunuz, öyle mi? Bütün yaptıklarınızı tam bir açık yüreklilikle itiraf edip karşımda diz çökmekten ve yalvarmaktan ve bu işe girenlerin adını sanını, soyunu sopunu, geçmişini geleceğini, yaptığını yapmadığını, bildiğini bilmediğini bir bir açıklamaktan başka hiç bir çareniz kalmamıştır... Tek ve son ümidiniz budur. Ancak böyle bir durumda suçunuzun tamamı değilse bile 141. Kutsal Basamak kanununun yan tahtası-

nın 7. çivisine çaput bağlayıp yüzünüzü gözünüzü sürmekle günahlarınızın dörtte üçünü bağışlatabilirsiniz.

Oya Zühtü'yu işaretle bağırmaya başlar.

OYA — Aldatıldık, aldatıldık... Bizi bu adam kandırdı.

MEHMET — Gandırıldığ beğim, bu adama uyduk...

SABAHATTİN — Beşer şaşar.

SELMAN — Zühtü beyin biraz ileri gittiği muhakkak... Ben kendisini elimden geldiği kadar ikaz ettim, ama sağolsun dinlemedi.

Hepsi Zühtü'ye dönüktür. Suçlar durumdadırlar. Zühtü tam manasıyla bitik ve eziktir.

SABAHATTİN — Haydi itiraf et oğlum.

Kerimden başka hepsi birden bağırışmaya başlarlar :

— İtiraf et...

— İtiraf et...

— İtiraf et...

— İtiraf etmen lâzım...

Herkes Zühtü'nün ağzından çıkacak sözleri bekler durumdadır. Zühtü yutkunur, bitkin ve perişan konuşmaya başlar.

ZÜHTÜ — İtiraf ediyorum... Ne yapalım, oldu bir kere... Siz sağolun arkadaşlar. Vatan sağolsun...

Selvi ve Kerimden başka hepsinde bir ferahlık ve memnunluk..

— Oh kurtulduk...

— Kurtulduk...

— Neyse, isabet etti...

— Bravo...

— Büyüklüktür...

SELVİ — Zor kapıdan girdi mi şeriat bacadan çıkar.. Hemi de bir uyuz keçi bi sırfüylü boklar...

Zühtü umutsuz bir çaba gösterir, ağır ağır bitkin konuşmaya başlar.

ZÜHTÜ — Ama biraz insafli olun Hamdullah bey... Kusura bakmayın, vallahi, dayanamıyorum bir türlü... Yirmi sekiz yıllık namuslu, örnek hayatı memuriyem, hayatı siyasiyem, üniversitedeki kürsüm, küçük cari hesaplarım, Kayseri'deki onbeş dönümlük bağım hepsi bir kalemde yok edilmek isteniyor.

Zühtü artık kendini tutamaz, ağlamaya başlar. Ötekiler de etkilenmeye, duygulanmaya başlamışlardır. Zühtü gittikçe artan bir üzüntü temposu içinde zırl zırl ağlamaya dönüşecek bir konuşmaya başlar. Ötekilerin duyarlıkları da o biçimde yükselir.

ZÜHTÜ — Böyle bir cezaya müstahak olacak ne yaptım arkadaşlar? Zorla değil ya, dayanamıyorum... Bana Hasangiller'den dendi... Hii hii. Bugüne kadar bana hiç kimse böyle ağır bir isnatta (hıçkırıkla tıkanır, sözünü tamamlayamaz) Hasangiller'den ha... Hii hiiii...

Kerim ve Selvi'den başka hepsi etkilenmiştir. Oya, Mehmet, Selman ağlamaya başlamışlardır. Sabahattin dimdiktir. Hamdullah biraz şaşkın kendisini duyarlığa kaptırmama çabasıındadır. Oya yaklaşıp Zühtü'yü teselli yollu okşamaya başlar.

OYA — Yazık ayol, çok ağlıyor... (Birden o da kendini kaptırır, o da Zühtü'yle birlikte ses çıkararak ağlamaya başlar.) Hii hii... Ağlamayın... Rica ederim... Ağlamayın... Hiii hiii...

Zühtü kocaman beyaz bir mendil çıkarıp gözlerini kurularken gene dayanamaz.

ZÜHTÜ — Elimde değil, kendimi tutamıyorum... Hii hiiii... Bana Hasangiller'den... Hiii... hiii...

MEHMET — Hiii hiii...

OYA — Hiii... hiii...

SELMAN — Hii... hiiii.

Selvi olup bitenlere öfkeyle bakar, başı bir seyircilere bir de bunlara dönüp durmaktadır. Hüseyin yüzü seyir-

ciden yana hareketsiz kalmıştır. Gözleriyle Hamdullah'ı kollamaktadır. Dolup dolup boşaldığı ve kendisini zor tuttuğu bellidir. Hamdullah da dolmaya başlamıştır. Albayın da gözleri dolar. Ötekiler birbirleriyle yarışırçasına zirleyerek ağlamaktadırlar. Selman birden döner.

SELMAN — İftihar edin beyefendi... İftihar edin... Hii... hiii.

OYA — Teessüf ederim Hamdullah bey... Vallahi çok kalpsizmişsiniz... Hii... hiii...

SELMAN — Kalpsiz adam...

HAMDULLAH — Ben kalpsiz ha... (Direncini yitirmiştir.) Benim yüreğim parçalanmıyor mu?... Ben ister miyim bunca vatan çocuğunun... (cümleyi tamamlayamaz, o da ağlamaya başlamıştır.) hiii... hiii...

Hamdullah'ın ağlamaya başlamasıyla, deminden beri kendini zor tutan Hüseyin de birden ağlama çılgılığı kopartır. Hamdullah'ın temposu da onu bastırmaya başlamıştır. Öyle ki giderek Hamdullah ve Hüseyin ötekileri susturacaklardır.

HAMDULLAH — ... böyle değerli kişilerin... ben... hiii... hiii... ben vallahi... allah kahretsin bu Hasangilleri... bizi birbirimize düşürdü... Maksatları malûm.... Hiiii..

Artık Hamdullah'dan başka ağlayan kalmamış gibidir. Hepsini bastırmıştır. Öyle ki biraz sonra ötekiler endişeyle ona bakacaklar ve sonra yaklaşıp teskine çalışacaklardır. Selvi topunun birden ağlaştığı bir sıra alayla.

SELVİ — Valla tümü birden dellendi... Noolmuş yani... Aha baa diğın isterseeee... Ben oliyim Hasangillerden. Nooolmuş yani... bunlar da allahın bi gulu...

Hamdullah Osmanlı biçimindeki kocaman turalı çevresini çıkarmış, ara sıra gözlerini silerek öyle bir gü-rültüyle ağlamaktadır ki hepsi endişe ile bakmağa başlarlar. Yaklaşırlar. Teselliye çalışırlar. Kendilerini unutmuslardır.

HAMDULLAH — Hiii... hiii...

MEHMET — Yeter beyefendi.

OYA — Vah yazık ayol. Lütfen kendinize gelin, ne olursunuz...

SABAHATTİN — Oldu bir kere... Koskoca Yavuz Sultan Selim bile ağlamıştır.

ZÜHTÜ — Unutalım beyefendi ...Unutalım acı sözleri. Vatan, millet sağolsun.

HÜSEYİN — Şart olsun ki bundan sonraki seçimlerde de hepiciğimiz ireylerimizi size vereceğiz... öyle değil mi lan Memed?

MEHMET — He ya valla... Ağlamayın beyefendi. Vereceğik valla...

Nihayet Selman sokulur, usulca ve ağır başlı bir edayla

SELMAN — Bu böyle sürüp gidemez Hamdullah bey, memlekete yazık oluyor... Anlaşalım... Önce biz anlaşalım ki aramızda... Onlar da huzura kavuşsun.

OYA — Evet, evet... Anlaşmalısınız.

MEHMET — Siz anlaşın beğim... Anlaşın da bize de biraz merhemetli davranasınız.

SABAHATTİN — Anlaşmada daima fayda vardır.

Zühtü birden becerikli bir arabulucu davranışı ile atılır ve konuşmasını büyük el kol hareketli bir nutuk atma biçimine doğru götürerek konuşmaya başlar.

ZÜHTÜ — İkilikler kalksın artık aradan... Bu mübarek mülkümüzün yüksek menfaatleri bakımından geçmiş unutup ve de şahsî teşebbüsle elele hepimiz birer fabrikatör ve milyoner olmak gayret ve çalışkanlığı içinde şanlı mazimize ve mübarek kazazedelerimizin her birinin aziz ruhlarına yaraşır...

Zühtü'nün son sözleri duyulmaz olmuştur. El, kol, ağız hareketleri halindedir. Hamdullah'la Selman sahne-

nin önüne doğru gelirler. Zühtü'nün pandomimi, sağeli tam bir nutuk edasıyla havadayken, durur, hepsi donup kalırlar. Önde Hamdullah'la Selman arkadakileri de kollayarak konuşmaya başlarlar.

SELMAN — Bırak ulan itoğlu itliği de anlaşılm... Yoksa boku çıkacak bu işin... Yeter yaptığın numaralar... Bu Memedler, bu Kerimler, Oya'lar, Hüseyin'ler hattâ Sabahattin beyler hep böyle horul horul uyuyacak mı sanıyorsun?

HAMDULLAH — Tabii sen böyle kışkırtıp durursan milleti üstüme...

SELMAN — Ah senin bu dar kafan... Ben mi kışkırtıyorum?... Ben uyutmasaydım bu milleti yüz elli yıldır çoktan senin defterini dürmüştü... Ye iç de bana dua et.

HAMDULLAH — Hıh, beceriksiz, pısırik herif; asıl sen benim sayemde yaşıyorsun yüzelli yıldır. Ye iç sen bana dua et... Biraz palazlan da şu garip dünyada dümenimize ortak bakalım diye yüzelli yıldır sana verdiğim avantajları, mezbahada bekleyen köpeklere vereydim şimdi hepsi kasapbaşı olmuştu. Seni uyuz pamuk ipliği fabrikatörü; sen ancak çürük don gömlek, fanilâ dokut... Gariban fakir fıkarrayı kazıkla... Bir gazoz yapmasını bile kıvıramadın, elâleme kaptırdın. Yuh ervahına senin... Bir de milleti sen uyuttum sanıyorsun ha? Bu milletin uyuyacağı var yoksa... Allah acıyor halimize... Sen kendin ayakta uyuyorsun canlı cenaze..

SELMAN — Öyle mi?... Pekâlâ bu çatı katında neler döndüğünü, neleri sakladığını çıtlatayım mı şunlara, ne dersin?... Bir nefeste atlayıversinler bu basamakları...

HAMDULLAH — Senden her şey umulur zaten; soy-suz, cibilliyetsiz, vatan millet şerefinden yoksun... Vicdansız, hamiyetsiz, milliyetsiz...

SELMAN — Sakin ol,... Sakin ol... Enayi değilim o

kadar... Sen de bırak artık eski havaları da anlaşıp yolu-muza bakalım.

HAMDULLAH — Gene ne avanta istiyorsun gözü doymaz herif?

SELMAN — Ha şöyle, hizaya gel... Pekâlâ biliyorsun ne istediğimi. (Bir kâğıt çıkarır, uzatır) Şuraya bir imza... Mister Pikson'la ortak olarak çatıya serbestçe giriş hakkımız % 25 size bırakılarak...

HAMDULLAH — (Öfkeyle karşı çıkar) O hayalden vazgeç... Cesedimi çiğnetmeden kefareyi sokmam oraya...

SELMAN — (Sakin, kâğıdı cebine kor.) Pekâlâ... Bu proje kalsın şimdilik.

Selman'la Hamdullah'ın konuşması pandomime döner. Zühtü nutkuna devam eder.

ZÜHTÜ — ... hainlere ölüm arkadaşlar... Acımak yok bundan böyle, şanlı mülkümüzün temelindeki millî birlik ve ortaklığı bozanlara... bizi uyur sanıp da günden güne azanlara... ve de şimal rüzgârlarıyla millî bünyemize sızanlara...

Selvi yandan alaylı bir tarzda sokuşturuvermiştir.

SELVİ — ... turnalara sazanlara...

Zühtü birden boş bulunur ve Selvi'nin sözünü tekrarlar o hızla...

ZÜHTÜ — ... turnalara sazanlara...

Zühtü birden ayılır. Gülüşmeler olur.

ZÜHTÜ — ... Şimdi nerden çıkardın bu turnayı, sazanı?

SELVİ — ... Beg güzel de uydu... Hemi de seninkinden güzel uydu valla...

Tam bu sırada Hamdullah'la Selman arasındaki pazarlık duyulmaya başlar. Ötekiler de dönüp ilgiyle dinlemektedirler. Pazarlık çok hırslı, gittikçe yükselen harezetli bir tempodadır. Sür'ati cehennemîye varan söz düellosudur bu.

HAMDULLAH — Toprak rantı % 60 isterim.

SELMAN — % 300 imalatçı kârı...

HAMDULLAH — Tefeci hakkım % 70...

SELMAN — Toptancı kârım serbest olmalı...

HAMDULLAH — Naylon fatura ver...

SELMAN — Bankalarda faiz haddi benim sırtımda...

HAMDULLAH — Nerde kaldı benim bin yıllık bezirgânlığım? Biz kâr etmeyelim mi? Alivre satışlar...

SELMAN — Anlamam, % 400 kâr isterim...

HAMDULLAH — Yağma yok... Üçyüzü benim...

SELMAN — Dört yüz...

HAMDULLAH — Hainler... Mülk elden gidiyor. %

350.

SELMAN — Yeter, söz milletindir...

HAMDULLAH — Üçyüzelli...

SELMAN — Beşyüz...

ZÜHTÜ — Oh, oh... Anlaşacaklar...

HAMDULLAH — Dört yüzelli...

SELMAN — Beşyüzelli...

Oya birden ellerini çırpar sevinçle.

OYA — Yaşasın... Maaşlara on iki lira zam gelecek..

HAMDULLAH — Altı yüz..

SELMAN — Altı yüzelli...

HAMDULLAH — Yediyüz...

SABAHATTİN — Bir de bizim emekli kanununu ele alsalar..

SELMAN — Sekizyüz...

HAMDULLAH — Bin...

SELMAN — Beşbin...

HAMDULLAH — Yüzbin...

SELMAN — Beşyüzbin...

HAMDULLAH — Beş milyon...

SELMAN — Yüz milyon dolar...

HAMDULLAH — Beşyüz milyon dolar...

SELVİ — Hay gözüüüz körolsun... Hareç mezet ne satıyorsuuuz?..

SELMAN — Beş milyar...

HAMDULLAH — Eyvah bütçede açık... On milyar...

MEHMET — Merhemet beğim. Bizim gündelikler...

HAMDULLAH — Dikkat, aramıza hainler giriyor...

SELMAN — Uyanık olalım... Yirmi milyar...

HAMDULLAH — Alçak herif... Yirmibeş milyar...

SELMAN — Bütün fiatlara zam.. Başka çaremiz kalmadı...

HAMDULLAH — Kabul. Kabul. Vergilere de zam...

SELMAN — Okey... Kırışacağız..

MEHMET — Bizim gündelikler beğim?..

Hamdullah ciddi ve asık bir yüzle etrafına bakınır. Söze yüksekte başlar.

HAMDULLAH — Vaziyetin durumu komisyonca incelenip tetkik edildi : Aşırı işçi ve emekli isteklerinin reddine, memur maaşlarına 3.30 para zam yapıp 100 parasının vergiye kesilmesine ve bütün fiatlara ve vergilere % paşa gönlümüzce zam yapılmasına ve mülkün temelindeki adalet sağlam olsun diye kapıcı Hüseyin'e fitleme kanununun 141. Hasangiller maddesine göre çatı basamağına gözdikme suçundan kazığa oturtulacakların bundan böyle kıymıklı ve budaklı kazıklara oturtulmalarına cümlenin selâmeti için oybirliğiyle ve bu karara itiraz edecek safdil vatandaşların oturacakları kazığı serbestçe ve özgürce seçme hakları kendilerinde kalmak şartıyla, zahmet çekmemeleri için zeytinyağ sürülmek üzere Kırkpınar'a sevkedilmelerine tekrar oybirliğiyle karar verildi.

ZÜHTÜ — Yaşasın... Kurtulduk...

OYA — (El çırparak) Ne güzel anlaştılar...

MEHMET — Hay Allah razı olsun beğim... Kurtar-

dınız bizi... Artı bizim gattan lağam boruları geçmez deef mi?...

SABAHATTİN — Bizim emekli kanunu...

ZÜHTÜ — Merak etmeyin hepsinin icabına bakılacaktır.

MEHMET — Bizim iş vaziyetleri...

ZÜHTÜ — Merak etmeyin... Düşünülecektir...

SELVİ — Hay goca gafa Memed, hâlâ... (Acı ve alaylı güler)... hii. hii. itin ahmağı baklavada pay umar... Hay goca gafa Memed, hâlâ.. (Sonra gülmeyi keser, sertleşerek Hamdullah'a bakar) Eeee, gonuş Hamdullah beğ, gonuş.. Issız eve it buyuruk.

MEHMET — (Ayılmış gibi açık endişeli bakınır) Ya-vu acık düşünüydik.. Bizim halımız..

Hamdullah birden keser ve yüksek perdeden konuşur.

HAMDULLAH — Düşünmek yok.. Haydi bakalım, herkes işinin gücünün başına.. **HEPİNİZ İÇİN DÜŞÜNMEK BENİM VAZİFEM.**

SELMAN — Evet.. Bu mülkü düşünmeyi, en iyisi, Hamdullah beye bırakalım. Vatandaşlaaar! Artık kat ayrılığı giremez aramıza. Hiç bir menfaat farkı olmayan kaynaşmış bir bütünüz. Bizlere düşen görev budur. Düşünmeyi bırakıp huzur içinde işimize gücümüze bakalım.

HAMDULLAH — Kaldırın parmaklarınızı... Kabul edenler etmiyenler... (Bütün parmaklar kalkmıştır. Yalnız Kerim'in parmağını, kolundan tutarak Memed; Selvi'nin parmağını da kocası Hüseyin zorla kaldırmıştır.) Edilmiştir.

Işık azalırken sahne önü aydınlanır. Sıra ile dizilirler, en solda Memed, en sağ başta Hamdullah.. Hamdullah öne gelir ve türküsünü söyler.

Bir elim yağ küpünde
Pekmez küpünde bir elim
Çanlarıyla eğri büğrü develer
Mavi boncuklu katırlar
Çöllerden, bellerden, hanlardan
Uzak kervanlarımla gelirim
Bir elim Osman Gaziden öte
Bir elim Cenevizde kalyonlarla
Akşam sabah kapıda bir elim
Dayan bre allah kerim
Ye yemez misin?...
Dere gibi hoşafılar
Tepe gibi pilâvlar
Kolum gibi dolmalar
Budum gibi sarmalar
Testiler şarap dolu
Çengiler döner durur
Çalkalayıp çalkalayıp
Gerdan kırmalar
Hepsi de gelir Hint'den Yemen'den
Kismet değilse ne gelir elden?
Dayan bre Allah kerim
Ye yemez misin?
Yasak ettim düşünmeyi, kurmayı
Kara kuşa avlatırım telli turnayı
Aklı sıra yutturacak
Destursuz bağa girmeyi
Bağlar benim, dağlar benim
Yerler benim, gök benim.
Bellemişim kelle vurup
Kemikleri kırmayı

Aklın varsa bırak oğlum
Bana karşı durmayı
Dayan bre Allah kerim
Ye yemez misin?..
Yedi iklim dört bucakta bedesten
Haberliyim uçan kuştan her bir nefesten
El attım mı unudun keş kardeşten dosttan
Solup gider sandıktaki gelinlik fistan
Bin yıldır dolanır
Gözleri bağlı bir cılız beygir
Dönme neylerdi dolaplı bostan
Ne gelirmiş elinden
Düşünmek mi?..
Yasak ettim düşünmeyi kurmayı
Öttür oğlum keyfine bak zilli zurnayı
Dayan bre Allah kerim
Ye yemez misin?..
Sebiller, çeşmeler, minareler, kubbeler
Altınla işlenmiştir yazısı turası
İnce kızlar gergef dokur
Güvercinler mevlid okur
Çarşıda dolanır bir deli Bekir
Elinde amansız gümüş palası
Canından bezdirir herkesi
Tuğları, sancağı, fermanı, fetvası
Sadrazamı, şeyhislâmı, müftüsü
Has bahçede padişahın tavusu
Elma yanak şehzademin püsküllü fesi
Sultan Mustafanın sünnet takkesi
Kapımda fıkaranın en sümüklüsü
Bir yanda çengi cümbüş, bir yanda ezan sesi
Bir de efendim kestim mi sana düşünen kumruyu
Vakitsiz öten horozu da kestim
Doldurdum elif cüzüne

**Gel zaman git zaman
Hacı beyin kıratının kuyruğuna astım
Bildiniz mi neymiş efendim
Vehbinin kerrakesi
Dayan bre allah kerim
Ye yemez misin?..
Çağımız bilim çağı özgürlük çağı
Uçaklar şilepler yedi düvelden
Ballı incir alır kurumuş daldan
Kısmetinde yoksa ne gelir elden
Osmanlıdan, Tanzimattan, Meşrutiyetten
Kırk elli senedir Cumhuriyetten
Bakmayın siz hainlere neler söylemez?..
Dayan bre Allah kerim
Ye yemez misin?...
Yemez misin?...
Zorla değiliiil özgürlük var isteyen yemez..**

Hamdullah türküsünü bitirir, yerine geçer.

SELVİ'NİN KONUŞMASI

**Kurdun adı yaman çıkmış
Tilki vardır baş keser
Senden devletliyle ortak olma demişler
Baz bazla, kaz kazla, kel tavuk topal horozla
İşim yok da türkü söyleyeceğim
Bu bir sürü goca pupazla
Söylemeyeceğim...**

**Herkes bekler, Selvi'ye bakar. Hüseyin işaret eder.
HÜSEYİN — Hadi gız...**

SELVİ — Zorla değil ya söylemeyeceğim...

HÜSEYİN — Gız hadi..

SELVİ — Sen ne garışyon lan... Söylemeyeceğim dedim ya... (Kibar tavrını taklitle) Günümde deelim...

Hamdullah belli ki ciddiye almaz. Güler .

HAMDULLAH — Bırak şu deli karıyı... Yeter ettiği dırdr...

Hüseyin türküye başlar.

HÜSEYİN'İN TÜRKÜSÜ

Kulağım biraz ağırdır

Hiç bişe duymam işime gelmedi mi

Bi kuraklıktan yılğınım

Bi de cenderme sopasından

Bizim oralarda çoluk çocuk zefilliktir

Yuvarlanıp giderik ya gulağasman

Yüreğimizin başı delik deliktir

Kara eşsek bile bezmiştir

Kendi sıpasından

Köylük yerde ağamın toprağında iş dutarım

Seçim dedi mi ireyimi ağamın sandığına atarım

Şaarlarda inşaatlar sıra sıra beni bekler

İş bulamadım mı yazın gavun garpuz

Gış geldi mi sırtımda küfe muz satarım

Eyi muuuuuuuzzzz!..

Ağamın trektörü yağlı yağlı parlar güneşte

Mandaları bi semiiiz bi semiz.

Ağam hepimizi yıkar güleşte

Bi de gafası vardır

Hele bi lâf itsin

**Eskerde 'acık gözü açılmışın biri
Ye de şu yeni yetme öğretmenimiz
Ossaat çakar
Ve de icabına bakar.
Hamdolsun o yüzden emniyettedir
Sağımız solumuz...
Eyi muuuuuuuuzzz!...**

**Aaaah bi yirmi dönüm tarla geçse elimə
Allah guvvet versin belime goluma
Şaar yerde ne işim var.
Köyde gaynar bulgur aşım var
Anamdan galan elli dönümü sorarsaaaz
Hepsi baş goymuş yoluna
Memlekette iki dayım beş gardaşım var.
Topal Hüseyin'in ahvali böyle biline...
Eyi muuuuuuuusssss!..**

**Bu yüzdendir düşmüşlüğüm diline
Bizim garı deli Selvi'nin
Sözü uzatmayalım Hamdullah bey gızmasın
Helâl olsun melmekete ganımız
Sayesinde dinimiz, imanımız
Bizim garı deli Selvi
Vır vır eder dadını geçirir
Cümle kâinata zehir zakkım içirir
Gusuruna bakman onun
Bir deli garı
Emme galbi saf, yüreği temiz
Eyi muuuuuuuusss!...**

**İki evlek arpa ekdim tarlaya
Vakitsiz gç ettim uzun yaylaya
Haber saldık memleketten hemşerilere
Fabrikada bize bir iş peyleye
Bir kavgaya girmedim kıyasıya
Bir ekmek yemedim doyasıya
Daha burnumdadır toprak kokusu
Garip Memed düşünüp de neyleye?...**

**Allah razı olsun Hamdullah beyden
Duttuğu altın olsun Selman beyin
Allah uzun ömür versin Zühtü beye
Benim Kerim'i de kodular fabrikaya
Oğlan da hünerli çıktı utandırmadı bizi
Ama acık dikbaş
Zühtü bey geçer diyor delikanlılıktır
Daha başında kavak yelleri
Zincire yatkın değil henüz elleri...
Rabbin yardım etsin byleye
Garip Memed düşünüp de neyleye?...**

**İki yavrum hastalıktan kırıldı
Fadimem gız evlâthğa verildi
Bizimkisi bi kr boğaz
Hamdolsun mevlâma çalışanı a komaz
Bi derdimiz vardı, grd meclis guruldu
Allah razı olsun Hamdullah beyden
Duttuğu altın olsun Selman beyin
Allah uzun ömür versin Zühtü beye
Garip Memed düşünüp de neyleye?...**

**Yazık ayol Şekerim
Çantasını yitirmiş
Kafeteryada
İçinde tam on bir lirası
Bir paket de Gelincik sigarası**

**Selman beyin Opeli
Cumartesi çalışmayız büro kapalı
Bir iki arabasına aldı beni
Boğaza gittik
Bir surat bir surat Süheylâda
Vallahi bu kız deli**

**Karısından korkmasa
Hamdullahla da gideceğiz
Ne kötülük varmış bunda
Dedikodu olurmuş
Aman ne tasa
Şimdi kimin umurunda
Selman bey kötü adam sayılmaz
Eli sıkı olmasa
Aramıza biraz soğukluk girdi
Maaşımıza bir zam yapmaz
Bir pikap bekliyordum
Avrupa dönüşü
Getire getire bir çift naylon külot getirdi**

**Bak gene aklıma geldi
Takılıyor insanın kafası
Yazık ayol Şekerim
Çantasını yitirmiş
Kafeteryada
İçinde tam on bir lirası**

SABAHATTİN'İN TÜRKÜSÜ

Ben sınırlarımı bilirim
Bir de karargâhı
Bir de aslan erlerimi
Sınırlarım eski haritalarda
Renk renk
Mavi kalemlerle kırmızılarla çizdim
Malazgirtten Kosovadan geçirdim sınırlarımı

Donmuş ölüler vardı siperlerde
Delik çizmelerimle gezdim
Diz boyu karda
Tifüsle
Bir de hırsız müteahhitlerle
Bir de düşmanla savaştım
Yüz yirmi bin ölüyle Kafkaslarda

Balkanda esir düştüm
Sina çölünü aştım
Dudaklarım çatlak
Çizgi çizgidir alnım
Bir ömür boyu
Sınırdan sınıra koştum
Ötesini nerden bilirim
Eski haritalardadır yerim
Bir ben
Mavili kırmızılı eski sınırlar
Bir şanlı karargâhım
Bir de yan yana vurduğum aslan erlerim.

Tophanede topal topçu Ahmet top atarken toparlamış
topal topuğunu
Çatalcada topal çoban çatal sapan yapar satar

Bilmem parası var mı da çatal sapan yapar satar
Bilmem parası yok mu da çatal sapan yapar satar
Bu tespili imamelemeli mi yoksa imamelememeli mi
Üç tunç tas kaysı hoşafı
Değirmene girdi köpek
Değirmenci vurdu kötek
Hem kepek yedi köpek
Hem kötek yedi köpek
Afiyetler olsun
Hak dostum hak...
Vaa mı içinizde benimle aşık atacak
Kıl pıranga kızıl çengi
Zır deli kızıl kerrake
Atalarımız ne güzel söylemiş
Derviiiış akçe ile biter her iş
Zaman sana uymazsa sen zamana uy demiş
Kolay mı efendim nasıl döner bunca konak bunca yalı
Doğru söyleyenin bir ayağı üzengide gerekmiş
Safram kabarır ata binemem

Doğru dediğinde bir çıkarımız olmalı
Herkes de hakkına razı olmalı
Gözü çıksın gözü olanın komşunun böreğinde baklavasında
Evkaf nezaretinde memurken
Zenneye de çıktım direkler arasında
Peder iaşeye bakıyordu İstanbulda
Ahbaplar İttihat Terakki Fırkasında

**Çok şükür allahına bunaltmadı bizi
Ne Mütarekede
Ne de Birinci Cihan Harbi sırasında**

**İnan olsun francalayı beğenmiyorduk
Süpürge tohumu vesikadayken
Af buyurun, bitler cirit atarken milletin yakasında
Savaş bitti, kâfir düşman denize döküldü
Peder merhumla Ankara'ya geçtik. Efendim
Gidiş o gidiş
Bir pislik, bir toz toprak
924'lerin Ankarasında
Atalarımız ne güzel söylemiş
Derviiiş, akçe ile biter her iş...
Hamdolsun yaşayıp gidiyoruz şunun şurasında
Hak dostum hak
Var mı içinizde benimle aşık atacak?..
(Üç kâğıtçılığa başlayan Selman'ın önünde eğilip masa
olarak seslenir:)
İşine bak Selman beyciğim, işine bak.**

Selman öne gelir ve kendisine masalık yapan Zühtü'nün sırtında üçkâğıdı dağıta toplaya türküsunü söylemeye başlar.

Her kıt'anın sonunda kişiler sırayla gelip birşeylerini vererek kağıda parmak basarlar. Her defasında da yutulurlar.

**Fazla üretim de neymiş
Ziyanlık
Az çıkarıp tonla vuracaksın parayı
Bul karayı al parayı
Zeytin ekmeginden işçilerimin
Altı ayda yaptırdım bu sarayı
Bul karayı al parayı**

(İkinci kıt'ayı söylerken Memed yaklaşıp kasketini verir ve parmağını üçkâğıttan birine bastırır. Yutulmuştur. Memed'in kasketini ve ondan sonrakilerin vereceği herşeyi Selman'ın yanında erketelik yapan Hamdullah alır.)

**Acımadan vuracaksın yükünü
Semer delsin sırtındaki yarayı
Bul karayı anam al parayı**

Hüseyin ceketini koyup parmak basmıştır. O da yutulur.)

**Papeli gördüm mü elimle sokarım
Anamın koynuna zamparayı
Bul karayı al parayı**

(Oya yalancıkdan bir çekingenlik içinde sutyenini çıkarıp bastırmıştır. O da yutulur.)

**Zor çıkar benden beceriklisi
Okyanus diye yuttururum Marmara'yı
Bul karayı anam al parayı**

**Ver doları al götür
Bayrağı, Sancağı, Göğü, Denizi, Karayı
Yağma Hasanın böreği!..
Bul karayı al parayı**

**Baktın ki işler karıştı
Vataaan Milleet diye basıp yaygarayı
Bul karayı anam al parayı**

(Daha altıncı kıt'anın söylenişinde öfkeyle bakan Sa-
bahattin yaklaşıp bastonun ucuyla kağıda bastırmış ve
son kıt'ayı pişkince okuyan Selman böylece onu da atlat-
mıştır.)

Sıra Mehmet'e gelip de Mehmet ileri çıkarken erkete-
deki Hamdullah külhanbey tavrıyla «— Erketeeeee...» di-
ye bağırır.. Selman, Zühtü toparlanır. Kuşkuyla bakarlar-
ken Kerim yerini alıp türküsüne başlar...

KERİM'İN TÜRKÜSÜ

**Daha sıram gelmedi
Gelince görürsünüz
Toprağın altında bir çekirdek varmış
Bin yıl da çiğneseler
Günü gelince çatlarmış
Hepsi boş ne deseler
Tulumum kirli biraz
Elim yüzüm yağlı
Şimdi böyle oyundaki yasalar
Konuşamam dilim bağlı
Ellerim bağlı
Kollarım gürbüz
Daha sıram gelmedi
Gelince görürsünüz.**

Türküler bitince Hamdullah kalır. Ötekiler merdivenlerden inerler. Hamdullah öne yaklaşırken gidenlerin arkasında kalan Kerim'in etrafı kolliyerek Hasan'ın yanında, merdiven altındaki bir yere saklandığı görülür.

HAMDULLAH — Herşey bitti sanırsınız değil mi?. İşler yolunda!.. Nerdee. Ah Hamdullah'ın çileli başı... Gördünüz, ne güzel düzene koyduk her işi... Artık düşünmekten de ağrımaz kimsenin ne dişi, ne başı... Ama yoooo... Bu yapıda biri var ki, HER ŞEYİ ÖNLEDİM; FAKAT BU HERİFİN DÜŞÜNMESİNİ ÖNLEYEMEDİM...

(Başıyla Nail'in odasını işaret eder).

Hamdullah Nail'in odasına yönelirken Nail'in odası aydınlanır.

NAIL'İN ODASI :

Nail arkası dönük, yüzü balkondaki büyük camlı pencereye doğru... Aşağıda İstanbul'un soylu görüntüsü... Belki Süleymaniye, minareler, kubbeler... Sağda solda kitaplar, üstü kâğıtlarla ve yazı makinesi dahil, kalem, tüy-kalem, divit hokka, fırça gibi her devrin çeşitli yazı ve çizgi araçlarıyla doludur... Etajerler, duvarlardaki raflar kitap doludur. Eski ve modern resimler, masklar, eski levhalar, seramikler, freskler, kimisi yarım bırakılmış her türden heykeller, sinema ile ilgili araçlar, resimler, yarım kalmış tablo çalışmaları... Yarım kalmış bir çamur heykel... San'atın ve düşüncenin her türü ile ilgili izlenimini bırakan tam bir düşünür, san'atçı, aydın odası... Fakat, fakirce döşenmiş ve dağınık.. Hamdullah yavaşça girer, öteki hiç aldırılmaz. Önündeki kitaba dalmıştır...

HAMDULLAH — Merhaba... Nail bey...

Nail durumunu bozmaz. Biraz sonra cevap verir.

NAIL — Merhaba...

HAMDULLAH — Ne düşünüyorsunuz gene?..

Bir an sessizlik.

NAİL — Neye korkuyorsun düşünmemden?

HAMDULLAH — Ben mi?.. Gerçekten beni korkut-
tuğunu mu zannediyorsun?...

NAİL — Düşünmesinden korkmadığın kimse var mı
senin?

HAMDULLAH — Demek yetiştirdiler toplantıda alı-
nan kararları?...

NAİL — Duyulmasından da mı korkuyordun?.

HAMDULLAH — Anlaşıldı, içine sinmiş senin... Her
tarafıta korkuyu görüyorsun.

NAİL — Ne kadar mutlu olurdun, öyle olsaydım..

HAMDULLAH — Yüzyıllardan beri gereği kadar
mutluluğu tattım ben.

NAİL — Sevsinler senin mutluluğunu... Nef'i'yi boğ-
duran Bayram Paşanın mutluluğu... Deli İbrahim'in, Ku-
yucu Murat Paşanın, Hâlel Efendinin mutluluğu...

HAMDULLAH — Bayılırsın beni sadece kanlı bir cel-
lât gibi göstermeye. Ya beslediklerim?... Altınla, servetle,
dünyanın bütün nimetleriyle beslediklerim...

NAİL — Onların hesabıyla ayrıca ezilirsin.

Nail biran susar, ağır ağır kalkar, yüzünü döner.
Sonra ağır ağır tekrar pencereye bakarak dışarısını işa-
ret eder Hamdullah'a.

NAİL — Görüyor musun şunları?...

Hamdullah bakmadan gülümser. Güvenlidir.

HAMDULLAH — Hepsini ben yaptım onların.

NAİL (Alayla bakarak) Senin aptallığın da burda
başlıyor işte... Bu kubbeler, kemerler... Taşın şiiri... gö-
rüntü cümbüşü... benzersiz güzellikte bir melodi, bir mıs-
ra... Bütün bunların hepsini; Sinan'ı, Mehmet Ağayı, De-
de'yi, Hafız Post'u, Nedim'i, Bâki'yi, düşünmekten ödü
patlayan bu beyinciğinle sen yaptın sanıyorsun... Nimet-
ler de senin bağışın!... Zavallı budala... Seni ömrünce böy-

le kandırdılar... Oysa ki bütün bunların gerçek mutluluğu yalnız bizim içindi ve yalnız biz yarattık bunları.

HAMDULLAH — ... Uyarmana teşekkür ederim... Artık kimse kandıramayacak beni.. Önce seninle hesaplaşmakla başlayalım... Birikmiş kira borçlarını hemen ödemezsen akşama eşyalarını kapıda bulursun...

NAİL — Evet, rahat konuşalım...

Nail masada bir yerden aldığı bir deste parayı Hamdullah'ın önüne atar... Hamdullah belli ki sürprizle karşılaşmıştır. Toparlanır.

HAMDULLAH — Selman beye yutturdun galiba o deli saçması resmini...

NAİL — Selman beyin zevkinde umulmayacak gelişmeler var...

HAMDULLAH — Farkındayım... Onun zevki geliştikçe ilişkileriniz de gelişiyor...

NAİL — Tam aksi, ilişkilerimiz geliştikçe onun zevkinde de gelişmeler görülüyor.

HAMDULLAH — Nereye kadar varır bu iş?...

NAİL — Belli olmaz... Belki de seni tahtından indirmeye kadar...

HAMDULLAH — «Hayal içinde geçti ömrü derbederim».

NAİL — İyi başladın, tamamlasana...

Bir an sessizlik.

NAİL — Senin dilin varmayacak galiba... «Bakıp bakıp da o maziye şimdi âh ederim.»...

HAMDULLAH — (Öfkeli) Peki, sen ne halledersin?..

NAİL — Ben mi?

HAMDULLAH — Sen ya... «Cihangirâne bir millet çıkardık bir aşiretten» diye öğünmüyor muydun?.

NAİL — Bak iyi hatırlattın. Ben onu söylediğim günlerde bile zındancılarını, zaptiyelerini, hafiyelerini peşim-

de dört nal koşturuyordun... Kafasızlığına bundan iyi örnek mi olur?...

HAMDULLAH — O zaman da çok ayrı şeyler söylüyorduk seninle...

NAİL — Ayrı şeyler söylüyorduk demek de, senin zulmün, haksızlığın sürüp gidiyor demektir...

HAMDULLAH — Peki, ben altı yüzyıl yalnız bu zulmümle, haksızlığım la mı hükmettim?..

NAİL — Başka neyin vardı sanıyorsun?

HAMDULLAH — Âdil oldum... Şefkâtli oldum... Daima teb'asını kollayan, reayayı hoş tutan...

NAİL — ... bir sürü köpek kapıkulu besleyen...

HAMDULLAH — (Kahkahayla keser) Sen o kapıkullarından değil misin?..

NAİL — Ben düşünür'üm... San'atçuyım... Düşünür-lüğüne söz götürse bile — o da sayenizde — san'atçılığıma dil uzatmak kimsenin haddi değil...

HAMDULLAH — Yok canım, kimin ne haddine?... Yalnız biz, senin san'atçılığına söz etmiyoruz. Bir lûtfumuz a uğramak, ihsanımıza kavuşmak, caize koparmak için kapımızda amuda kalktığın, kasideler döktürdüğün, el - etek öptüğün, bütün çanak çömleği yalayıp bin takla attığın günlerden söz açıyoruz. Hani kapıkulu, kapı köpeği dedin de...

NAİL — Beni Zühtü beyle karıştırıyorsun ya; diye-lim öyle oldu; senin aşağılığın da burda zaten... Şu konuş-mana bak. Frengili bir soydan geldiğini söyleyip öz çocu-ğuy la alay eden ana baba kadar iğrençsin.

HAMDULLAH — Ha söyle, demek aynı kanı taşıdığımı kabul ettin?...

NAİL — Yeni mi öğrendin bunu? Yüzyıldır bütün gücümle o kanı değiştirmek çabasında olduğumu görmü-yor musun?...

HAMDULLAH — Görmez olur muyum? hattâ ba-
şardın da. Benden çok Selman beye yakınsın artık. Ama
sana bir aile sırrı vereyim de ayakların biraz yere bassın:
Boşuna uğraşıyorsun oğlum. Daha doğrusu ikiniz de boşu-
na uğraşıyorsunuz. Uzaklaşamazsınız benden (bir an su-
sar, sözlerinin etkisini artırmak için verdiği bir aralıktır
bu, sonra bastırarak) Selman benim piçim...

Nail biraz duralar.

NAİL — Peki annesi?...

HAMDULLAH — ... orasını fazla kurcalama... Aslı-
nı arasan annesi de belli değil, babası da. Yani resmî ka-
yıtlı babası... Annesi için, uzak kervanların kazıkçı bezir-
gânlarından geldiğini söyleyenler de var, tefecilikle geniş
topraklara oturup yükünü tutmuş bir sarrafın kızı diyen-
ler de... Küpünü hırsızlıkla doldurmuş bir yüksek memu-
run soyundan da gelebilir; İstanbul, İzmir, Mersin gibi li-
man şehirlerine seferler yapan gemicilerle karışık işler
çevirmiş bir tüccarın kızı da olabilir.

NAİL — Olamaz... Baba adı Hristo Kalamatis, Av-
ram Bencuye gibi gayrimüslim olurdu öyle olsaydı... Sen
bizimkilere fırsat mı verdin?

HAMDULLAH — Haa, zaten Müslüman olduğu da
belli değil. Para ile iman aynı yerde zor bulunur.

NAİL — ... Gerçekten de benzer taraflarınız çok ama,
ne de olsa Selman bey daha bir başka... Nasıl diyeyim?...
Daha anlayışlı... yatkın... Çivi gibi batmaz adama... Say-
gılı...

HAMDULLAH — «E o kadar farkımız olacak... Av-
rupa görmüşün hali başka tabii... Ah açığöz körler; dün-
yaya ferman okutmaya kalkarsınız, daha size giren çivi-
nin asıl nerden geldiğini göremezsiniz... Bir itoğlu it Sel-
man parmağında oynatır sizi. Ama ne yapacaksınız, geçim
dünyası... Bir zamanlar bana temenna ediyordunuz, şim-

di Selman'ın devri sanıyorsunuz. Ona selâm çakacaksınız tabii... Her şeyi değiştiriyoruz diye sayıklayın... «İnan Halûk, ezeli bir şifadır aldanmak»...

NAİL — İşine geldi mi Fikret'e bile şahitlik yaptırmaya kalkıyorsun. Hem de yalancı şahitliğe...

HAMDULLAH — Ömrünüzce Selman beye yalancı şahitlik etmediniz mi?

NAİL — Teşekkür ederim. Gerekli olanı öğrendim. Yeter bana ağzından kaçırdıkların.

HAMDULLAH — Ne kaçırdım ağzımdan?

NAİL — Benim için en önemli olanı : Selman beyle aranızın yutturmaya çalıştığınız gibi pek öyle parlak olmadığını. Son toplantıda vardığınız anlaşmanın sadece göstermelik olduğunu; aslında birbirinizden nefret ettiğinizi...

HAMDULLAH — Peki, ne çıkacak bundan?

NAİL — Görürsün ne çıkacağını... Herkes namına düşünmeyeceksin artık; herkes kendi namına düşünecek... Teker teker uyaraçığım hepsini.

HAMDULLAH — (Gülerek) Selman'ı da mı?

NAİL — Evet, Selman'ı da...

HAMDULLAH — Benimle ortak çıkarlarını da çiğneyecek tabii...

NAİL — Sana karşı olan çıkarları daha ağır basacak; hiç şüphen olmasın... Senin piçin olduğunu söylemedin mi?... Unutma, bütün piçler babalarına düşmandır. Çünkü bilirler babalarının kendi varlıklarından tedirgin olduklarını. Hatta ölümlerini bile istediklerini... Sen Selman'ı bütün bunları bilmeyecek kadar budala mı sanıyorsun? İkinize yer yok artık bu dünyada... Ya sen, ya o... Selman «Ben» diyecek... Ötekiler de bir düşünmeye başladılar mı, görürüz senin saltanatını Hamdullah bey...

HAMDULLAH — Seni tavan faresi... Boşuna değilmiş yıllarca bu deli saçması kitapların, bu tımarhane işi

resimlerin, heykellerin içinde ömür çürütmen... Zaten biliyordum ne yılanlıklar hazırladığını senin... Peki ne istiyorsun benden?

NAİL — Pazarlık mı?... Olacak şey değil... Çünkü sen veremezsin benim istediklerimi...

HAMDULLAH — Selman'ın vereceğini sanıyorsun öyle mi?... Kuzum ne buldunuz bu Selman'dan?... Son günlerde birkaç resim, birkaç kitap yutturdunuz diye hep böyle mi gidecek sanıyorsunuz?... Demokraasi, insan hakları, eşitlik, özgürlük... meydan tek başına Selman beye kalsın da görürsünüz bu martavalları... Ama bereket bozamazsınız ortaklığımızı... Biz onunla yapışık ikizler gibiyiz; size uyar da ayrılmaya kalkarsa ikimiz de ölürüz. O bunu bilmez mi? Hangi aşırı hırs bu gerçeği görmeyecek kadar ahmakça bir körlüğe düşürebilir o itoğlu it Selman'ı?... Sürüp gitsin bakalım tatlı masal uykularınız... Elbet bir gün ayaklarınız yere degecek, ama galiba kıcınız da beraber yere degecek... Ötekilere gelince...

NAİL — Ötekilere geçmeyin daha. Kimsenin hakkını yemek istemem; sandığımdan daha iyi işlermiş kafan. İşlerin neden bir türlü «çabalama kaptan ben gidemem» olduğunu biraz tek yönlü de olsa kötü açıklamadın. Nalınacı keseri gibi kendine yontmanı doğal karşılarım. Şu büyük gerçeğin ortaya çıkmasına yararlı olduğun için teşekkürler: Sizi, bir operasyon da gerekse ayırmak şart. Yoksa — ikizler benzetmeni beğenmedim — Selman beyin sırtında beslenen iğrenç ve kocaman bir ur gibi zavallıya ömür boyunca solumasını, yürümesini, hatta yaşamasını haram edip gideceksin. Demokrasi, insan hakları, özgürlük, eşitlik senin fıkara beyninden, ağzını yayarak peydahladığın anlamsız sözcükler değil; binlerce yıldan beri yoluna başkoymuş, uğrunda gözünü kırpmadan ölüme gitmiş binler ve binlerce insanın yanında benim de payıma düşeni yap-

maktan çekinmeyeceğim kutsal kavramlardır. Avrupa görmüş diye Selman beyle alay ediyorsun aklın sıra. Keşke sen de biraz dünya görseydin. Kafan esnaf loncalarının çatısını, viran olmuş kervansarayların baykuşlar tünemiş yıkık duvarlarını, oğlancılarla dolu medreselerin mezbeleli avlusunu biraz aşardı belki... Evet özgürlük istiyorum; düşünmek, gönlümce okuyup yazmak, konuşmak özgürlüğü... Bunu elde etmek için gerekirse itoğlu it Selman'la da, şeytanla da birlik olurum.

HAMDULLAH — Aferin... aferin... Biraz daha gayret. Bir basamak daha kaldı.

NAİL — Bir basamak daha mı?... 141'le mi korkutacaksın beni aklın sıra... Hasangillerden nasıl tiksindiğimi bilirsin...

HAMDULLAH — Benim bildiklerim her vakit işe yarasaydı sen zaten şimdi böyle konuşamazdın... Özgürlük istiyorsun; düşünmek, dilediğin gibi konuşup yazmak özgürlüğü. Üstelik yalnız kendin için de istemiyorsun bunu; bencil değilsin. Mehmetler, Kerimler, Selviler, Hüseyinler, Oyalar, Sabahattinler... onlar da özgür düşünecekler, gönüllerince okuyup, yazıp konuşacaklar... Hatta onları uyarmak için gerekirse savaşa girecek kadar da ülkücüsün. Bütün bunlar olacak da yalnız senin tiksindiğin Hasan'a hiç pay düşmeyecek bu yağma börekten! Hepsi enine boyuna, rahatça düşünecekler de sonra hep birlikte gelip son basamakta saygı ile durup kalacaksınız. Sen bunu benim külâhima anlat. Böyle bir sihirbazlığı itoğlu it Selman bile kıvıramaz artık... Yeryüzünde bu işi yürüten bir iki Selman çıkmış ama; şimdi onlar da bin pişman buldukları bu kar helvasından... Nasıl etsek de bozsak şu oyunu diye düşünüp duruyorlar... Bunu Selman da bilir. Bana gelince, aklım o kadar derinlere ermez benim. Az bilip az yanılırım... Bugüne kadar böylece sürüp getirdim bu mül-

kli Ne değişirim bundan sonra, ne de değişmelere göz yumarım. Beğenen kalır, beğenmeyen çeker gider beğendiği yere... Yaşanacak başka yerler de var bu dünyada.

NAİL — Yağma yok Hamdullah bey, Geçti o devirler... Canımızı kurtarmak için Paris'e, Londra'ya kaçtığımız, İsviçre'ye sığındığımız; uzaktan uzağa, aklımızca burdaki işleri çevirmek için çaba harcadığımız, gücümüzü emeğimizi boşu boşuna yitirip iyiden iyiye kökümüzden koptuğumuz korkaklık ve budalalık devirlerimiz geçti. Gerçi o günler de çok şey öğretti bize; ama bugünkü bilgi-miz daha çok yaşadığımız çağdan geliyor. Senin o budalaca kuşkularının köleliğine paydos artık. Babeuf'den Sartre'a, Eisenstein'den Sikueros'a, Dos Pasos'dan Neruda'ya, Gide'e, Brecht'e, Kafka'ya kadar her renkte ve türde insan yaratışını yasaksız ve korkusuz duyacağım, göreceğim, istediğimi beğeneceğim ve tam bir özgürlükle, dilediğim biçimde D -ř -NE-CE-ĜIIIIIM... Hem de Selman beylerle, Z ht lerle, Mehmetlerle, H seyinlerle, Oyalarla; bu yapıdaki herkesle birlikte yapacağım bu işi... Onlar da bir düşünmeye başladılar mı sana karşı, daha güçlü olacağım o zaman... Umacılarla korkutamazsın beni, vız gelir bana senin 141'lerin, Hasangillerin, masangillerin... Sen de cümle  lem de bilir ki kimsenin katında gözüm yok. Falan çatıya  ık mış, falanca filâncanın katına göz dik miş, bana ne bunlardan?... Sen bu kafadaki zavallıların peşini bırakmazsın gene istersen. Ama artık bana dış ge iremezsin... Sakın eski alışkanlıklarınla, bana bir haltlar etmeye  e kalkayım deme; Oslo'dan San Francisco'ya kadar bütün bir insanlık başına zindan eder dünyayı.

Nail kapıya yönelmiştir. Hamdullah önlemeye çalışır gibi bir davranışla yumuşar.

HAMDULLAH — L f ebesi... Bir şey değil, biraz daha uzatırsan kendin de inanacaksın söylediklerine. Vazgeç

bu sevdadan oğlum. Durup dururken bozma ağzımızın tadını... Yıllardır odanda düşünür, yazar çizersin; yabancı dilden kitaplar, dergileri, iyi kötü bütün yayınları izlersin; kimse karışır mı sana.. Biraz geçim sıkıntısı çektiğin olur; kiranı ödemekte gecikirsin, atlatırsın, ona da göz yumarım... Zaten demin de şakadan istedim birikmiş kiralari, sen hemen ciddiye aldın. (Demin Nail'den aldığı paraları masaya bırakır) Al ne yaparsan yap ...İstersen gene o ecış bücüş resimlerden getirt... İster frenkçe kitaplara yattır, Hatta şöyle eski devirlerde yazılıp çizilmişlerin zararsızlarından bir ikisini de çevir; birkaç kuruş daha da alırsın... Dolgun maaş istersen gel, baremin en üst katına kadar bütün yolları açayım... Ama durup dururken rahatını tepme. Hele bu yapının öteki katındakilerin bırak yakasını. İşleri onların diline düşürmek kimseye iyilik getirmez. Benden sana son söz: Allah herkese lâıyk olanı senden benden iyi bilir. Herkes kendi kaderini yaşar oğlum. ELMUKADDER LÂYETEGAYYER...

NAİL — Sen de benim kaderime burnunu sokma öyleyse. Ben de bildiğim yolda gideceğim. Zavallı... Birkaç kuruşla, bir iki kutsal sözle beni uyutacak akli sıra... İşte asıl bu aptallığına hiç tahammül edemiyorum senin.

Tiksintiyle bakar Hamdullah'a. Parayı onun önüne iteler.

NAİL — Onun için de vakit geçirmeden hemen başlayacağım işe. Görürsün şimdi başına gelecekleri... Bütün katları dolaşıp dar edeceğim bu yapıyı sana... Çık ortaya savaş başladı.

Nail öfkeyle odadan çıkarken baştan beri konuşmaları dinleyen Kerim daha önce saklandığı yere girer. Nail merdivenlerden iner gider. Hamdullah üzgün bakmaktadır arkasından. Sonra dönüp kitaplara, resimlere bakar; bir şeye benzetememiştir belli ki. Başını sallar çıkarken.

HAMDULLAH — Allah sonumuzu hayretsin.

Bir an durur. Tam kapıdan çıkarken

HAMDULLAH — Allah bu millete acısın...

Hamdullah kapıdan çıkar çıkmaz şöyle bir bakar Hasan'a. Merdivene doğru bir iki adım atar, tekrar bakar. Baktıkça sinirlenir. Sonra birden patlar.

HAMDULLAH — Ne bakıyorsun körolası... Yutturdum mu sanıyorsun? Hep senin başının altından çıktı bunlar... Varlığına göz yumuyorum şurda... ayağını denk al... Bir yakalarsam gene olmayacak işlere burnunu sokarken seni, anandan doğduğuna pişman ederim.

Ofkeyle çıkar gider. Hasan öylece duruyordur. Kerim saklandığı yerden çıkar, Hamdullah'ın arkasından bakar. Kimse kalmadığını anlayınca yaklaşır Hasan'a. Hasan birden harekete geçer ağır ağır. Yürür, cebinden bir paket çıkarır, bir sigara yakar, bir nefes çeker.

HASAN — Üfff... Amma zor iş be böyle kımıldamadan beklemek...

KERİM — Duydun mu Hamdullah'la Nail'in kavgasını.

Hasan bir nefes daha çeker. Bir an sessizlik. Kerim Hasan'ın gözlerinin içine ve ağzından çıkacak söze bakmaktadır.

HASAN — (Ağır) Duydum.

Bir an daha sessizlik... Kerim dayanamaz :

KERİM — Söylesene bir şey Hasan abi.

HASAN — Ne söyleyeyim arkadaşım. (Bir an daha geçer) Yalnız oynuyorlar oyunu. Çoğu yanlış oynuyor... (Bir an daha durur. Sonra tane tane) Ama gene de bir şeyler birikecek.

Kerim Hasan'ın daha bir şeyler söylemesini bekliyor. Bir an geçer.

KERİM — Bu kadar mı?

HASAN — Bu kadar... Şimdilik bu kadar.

KERİM — Hep böyle yapıp atlatıyorsun beni... Ödün patlıyor galiba ağzından bir şey kaçacak diye. Sen de korkağın birisin...

Hasan bu söze hiç bir tepki göstermemiştir. Kerim'e bir an anlamsız, sonra dostça bakar.

HASAN — Böyle ol işte... Kimseye güvenme sonuna kadar... Kendine güven...

KERİM — Tek başıma ne yaparım ben?..

HASAN — Tek başına değilsin... Mehmet var...

KERİM — Bırak şu babamı... Cahil, kafasız herifi. Ne hayrı olur bize onun. Kendine hayrı yok... Biraz zam isteyelim dedim diye fabrikanın ortasında dövmeyle kalktı beni...

HASAN — (Aldırmadan devam eder) Evet, Mehmet var... Hüseyin var... Selvi, Oya... Sabahattin bey var.

Kerim düş kırıklığı içinde bakmaktadır...

HASAN — ... Nail var... sen varsın arkadaşım.

KERİM — Pekii, sen yok musun?...

HASAN — Ben olmasam her bakışta çileden çıkar mı bu herif?... Evet ben de varım. Ama oyun böyle ters ve yanlış oynandıkça fazla etkim olmaz benim.

KERİM — Peki nasıl oynanmalı?

HASAN — Vazgeç reçete aramaktan arkadaşım... Gözünü aç, olanlara bak... Bir de ELLERİNE... Her şey senin ellerindeki hünere bağlı.

KERİM — Anlıyorum.

HASAN — Yalnız senin anlamana da olmaz.. Birlikte anlamamız gerek oyunun doğru oynanması için. Ayrılma onlardan. Bırakma peşlerini.

Hasan bir an durur. Sonra ağır ağır, bastırarak tekrarlar.

HASAN — Bekliyeceğiz arkadaşım... Bekliyeceğiz...

HASAN'LA KERİM'İN TÜRKÜSÜ

Beraber öne doğru gelirler, canlı, hareketli, marş havasındaki bu şarkıyı söylerler :

Çileler dolar bir gün
Yollar bitmez
Bitmez ellerimizin hüneri
Rüzgâra bağlı korsan gemisi
Bir bakarsın gider pupa yelken
Bir bakarsın gömülünüş karanlık sulara
Yürekler pırıl pırıl
Ellerimiz böyle aydınlık
Böyle güzelken
Kırbaç neylesin çıplak omuzlara
Çileler dolar bir gün
Yollar bitmez
Bitmez ellerimizin hüneri

ALAN AYDINLANIR.

Sol yandan, seyircilerin arasından bağırarak sahneye dalan cırlak bir gazeteci meydanda bağırarak ve gürültüyle merakla çıkan kişilere çarçabuk gazete dağıtarak binaya dalar.

GAZETECİ — Yazıyoor... Yazıyoor... Yazıyoor...

Herkes merakla elindeki gazeteye bakmakta, arasıra da birbirlerine birşeyler söylemektedir.

SESLER — Vay canına...

— Allah allah...

— Olur şey değil...

— Yahu demek ki...

— Amma da yutturdular bugüne kadar...

— Bak sen olan işlere...

- Yahu nasıl sakladılar bu işi...
-- Tuh allah kahretsin...
— Rezalet kardeşim...
— Utanmaz herifler...
— Hayret vallahi...

Bütün bu sözler abartılmış olarak her kafadan bir ses çıkar biçimde, bir uğultu halindedir. Bu arada Mehmet'in ona buna yaklaştığı, ellerindeki gazeteyi gösterip çaresizlikle sorduğu görülür.

MEHMET — Yahu ne yazıyor?... Bi de bize okuyun...

ZÜHTÜ — Sen anlamazsın...

Aynı konuşma uğultusu sürer.

MEHMET — (Ona buna koşarak) Yahu bi de bize okuyun... 'Ne yazıyo?...

OYA — (İncecik, kesip atan bir tonla) Sen anlamazsın...

Gene uğultulu sesler. Bu ara Nail'in ana kapının sol yanına konan bir masa üstüne çıktığı görülür. Herkes merakla etrafına toplanır : Sabahattin, Selvi, Hüseyin, Zühtü, Oya, Mehmet, Selman... Kerim de çıkar kapıdan, dinleyenlere yaklaşır ve sokulur. Hüseyin hep aynı aptalsı sırtkanlık içindedir.

NAİL — (Dik ve hâkim bir edayla) Uyanın arkadaşlar, uyanın... Yeter aldatıldığımız bugüne kadar.

Nail bunları söylerken Hamdullah'ın soldaki çit tarafından ağır ağır girdiği ve sahnenin ön soluna doğru gelerek uzaktan dinlemeye başladığı görülür. Nail'in konuşması tepkisiz, sessizce dinlenmeye başlamıştır. Nail Hamdullah'ı görünce şöyle bir an durur, Hamdullah da döner. Uzaktan uzağa dimdik bakışırlar. Hamdullah yiyecek gibi bakmaktadır. Nail'in belli belirsiz bir tereddüt geçirdiği görülür. Dinleyiciler de farkedерler, bir Nail'e bir Hamdullah'a bakarlar bir an. Sonra birden hep bir ağızdan bağırışmaya başlarlar.

SESLER — Konuş...

— Seni dinliyoruz...

— Söyle her şeyi...

— Konuş...

— Konuş...

Nail kararlı başlarken Selman'ın keyifle gülümseyerek piposunu çekmeğe başladığı ve öne doğru gelerek alaylı bir gülümseme ile arasına Hamdullah'a ve Nail'e baktığı görülür.

NAİL — Karanlık bir göğün altında bir tilki avı bugünedek umutsuz rüzgâr esmedikçe kalyonlar demirden neylesin... Emekleyip yeşili bulan sen toprağın altında Kafka'dan minareler tutuklu çam dallarında ikinci petrol savaşı buram buram bir uyanmadın mı şarap mahzeninde bakıra çalmışken kaktüs yaprağı, kedi akli, kulak memesine dek kanını yitirmiş bir ikliyozorüsün duyargasında değmesin İstanbul bulutuna... Dönsün bu değirmen... İnanmayın artık... Descartes'dan bu yana bütün yeşiller mor...

Herkes sessizce dinlemektedir. Mehmet Oya'nın eteğini çekip sorar.

MEHMET — Ne deyor?...

Oya acele dönüp fısıltı halinde cevaplarırken Nail konuşmasına sessiz el kol hareketiyle (pantomim) devam eder.

OYA — Özgürlük, ispat hakkı, çifte meclis isteriz diyor.

Mehmet bir şey anlamaz, başını sallar. Nail birden konuşmaya başlar.

NAİL — İşte o zaman arkadaşlar, ne Hamdullahların saltanatı, ne şunun bunun, Zühtü'nün, Selman'ın baskısı... herkes insanlık onuru içinde kendi aklıyla düşünecek daha iyi günlere varma savaşında birbiriyle kardeşçe yarışacaktır.

MEHMET — Ne deyoor?...

OYA — (Gene çabucak dönüp fısıldar). Bilmiyorum...
Burasını ben de anlamadım...

NAİL — ... ve arkadaşlaaaaar...

Nail öylece donuk kalır. Selman'ın piposunu çekerek Hamdullah'a sokulduğu görülür. Sahnenin önünde karşı-lıklıdırılar. Ötekilerin hepsi arkada donmuş duruyorlardır.

HAMDULLAH — Ateşle oynuyorsun...

SELMAN — (Piposunu çeker, gülümseyerek) Tabii...
Ben fabrikatörüm, ne korkum olacak ateşten... Yararlanırım...

HAMDULLAH — Kulaklarına kurşun mu aktı senin?... Duymuyor musun neler konuştuklarını? (Başıyla arkadakileri işaret etmiştir.)

Selman gösterilen tarafa şöyle bir bakar, gülümser.

SELMAN — Sen de konuş.

Bunlar bu konuşmayı yaparlarken arkada Zühtü elinde üç hoparlörle görünmüş ve koşarak hoparlörlerden birini kapının yanına, öteki ikisini de sağ ve sol yanlarda öne yakın yüksekçe yerlere asmıştır çabucak... Nail «ARKADAŞLAR...» diye söze başlarken hoparlörün sesi bastırır.

I. HOPARLÖR — Dikkat... Dikkat... Sayın yurttaş-lar... Burası Celepler Partisi. Merkez Yönetim Kurulunun kararını okuyorum : (bir an durur) **PEMBE PEMBE PEMBE PEMBE PEMBE PEMBE PEMBE PEMBE PEMBE PEMBE PEMBE**

Aynı tempoda ve boyuna artan bir şiddetle tekrarlan-maktadır. Dinleyiciler de yavaş yavaş uymuştur bu tempoya. Birden durur. Bir an sessizlik olur. Birden II. hopar-lör konuşmaya başlar. Dinleyiciler bu yana koşarlar.

II. HOPARLÖR — Burası Dönerbahçe Partisi. Genel Sekreterimiz son millî horoz döğüşlerinde yan hakem-liği yaptıktan sonra şu bildiriği yayınlamıştır... **TOZPEM-BE TOZPEMBE TOZPEMBE TOZPEMBE TOZPEMBE...**

Kesilir. Gene bir an boşluktan sonra üçüncü hoparlör başlayınca dinleyiciler şimdi de bu yana doğru yürümüşlerdir.

III. HOPARLÖR — Burası Falaka Saray Partisi: Söylenenlere inanmayın sayın vatandaşlarımız : GÜLPembe GÜLPembe GÜLPembe GÜLPembe GÜLPembe GÜLPembe...

III. hoparlör bir an susar susmaz hiç ara vermeden I. hoparlör daha yüksekte bağırmaya başlar. Daha da çabuk çabuk söylenmektedir. Herkes bu defa da ona doğru heyecanla koşmuştur. II. ve III. hoparlörler de birbiri peşisıra şiddet ve süratini artırarak bağırmaya başlayınca dinleyiciler aynı şiddet ve sür'atte o yanlara doğru koşacaklardır.

I. HOPARLÖR — PEMBE YEŞİL PEMBE YEŞİL PEMBE YEŞİL PEMBE YEŞİL

II. HOPARLÖR — MOR PEMBE MOR PEMBE MOR PEMBE MOR PEMBE MOR PEMBE MOR

III. HOPARLÖR — TURUNCU MOR TURUNCU MOR TURUNCU MOR TURUNCU MOR TURUNCU

(Hamdullah ve Selman bu yarışma dışındadırlar. Öndeki yerlerinde seyircidirler. Geri kalan kişilerden başka sahneye çıkarılabilecek başka kişiler de kullanılmalı ve bu meydan konuşması kalabalıkların hareketi halinde görünmelidir.) Artık hoparlörler birbirinin sırasını beklemeden karmakarışık bir biçimde çığırkanlık etmektedirler. Dinleyiciler de dinlemek istedikleri hoparlöre koşuşurlarken trafik iyice bozulur. Birbirlerine çarpanlar, yıkılanlar, gırtlaklaşanlar, itiş kakış içinde küfürleşenler tam bir anarşi ve keşmekeş tablosu yaratırlar.

— Ay ayağım...

— Ulan namussuzlar...

— Alçak kızıl...

— Vatan haini...

— Sizin ben topunuzun sülâlesini...

— Demek camileri yıkacaklar... v.b.

I — II — III. HOPARLÖRLER AYNI ANDA :

I. HOPARLÖR — YEŞİL SARI LACİVERT SARI LACİVERT SARI LACİVERTLİLER AKINA GEÇTİ. İSMET ORTALADI, TOP CELÂL'DE... HAYDİ ADNAN. ADNAN OFSAYT. ADNAN'IN SAĞI İSMET'İN SOLU...

II. HOPARLÖR — MOR SARI, SARI KIRMIZI SARI KIRMIZILILAR ALDI TOPU. TOP KALEDE. OSMAN KALEDE. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ HARİCİYE VEKİLİ PARA FONU ANLAŞMASININ GRETON WOODS'DA KARARLAŞTIRILAN İLKELERE UYGUNLUĞUNU LONDRA BORSASI, WALL STREET'TEKİ ALTIN YÜKSELİŞİ İLE...

III. HOPARLÖR — SAĞDAN AKINA GEÇTİLER. HAYDİ ARSLANLAR. GOOOOOOL?... HAKEM DÜDÜĞÜNÜ ÇALDI. MARK, STERLİN, DOLARDAKİ YÜKSELİŞ PARİS'TEKİ GREVLERİN KIZILLARIN KOMÜNİST DİKTATÖRLÜĞÜ İÇİN SONUCU ALÇAK KIZILLARIN VE MOSKOVA PLÂKLARININ AKINIYLA EYVAH TOP PATLADI...

Trafiğin ve çığırtnkanlığın cehennemî bir hal aldığı tam bir zirve anında Selman'ın bir el hareketiyle hoparlörler şıp diye kesilir. Kalabalık da bitkin, perişan, kan ter içinde olduğu yerde kalır ve yerlere düşer dökülürler.

SELMAN — Teşekkür ederim arkadaşlar. İki sıfır galibiz... Ben de on üç tutturdum.

Zühtü bitkin yıkıldığı yerden sallanarak kalkar.

ZÜHTÜ — Başka bir emriniz var mı Selman beyefendiciğim?...

SELVİ — Hay gözüümüz kör olsun, belim kırıldı... Şeytanın dostluğu darağacına gaderdir. Ufff...

Nail bu koşu dışında, seyirci kalmış olan Sabahattin

beyin yanında toparlanıp ayağa kalkar, sırtını masaya yaslar, elini havada bitkin sallayarak Selman'ı selâmlar Selman da ringe çıkan Amerikalılar gibi iki elini birbiri içinde sıkarak sallar.

SELMAN — Başarılar Nail Bey... Buyursanıza...

NAİL — (Bitkin ve nefes nefese) Teşekkür ederim. Çıkıp biraz okuyacağım.

SELVİ — Oku eşoğluesşek oku... Ay belim... Of...

SELMAN — İyi çalışmalar Nail bey...

Nail elini sallar ve yorgunca çıkar. Ötekilerin hepsi uykuya dalmış gibi yerde yatmaktadırlar. Yalnız Sabahattin en arkada dimdik bakmaktadır. Selman cebinden çıkardığı bir kâğıdı Hamdullah'a uzatır. Bu kâğıt, daha önce de Hamdullah'a imzalatmak için uzattığı kâğıttır.

SELMAN — Şuraya bir imza Hamdullahcığım.

Hamdullah öfkeyle iteler kâğıdı.

SELMAN — Aksilik etme. Biz Mister Pikson'la fifty fifty, % 50 - 50 uygun gördük.

Hamdullah uzatılan kâğıdı tekrar itelerken:

SELMAN — Beğenmiyorsan bu yüzde işini tartışabiliriz.

HAMDULAH — (Öfke ve nefretle) Gözü doymaz canavar.

SELMAN — (Pişkin gülerek) Elbette... Gözü toklardan ne kazandı bu dünya?... Daha çok, her seferinde daha çok isteyeceksin.

HAMDULLAH — İmzalamayacağım, sana da o fırsatı vermeyeceğim Selman...

SELMAN — Yazık, boşuna vakit kaybettiriyorsun... Nasıl olsa iş olacağına varacak...

HAMDULLAH — Bekle, görürsün...

SELMAN — (Yerde sızmış gibi yatanları işaret eder), Bakalım sen bekleyebilecek misin?

HAMDULLAH — Bu soytarılıklarla beni yıldıracağını sanıyorsun... Sürdür istersen; fena da olmuyor... Eğleniyorum... Hattâ bir süre sonra ben de karışırım oynana... Ne güzel eğleniriz hep beraber...

SELMAN — Bu kadarla kalsa eğlenceli elbette. Ama iş bununla bitmeyecek ki... Göreceksin daha ne oyunlarım var...

HAMDULLAH — İsteddiğini oyna oğlum... Senin göze alacağın her şeyi rahatlıkla ben de sineye çekmesini bilirim. Senin zararın benden az olmaz bu işte...

SELMAN — Orası belli değil... Meselâ şu total Hüseyin'e... Hele şu Selvi'ye bak.

O sırada uzandıkları yerden ağır ağır kımıldayarak oturan Selvi, Mehmet, Hüseyin gözleri bir noktaya takılı bir rüya âleminde gibidirler.

SELMAN — ... Bütün türküleri toprak üstüne...

Derinden derine «Burçak Tarlası» türküsünün «Bakın şu deysun kaç tarlası var» dizesi duyulur bir ara. Hamedullah irkilir.

HAMDULLAH — E ne olacak?

SELMAN — (Hinoğlu hince) Hayır... Bütün topraklar benimdir diye öğünüp durursun da.

HAMDULLAH — Sen fabrikalarınla az mı öğünüyorsun?... Mehmetler, Kerimler, Oyalar ne olacak?

Selman eliyle alaylı bir umursamazlık işareti yapar. Arkadakiler bir düş içinde gibi bakışırılar birbirlerine. Sonra gene hareketsiz, gözleri bir noktada düşte gibi mırıldanmaya başlarlar.

MEHMET — Yahu ne oldu bizim kattan geçen lâğam suları... İş güç de yok... Ne ideceğiz şinci?... Kerim nerdesin... Oğlum galk geç galyon... Fabrikanın düdüğü çalyo... Gelin gelin bana gelin... Siz benimsiniz, ben de sizinim. Ben sizsiz ne yaparım diyo... Gelin gelin...

HÜSEYİN — Allah hayırlara tebdil etsin. Üryemde

köve gitmişim. Ağanın harman yerinde öküzleri gucaklayıp gucaklayıp öptüm. Öküzler de bizimmiş, harman da.. Öküzler de bi semiz bi semiz, ööle bakıyollar...

Selman da, Hamdullah da iyiden iyiye sinirli ve tedirgin olmuşlardır. Gocunarak bakınırlar.

SELMAN — Nedir çektiğimiz senin bu dar kafalılığından be... Burnunun dibini görmüyorsun inadından. (Bağırarak) İmzala diyorum şunu... Ne zararın olacak?... Baştan aşağı yenileyeceğiz yapıyı... Hadi çoğunu sana bırakalım: 49 - 51 olsun...

HAMDULLAH — (Sert bir tepkiyle) İmzalamaya-
cağım...

SELMAN — İmzalarsın, imzalarsın... Hem de eşsek gibi imzalar...

Hamdullah birden öfkeyle bir tokat indirir Selman'ın suratına. Selman elini yüzüne götürüp öylece kalır bir an. Karşılıklı soluyarak ve büyük bir kin ve nefretle bakışırlar.

SELMAN — (Ağır ve bastıra bastıra) Sana bunu pek pahalı ödeteceğim... Şimdi görürsün başına gelecekleri...

Gene bir an aynı şekilde bakışırlar. Hamdullah belli ki elinden birden çıkmış bu hareketten şaşkındır. Hatta korkar bir pişmanlığa doğru gitmektedir. Bir şey de diyemez. Arkadakiler de ağır ağır kalkıp merakla bunlara bakarlar. Tam bu anda çok kalın, derinlerden gelen uğultulu, etkileyici bir ses bütün salonu doldurur.

SES — GE-Lİ-YO-RUUUM... GE-Lİ-YO-RUUUM...
Hamdullah'la Selman korkularını belli etmemeye çalışarak irkilip etrafa bakınırlar. Fakat bu ikisinden başka hiç kimsede bir tepki yoktur. Belli ki onlar duymamışlardır.

SES — GE-Lİ-YO-RUUUM...

HAMDULLAH — (Tekrar irkilir. Fakat birden to-

bu sefer... Hem bu (para tomarını telâşla iç cebine yerleştirirken)... durun bakayım... şeyin sesi... Şaşkolof'un sesi... Vallahi ta kendisi... Evet Şaşkolof... Ta kendisi...

HAMDULLAH — (Ürkek) Şaşkolof mu?..

SELMAN — (Gizli sevinçle) Şaşkolof demek...

Ötekiler şaşkın ve anlamsız bir yüzle bunlara ne oluyor gibisine bakmaktadırlar. Selman memnunlukla atılırken ötekiler de mırıldanır.

ÖTEKİLER — Şaşkolof mu?.. Şaşkolof haa!..

SELMAN — Çabuk git sor bakalım. Ne istiyor muş..

Zühtü yürekli görünmeye çalışan gülünç bir çekingenlikle sol yandaki çite doğru gider, bir adım atıp durur... Tekrar kendine bir çeki düzen verir, kendi kendini yüreklendirmeye çalışıyor gibidir.

ZÜHTÜ — Heeey Ekselâns Şaşkolof!.. İstedığınız nedir?..

Hepsi dikkatle kulak verirler. Albayla Kerim de yaklaşır... Biraz sonra derinlerden aynı uğultulu ses duyulur.

SES — ÇİT KAPISININ DİBİNDEN ÜÇ ARŞIN TOPRAAAAAAK... BİR DE BACANIZDA LEYLEKLERİM YUVA YAPACAAAAAAK... İSTERİİİİİİİ... Volga, Volga!..

Hepsi apışıp birbirlerine bakarlar bir an. Belli ki hepsi duymuşlardır. Sonra birden uyanır gibi başlarlar.

HÜSEYİN — Valla ben de duydum... Toprak istiyο herif...

SELVİ — He ya toprak deyo...

MEHMET — Evet, toprak dedi...

OYA — Ben de duydum... Leylekler yuva yapacak-

mış... (Aptal bir sevinçle ellerini çırpıp birden) Aman ne güzel... Leylek leylek havada, yumurtası tavadaaaa...

Hepsi öfkeyle dönerler Oya'ya.

SELVİ — Sus gız... Valla bacaklarından dutar, cark deye ayırırım ...Herif toprak deyor, duymuyon mu?..

Selman'dan başka hepsi öfkeli ve üzgündür. Yalnız Selman belli etmemeye çalıştığı bir sevinç içindedir.

SABAHATTİN — Alçaklar...

HÜSEYİN — Vay namıssızlar... Lan biz alamıyork daha toprağı...

MEHMET — Vay alçak, namıssız herifler...

SELVİ — Utanmaz, ireziller... Bi de bunlar çıktı başımıza...

HAMDULLAH — Gördünüz mü başımıza gelenleri?..

Kerim de elini, sesin geldiği yana doğru, «Tuh Allah cezanızı versin!» anlamına gelen bir öfkeyle sallar.

SES — GELİYORUUUUUM.....

Selman'dan başka hepsi öfkeyle bakışırklar bir an. Hamdullah korkudan hareketsiz, donup kalmış gibidir.

— Geliyormuş...

— Geliyormuş haa...

Sonra Hamdullah'la Selman'dan başka hepsi çite doğru yönelirler öfkeyle... Hamdullah korkuyla ağır ağır onlara takılır. Sabahattin bey en öndedir. Selman da isteksiz bir hareketle yaklaşmağa başlar.

— Seni namıssız alçak...

— Seni irezil...

— Senin ben babanın ağzına...

Sonra birden sağa sola koşup birer taş, sopa, demir parçası... geçirirler. Hüseyin çitteki sopalardan birini çekip çıkarmıştır. Büyük bir coşkunluk ve öfkeyle

acole toplanirlar çitin başında. Hepsi birden büyük bir kın ve öfkeyle sesin geldiği yana doğru, sopaları, demirleri sallayarak bağrışmaya başlarlar:

— Gel hadi... Alçak... Gel bakalım...

— Hadi gelsene...

— Eşşeoğlu eşşek...

— (Oya'nın ipince sesi) Terbiyesiz adam...

— Gel ulan sıkıysa...

— Geleceğimiş...

SELVİ — Seni kim çağırdı şimdi de deynos... Bi de sen çıktın başımıza... Biz aldık da toprağı, sen galdın...

Selman'ın gözleri bir şeytanlıkla parlar.

SELMAN — Evet... Onu bir çağıran var içimizde... Yoksa nasıl kalkardı gelmeye?..

Hepsi şaşkınlıkla bakarlar. Soru dolu bakışlardır bunlar.

SELMAN — (Bastırarak) Hasan çağırdı onu...

Kerim birden heyecanlanıp atılır.

KERİM — Utanmadan iftira ediyorsun...

Mehmet, elinin tersiyle iteler Kerim'i, vurmağa kal-kar...

MEHMET — Sus lan... Saa mı galdı?.. Gırarım ağzını burnunu... Sen daha mı eyi bilecen efendilerden...

HAMDULLAH — Evet, Hasan çağırmıştır. Yoksa nerden gelecekti?..

SELVİ — Lan get... Herife durup dururken bok at-mayın... Allahtan gorgun be... Ağzı yok, dili yok fu-karanın... Gımıldadığı mı var ki?..

SES — GELİYORUUUUUM.....

SELVİ — Bu gâvur gendiliğinden azdı...

SABAHATTİN — Derhal takviye edelim...

Hepsi birden koşuşurlar. İçerlerden sandık, sandal-ye, bidon, fıçı benzeri şeylerle gelip deminki yerde bir

barikat kurmağa başlarlar. Barikatın başına Sabahattin elinde bastonuyla geçer, vakur bekler... Yanında Kerim ve ötekiler... Barikat, Sabahattin'in gösterdiği şekilde yapılmıştır. Selman, Hamdullah'ın kolundan tutup öne doğru çeker ve barikat kurulurken konuşmağa başlarlar.

SELMAN — Geldin mi sözüme?..

Hamdullah şaşkın bakar.

SELMAN — Pikson'lar burda olsaydı haddine miydi bu herifin buraya gelmeye kalkmak?.. (Hamdullah, dili tutulmuş gibi bakarken) Biraz daha kalın kafalılık edersen herşey gidecek elden... (Daha önce de gördüğümüz kâğıdı tekrar çıkarıp uzatır) Bas imzayı da herifler gelsin kurtarsın bizi...

Arkada barikat tamamlanmış, başta, elinde bastonuyla Sabahattin, ötekiler de sopalarla, demirlerle duyulu ve kutsal bir kurtuluş tablosu haline gelmişlerdir. Selman, kurnazlık ve çekingenlikle bakar bunlara ve tamamlar.

SELMAN — ... yoksa bir gün kaçacağımız yollar da tıkanacak...

Hamdullah hareketsiz, gözleri sabit bir noktada kalakalmıştır. Selvi elini tehditle sallar.

SELVİ — Hele bi gelmeye galg ulan Şaşkolof. Gafaan, gözüünün gırarık... (Bir an sessizlikten sonra) Heeey, saa diyom, Şaşkolof musun nesin... Duyuyon mu?..

Bir an dinlerler. Ses seda yoktur. Hepsinin yüzü güler. Ferahlamış gibidirler.

HÜSEYİN — Gorktu valla...

SELVİ — Helbet gorkacak...

SABAHATTİN — Biz çok gördük böyle palavraları...

MEHMET — Artık gelemes...

— Valla kesti sesini...

— Sıkı mı?..

— Mezer, toprağı olur...

Selman, Hamdullah'a daha çok bastırır.

SELMAN — Mahvedeceksin hepimizi... Bas imzayı...

Hamdullah barikata bakar. Ses tarafına bakar. Ağır ağır kalemi alır, duraklar.

HAMDULLAH — Ben bunca yıldır tek başıma idare ed...

SELMAN — Yahu geçti o günler... Yirminci yüzyıldayız şimdi... Uygarlık çağı... Füze çağı... Nasıl yaşıyoruz elimizden bir tutan olmasa?.. Şaşkoloflar mı gelsin, Piksonlar mı?.. Hadi beğen bakalım...

Hamdullah bir daha bakar barikattakilere...

HAMDULLAH — Peki nasıl girecek Piksonlar?.. Bunların yüzüne nasıl bakarım ben sonra?.. Çatıya çıkacaksınız.. Koymaz bunlar.. Yapının içinden geçeceksiniz...

SELMAN — Orasını bana bırak sen. Ruhları bile duymaz... Hepsini uyuturuz...

HAMDULLAH — Nasıl uyutursun bunları?..

SELMAN — Bu da mı mesele?.. Ölü toprağı serperiz üstlerine... Görürsün bak, nasıl mışıl mışıl uyurlar...

HAMDULLAH — Evet ölü toprağı uyutur ama, nerden bulacağız o kadar ölü toprağını?..

SELMAN — Merak etme, hepsini düşündük Mister Pikson'la... Gerekli temaslar yapıldı. Tam bir occasion Hamdullah'cığım... Fob, İskenderun limanına teslim mangası bin dolar elli sentten gereğı kadar ölü toprağını derhal getirteceğiz... Kore'den... Merak etme, bas imzayı!..

Hamdullah kâğıdı imzalayacakken birden durur.

HAMDULLAH — Peki, Nail'i ne yapacağız?..

Selman cevap vermeye vakit bulamadan Selvi bağıır.

SELVİ — Herifte ses soluk kesildi. Şaşkolooof... Len Şaşkolooooof... (Bir an dinlerler. Selman endişeli bakmaktadır.) Valla ses yok...

MEHMET — Yoğsa yanlış mı duyduk?..

O sırada Selman'ın bir hareketiyle yaklaşan Zühtü'yle bir şeyler fısıldaşırlar. Zühtü baş sallayıp içeri girer.

SELVİ — Yok lan, yanlış var mı?.. Deve gibi höykürüyordu...

HÜSEYİN — Maksus yapıyo namıssız... Bizi gandırarak belleyo... Şaşkolooof... Erkeksen gonuş ulan...

Tam o sırada içerdeki hoparlörden ses duyulmaya başlar. Ama bu sesin birinciye taklide özendiği besbellidir. İnce, biraz komikçe bir sestir.

SES — Geliyoruuuum... İsteriiiiim...

Birden dururlar. Şaşırmışlardır. Bir an sessizlik. Zühtü yaklaşır.

SES — İsteriiiiim...

ZÜHTÜ — Gene başladı alçak.

Selvi kuşkuyla bakar.

SELVİ — Ses bo yandan gelmeyo mu?..

KERİM — Bu o ses değil...

MEHMET — Sen garışma demedim de kör olası...

SELVİ — He ye valla, ses birez değişti...

ZÜHTÜ — Tabii değişir... Korkusundan... Sizin karşınızda... Çatlayıverdi sesi korkudan...

SES — İsteriiim...

SELVİ — Lan Şaşkolooof...

SES — (Boş bulunmuş gibi birden cevaplar) Efen-diiim?..

Selman, «Hay Allah kahretsin!» gibisine öfkeyle el sallar. Zühtü'ye işaret eder. Zühtü içeri fırlarken.

SELVİ — Aha cevap da virdi... Amma valla o ses değil... (Tekrar seslenir) Lan vazgeçtin mi, töbe didin miii?.. Aklın başa an geldi miiii?..

Hepsi kulak kabartırlar. Bir an sessizlikten sonra içerdeki hoparlörden karışık, heyecanlı konuşma ve sesler gelir. Sonra birden hoparlör Mehter Marşı'na başlar.

İÇ HOPARLÖR — Türk milletiii... (Marş sesi fona geçer ve ateşli bir nutuk başlar.) ... asırlardan beri... mukaddes tarihimizi... Fatihleri... Yıldırım... ulu hakan Abdülhamit hanları... mübareek naaşı... rıylaaaaa...

Hepsi bu heyecanla bir resmi geçit yürüyüşüne geçmeye başlarlar. Biraz sonra hoparlör yavaşlayarak kesilir. Arkadakiler donup kalır.

SELMAN — (Hamdullah'ı çekerek) Nail işine çare buldum: Oya...

HAMDULLAH — Oya mı?..

SELMAN — Evet, Oya...

Döner, Oya'ya seslenir.

SELMAN — Oya hanım, Oya hanım!..

Oya döner bakar.

OYA — Efendim?..

Selman nazik bir işaretle çağırarak.

SELMAN — Azcık bakar mısınız?..

Oya yaklaşır.

OYA — Buyrun Selman bey?..

Selman'la Hamdullah yaklaşıp kızı aralarına alırlar.

SELMAN — Sizden bir ricamız var Oya hanım...

OYA — Emredersiniz... Buyrun efendim... Yapa-bileceğim bir şeyse...

SELMAN — Elbette... Sizin yapamayacağınız şey var mı dünyada?..

Oya kırılır dökülür.

SELMAN — Sizi millî bir vazife bekliyor Oya hanım... Millî olduğu kadar da insanî...

Kız merakla bakar.

SELMAN — Nail beyi tanırırsınız...

OYA — Evet...

SELMAN — Ne kadar iyi çocuktur... Hepimiz hem severiz, hem de derin saygımız vardır. Öyle değil mi Hamdullah bey?..

HAMDULLAH — Ee tabîî... Tabîî...

SELMAN — Ortalığın halini görüyorsunuz Oya hanım... Böyle karışık bir zamanda Nail beyin sık sık ortalığa çıkması hem memleketin durumu bakımından, hem de onun şahsı bakımından son derece zararlı... hattâ korkunç tehlikelerle dolu... Biz kendisine bunu söyleyemeyiz... Tabîî, çıkma odandan denmez ya adama... Aklına bin türlü şey gelir, di mi ya?..

Oya anlamadan bakar bir an.

OYA — Ben mi söyleyeceğim?..

İkisi birden atılırlar.

SELMAN — Sakın haa!..

HAMDULLAH — Öyle şey denir mi kızım!..

SELMAN — Gideceksin odasına ve... yani Nail bey odasından çıkmasın ve ortalığa karışıp da başına bir iş açmasın diye onunla meşgul olacaksın... Anladın değil mi? Sen anlayışlı kızsındır... Biz Nail bey de mutlu olsun istiyoruz... Tabîî sen de... Hiç tanıdın mı?.. Öyle tatlı çocuktur ki... yani gerisini artık sen... ayarlar-sın...

OYA — (Fıkırdayarak) Anladım efendim.

İkisi de memnun bakışır, bir derin nefes alırlar. Selman «nasıl?» gibisine bakar Hamdullah'a

SELMAN — Ben biliyordum zaten... Çalıştığım arkadaşlarımla bütün kabiliyetlerini bilirim... Başarımla sırrı burdadır...

OYA — Ama benim de bir isteğim var...

SELMAN — Elbette, elbette... Karşılığını alacaksın... Şimdi personel şefini göreceğim, maaşına zam...

OYA — (Keserek) Ama benim istediğim zam değil...

Selman yüzünü ekşitir, fakat birden toparlanır.

SELMAN — Eee tabii, bir miktar da ayrıca nakit olarak...

OYA — Teşekkür ederim... Ben onu da istemiyorum...

SELMAN — Peki ne istiyorsun?

Oya birden ciddileşir. Yapmacık utangaç bir edayla.

OYA — Evlenmek...

Ötekiler şaşkın bakınırlar. Oya hemen tamamlar.

OYA — İyi bir izdivaç yapmak istiyorum, hakkım değil mi?..

SELMAN ... Tabiiîî... Aman ne kadar iyi!.. Elbette hakkın kızım... Sen Nail'i ayarla... Biz de elimizden geleni yaparız... Değil mi Hamdullah bey?..

HAMDULLAH — Tabii, elbette...

SELMAN ... Vallahi çok iyi çocuktur... Çok da uygun.

OYA — (Tekrar kırıtır. Gene aynı mahcup pozunda) Nail'le evlenip de ömrümü tavan arasında tozlu kitapların arasında yarı aç mı geçireceğim?.. Allah korusun!.. Gencim, yaşamak istiyorum ben... Hakkım değil mi?..

İkisi de şaşkın, hemen cevap verirler.

SELMAN — Tabii hakkın...

HAMDULLAH — Hakkı...

SELMAN — Peki kiminle evleneceksin?..

OYA — Sizinle...

Selman hoplar. ,

SELMAN — Benimle mi?..

OYA — Evet... Madem ki birlikte bir iş yapacağız, ilerde sizin karınız olacağımı bilerek çalışırsam daha başarılı olurum... (Birden namuslu, üzgün bir kız yapmacığı ile) Sonra bir adamın odasına girip kalmış bir kız olarak kim bakar benim yüzüme?.. (Yalancıkıtan hüznü ve ağlama numarasına geçer) Sokağa mı düşeyim... istiyorsunuz?..

Hamdullah duygulanmıştır.

HAMDULLAH — Vah evlâdım... Hakkı... Söz ver evleneceğine Selman!..

Selman kestirip atarak.

SELMAN — Olmaz!..

HAMDULLAH — Ee yazık bu kıza... Vicdan lâzım biraz... İşin de selâmeti bakımından...

SELMAN — Olmaz dedim!.. Benim karım, Nail'in odasına gidecek!.. Olmaz böyle şey!..

HAMDULLAH — Karın olmadan gidecek yahu...

SELMAN — (Birden köpürür) Yok canım. Kolay demesi... Sen evlensene...

HAMDULLAH — Ben mi? Deve... Kızım yerinde ayol... Hem beni istemiyor ki...

OYA — Bence bir mahzur yok, siz de olabilirsiniz...

SELMAN — Tamam, en uygunu da bu zaten...

HAMDULLAH — Yahu, olur mu?

OYA — Benim için önemli olan, namusumun kurulması... Sonra siz de bana istediğim rahat yaşamı sağlayabilecek durumdasınız... Yaş farkı hiç önemli değil... Ben yaşlı erkeklerden hoşlanırım.

SELMAN — Evet, evet... Kız doğru söylüyor... En iyisi senin evlenmen...

HAMDULLAH — Rica ederim saçmalama...

SELMAN — Yahu ne var aksilik edecek şimdi?.. Ha sen, ha ben, ne fark eder yani?.. Tam işimizin olacağı sırada bir bozgunculuk çıkarmasan olmaz!..

İş kavgaya dönüşmek üzeredir.

HAMDULLAH — Farketmezse sen evlen... Ben bu yaştan sonra...

Kız birden kıkırdayıp aralarına girer.

OYA — Yazı tura atacağım. Hakkınıza razı mısınız?

Bir an kalırlar.

SELMAN — Başka da çare yok galiba...

OYA — Yazı gelirse Selman beyle, tura gelirse Hamdullah beyle evleneceğiz, tamam mı?..

Bir an tereddütlü bir sessizlik.

HAMDULLAH — Pekâlâ, öyle olsun...

Oya, Selman'dan aldığı parayı havaya atıp, sol elinin üstüne kapatır. Açıp bakarken hepsi merakla atılırlar, göstermez, kendisi bakar ve gülümser. Ötekiler merakla bağırışırlar.

SELMAN - HAMDULLAH — Yazı mı, tura mı?

Kız bir şey demeden gülümserken, kabaca bağırışırlar.

SELMAN — Söylesene kız!..

HAMDULLAH — Söylesene be!..

Kız birden ciddileşir. Soğuk ve yukardan bakarak.

OYA — Rica ederim, kabalaşmayın!..

Birden toparlanırlar.

SELMAN - HAMDULLAH — Affedersiniz...

OYA — Söylemiyeceğim...

SELMAN — Söylemiyecek misin?

HAMDULLAH — Demek söylemiyecen?..

OYA — Evet, söylemiyeceğim... Şu andan itibaren birinizle evlenmek hakkım... Kiminle olduğunu sadece ben bileceğim.. Ve ancak iş bittikten sonra açıklayacağım... Razi mısınız?.. İşimi rahatlıkla yapabilmem için tek çare...

Bir an bakışırılar, şaşkın. Öfkelenecek gibi olurlar. Kendilerini tutarlar.

SELMAN — Vallahi galiba en doğrusu da bu...

HAMDULLAH — Hay Allahım, nedir Hamdullah kulunun başına gelenler?.. Pekâlâ, öyle olsun...

SELMAN ... Hadi bakalım. Başarılar...

OYA — O halde anlaşmamızı tamamlayalım.

İkisi de anlamadan bakarlar kıza. Oya rahatlıkla..

OYA — Beşyüz bin liralık bir bono rica ediyorum... namıma...

İkisinin de gözleri faltaşı gibi açılmıştır.

SELMAN — (Bastırarak) Beşyüz bin liralık bono mu?.. Rica ediyorsun!.. Namına!..

OYA — Namıma...

HAMDULLAH — Delirmiş bu kız...

OYA — Milyonlarınız var, ya sonra dönerseniz sözünüzden, benim buncacık bir garantim de olmasın mı?.. Karınızdan bu kadarcık bir parayı esirgeyecek değilsiniz herhalde?.. (Yapmacık, masum bir edayla tamamlar) İsterseniz vazgeçelim?..

İkisi birden irkilirler.

SELMAN — Vazgeçmekten bahseden kim?..

HAMDULLAH — (Bezgin) Ver Selman ver...

SELMAN — Niye ben verecekmişim, belki senin karın?..

HAMDULLAH — Allah korusun... Ömrümde bir piyango vurmadı bana bugüne kadar, şimdi vuracak de-

ğil ya!.. Mutlaka senin karındır o...

SELMAN — Yaa, ben vereyim de sonra...

OYA — Bırakın tartışmayı... İkiniz de imzalayacaksınız ki haklı, emniyetli ve sosyal adaletli olsun... Sonra benim işlerimi sağlam ve garantili yapmaya alışmam sizin için de gerekli değil mi?

İkisi aptal aptal birbirlerine bakarlar. Selman hırs-la çıkarıp bir bono yazar, imzalar; Hamdullah'a verir. Hamdullah da imzalarken.

SELMAN — Gelecek 31 Şubat'a kadar işleri başarıyla yürütürsünüz. 31 Şubat'ta bononuz ödenecektir... Ama rica ederim bir falso yapmayın.

Oya, bonoyu katlayıp koynuna sokarken.

OYA — Merak etmeyin.

Der ve uzaklaşır. Hamdullah dalgın, kızın ardından bakarken.

HAMDULLAH — Yapmaz, yapmaz... Bu kız falso yapmaz...

SELMAN — (Birden ciddileşir, eski havası dağılmış, yeni ve kararlı bir tutuma dönmüş olarak) Tamam mı? Nail de halledildi. İşimize bakalım. (Cebinden bildiğimiz kâğıdı çıkarır, Hamdullah'a uzatarak) Bas imzayı!..

Hamdullah kâğıda şöyle bir bakıp imzalarken, hoparlörden ses yükselir.

HOPARLÖR — Mister Pikson'la imzalanan dostluk ve karşılıklı yardım anlaşmasına göre, verilen ilk yardım araç ve gereçleri vaktinde yetiştirilmiş ve gerekli yerlere gönderilmiştir. Vatandaşlarımızın huzur içinde tatlı uykulara yatmalarına hiç bir engel kalmamıştır.

Birden uçak, tank, top gürültüleriyle dolar her yan. Bir savaş havası kaplamıştır ortalığı. Sesi duyan bizimkiler, deli gibi fırlayıp barikattaki yerlerini alırlar.

— Geliyorlar namussuzlar...

Savaş gürültüleri devam ederken bir an geçer. Bakışırılar.

KERİM — Gelen melen yok.

Birden sol taraftan, geriden bir duvarın sahnenin sol önüne doğru kaymağa başladığı görülür. Savaş gürültüleri de artmıştır. Duvar, barikatçıların hemen de burunlarından teğet geçerek ilerler, soldaki bahçeyle barikatı ayırarak sahnenin sol yanını kapatır. Duvarda, petrol şirketlerinin, tekelci yabancı şirketlerin adları, afişleri vardır. Barikattakiler bir an şaşkın bakışırılar. Bu gri duvarla birlikte ortalık da gri tonda ağır bir havaya bürünmüştür. Selman, ötekilere yaklaşır.

SELMAN — Haydin arkadaşlar, hepimiz evimize... Tehlike geçti, korkulacak bir şey kalmadı. Önce derin bir uyku, sonra herkes işinin başına...

Herkes ağır ağır içeri girerken Selvi yaklaşıp türküsünü söyler.

SELVİNİN TÜRKÜSÜ

**Melek cennette melektir
Cennetle cehennem karıştı mı
Şeytan melek
Melekler şeytan demektir**

**Bir şey var şuramızda
Küt küt atar
Ölüm benek benektir
Yalnızlığımızda
Mutluluk
Sıcak bir somunu bölüşmektir**

Anayım ben
Bütün gözyaşları bağrıma akar benim
Elim kimsesizlerin alnında
Boşuna mı gidecek
Verilmiş bunca emek
Bunca gözyaşı
Nerden çıktı bu zehirli ekmek

Mutluluktur derim her işin başı
Bizim birlikte mutluluğumuz
Işıl ışıl güldü mü bebek
Türküye başladık mı yürekten
En doğru yoldur tuttuğumuz
İşte o zaman derim

Şeytanlar
Kara kara şeytanlar
Bırakmayacağım
Cennetin kapısına kadar
Yakanızda ellerim

Selvi türküsünü bitirip de içeri girerken Oya'nın merdivenlerden çıkıp toplantı salonuna girdiği görülür. Hasan dimdik duruyordur yerinde. Oya, Hasan'a bakar. Sonra merdivenlere bakıp etrafı kollar. Usulca sokulur Hasan'a.

OYA — Merhaba...

Hasan aynı şekilde cevapsız durur. Kız biraz daha yaklaşır ve zaman zaman sokularak, hattâ göğsüne sürünerek, yaslanarak konuşmasını yapmaya başlar. Fakat Hasan sonuna kadar tepkisiz, öylece durur.

OYA — Korkuyor musunuz sizi ele veririm diye?.. Gammazlıktan nefret ederim... Ne olursunuz bana ina-

nın... Sizinle biraz konuşmak için can atıyorum... Öteden beri bir fırsat kolluyordum. Kimsecikler yok... (İyi-ce fingirdeyerek sokulur) Biliyor musunuz?.. Çok hoşuma gidiyorsunuz. Belki de hakkımda kötü şeyler düşüneceksiniz ama, ne yapayım, elimde değil... İlk görüşüğüm günden beri size karşı içimde, nasıl anlatayım.. hoşuma gidiyorsun işte... Kuvvetli kolların, dimdik bakışların... hırsla kilitlenmiş dudakların (Hasan'a sür-tünmeye, başını göğsünde dolaştırmaya başlamıştır.) Ne olursun okşa beni biraz... Hadi sar beni... Yalvarırım... Dudaklarınla yanmak, güçlü kollarında ezilmek istiyorum... Hadi... Hadi... Hadisene... Yalvarırım hadi... Yemin ederim ki söylemem kimseye... (Hasan'ın tepkisizliği karşısında bir an durur, sonra ağır ağır çekilir, kinle bakar bir an ve öfkeyle patlayarak, gittikçe yükselen bir tonda başlar) Korkak!.. Yüreksiz herif!.. Ödün pathyor değil mi?.. Belki de yüreksiz değilsindir, ama kalpsizsin!.. Kendini beğenmiş, taş ruhlu.. taş yürekli herifin birisin besbelli... Demin söylediklerimi de ciddiye alma sakın... Hıh, biraz alay ettim seninle... Senin gibi sağır, dilsiz ve ruhsuza imrenecek kadar budala değilim!.. (Öfkeyle uzaklaşıp Nail'in odasına girerken geri geri bakar ve tam Nail'in odasına girecekken tekrar bağırır) Daha kötü olacaksın inşallah!..

Eli Nail'in kapısına çarpınca döner, saçlarını düzeltir. Kendine çeki düzen verir. Kapıyı usulca açarken Nail'in odası aydınlanır. Nail karmakarışık kitaplar arasında dalgın, okumaktadır. Kızın girdiğini farketmez. Oya kapıyı kapatıp şuh bir edayla yaslanır, Nail'e bakar.

OYA — İyi akşamlar...

Nail ağır ağır başını kaldırır, anlamamış gibi bir an bakar. Kız aynı kırıttık gülümseme ile duvarlarda,

resimlerde, kitaplarda şöyle bir göz gezdirdikten sonra Nail'e bakmaya başlar. Nail ancak anlamış gibidir, ağır ağır kalkar, memnun gülümser, karşılıklı gülümserler; Nail kendinden emin çapkın, tecrübeli bir erkek dikliği ile bastıra bastıra başlar.

NAİL — Hoş geldiniiz Oya hanım...

NAİL'İN BU SÖZÜNÜN BİTİMİYLE BİRDEN ALAN AYDINLANMIŞTIR. VE NAİL'İN SÖZÜNÜN HEMEN PEŞİNDE SELMAN'IN, DUVARLA YAPI ARASINDAKİ BOŞLUKTAN GİREN MİSTER PİKSON,A VE YANINDAKİLERE, «WELLCOME!» DİYE BAĞIRDIĞI DUYULUR. Pikson'un yanında bir bahriyeli ile bir sivil vardır. Selman'ın yanındakiler de Hamdullah'la Zühtü'dür. Selman'la Pikson el sıkışırlar Pikson babacan, tipik Amerikalı yapısında bir adamdır. Yanındaki sivil hafif göbekli, yağlı bedenli, yaşlıca birisidir Bahriyeli ise ince uzun, kaval gibi, kumral, dişlek bir oğlandır.

PİKSON — How are you Mister Selman?

Pikson'un daha ilk bakışta gözü şahane kapıya ilişmiştir. Şaşkın ve hayran bakmaktadır. Selman, Hamdullah'ı takdim ederken.

SELMAN — Thanks... Mister Hamdullah...

Pikson gözünü kapıdan ayırmadan elini uzatıp Hamdullah'la tokalaşırken.

PİKSON — How do you do?

Hemen Zühtü atılır. Yapıyı işaretle

ZÜHTÜ — Uyudu efendim, hepsi uyudu...

PİKSON — (Gözleri kapıda) Fantastic...

Hamdullah ortada şaşkındır. Pikson'un ilgisini anlamıştır. Sırtarak yetiştirir

HAMDULLAH — Altı yüz seneliktir mister...

PİKSON — Büyük bir civilisation... Bravo... Con-

gratulations (Baştan beri babacan sırtan yanındaki si-
vili tanıtarak) Mister Ehmadi...

Sivil, babacan bir gülümseme ile Hamdullah'a elini
uzatır. Temiz bir Türkçeyle:

HACI AHMET ... Ahmet bendeniz efendim... Hacı
Ahmet bendeniz...

Ve hemen Amerikalı bahriyelinin valizden çabucak
çıkartıp uzattığı yeşil sarıklı bir fesi başına geçirir. Ham-
dullah bayılmıştır zevkinden. Hemen atılır adama:

HAMDULLAH — Vay efendim... Hoş geldiniz...
Allah ömürler versin... Ne tatlı sürpriz...

HACI AHMET — Hoş bulduk Hamdullah beyefen-
di... Ah bilseniz nasıl bekliyordum bugünleri...

Birden sarmaş dolaş olmuşlardır.

HAMDULLAH — Kaç yıl geçti?

HACI AHMET — Eeee Allahın istediği oluyor efen-
dim... Dağ dağa kavuşmaz, insan insana kavuşur...

Bu arada Zühtü, Hacı Ahmet'in yeşil sarığına im-
renerek bakar, hatta uzanıp elini sürecektir gibi yapar,
bahriyeli birden bir yeşil sarıklı fes daha çıkartıp ar-
kadan Zühtü'nün başına oturtuverir. Zühtü şaşırır, hep-
si güllüşürler. Zühtü çıkarıp bakar, sonra tekrar koyar
başına

HAMDULLAH — Aman pek de yakıştı...

Zühtü bir ara çıkaracak gibi yapınca, Selman ön-
ler.

SELMAN — Çıkarma... Bununla çalış, daha etkili
olur... (Sonra telâşla) Gelsin ölü toprakları...

ZÜHTÜ — Uyanık kimse kalmadı beyefendiciğim...

SELMAN — Biz işimizi sağlam tutalım...

Daha Selman sözünü bitirmeden fırlamış olan bah-
riyeli, bir yardımcı ile birlikte dışardan eski bir yangın
tulumbası ve kocaman bir sandık getirmiştir içeri. San-

diğın üzerinde dostça sıkışan iki el ve kocaman bir ya-
zı: MADE IN KOREA... Sandık yaklaşıncı sandıktan
çok tabut biçimi bir sanduka olduğu anlaşılr. Sandığı
telâşla açarlar. Bu arada hortumu da tulumcaya tak-
maktadırlar.

NAİL'İN ODASI :

Oya ile Nail raftaki kitaplara baktıkları, Nail'in
bazı kitapları çıkarıp kıza göstererek bir şeyler açıkla-
dığı görülür. Oya gayet romantik pozda adama so-
kulmaktadır... Saçları Nail'in yüzüne sürünmektedir.
Nail kendine güvenli bir biçimde konuşur.

NAİL — Her şeyden önce sanatçiyim... İnsanı ara-
rım...

OYA — Hangi insanı?.. Bu pis sokaklardaki insan-
ları mı?..

Nail, kızın saflığına yukardan bakarak güler.

NAİL — Sanatımı sokağa düşürmem şüphesiz...
Ama insan... Bütün katların dışında bir insan var ki...

Bu arada iki yeşil sarıklının, Zühtü ve Hacı Ah-
met'in ellerindeki tulumba hortumundan, yoğun bir toz
fıskırır. Hepsi memnun gülüşürlerken Zühtü ile Hacı
Ahmet hortumu çekip sürüyerek içeri dalmışlardır. VE
TAM BU ANDA DA NAİL'İN YUKARDAKİ SON SÖ-
ZÜ SÖYLENMIŞTİR VE HEMEN ARDINDAN SEL-
MAN'IN EVE GİRENLERE DOĞRU BAĞIRMASI DU-
YULUR.

SELMAN — Bütün katlara... iyice...

HAMDULLAH — İyice bütün katlara...

ZÜHTÜ'NÜN SESİ — Merak buyurmayın beyefen-
diciğim...

HACI AHMET'İN SESİ — Evvel Allah Allah-ü Tea-
lâ'nın izniyle...

Pikson, ikisinin arasında bir yere geçmiş ve isimlerini bastıra bastıra, bir Amerikalı telâffuzuyla bağır-maya başlamıştır.

MİSTER PİKSON — Mister Selman... Mister Hamdullah... Mister Selman... Mister Hamdullah...

Pikson'un emriyle tulumbayı işleten Hamdullah'la Selman acaip ve mübalâğalı bir tahterevallide gibi birinin de iyice yere yaklaşıncaya, öteki tavana yükselir gibi yukarı çıkmaktadır. Bu arada Nail'le Oya'nın duvarlardaki resimleri, heykelleri dolastıkları, Nail'in heyecanla birşeyler anlattığı görülür. Birden katlardan yükselmeye başlayan bir horultu duyulmaya başlar. Önce hafiften başlamıştır, Pikson'un emriyle Hamdullah ve Selman tulumbayı bastırma gayretlerini artırdıkça horultu da şiddetle yükselmeye doğru gider. Aynı anda da derinlerden bir salıncak, ya da beşik gıcirtısı ile birlikte yanık bir ninni sesi duyulmaya başlamıştır. Bu ses de gittikçe büyüyen «garç gurç» temposunda bir sestir.

N İ N N İ

**Dandini dandini daniki
Gökte yıldız oniki
Yıldızların birisi
Oldu da geceyarısı
Uyuyor yavrum uyuyor
Gözlerini uyku bürüyor
Gelme Şaşkolof'un koca karısı.**

Hamdullah'la Selman, Pikson'un emrindeki tempo-ya uyarak kan-ter içinde pompalamaya devam etmektedirler. Beşik sesi de sürüp giderken içerden Mehmet'in sesi yükselir. Öfkelidir.

MEHMET'İN SESİ — Uyusana lan... Erken gal-
gacan yarın...

KERİM'İN SESİ — (Üzgün, öfkeli) Uyuyamıyo-
rum babacığım. Uyuyamıyorum.

MEHMET'İN SESİ — Valla şindi alırım ayağımın
altına uyu... Ya uyanamazsan!.. Pavlike erkenden se-
ni bekliyo...

Kerim uyuyamıyorum dedikçe Hamdullah ve Sel-
man tulumbayı daha öfkeli ve daha çabuk basarlar. O
sırada dışardan bahriyeli ile bir başka yardımcı aske-
rin kocaman bir füzeyi içeri taşıdıkları görülür.

N İ N N İ

Dandini kızım danister

Annesinden don ister

Patiskayı beğenmez

Naylon amerikan don ister

KERİM'İN SESİ — (Gittikçe zayıflamaktadır, sa-
yıklıyor gibidir) Uyuyamıyorum... Uyuyamıyorum...
Anneciğim uyuyamıyorum...

Oya kolunu Nail'in beline dolamıştır, sokulgandır.
Ellerindeki kadehlerden bir şeyler yudumlarlarken re-
simlere bakmaktadırlar. Bahriyeli merdivende görülür.
Önce çıkar etrafı kollar, cebinden çıkardığı kocaman bir
siyah bezle Hasan'ın gözlerini sıkıca bağlar. Sonra fü-
zeyi çatı katına taşırlar. Hasan'ın gözleri bağlanırken
Nail heyecanla anlatmaktadır. Müzik trampetli sert bir
işgal müziği gibidir.

NAIL — Önemli olan, bireyin mutluluğudur. Kim-
senin katında gözüm yok benim. Falan çatıya çıkmış...

Falanca filâncanın katına göz dikmiş... Mutluluk bütün katların dışında özgür düşüncenin ürünü...

OYA — Ne güzel konuşuyorsun bir tanem benim...

Salıncak gıcirtısı ve trampetli savaş müziği daha da yükselmeğe başlamıştır. Füze çatıya yerleştirilirken aşağıda bir takım adamların tulumbanın arkasındaki duvara büyük rakamlı dolarlarla kaplı afişler asmağa başladıkları görülür. Hamdullah ve Selman kan-ter içinde pompaya devam etmektedirler.

MİSTER PİKSON — Mister Hamdullah... Mister Selman... Mister Hamdullah... Mister Selman...

KERİM'İN SESİ — (Bitkin bir mırıltı halinde) Uyuyamıyorum... Leş gibi bir şeyler kokuyor... Uyuyamıyorum...

N İ N N İ

Dandini dandini danalı bebek

Sarığ da yeşile boyalı bebek

Uyusun uyusun büyüstün

Şalvarı yüzelli yamalı bebek

Ee yavruma eeeee — eeee — eeeee

eeeeee — eeeeeee — eeee

KERİM'İN SESİ — Uyuyamıyorum anneciğim...

Nail'le Oya balkona geçmişler, pırıl pırıl ışıklar altında karşılıklı bakışan, el ele tutuşmuş iki âşık silüeti vermişlerdir. Tam kötü filmlerin ucuz romantik finali. Hamdullah'la Selman pompaya devam eder. Nininin «EEE-EEEE»leri ve garç gurç beşik sesine karışan trampetli savaş müziğiyle birlikte kötü yabancı filmlerin kötü final müziği ile perde ağır ağır kapanır.

1. BÖLÜMÜN SONU

II. BÖLÜM

Sahne açılmadan heybetli bir koro halinde marş başlar. Oyuncuların korosudur bu.

M A R Ş

**Kurtulduk kurtulduk kurtulduk
Yaşasm bizi kurtaranlar
Düşlerdeki özgürlüğü bulduk
Bizler çelik zincirleri kıranlar
Düşlerdeki özgürlüğü bulduk
Bizler çelik zincirleri kıranlar**

**Kurtulduk kurtulduk kurtulduk
Yaşasm bizi kurtaranlar
Düşlerdeki özgürlüğü bulduk
Biz kanlı sabahlara uyananlar
Düşlerdeki özgürlüğü bulduk
Biz kanlı sabahlara uyananlar**

Perde açılmağa başlar. Marş sürer.

**Kurtulduk kurtulduk kurtulduk
Yaşasm bizi kurtaranlar
Düşlerdeki özgürlüğü bulduk
Bizler satınalanlarla satanlar
Düşlerdeki özgürlüğü bulduk
Biz hanlar hamamlar apartmanlar**

I. sahnenin aynıdır. Yalnız soldaki duvar baştan-başa yabancı şirket reklâm afişleri ve gerici politika ve savaş çağrılarıyla doludur. Işıklar kurşun gibi ağır ve baskılı bir hava yaratacak biçimdedir. Çatı katı, füzeler, namlular, radar ve dürbün benzeri kocaman araçlarla yüklüdür. Bu kadar yükün altında yapının ön cephesi çökmeğe yüz tutmuş gibidir. Bütün namlular soldaki duvara, tek tük de havaya doğru çevrilmiştir. Hasan yerinde gözleri bağlı durmaktadır. Naıl odasında elinde kâğıt kalem, arasına balkondan bakıp bir şeyler yazıyordu. Oya hazırlık içindedir. Meydan doludur. Hamdullah'la Selman'ın kılıkları göze çarpacak şekilde değişiktir. Yüzleri daha renklidir. Kilo almış, sıhhatli, zengin görünüşü. Hamdullah biraz daha kalantorlaşmış, üstünde göze çarpacak bir çelişki ile alafranga ve ala turka giysiler: Amerikanlaşmış bir hacıağa... Zühtü de iyi giyinmiştir. Mehmet, Hüseyin, Selvi daha da dökülürler. Kerim'in tulumu daha kirli. Sabahattin vakur. Giysileri aynı. Yalnız yakası açılmış, kravat takılmıştır. Asker kumaşından yapılmış stilize asker-sivil karışımı bir giysi. Soldan sağa, alana okunaklı koca koca harfli bir pano gerilmiştir. Panoda «İNSAN, SATIŞ YAPAN BİR HAYVANDIR. YA SAT YA SATIL» yazıları ve SATIL'ın altında da «İMZA: BÜYÜK FİLOZOF-imzası okunamadı-» sözleri görülür. Meydandaki oyuncular perde tam açılıp da koroyu bitirdikleri vakit uğultu halinde bağrışıp çağrışmaya başlamışlardır. Hüseyin, elinde terazi, muzlar ve dirhemlerle dolu, sırtında muz küfesi dolasmaktadır. Ötekiler de çabuk çabuk alış-veriş yapmaktadırlar. Bütün bu sahne çok tempolu, âdeta pandomim havasındadır. Selman'la Hamdullah'ın birbirlerine bir takım kâğıtlar imzaladıkları, alıp verdikleri görülür. Selvi de herkese, bir ara bahriyeliye, elindeki yün çorapları satmaya çalışmaktadır. Duvara yakın bir

yerde Mahmutpaşa usulü bir işporta tezgâhı, üstünde Amerikan malları, viski şişesinden jilete kadar... Bir kız mallara imrenerek bakar, alıp alıp bırakır. Giysileri kendi üstüne koyup bakınır, işportacı çeker alır elinden, kovar. Bahriyeli karaborsa bir şeyler verir işportacıya etrafı kollayarak.

- Sat kardeşim...
- Alıyorum yetmiş...
- Sattım...
- Yüzseksene, yüzseksene...
- Hava al sen...
- Satmaaam... Yağma mı var...
- Satın al öyleyse...
- Toptan bin sekizyüz beyefendiciğim...
- Alacaksan al ulan... Amma uzattın be...
- Almazsan alma beğim...
- Elimini öpene satarım...
- Cif tonu binikiyüz dolar elli sent...
- Ben ne satayım kardeşim...
- Sat kendini...

Koltuk değnekli topal bir adama işportacı sorar:

- Kime sattın ayağını?
- Gore'de sattım... Daha da parasını alamadık...
- Beşi bi lira... Beşi bi lira...
- Sat da ne satarsan sat...
- Vallahi idare etmez ablacığım...
- Hadi senden yirmi beş almayalım...
- Yüzde yirmibeş komisyon isterim...
- Sattınız mı?..
- Sattılaaaar...
- Anasını satayım be...
- Satılmaz kardeşim... Satılmaz...
- Satılmıştır bunlar beyefendiciğim...

Bu arı kovanı gibi sesler bir anda patlar ve tam o sırada Hüseyin elindeki pangonotları sayarak işporta tablasının üstüne çıkıp herkesi bastıracak şekilde seslenir.

HÜSEYİN — İciiiizde bizim memleketin toprağını satan kiiim?.. Hangiiiiz?..

Çok kısa süren bir sessizlik anında Selman, Hamdullah soğuk bakarlar. Birden mırıltılar başlar.

— Şıştıştt...

— Ulan ne biçim lâf bu be ...

— İn aşağı...

— Niye insin bilâder...

— İn...

— Ne demek istiyorsun?..

— Bırakın yahu, herifin parası var...

— Serseriye bak...

— İn ulan...

Ve birden uzanıp Hüseyin'i apar topar indirirlerken o, elindeki paraları sallar ve çaresizlikle bağırır.

HÜSEYİN — Parasınnan deel mi yahu... Satın alacam...

— İn aşağı kontak herif!..

— Sen kim toprak kiiim?..

Gülüşmelerle yere koyarlar Hüseyin'i. Hüseyin küfesini sırtlayıp terazisini alırken herkesi bastırarak bağırır:

— Eyi muuuuz!.. Haysiyetli muuuz!..

Oya, Nail'in odasında evden çıkma telâşu içindedir. Bir yandan da Kurtuluş Marşı'nı mırıldanır.

OYA — Ben gidiyorum sevgilim... Çok geç kaldım...

NAİL — (Dalgın) Güle güle...

Oya bu ilgisizlikle ayrılmış gibi döner, elindeki kâğıtla meşgul Nail'e yaklaşır.

OYA — Bitti mi?..

NAİL — Hayır... Bitti ne demek? Sanat eseri bitir mi?..

OYA — Anladım canım... Yani bugün Pikson gelecek de... yetişseydi demek istedim...

Nail duymamış gibi dalgın bakıyordur balkondan. Oya da yaklaşır, bakar.

OYA — Ne kocaman şey bu Missouri... Ömrümde görmedim bu kadar heybetli zırlı...

Nail birden kıza bakar.

NAİL — Heybetli mi dedin?..

Oya gene bir pot mu kırdım gibisine bakar. Nail sinirli, memnun tekrarlar.

NAİL — Evet... Heybetli... (Kâğıda bir şeyler yazar) Tamam... (Oya'ya bakar sevgiyle) Sana borçluyum. .

OYA — Teşekkür ederim... Ama anlamadım?..

Oya'yı şefkatle öper. Yukardan bir sevgiyle bakar.

NAİL — Her şeyimi sana borçluyum zaten, benim minik kedim...

Oya duygulanmış gibidir bir an. Nail kâğıdı alır, okumağa başlar. Sağ elini kaldırarak yüksekte bir tavırla.

NAİL — Benim de kalyonlarım vardı...

Oya birden ayılmış gibi fırlar ve Nail'in elindeki kâğıdı kaptığı gibi kapıya doğru koşarken.

OYA — Kusura bakma sevgilim... Bay bay... Çok geç kaldım...

Nail'in eli öylece havada kalmıştır. Oya merdivenlere doğru koşarken meydanda herkes donuk beklemektedir. Zühtü, Selman, Hamdullah ne oldu gibisine bakışmağa başlarlar. Sinir bozan bir sessizlik. Bu üçünden başka herkes hâlâ taş gibi durmaktadır.

ZÜHTÜ — Ne oldu?..

HEP BİRLİKTE KORO HALİNDE — SATILACAK BİR ŞEYİMİZ KALMADI.

Gene keskin bir sessizlik. Hamdullah telâşlanır.

HAMDULLAH — Eyvah, ne olacak şimdi?..

Selman birden öfkeyle atılır.

SELMAN — Aptallık etmeyin be!.. Satılacak daha çok şeyiniz var!..

Tekrar hareket başlar. Mehmet fırlar masaya.

MEHMET — Bakın benim ellerim...

Sözünü tamamlayamaz. Zühtü, Selman, Hamdullah ve o sırada içeri giren Oya bağırışmaya başlarlar.

— İndirin şunu yahu!..

— Kaç para eder senin ellerin?..

— İn aşağı!..

MEHMET — Acıyın, ne olursunuz acıyın!..

— İn ulan!..

— Ne boka yarar senin ellerin!..

MEHMET — Neyimi satayım ben?..

— Neyini satarsan sat!..

MEHMET — Gözümü satıyorum... Var mı?..

Hemen Hacı Ahmet atılır. Gözlüklerini çıkarıp Mehmet'in gözlerine doğru bakar. Gene mırıltılar.

— Gözünü mü?..

— Acaba nasıl mal?..

— Bir görsek!..

— Vay canına... demek göz?..

O sırada Hacı Ahmet de göze bakmış, beğenmiştir.

HACI AHMET — Fena değil... Ne istiyorsun?..

MEHMET — Bilmem?.. Siz daha iyisini bilirsiniz

Hacı efendi... Münasibi neyse...

HACI AHMET — Olur, anlaşıyor amma... peki ya çıkarırken bozulursa?.. Değil mi ya!..

Ötekilere bakar. Onlar da baş sallayıp hak verirler.

— Evet, doğru...

— Bi de bozulursa...

— Enayi mi... Boşuna para versin...

MEHMET — O zaman ötekini de alırsın... Valla fazla para istemem...

SELMAN — Olmaz... Olmaz., İki gözünü birden satamazsın. Nerde kalır sonra görme özgürlüğü?..

— Evet...

— Görme özgürlüğü var tabii...

HÜSEYİN — Eyi muuuuuz.....

Hacı Ahmet çekilir.

HACI AHMET — Vazgeçtim... Vazgeçtim... Neme lâzım...

Mehmet ağır ağır inerken, Kerim'in çıktığı görülür. Bütün gözler üstündedir. Bir an sessizlik. Kerim etrafına bakar. Sonra ellerini uzatır. Işık altında daha bir büyümüş gibidir elleri. Yüzü ve etrafı loştur. Selman, Hamdullah, Zühtü ellere bakıp aralarında müzakereye başlarlar.

SELMAN — Evet, fena değil...

HAMDULLAH -- Tam size göre Selman bey...

ZÜHTÜ — Evet beyefendiciğim... Yeni getirttiğimiz makineler için birebir...

SELMAN — Bir de Mister Pikson'la konuşalım... (Kerim'e döner) Fena değil ellerin delikanlı... Oniki lira eder.

Kerim birden öfkeyle gerilir.

KERİM — Yirmi lira.

SELMAN — Nee?.. Yirmi lira mı?.. Delirmiş...

HAMDULLAH — Ne yapıyorsun oğlum?..

ZÜHTÜ — Kusuruna bakmayın beyefendiciğim...

Yeni daha... Piyasayı bilmiyor da... Delikanlı! Hadı eli kuruş da benden olsun...

Selman'la Hamdullah fena değil, anlamına işaretlerirler.

ZÜHTÜ — Ben bu fiyatı verdikten sonra... Ohooo... Babanın oğlu bekliyor kapıda, ama sen bizden sayılırsın...

Kerim daha sertleşir. Ellerini sıkar, yumruk yapar.
KERİM — Yirmi...

Hamdullah'la Selman öfkeyle bakarlar. Zühtü, babacan gülümser.

ZÜHTÜ — Etme delikanlı...

Mehmet hemen atılır.

MEHMET — Ver ulan, ver...

KERİM — Vermiyeyeceğim...

MEHMET — Gözün kör olsun emi... Ver diyom saa!..

HÜSEYİN — İyi para oğlum... Kerim aksilik itme...

OYA — Bunlar da şımardı kardeş...

SELVİ — On iki buçuk pangunot... Fena değil lan...

KERİM — Ellerim fena mı?..

Hamdullah'ın ve Selman'ın öfkeli bakışları altında tekrar açar, uzatır ellerini.

KERİM — Yirmi lira etmiyor mu bu eller?..

Tekrar bir sessizlik olur. Bütün gözler üstündedir. Kerim devam eder.

KERİM — ... bakın... sımsıcak... İsterse dostça sıkabilir ellerinizi... Minik bir bebeğin yanağını okşayabilir... Sımsıcak dokunabilir etinize... Tane tane koparabilir üzümle, buğulu üzümle... Sevgilinin kırmızı dudakları arasına usulca koyulabilir... Saçlarında dolaşa-

bilir meltem gibi... Yazabilir de isterse... İyi şeyler yazabilir... Dostça... İnsanca... Kardeşliğimiz için... Bir karpuz kesebilir size... Kıpırmızı... Temmuzun sıcağında, çekirdeklerini şöyle silkeleyip avurtlarınızı şişirerek ağız dolusu yiyeceğiniz buz gibi bir karpuz... İsterseniz buram buram bir fincan çay, ya da su dolu bir testi uzatabilir. Dudaklarınızın susuzluktan çatladığı bir baygınlık anınızda... Kömür çıkarabilir yerin yedi kat dibinden... Işırlardan balıkları toplayabilir, balyoz sallayabilir taş ocaklarında; granit dağları delip tüneller açabilir size... Dümen kavrayabilir sımsıkı en deli yıldız-karayel fırtınasında korkusuzca uyumanız için kamaranızda... Bir annenin ellerini tutabilir, öpüp başına götürmek, yüzüne sürmek için... Tohum serpebilir, şehvetle bekleyen toprağa... Kömür atabilir lokomotif... Şalter çekebilir... bir kol hareketiyle kapkaranlık bir şehri pırıl pırıl ışıkla yıkayabilir... (Bir an bakar) Yirmi lira etmez mi bu eller?..

Herkes büyülenmiş gibi bakmaktadır. Bir an sessizlik olur. Zühtü hemen babacan gülüşü ile havayı dağıtır.

ZÜHTÜ — Doğru söylüyorsun da... Şimdi piyasa pek düşük evlâdım... Fabrikalar boyuna ziyan ediyor biliyorsunuz...

SELMAN — Evet, evet bizler de ziyandayız... Neyse biz gene Mister Pikson'la bir konuşalım da...

ZÜHTÜ — On üç... On üç... On üç iyidir... Hadi bakalım ver ellerini... Bir elli kuruş daha benden... Daha fazla da etmez, ne yani...

Kerim tekrar öfkeyle gerilmiş, pençe gibi yapmıştır ellerini.

KERİM — Gırtlığınızı da sıkabilir bu eller... İsterseniz tabii... Bir hançeri rahatlıkla gömebilir karın

boşluğunuza... Suratınızı parça parça edebilir... Kafatasınızı çatlatabilir bir demir çubukla... Kocaman taşları yağmur gibi yağdırabilir üstünüze... Eğer isterseniz tabii... Çünkü mutluluk duymayacaktır bunları yaparken... Çelik bir kabzayı sımsıkı kavrayabilir... bıkmadan, yorulmadan bir tetiğe asılabilir... İsterseniz tabii...

Selman'la Hamdullah öfkeyle dikelmışlerdir.

SELMAN — Ne demek istiyorsun?..

HAMDULLAH — Nasıl konuşma o?..

ZÜHTÜ — Hı hı... Delikanlılık... Canım aldırma-
yın siz... Kerim evlâdım, on üç lira iyi para... Hadi uzat-
ma...

OYA — Kardeş bunları da amma şımarttılar...

SELVİ — On üç pangunot eyi para oğlum...

MEHMET — Versene lan eşsoğlu eşsek...

HÜSEYİN — Ver getsin be...

SABAHATTİN — Babana isyankâr olma Kerim...

Kerim dimdik bakar.

KERİM — Vermeyeceğim...

SELMAN — Vermeyecek misin?..

KERİM — Hayır... Yirmi liradan aşağı satmaya-
cağım ellerimi...

Hava birden karışır. Selman, Hamdullah, Zühtü öf-
keyle atılırlar.

SELMAN — Nasıl?.. Satmayacak mısın?.. Bu dü-
pedüz isyan... Satılma özgürlüğümüzün çiğnenmesi
bu...

KERİM — Satış özgürlüğüm yok mu benim?..

SELMAN — Kim öğretiyor sana bu akılları?..

HAMDULLAH — Bana bak Kerim, ayağını denk
al...

SELMAN — Satış özgürlüğü yok muymuş?.. Elbet-
te var... Var ama... başkalarının satınalma özgürlü-
ğünü çiğnemedi var...

HÜSEYİN ... Eyi muuuuz...

SELMAN — Satmam diyorsun... Ne demek satmam?..

MEHMET — Gözün kör olsun em'î.. Başımızı belâya sokacan...

OYA — Aman ne şımarık şey... Vallahi yüz veriyorlar bunlara...

SABAHATTİN — Sakın isyana kalkışma oğlum...

HÜSEYİN — Ver getsin be...

KERİM — Vermeyeceğim...

ZÜHTÜ — İn oradan evlâdım... İn... İn... Başına bir dert açmadan in...

Kerim'i de çekip indirirler. Fakat o, gene dimdik ve öfkeli söylenip durur.

KERİM — Satmayacağım...

SELMAN — (Zühtü'ye eğilir) Bu oğlana dikkat edin...

ZÜHTÜ — Başüstüne beyefendiciğim...

Selman, Sabahattin beye yaklaşır.

SELMAN — Siz ne satıyorsunuz albayım?.

Sabahattin beklemediği bir soru karşısında şaşkın bakınır.

SELMAN — Savaş hatıralarınızı satsanız ya... Dört gazete namına derhal anlaşmayı imzalayalım.

Zühtü imrenerek bakmaktadır. Hemen söze karışacak gibidir.

SABAHATTİN — Ama bir şartım var... Değiştirmek yok... Yazdıklarımı olduğu gibi...

SELMAN — Yooo... Bakın ona karışamazsınız... Zemine ve zamana uydurmadıktan sonra o anıların ne faydası var bize?.. Örneğin bugün en geçerli ve yararlı şey, Şaşkolof'dan çektiklerimiz... Ona ait anılarınızı... onun zindanlarında çektiklerinizi...

SABAHATTİN — Şaşkolof'un zindanlarıyla bir ilişkim olmadı benim...

Selman alaylı ve acımalı bakar... Sen adam olamazsın gibisine...

SELMAN — Yazık, bunca yıl gün görmüş, hayat yaşamışsınız ama, nafile...

SABAHATTİN — Yalan mı uyduralım yani?..

Zühtü birden atılır.

ZÜHTÜ — Beyefendiciğim... Müsaade buyurursanız bendeniz hazırlayayım anılarımı... Peder merhumla biz Kafkaslardayken... Neler efendim neler... Bakû'dan Ardahan'a kadar... O yollarda efendim... O Şaşkolof canavarından çektiklerimiz...

SABAHATTİN — Siz Kafkaslarda bulundunuz demek? Ne idi pederinizin rütbesi?..

ZÜHTÜ — (Pişkinlikle) Sivildik efendim... Ordu levazımına müteahhitlik ediyordu peder... Ah ben bir yazsam efendim... Kimsede ne gam kalır, ne keder...

SABAHATTİN — İsmi neydi pederinizin?..

ZÜHTÜ — Abdülyezit sayın albayım... Subaşızade Abdülyezit bey... Müteahhit mültezim... Ha ne dersiniz beyefendiciğim?.. Vallahi istediğiniz kadar uzatırım... Kaç tefrika isterseniz... Bendenizde malzeme çok efendim...

SELMAN — Fena fikir değil.

SABAHATTİN — (Kendi kendine söylenir gibi) Abdülyezit... Bu ismi hatırlıyorum ben... Askere kokmuş kavurma yedirmekten galiba bir de hırsızlıktan yakalamışlardı... (Zühtü'ye) Demek sizin pederdi o?..

ZÜHTÜ — (Pişkinlikle devam eder) Evet pederdi efendim... Ah neler çektik?.. Ne iftiralara uğradık... O Şaşkolof'un ajanlarının iftiralarından az kalsın peder merhuma inme iniyordu... Bereket İstanbul'dan Damat

Döngel Paşa yetiştirdi imdadımıza... Ha, ne dersiniz beyefendiciğim?..

SELMAN — Pekâlâ, hazırlayın bakalım...

Zühtü ellerini uğuştururken Selman birden ekler.

SELMAN — ... yalnız, pederinizin anıları olsun. Bugüne kadar gizli dolaplarda saklanmış tarihî vesikalara dayanarak hazırlanmış olacak... «Abdülyezit Paşayla Damat Döngel Paşanın Şaşkolof'un Zindanlarında Çektikleri»...

Zühtü bir an durur gibi olur.

ZÜHTÜ — Bizim peder beydi, beyefendiciğim... Paşa olma...

SELMAN — Aman sizlerin bu kokmuş kırtasiyeci kafanız... Kiyamet mi kopacak paşa dersek yani... Daha etkili olur...

ZÜHTÜ — Tabî... Tabî beyefendiciğim... Birden, hani nasıl derler, basiretim bağlandı...

HACI AHMET — Ben de rahmetli Mustafa Kemal'le hatıralarımı hazırlıyorum beyefendiciğim.

Bir sessizlik olur. Bakışlırlar.

SELMAN — Fena fikir değil...

HACI AHMET — Rahmetli kaç defa bana, Hacı Ahmet, yaz şu hatıraları, unutulup gidecek sonra dedi durduydu... Ben de yazdım... Bugünleri görse nasıl sevinirdi kimbilir?.. Nur içinde yatsın...

Kerim birden atılır.

KERİM — Seni Atatürk kovmamış mıydı bu memleketten?..

Birden irkilirler. Hacı Ahmet pişkindir.

SELMAN — Sen ne diye her şeye burnunu sokuyorsun be herif...

MEHMET — Saa garışma demedim mi körolası... Şindi ağzını yırtayım da...

Kerim'in üstüne atılacağı sırada deminden beri dimdik bakan Sabahattin birden direnir, Mehmet'i umulmadık bir güçle iteler bir yana.

OYA — Aman ne şımarık oğlan...

HÜSEYİN — Garışma oğlum, neyeen gerek... Hükümetin işine, fıkaranın öteki işine garışmayacaaaan...

ZÜHTÜ — Hı hı... Delikanlılık... Pişer, o da pişer...

HAMDULLAH — (Zühtü'ye eğilir) Bu oğlana dikkat edin...

ZÜHTÜ — (Çıkarıp not alırken) Başüstüne beyefendiciğim...

Hacı Ahmet pişkin, başlar.

HACI AHMET — ... Bırakın canım... O daha çocuk... Asıl rahmetliyle aramıza girenlerin gözü kör olsun. (Yan gözle Sabahattin beye bakmaktadır.) Mene-men'de deli bir mülâzıma bizimkiler terbiyesini vermişlerdi. O akşam rahmetliye anlattım hâdiseyi. Nur içinde yatsın... Hiç unutmam... «Canını sıkma Hacı Ahmet» dedi... «İyi olmuş, terbiyesize haddini bildirmişler» dedi. Fakat sonradan ne olduysa oldu; gözleri kör olsun, araya girdiler, aramızı açtılar rahmetliyle... Tarihî hakikatler gizli kalmaz... İşte hepsi ortaya çıkıyor birer birer...

Albay öfkeyle dimdik bakmaktadır. Umulmayacak kadar gür ve heybetli bir sesle bağırır.

SABAHATTİN — Biz tarihî hakikatleri biliriz Hacı efendi... Meraklanmayınız.

Dik dik bakar Hacı'ya. Hacı ürker, toparlanmaya, gülümsemeye çalışır. Bir yumuşatma çabasıyla dalkavukluk ederek.

HACI AHMET — Elbette şanlı albayım... Elbette... Bütün umudumuz sizlerde zaten...

SELVİ — Ha şööle... Kutsuz kuşun yuvası doğan yanında olur... (Hacı'ya bakıp bağırarak) A köse, sayılmadık kaç tel sakalın var?..

Tam bu anda radyo başlar.

RADYO — Dikkat... Dikkat... Hava tahmin raporu: Önümüzdeki yirmidört saat içinde memleketimizde hava çok bulutlu, sağanak yağışlı geçecek, rüzgârlar orta şiddette esecektir... Amerika'dan gelen alçak baskı tesiriyle gecenin en düşük Reşat altını yüz otuz bir lira olacaktır... New York borsasındaki soğuk havadan ötürü petrol fiyatlarının ve Reşat altınının bir miktar daha yükselmesi beklenmektedir... Vatandaşlarımızın telâşa kapılmadan kuzu kuzu beklemeleri ve doğacak mal ve can kaybı için birbirlerine can ve başsağlığı dilemeleri tavsiye olunur. Dünya Bankası meteoroloji istasyonları...

Hepsinin dikelerek, korkulu bakışmalarla dinlediği radyoyu Selman birden bağırarak kapattırır.

SELMAN — Kapatın şunu be!..

Bir an sessizlik. Herkeste kımıl kımıl bir telâş, mırıldanmalar...

— Eyvah...

OYA — Ne yapacağız şimdi?..

HÜSEYİN — Hava iyice bozacak demek ki...

SABAHATTİN — Can kaybı da varmış...

SELVİ — Yapı da harap... Bi çivi çakılmadı...

MEHMET — Bizim gattan lâğam suları...

Ortalık bir paniğe dönüşme eğilimindeyken Selman atılır.

SELMAN — İnanmayın bu martavallara be...

Hamdullah da yüreklenip nutuk çekmeğe başlar.

HAMDULLAH — Fatihlerin, Kanunîlerin torunları bizler ne zamandan beri rasathanelerin uydurma haberlerinden korkar olduk arkadaşlar?..

HACI AHMET — Atın içinizdeki şeytanı... Allahı mütevekkil olun din kardeşlerim... Rasathane ne demek?.. Lâ ya'lemül gaybi lillâllah... Allahtan başka kimse bilmez meçhul olanı... Günahkâr olmayın...

ZÜHTÜ — Boşverin böyle safsatalara... Düşünün dedelerimiz nasıl ata binerdi...

Fakat ötekiler hiç bir tepki göstermeden donuk, ürkütücü bir sessizlikle bakmaktadırlar. Selman, Hamdullah, Zühtü bir an telâşla bakışırlar. Zühtü hemen durumu kavramıştır. Fırlar, eline geçirdiği bir çığırktan zilini sallamağa ve bir yandan da avaz avaz bağırmağa başlar.

ZÜHTÜ — Bu akşaaaaam Yeşil Çam Sinemasında daaaaaa büyük yerli aile dramı «BENİ MAHVETTİN, ALLAHTAN BUL MUALLÂ» ve yanında yılın en büyük Amerikan filmi «ATINI SATAN KOVBOY JAMES BOND'A KARŞI»... tekmili birden otuzaltı kısım grav grav...

Zühtü çığırktanlık yaparken binanın sol yanına beyaz perde sarkıtılmış ve makine hazırlanmıştır. Hepsinin havası birden değişir.

— Boş ver be ne fırtınasıymış?..

— Filme bak filme...

— Baylıyorum Türkân Şoray'a...

— Ne karı be...

— Yılmaz Güney başka abi...

— Görme özgürlüğümüz var arkadaş... İstedığimize gideriz...

Hepsi perdenin karşısına arka arkaya dizilirler. Film başlar. Bu, yerli, yabancı filmlerin en aşağılık parçalarının kurgusuyla elde edilmiş taşlamalı ve güldürücü bir fragmandır. Kısa bir sürede biter ve boyuna tekrarlanır.

— Ye beni...

— Vur ulan...

— Vay anam babam şuna bak...

— Gözüün yağını yiyem. Yılmaz abi...

Hamdullah'la Selman sahnenin önünde kalmışlardır. İkisinde de korkulu bir gürültüyü atlatmış olmanın şaşkınlığı vardır.

HAMDULLAH — Sana bir itirafta bulunayım mı Selman?

Selman şöyle bir bakar.

HAMDULLAH — ... çok korkuyorum... Alışık değilim ben böyle hava değişikliklerine... Başımda bir dönme, bir çarpıntı, bir bulantı... Demin herifler tatsızlaşınca, yüzüne güller, az kalsın gasiyan ediyordura. Radyo fırtına dedi mi ayaklarımın bağı çözülüyor.

SELMAN — Hımm... Asabî... Bende olmadı mı sanki... Yakında Mister Pikson gelecek, bir çare düşünüyoruz... (Telâşla arkadaşileri işaret eder) Sakın belli etme bunlara...

HAMDULLAH — Daha neler... Politikanın birinci şartı, kuyruğu dik tutmaktır. Ama gene de korkuyor, atamıyorum içimden...

SELMAN ... Ben korkmuyor muyum?.. Korkunun ecele faydası yok... Mister Pikson gelecek, bir çaresine bakacağız... (Cebinden yeni bir kâğıt çıkartıp Hamdullah'a uzatır) Bas imzayı...

HAMDULLAH — Daha ötekileri ödemedik... Sonra bize adam...

SELMAN — Kuruntulu heriiiif...

HAMDULLAH — İşte gene bir bulantı... Ah bu başımıza gelenler hep senin yüzünden...

SELMAN — Başlarına gene... Biraz karnın ağrısı mı bana yüklenirsin... Bas imzayı. Mister Pikson gelecek, halledeceğiz dedik...

Hamdullah isteksiz imzalarken arkada Oya'nın ni-
nema seyredenlerden ayrılıp bunlara yaklaştığı görülür.

OYA — Sevgili kocacığimmm...

İkisi de arkalarından gelen bu sesi duyunca irkilc-
rek dururlar. Kız gülerek yaklaşırken.

SELMAN — Seni çağırıyor...

HAMDULLAH — Seni çağırıyor...

Oya gülerek yaklaşıp aralarına girer.

OYA — Nail'in yeni şiirini görseniz...

SELMAN — Yeni şiiri mi?..

OYA — Yeni şiiri: Missouri...

İkisi de irkilmişlerdir. Kuşkulu bakışırılar.

SELMAN — Missouri mi?

HAMDULLAH — Missouri mi?

İkisi de suratlarını ekşitirler.

SELMAN — Neye burnunu sokuyor bu işlere o?..
Peki sen uyuyor musun?

HAMDULLAH — Neydi seninle mukavelemiz?.. Bu
işlere karışmayacaktı o... Demek gene ortalığı karıştır-
mağa...

OYA — (Sakin) Ne kadar çabuk hüküm veriyorsu-
nuz... Önce bir dinleyin. (Nail'in elinden kaptığı şiiri
çıkartıp okumağa başlar) *Benim de kalyonlarım vardı
denizleri titreten*

Fakat sinemada birden gürültü kopmuştur. Hepsi
o yana dönerler. Film seyircileri irkilerek ayağa fırla-
mışlardır. Çünkü deminden beri sürekli dönen makara-
nın yerine, soylu yerli filmlerden bazı sahneleri kapsa-
yan, işçileri, grevi, köylüleri ve köyü gösteren bir film
geçmeğe başlamıştır. Fragman deminki fragmanın aşa-
ğılık bir göbek sahnesinden hemen sonra görülür. Ba-
ğırışmalarla birlikte Kerim'in, makinenin yanından bir-
den uzaklaştığı görülmüştür.

- Vay vay...
- Hop dedik...
- Lan ne oluyoruz?..
- Vay alçaklar...
- Namussuzlara bakın...
- Vurun lan...
- Hasangillerin işi bu...

MEHMET — Vay namıssız alçaklar...

Bütün bu gürültülere rağmen film devam etmektedir. Hamdullah, Oya, Selman, Zühtü makineye doğru fırlarlar.

SELVİ — Bu da nirden çıktı?..

HÜSEYİN — Kim yaptı bu irezilliği?..

MEHMET — Rahat rahat seyrediyorduk...

SABAHATTİN — Bu ne gaflet...

SELMAN — Durdurun...

HACI AHMET — Vay ahlâksızlar...

ZÜHTÜ — Durdursana makinist...

HAMDULLAH — Eşşeoğlu eşşek... Uyuyor musun?..

Film durur. Işıklar açılır.

SELMAN — (Makiniste) Nerden buldun bunları?..

MAKİNİST — Bilmiyorum, makaralara karışmış...

SELMAN — Kim karıştırdı? Kim geldi yanına?..

MAKİNİST — Kimseyi görmedim, bilmiyorum...

Hepsi kuşkuyla, yan gözle Kerim'e bakarlar.

HAMDULLAH — Sen neredeydin Kerim?..

KERİM — Burdaydım.

Mehmet korku ve kuşkuyla bakınır. Yutkunur. Zühtü de manalı bakar Kerim'e.

ZÜHTÜ — Sinemanın karanlığından faydalandılar.

Selman öfkeyle Zühtü'ye bakar.

SELMAN — Uyuyorsunuz...

Mehmet hemen atılır.

MEHMET — Ne uyuması beğim?.. Ben hemen farkettim atıldım... kim yaptı bu namıssızlığı diye... Yoğsa valla, Allah esirgesin hepsini oynatırlardı daha..

HÜSEYİN — Gözleri kör olsun, biz yutar mıyık? Valla uyumuyoruk Selman bey...

ZÜHTÜ — Yazıklar olsun, bizim atalarımız gibi ata binen var mıydı?..

HACI AHMET — Yooo... Allah da şahit, ben de şahidim... Uyumuyorlar... Uyutamayacaklar Allahın bu imanlı kullarını... Bütün mukaddesatıyla şahlanmış olarak her vakit karşılarında bulacaklardır. Aferin çocuklar, boyunuzca günaha girmekten kurtuldunuz. Ne demişti, nur içinde yatsın, rahmetli Atatürk? Hacı Ahmet, asıl düşmanımız bunlardır, gördüğünüz yerde ezini dedi.

MEHMET — Ve de ezeceğiz...

HÜSEYİN — Vay namıssızlar... Vallaha ezeceğik hepisini...

SELVİ — Lan kimi ezeceğik?

O zaman Hüseyin ve Mehmet bir an kalırlar. Şaşkın bakışırlar.

MEHMET — Ne bilem ben?..

HÜSEYİN — Hacı efendi kimi gösterirse onu ezeceğik... Öyle değil mi Hacı efendi?

HACI AHMET — Sağolun, Allah-ü Tealâ'nın tertemiz kulları... Allah gönlünüze göre...

Mehmet ve Hüseyin'le Hacı Ahmet'in ilişkilerinin gelişmesini kuşkuyla izleyen ve bakışan Selman ve Hamdullah birden atılırlar.

SELMAN — Kimin ezileceğini, sırası geldi mi biz söyleriz size... Kendi başınıza işlere kalkmayın. (Makiniste) Devam...

Göbek atan kadın filmi başlar.

SEYİRCİLER — Oh oh.. Yesinler seni...

HÜSEYİN — Eyi muz...

— Vur ulan...

Selman, Zühtü'ye eğilir, Kerim'i işaret eder.

SELMAN — Bu oğlana dikkat edin dedim...

ZÜHTÜ — Merak buyurmayın beyefendiciğim, fişledik...

O sırada bahriyeli koşarak gelir, Selman'a bir zarf verir. Selman açar, okur, birden bağırır.

SELMAN — Geliyor, Mister Pikson geliyor...

Hepsinde bir sevinç çığlığı duyulur. Film de durmuştur. Birden konuşmalar, bağırışıp çığırışmalar içinde Pikson'u karşılamaya hazırlanırlarken:

— Pikson mu geliyor?..

— Mister Pikson geliyor haa?..

— Yaşasın Mister Pikson!..

Merasim hazırlığı başlamıştır. Herkes kendine çeki düzen verirken, bir yandan da koro halinde Pikson'u karşılama türküsünü söylerler.

T Ü R K Ü

Geliyor mister Pikson

Çektiklerimize son

Çesterfild

Pal Mall

Her türden viskiler

Dolacak mutfak kiler

Biraz tütün kokusu

Biraz küfür

Biraz anason

Üzüntülere son

Geliyor mister Pikson

Bir yandan da hazırlık ilerlemektedir. Panolar, dövizler, afişler; hepsinin üstünde «Wellcome», «Hoşgeldiniz Büyük Dost», «Özgürlük ve Demokrasinin Kurtarıcısı Bizi de Kurtarın», «Wellcome Missouri» v.b. İşportamasası trübün haline sokulmuştur. Hazırlıklarına devam ederlerken bir yandan da bağıra bağıra konuşurlar:

MEHMET — Sıcak ekmek de getirir mi ki?..

HÜSEYİN — Acık da toprak getirse...

SELVİ — Toprağı götürmesin de...

SELMAN — Kapat çeneni cadı...

ZÜHTÜ — Beş yüz milyon getirecek...

HAMDULLAH — Herif adam evlâdı...

OYA — Bileziği, kolyesi... çifte çifte arabası...

HACI AHMET — Camilere seccadeler serecek...

KERİM — Şimdi her şeyin yardım adı. Soygun filân kalmadı...

Tekrar hep beraber şarkılarını söylerler.

Geliyor mister Píkson

Bütün acılara son

Cadillac

General Motors

Mobil Oil..

Pfizer Squibb

Sonra bizim Morrison

Çektiklerimize son

Yaşamın mister Píkson

Hazırlıkları bitmiştir. Selman bağırır.

SELMAN — Hazır mıyız?..

Hep birlikte bağırırlar:

— Hazırız!..

'Selman yapımın yanındaki boşluğa doğru seslenir.

SELMAN — Buyrun Mister Pikson!..

Tören müziği ile Mister Pikson içeri girer... Hem men gözü kapıya takılmıştır. Selman, Hamdullah, Zühtü birden şaşırırlar. Çünkü bu ilk gördükleri Mister Pikson değildir. Aslında aynı adamdır ama, birinci ne kadar güleçse, bu o kadar asık suratlı, birinci ne kadar babacansa bu o kadar soğuk ve ölçülü. Hamdullah, Selman, Zühtü şaşkın bakışırlar. Hacı Ahmet oralı değildir. Pikson'un arkasında biraz uzaktan gelen sarhoş bahriyeli vardır. Arasına cebinden çıkardığı şişesini başına diker. Pikson görününce öyle bir gürültü kopmuştur ki, herif korkudan ilk anda sıçrayıp geri kaçacak gibi olur. Bahriyeli iteler, Pikson toparlanır. selâmlar vererek ilerlemeğe başlar.

PIKSON — Hellooo...

— Hoş geldin mister Pikson...

— Wellcome Missouri...

— Yaşasın mister Pikson...

— I love you mister Pikson...

— Kurtarıcımız hoş geldin...

— Yaşasın Pikson...

PIKSON — Thank you... Thank you very much...

— Yaşsa ulan...

— Maşallah heybetli gâvur...

— Okey...

— Wellcome anam babam...

— Eyi muuuuzz...

— Amerika I love you very much...

— Hepimizin karnı aç...

— Yaşsa anam babam...

— Ye bizi...

Pikson'u eller üstünde sahnenin önüne doğru geti-

rirler. Alkış kıyamet arasında, öne yerleştirilen bir masa ve koltuğun önüne bırakırlar. Herif bir şeyler söylüyordur ama, sadece el kol ve ağız hareketleri görülür. Gürültüden hiç bir şey duyulmaz. Zühtü atılır.

ZÜHTÜ — Sayın misafirimiz istirahatete çekilsinler... Haydi bakalım, rahatsız etmeyelim.

Hepsi yavaş yavaş çekilmeğe başlar.

PIKSON ... Thank you... Thank you...

Oya millî bir kıyafetle elinde piring kahveci terazisi, Şark fincanları ve cezvesiyle kahve getirir, mister Pikson'a verir. Pikson, kızı yiyecek gibi süzmeğe başlamıştır kahveyi alırken. Hamdullah, Selman'a eğilir bu sıra.

HAMDULLAH — Bu herifin neresi mister Pikson?.. Hiç gözüm tutmadı bu herifi benim... Bizim Pikson şeker gibiydi...

ZÜHTÜ — Bendenize de biraz garip geldi...

Selman usulca Hacı'ya eğilir.

SELMAN — Yahu Hacı efendi, bir yanlışlık olmasın? Bu bizim bildiğimiz Pikson değil...

Hacı Ahmet bilgiç, güllerek:

HACI AHMET — Evet efendim... İkizdirler. Pek benzemezler ama... pırlanta gibi kalpleri vardır ailece... Merak buyurmayın.

Pikson'un kıza yiyecek gibi bakarak kahvesini içmeye başladığını gören Selman'la Hamdullah bozularak bakışırlar.

SELMAN — Teşekkür ederiz Oya hanım... Çekilebilirsiniz artık...

OYA — Niye çekilecekmişim?..

SELMAN — Hoppalaaa... Gizli konuşacağız... Hükkümet sırrı.

Pikson birden kızı tutup yanına çeker oturtur.

PIKSON — Come, come...

Oya, Selman'a yukardan bakarak oturmuştur. O anda Pikson cebinden çıkardığı bir tomar kâğıdı hırs-la masa üzerine koyar ve etrafa yiyecek gibi baktıktan sonra, bomba gibi patlar.

PIKSON — Bugüne kadar neden ödenmedi bu borç-lar?..

Hamdullah, Selman, Zühtü zıncı diye kalmışlardır. Dillerini yutmuş gibidirler. Önce kımıldayamazlar bile. Sonra yardım bekler gibi birbirlerine bakarlar. Pikson, kâğıt tomarını alır, birer birer masaya atarak bağırma-ğa devam eder.

PIKSON — İki milyon ton buğday, yarım milyon ölü toprağı, üç milyon ton ıskarta makineler için yedek parça, on milyon ton nylon külot ipliğı... Yirmi milyon ton fermejüp... beş milyon ton hurda tank ve jet uça-ğı... On milyon ton sinameki... Daha sayayım mı?..

Gene aynı ezik sessizlik.

PIKSON — Bir de yeni istekleriniz varmış. Hıh... Borcunuz yirmi milyarı aştı. Bunlar ödenmedikçe zırnık yok... Pikson'lar enayi değil... Yolunacak kaz da hiç değil...

HEPSİ BİRDEN — Estafurullah.

Pikson gözlerini hepsinin üzerinde dolastırıp etki-leyerek, bastıra bastıra bağırır.

PIKSON — Sizi Şaşkolof canavarından kim kurtar-dı?..

HEPSİ BİRDEN — (Suçlu ve ezik bir sesle) Siiz...

PIKSON — Kore'de şehitlik mertebesine erişip Sil-ver Star madalyası kazanmanız şerefini kim sağladı?..

— Siiiiz...

PIKSON — Sizi bugüne dek kim yedirdi, giydirdi?..

— Siiiiz...

PİKSON — Evet biiz... Ama artık bizden daha fazlasını beklemeyin... Her şeyin bir sonu vardır... Bu iş de burda biter...

Birden kararlı ayağa kalkarak Oya'yı kolundan çeker.

PİKSON — Kalk gidelim my darling, burda daha fazla duramayacağım...

Deminden beri ezik ve sessiz duran ötekiler ateşe basmış gibi fırlarlar, Pikson'u önlemeğe çalışırlar. Yalnız Hacı Ahmet, pişkin pişkin sırtıtmaktadır.

SELMAN — Aman mister Pikson... Ocağına düştük...

HAMDULLAH — Mahvoluruz vallahi... Ayağının türabı olayım...

ZÜHTÜ — Rica ederim bir aman verin, mister beyefendi...

Pikson durur. Buz gibi bir bakışla süzer. Kâğıt tomarını gösterir.

PİKSON — Bunlar ödenmedikçe ne yapabilirim?..

SELMAN — Nasıl öderiz??.. Bildiğiniz gibi değil...

HAMDULLAH — Vaziyetimiz çok kötü beyefendi...

ZÜHTÜ — Hele son günlerde...

PİKSON — Hiç de öyle görünmüyor. (Hamdullah'ı, Zühtü'yü ve Selman'ı göstererek) Maşallah fıstık gibisiniz... Kilo almışsınız... Yalnız siz mi yiyeceksiniz yani?.. Bizim ağzımız yok mu?..

Hacı Ahmet pişkinlikle girer araya.

HACI AHMET — Şimdi, mister Pikson... Bunlar gerçekten de bu borçları ödeyecek durumda değiller...

PİKSON — Bize ne efendim... Satsınlar bir şeylerini, ödesinler... Borç borçtur...

SELMAN — Neyimiz var ki satalım mister Pikson?..

PIKSON — Rica ederim aptallık etmeyin, satacak daha çok şeyiniz var...

Hepsi birbirlerine bakışırılar. Hacı Ahmet sırtarak başını sallar.

HACI AHMET — Bulunur... Bulunur... Bir çaresi bulunur mister Pikson...

ZÜHTÜ — Efendim, mister Pikson'dan bir saklımız mı var yani?.. (Hemen çıkardığı bir Türkiye haritasını Pikson'un önüne açarken) Buyursun beraber bakalım toprağın altına üstüne. Di mi ya efendim... Buyrun mister Pikson...

HAMDULLAH — Buyrun, buyrun...

SELMAN — Tabii, buyrun efendim... Rica ederim...

BAŞTAN BERİ BUNLARIN KONUŞMA VE PAZARLIKLARINI GİTTİKÇE ARTAN BİR ÜZÜNTÜ İLE DOLARAK SEYREDEN ALBAY SABAHATTİN, BU SON SAHNE KARŞISINDA AĞIR AĞIR BAŞINI ÇEVİRİR VE ARKADA SIRA SIRA DİZİLİP BEKLEŞEN; KERİM, SELVİ... VE ÖTEKİLERİN YAKININA DOĞRU GİDER, DURUR. Pikson yapılan tekliften duyduğu sevincini örtmeğe çalışarak önündeki haritaya şöyle bir yukardan bakar, yanındakileri süzer. Sonra ağır ağır yerine çökerken:

PIKSON — Well... Konuşalım.

Pikson'un oturmasını sevinçle karşılamışlardır. Derin bir nefes alırlar. Pikson elini önündeki harita üzerinde nereye bastırırsa Zühtü derhal onunla ilgili bir şeyleri kâğıda dökmeğe çalışır. (BUNLAR, TÜRKİYE'NİN YERALTI VE YERÜSTÜ SERVETLERİNİ SÖMÜREN YABANCI ŞİRKET YATIRIMLARIDIR. ŞİRKET ADI, İŞ ALANI, DOLAR OLARAK RAKKAMLARLA YATIRIM MİKTARI SÖYLENİR VE YAZILIR.)

— Bakır buyurmaz mısınız efendim?..

— Biraz da boraks...

PİKSON — Thanks... (Sevinçle elini bastırır haritada gösterilen yere.)

Ötekiler, yarışma içinde haritadaki yerlerini işaretlerle bağrışırlar...

— El değmedik petrollerimiz var, mister Pikson...

— Vallahi bayılacaksınız bu kromlara...

— Biraz da toprak üstünden mister beyefendi...

Pikson yetişemiyordur gösterilen yerlere el bastırmaya, sonunda ayağını da uzatır. Ötekiler memnun bağrışmaya devam ederler...

— Bundan da buyrun...

— Üstte salonumuz da var...

Zühtü de harıl harıl kaydetmektedir Píkson'a verilenleri...

Yazı bitince Píkson kâğıdı alır, memnun bakar, sonra Hamdullah'a uzatır.

PİKSON — Bas imzayı...

Hamdullah kâğıdı alır, sevinç ve telâşla imzalayacağı anda birden durur.

HAMDULLAH — Güzel ama... Bize bunlardan pay yok mu?.. Millî servetimiz: Yüzde birazını da biz alalım...

Bir an sessizlik olur. Píkson kurnazca süzer, sonra gayet alttan.

PİKSON — Well... Haklısınız şüphesiz... Yalnız hanginiz alacak? Siz mi, yoksa mister Selman mı?

Birden duralamışlardır.

HAMDULLAH — Farketmez ama... Aslında bu benim hakkım... Toprakla ilgili olduğuna göre...

Selman birden atılır.

SELMAN — Başladın gene kendine yontmaya... Bir defa sen bu işi beceremezsin...

HAMDULLAH — Yok canım... Bırakayım da sen yut değil mi?..

SELMAN — Ya sen mi yutacaktın?..

ZÜHTÜ — (Büyüme eğilimi gösteren tartışmayı önleme çabasıyla) Rica ederim, sakın olun...

Pikson tartışmayı alaylı bir gülümseme ile izler ve birden ciddileşerek keser.

PIKSON — Bu konuda tartışmayı sevmem... İkinci de tekliflerinizi hazırlayıp kapalı zarfla verirsiniz, karara bağlarız... Her şey serbest rekabetle ve özgürlük içinde... Bas imzayı...

Hamdullah'la Selman yarışırcasına atılarak yaranma gayretiyle imzalarlar kâğıdı. Pikson sevincini saklamakta zorluk çekiyordur. Nerdeyse şıkır şıkır oynayacaktır. Kâğıdı cebine yerleştirir sevinçle.

PIKSON — Well... Thank you... Well...

Ötekiler de derin bir nefes almışlardır.

HAMDULLAH — Aman beyefendiciğim biz teşekkür ederiz...

SELMAN — Teşekkür ederiz mister Pikson... Anlayış göstereceğinizden emindik...

PIKSON — Memleketlerimiz arasındaki dostluk öylesine kuvvetli ki, kolay kolay kopmayacağından ben de eminim... Biz hepimiz oldum bittim Türk dostuyuzdur... Türk dedi mi, canımızı veririz... Kabil değil, bir defa sevmişiz sizi, elden ne gelir?..

HAMDULLAH — (Bönce bir sevinç ve gülüşle) Yaşsa be... Ulan az kalsın herifin günahına giriyorduk... Ne şeker adammışsın sen...

Pikson'un omuzuna dostça vurur. Pikson da güler. Bir şaplak atar Hamdullah'a. Kahkaha ile gülerlerken enseye tokat gitmeğe başlamışlardır. Hamdullah coşar, Pikson'a bir elense çekip herifi iki kat eğer. Numara-

dan gres pozuna girmiştir. Pikson gülerek ve elleriyle pes ederek kalkmağa çalışırken.

PİKSON — No.. no.. noo... Siz Türkler çok kuvvetli... Başpehlivan...

Hamdullah kabarı, güler.

HAMDULLAH — Ha şle... Altıyz yıllık millî sporumuz... Namussuzum sevdim bu gvuru... Hakperest herif neme lâzım...

ZÜHTÜ ... Evet beyefendiciğim... Adaletli...

SELMAN — Ee artık toplantıyı bitirelim...

HAMDULLAH — Hadi gidip de Boğaz'da bir kafa çekelim... Grsn bu gâvur bizim nelerimiz var daha...

SELMAN — Buyrun mister Pikron...

PİKSON — Thank you...

— Buyrun...

— Buyrun...

— Buyrun...

Arkaya döndükleri vakit geride perişan dizilmiş olan kişileri görürler. Selman, Hamdullah, Zühtü birden oldukları yerde dururlar. Bir şaşkınlık anından sonra Selman, Pikson'u gene çevirir.

SELMAN — Mister Pikson bizim çok acele bazı yardımlara ihtiyacımız var... Ne yiyecek buğday, ne yağ, ne pirinç, bir kıymık hammadde de kalmadı. Nylon, kauçuk fabrikaları filân hepsi stop... Sonra...

PİKSON — Okey... Okey...

Pikson kapıya bir işaret yapar. Bahriyeli fırlar dışarı. Zühtü de bağırarak atılır.

ZÜHTÜ — Haydin geliyooor!..

Mehmet, Hüseyin, Selvi, Kerim kapıya fırlarlar. O sırada yapı ile duvar arasındaki boşluktan kocaman bir denk, belki de tekerlekli bir araç üzerinde görülür. Bizinkiler kocaman dengin altına girerler, iki büklüm

sırtlarlar ve kan-ter içinde ortaya doğru getirirlerken deminki marşlarını da tekrarlamaktadırlar:

— Yaşasın mister Pikson

Çektiklerimize son...

Bahriyeli de yanları sıra, bazen denge yaslanarak gelmektedir. Denk ortaya getirilip konulunca herkes ka-pışmak ister. Hemen bahriyeli ve Pikson atılıp başına geçerler dengin.

PIKSON — Yok öyle anarşi... Her şey adaletle olacak. Yok düzeni bozmak...

— Yaşsa be...

— Aslan ..

— Zaten bize kalsa ohoooo...

Bahriyeli, meçiyle bir vuruşta dengi açar. Koca-man bir parçayı ayırıp bir kenara bırakır. Zaten denk parçalar halindedir. Hamdullah'a, Selman'a irice bir parça verir. Bu parçaları da Mehmet ve Hüseyin sırt-layıp yapıya götürürler, gelirler. Zühtü'ye daha ufak bir parça düşmüştür. O da kendi parçasını Mehmet'e yükler. Hacı Ahmet'e de irice bir parça verilmiştir. Onun dengini de Hüseyin yüklenir, tekrar kan-ter için-de içeri götürürler, sırtlarında. Gene gelirler. Kalan par-çalardan birine göz dikmişlerdir ki,

PIKSON — Alın bunu da...

Hepsi birden balıklama atlarlar. Pikson ve bahri-yeli atılanları durdurur.

PIKSON — Ooo durun bakalım... Bunu da içerde emanete alın, benim hakkım... Benden izinsiz kimse do-kunamaz...

Gene içeri taşır götürürler. Kan-ter içinde kalmış-lardır. Döner dönmez gözlerini kalan iki büyük parça-dan birine dikerler. Tam ona atılacaklardır ki, çatı ka-tındaki füzelerin bulunduğu yerden makaralı bir çengel

iner, bahriyeli atılır, çengeli parçalardan birine takar. Mehmet, Hüseyin, Selvi, Kerim de yardımcı olurlar. Bu arada, tam çengel koca dengi yukarı çekerken, bizimkiler de yardım çabasının dalgınlığındayken bahriyeli el çabukluğuyla Mehmet'in kasketini, Kerim'in kasketini, Selvi'nin başörtüsünü toparlayıp yükselen dengin üzerine bırakıverir, denkle beraber bunlar da yukarı uçup gitmiştir. Bizimkilerin gözü son kalan büyük denkten başka şeyi görmemektedir. Tam atılacaklarken Pikson öfkeyle önlerine geçer ve bağırır.

PİKSON — Ee hepsini dağıtacak değiliz ya... Yağlar... Geri gidecek...

ZÜHTÜ — Haklısınız mister Pikson...

— Haklı valla...

— Edaletli gâvur...

HACI AHMET — İşin her bir tarafını düşünürler efendim...

Zühtü bizimkilere döner.

ZÜHTÜ — Hadi bakayım sırtlayın... Ne vereceğiz?..

HÜSEYİN — On beş pangonottan aşağı olmaz beğim...

ZÜHTÜ — Daha neler, fırsatçılar siziii... Hadi hadi... Uzatmayın yüklenin bakiim...

Bizimkiler tekrar yükün altına girerler. Geldiği yana götürüp dışarı bırakırlar. O da gitmiştir. Dönerler.

ZÜHTÜ — Sıraya girin bakalım.. Bozmayın düzeni.. Haydi...

Dizilirler. Avuçlarını açarlar. Bağırşırlar:

— Bize yok mu?

HACI AHMET — (Atılır) Yok demeyin... Günahkâr olursunuz... Şükür deyin...

Derinlerden yanık bir mevlid sesi duyulmağa başlar. Hacı Ahmet, açılmış ellere, çıkardığı gülâpdanlıktan gülsuyu serper...

Oya, Pikson'un karşısına geçer, Nail'in şiir okuma biçimini taklit ederek el kol hareketiyle elindeki kâğıttan okumağa başlar.

OYA — *«Benim de kalyonlarım vardı denizleri
titreten
Atlas yelkenleri özgürlükle dokunmuş
Otağımdan çıkar giderdi uygarlıklara deli
rüzgârlar
Sultan Süleyman mühürüyle dağlanmıştı
yürekleri düşmanlarımın
Fermanımda milyonlarca çıplak ten
Kaf dağına yükselmiş tekbirler, ilâhiler
okunmuş
Sen denizler ötesinden ben tarihten
Kubbelerin gölgesinde lâcivert
Marmara'ya konmuş
Nerden yetiştin göklerde beklediğimiz gün
nerden
Çelik kanatlarında özgürlük taşıyan
heybetli kuş.»*

Hepsi hayran dinlemiştir.

SELMAN — Bravo... Tam bir sanat eseri... Eline sağlık Nail beyim...

HAMDULLAH — (Kocaman çevresiyle gözlerinde ki yaşları siler) Aferin.. Aferin... Yani bu kadar olur...

HACI AHMET — Hem hamasî, hem dinî... Nurol...

ZUHTU — Efendim, bizim dedelerimiz gibi atabinen bir milletin elbet böyle soylu eserleri olacak...

Birden ötekiler de coşmuştur. Selvi coşkunlukla:

SELVİ — Tüh, herife ayıb oldu yahu...

MEHMET — Niye?..

SELVİ — Ee, herifin yüzüne garşı guş didi..

KERİM — Haklısın. Baykuş demeliydi...

HÜSEYİN — (Bağırarak) Hoş geldin mister Baykuş!..

Ötekiler de Hüseyin'in bu bağırmasıyla coşarak hemen arkasından marşa başlarlar.

PIKSON MARŞI

Yaşasın mister Pikson
Çektiklerimize son
Süttozu, kokmuş peynir
İlâçlı buğday
Donmuş hindi ölüsü
Şom ağızlara kilit
Kem gözlere tütsü
Kızda bir çalm, bir fors
Elinde Coca-Cola'sı
Herifte arabanın en fiyakalı
Mobil-Oil, Pfizer, Squibb
Sonra bizim Morrison
Çektiklerimize son
Yaşasın mister Pikson

Pikson'u sırtlarlar. Bu marşla içeri götürürlerken radyo başlar.

RADYO — Ankara, Anadolu Ajansı: Bugün İstanbul'da başlayan ikili görüşmeler tam bir anlayış, beraberlik ve kardeşlik havası içinde gelişmiş ve tarafların menfaatine en uygun sonuca varılarak anlaşma imzalanmıştır. Kıymetli misafirimiz mister Pikson, bugün öğleden sonra bir gezi yapmış; şehri, müzeleri, camileri gezip toz-

duktan sonra ögle yemeğinde imambayıldı, zeytinyağı dolma, tencere yahnisi, kuzu kızartması, sarı burma gibi millî yemeklerimizi yemiş ve, «Türklerin niçin kuvvetli olduklarını şimdi anladım!» diyerek garsonlara, takdirle iki buçuk lira bahşış bırakmıştır... Bu gidişle mister Pikson'un memleketimizden öyle kolay kolay ayrılamıyacağı anlaşılmaktadır.

Radyo bu konuşmayı yaparken duvarlara yeni şirketin afişleri asılmaktadır. Hacı Ahmet gelir. Türküsünü söyler.

HACI AHMET'İN TÜRKÜSÜ

**Ben Hacı Ahmet
Ceddinize rahmet
Nur içinde yatsın
Mustafa Kemal'den
Çektiklerim aah
Zahmet ki zahmet
Beyhûde zahmet
Dolandım fırlandım**

**Ben Hacı Ahmet
Elhamdü'llâh
Elhamdüpikson
Şimdi hükümetin
Baştacı Ahmet
Sâdıkallahülâzım...**

**Kîmi Yeşilaycı kimi alkolik
Kimi protestan kimi katolik
Kimi milyon vurur
Kimi metelik**

Kimi ekmek bulamaz
Kimi yer keklik
Kimine mezarlık
Kimine çiftlik
Ee Allahın yazısı
Elhükmülillâh
Kimi dünyalıktır
Kimi ahretlik
Sonunda koparmış
Kızılca kıyamet
Elhamdülillâh
Elhamdüpikson
Elimden tuttu mu mister Morrison
Paçayı kurtarır
Ben Hacı Ahmet
Sadakallahülâzîm...

En doğruyu bilir
Tanrı teâlâ
Sizler mışıl mışıl
Uyuyun hâlâ
Başınızda dönen
Bir yedi belâ
Hayyâlelfelâh
Hayyâlessalâ
Kimi dindar olur
Kimisi mason
Elhamdülillâh
Elhamdüpikson
Sevap fıkaranım
Papeller bizim
Sadakallahülâzîm
(Elleriyle sakallarını sıvazlar)

Hacı Ahmet, türküsünü bitirip içeri girerken Oya'nın koşarak merdivenlerden çıktığı ve Nail'in odasına daldığı görülür. Eli kolu içki şişeleri, mezelerle doludur. İçeri girer girmez, seslenir.

OYA — Sevgiliim!..

Nail bir heykele çalışmaktadır. Modern bir heykeldir bu. Nail dalgın, ağzında piposu, ara sıra yanındaki içki kadehini yudumlayarak işine devam ederken Oya'yı duymamış gibidir. Dalgın, büyük sanatçı pozundadır. Oya, elindekileri yerleştirmek için sağa sola koştururken Nail dönüp bakmadan piposunu sıkıştırdığı dişleri arasından mırıldanır.

NAİL — Nerde kaldın?..

OYA — Bırak şimdi nerde kaldını... Kim geliyor biliyor musun?.. (Bir an sessizlik olur. Oya sertçe bakıp döner) Mister Pikson bugün müzedeki sergiyi dolaşırken senin resimleri gördü. Hayran olmuş. Biraz sonra gelecekler... Öyle bir şeref ki, sorma...

Nail belli etmeden bir an durur, sonra kasılır.

NAİL — Tabii az şeref sayılmaz... mister Pikson için... Bir sanatçıyı görebilecek çalışma yerinde...

Oya içki şişelerini, kadehleri, mezeleri hazırlarken birden dönüp öfkeyle bakar Nail'e. Nail farkında bile değildir. İçkisini yudumlar.

NAİL — Peki kabul edileceğinden emin mi?..

OYA — Anlamadım?..

NAİL — Anlamışsındır...

OYA — Alay etmiyorsun ya benimle?..

Nail tekrar içer.

OYA — Sarhoşsun galiba?..

NAİL — Evet, sarhoşum kızım... Sanatçı, ayık olur mu?.. Gördüğüm, duyduğum her şey sarhoş eder beni... Anlamadım tabii... Anlamamı da beklemiyorum...

Oya öfkeyle patlayacak gibi kötü kötü bakır bir an. Sonra umursamaz bir hareketle ortalığı toparlanmağa çalışır.

OYA — İyi edersin...

Nail dalgın, tekrar kasılır. Sonra kararlı ve hırslı işine koyulurken söylenir.

NAİL — Biliyordum bu heriflerin bir gün ayağıma geleceklerini... (Şöyle durur bir an, sonra tekrar işine başlarken kararlı) Gelsinler...

Oya bir şeyler sezinlemiş gibidir.

OYA — Sakın adamları ürkütecek bir şey söyleme... (Bir an sessizlik olur) Unutma ki, hayatının en büyük fırsatı ayağına geldi... Devlet kuşu... Bir kaçırırsan...

NAİL — (Alaylı) Yaa, büyük felâket...

Tam bu sırada merdivenlerden gelen ayak sesi ile Oya fırlar.

OYA — Geliyorlar!..

Pikson, Hamdullah, Selman, Zühtü, Hacı Ahmet, toplantı odasına gelmişlerdir. Gözleri bağlı Hasan'ın önünden geçerlerken birbirlerine dalkavuklukla ve alaturka bir nezaketle yol vermeğe çalışırlar. Oya kapıyı açar.

— Buyrun beyefendi...

— Buyrun mister Pikson...

— Rica ederim efendim...

— Böyle buyrun efendim...

OYA — Buyrun. Hoş geldiniz efendim...

Pikson, Oya'yı görünce gevşer, kızın elini alıp bastırarak öper. Hepsi Pikson'un peşisıra içeri doluşurlar. Nail, çalıştığı heykelden şöyle bir başını kaldırıp bakmış, ağzında piposuyla umursamadan gene çalışmağa koyulmuştur. Bunlar içeri girince Kerim gelir, Hasan'ın yanında, Nail'in kapısının arkasında dinlemeğe başlar.

OYA — Nailciğim, bak misafirler geldi...

PIKSON — Hellooo... Good evening...

SELMAN — Günaydın...

ZÜHTÜ — Merhabalar efendim...

HAMDULLAH — Selâm Nail bey...

HACI AHMET — Esselâmunaleyküm...

Nail hiç oralı değildir. Bir ara kayıtsız dönüp bakar. Yalancıkıtan bir baş sallar. Pikson'dan başkası biraz bozulmuştur. Hamdullah, Selman'a bakar, gördün mü olanları gibisine. Selman toparlanır. Öne geçer ve Pikson'a:

SELMAN — Memleketimizin öğündüğü büyük sanatçımız Nail Akarca...

Pikson hararetle elini uzatır.

PIKSON — How do you do?

Nail hiç oralı olmaz. Bir an sessizlikten sonra başını bile çevirmeden dişlerinin arasından, tükürür gibi söylenir.

NAİL — How do you do?..

Pikson açıkta kalan elini pişkinlikle çeker, sırtarak bakar Nail'e ve heykele.

PIKSON — Congratulations... Very good...

Nail işine devam ederken aksi aksi mırıldanır.

NAİL — Demek sen de anlıyorsun bu işlerden?..

Ötekiler fena bozulmuşlardır.

OYA — Ne yapıyorsun Nail?..

HAMDULLAH — Bizi mahçup etmekten zevk alır o...

SELMAN — Nail bey rica ederim...

Fakat Nail oralı olmaz, Pikson'un da aldıracağı yoktur.

ZÜHTÜ — Bırakın beyefendiciğim, bir sanatçıya bu kadar müdahale olmaz.

Pikson sırtarak heykellerden birine uzanırken.

PIKSON — Wonderfull...

Nail hırsıyla bağırır ve eliyle de kaba bir işaretler.

NAİL — Heey, çek elini... (İşine sinirli bir şekilde devam ederken kendi kendine söylenir gibi) İnek... Babanın yonca tarlası mı burası?..

Ötekiler dehşetle sıçramışlardır. Hepsinin eli mübalâğalı bir hayretle ağızlarına gider.

HEPSİ — AAAAA!..

Pikson çekingenlikle elini çeker. Gene sırtımağa çağırır. Azıcık ezilmiş gibidir. Fakat etrafa, resimlere, heykellere daha da hayran bakmağa başlamıştır. Ötekiler ne halt edeceklerini şaşırmışlardır, dilleri tutulmuş gibidir. Oya birden atılır.

OYA — (Pikson'a) Affedersiniz efendim, çalışırken çok sinirlidir...

ZÜHTÜ — Öyledir efendim, büyük sanatçılar öyledir...

PIKSON — Okey... Very good...

Pikson resimlere, ötekiler bir Nail'e, bir Pikson'a bakmaktadırlar...

PIKSON — Wonderfull... Congratulations...

Ötekiler de ne diyeceklerini bilmeden peşisıra dolaşmaktadırlar. Soyut bir resmin önünde durur, anlamsız saçma sapan bir şeydir bu.

PIKSON — (Nail'e gayet saygılı) Bunu da siz yaptınız?..

NAİL — (Hiç bakmadan) Yook, onu kaynanama yaptırdım.

Pikson espriyi anlamamıştır, yanındakilere saflıkla sorar.

PIKSON — Kaynana... Nedir kaynana?..

Ötekiler heyecanla yutkunurlar. Ne diyeceklerini bilememenin telâşu içindeyken Nail yüksek sesle kendi kendine söylenir.

NAİL — Hıyar ağası, benim olmayan resmin burda işi ne?..

Hepsi öfkeyle zıplarlar...

Pikson mahçup sırtır. Bütün resimlere şaşkın şaşkın bakıp söylenmektedir.

PIKSON — Yee... It's just fantastic...

Bir başka resme bakar.

PIKSON — Gosh... I can hardly believe my eyes...

Ötekiler de aptallaşmışlardır. Ağızları açık, şaşkın şaşkın bakarlar.

PIKSON — Good God... Great... (Bir ara yanındakilere döner) Beyond belief... Fab...

O sırada Nail eliyle işaret eder.

NAİL — Hışşışıttt... Çok bağırma... Çok bağırma...

Pikson saygı ile gülümser.

PIKSON — Yes... Yes... (Tekrar resimlere bakınırken... Supeb...

Sonra şaşkınlıkla etrafına toplanmış olanlara fısıldar gibi.

PIKSON — My goodness... This man is genius...

Son sözü anlayanlar birden irkilir. Hamdullah, Oya, Zühtü ne dedi gibisine bakarlar.

SELMAN — Ben zaten anlamıştım... Bu adam bir dâhidir diyor.

HAMDULLAH — Dâhi mi?..

OYA — Dâhi mi?..

ZÜHTÜ — Olmayacak ne var beyefendiciğim... Bizim dedelerimiz kadar ata binen bir millet...

HAMDULLAH — Bırak şimdi dedeni de... Gördün mü olanları?.. (Şaşkın bakan ötekilere) Al başına belâyı... Herifi zaten zor tutuyorduk, şimdi bir de dâhiliği çıktı...

SELMAN — Merak etme, gene tutarız...

O sırada Nail işini bırakmış, belli sanatçı davranışlarıyla elini bir beze silmiştir. İçkisini içer, kendisine hayran bakan Pikson'a bir sigara uzatır. Pikson telâşlı bir saygı ile alır. Nail ateş aranırken aynı telâşla, cebinden çıkardığı çakmakla önce Nail'in sigarasını yakar. Nail sigarayı suratına doğru tüttürür Pikson'un...

NAİL — Madam Gertrude Stein'i tanır mısınız?..

PİKSON — Tabii... Büyük koleksiyoncu... Mezarında...

NAİL — Bırak şimdi mezarını... Ölüm lâfını sevmem...

PİKSON — (Mahcup) Yes...

NAİL — O karı beş defa geldi buraya resim almak için... Her defasında da hastirledim.

PİKSON — (Saygı ile baş sallayarak) Yes... Yes...

NAİL — Siz Amerikalılar para ile her şeyi alabileceğinizi zannediyorsunuz. Sizi dolar budalaları sizi!..

Ötekiler boğulacak gibi olmuşlardır. Fakat Pikson daha da saygılıdır.

PİKSON — Siz hep burda çalışır?.. Amerika'ya gelmek yok...

NAİL — Amerika'ya mı?.. Ne yapacağım sizin sonradan görme Amerikanızda?.. Yüzelli katlı yapılarınızı sinemada gördüm, yetti de arttı bile... (Balkondan dışarıyı gösterir) Ben burdan koptum mu solarım... (Pikson da hayranlıkla bakar dışarıya) ... Süleymaniye'yi, Marmara'yı, Boğaz'ı görmesem ne halt ederim ben?..

Bunları konuşurken balkona doğru yürür. Tam balkon kapısında, biraz önde olan Pikson kapıdan çıkmak için bir adım atacakken Nail gene gürlür.

NAİL — Höst... Dur bakalım... Sahibinden evvel ahıra girme...

Der ve saygıyla çekilen Pikson'u kolundan tutarak balkona sokar.

NAIL --- Bak...

Balkonun kıyısına gitmişler, sesleri duyulmamaktadır. Pantomim olarak görülmektedirler. Bizimkiler bütün bu olanları ve konuşulanları uzaktan korkuyla, mahcuplukla seyretmişler, arkalarından bakakalmışlardır ki Hamdullah döner, yeni uyanmış gibi alına vurur.

HAMDULLAH — Ah kafa!..

Selman da ilgiyle döner. Hamdullah kolundan tutup çeker Selman'ı.

HAMDULLAH — Bilemedik... Çok yanlış hareket ettik Selman... (Anlamadan bakan Selman'a) ... bu Pikson geldiği zaman, herifi bir köşeye çekip ana avrat düz gidecektik. Yedi sülâlesinden başlayacaktık herifin... Biz tuttuk, izzet ve ikram...

SELMAN — Aman ha... Sakın... Ona bakma sen... Nail sanatçı...

HAMDULLAH — Yok kardeşim... Ne sanatçısı be... Herifin perisi düpedüz küfürden hoşlanıyor, görmüyor musun?

HACI AHMET — Efendim, bakmayın... Çok samimi insanlardır... Kaba saba görünürler ama, itimat buyurun pırlanta gibi kalpleri vardır... Efendim ben Amerika'dayken bir gün...

Hamdullah'la Hacı Ahmet, Oya'nın dağıttığı içkiyi tepsiden almış, arka taraftaki resimlere doğru giderlerken Selman gizlice Oya'ya sokulur. Önce etrafı kollar. Zühtü, Hamdullah, Hacı Ahmet köşede hararetli konuşuyorlardır.

SELMAN — Oya'cığım, senden bir ricam var...

OYA — Buyrun...

SELMAN — Biliyorsun Pikson'a iş için teklif yapacağız. Hangimizi uygun görürse ona verecek işi... Herifin sana zaafı olduğu besbelli... Şu herifi bir tavlasan da

(Birden durur, ciddileşir) ama bak fazla ileri gitmek de yok ha... Beraber bir yemek, bir gezinti, o kadar... Bunlar kolay kafeslenir... Heriften şu işi alalım, o zaman dile benden ne dilersen...

OYA — Yaa, hep böyle kandırırsın beni... Biliyorsun sana zaafım olduğunu, sömürüyorsun...

Selman birden öfkelenir.

SELMAN — Rica ederim, bir daha senin ağzından duymıyayım bu lâfı... Sömürü sözünden nefret ederim... Seni nasıl sevdiğimi bilmiyor musun?..

OYA — Ama benim içim kan ağlıyor...

SELMAN — Neden?..

OYA — (Yalancıkta ağlamaklı) Nedeni var mı?.. O attığımız yazı-turanın sonucu ne çıktı?..

SELMAN — (Heyecanla bakar) Ne çıktı?..

OYA — Ne çıktı, tura çıktı...

SELMAN — (Sevinçle bakar) Yani sen...

OYA — Evet, yani ben... Hamdullah'la evlenmeğe mecburum... Hi hiii... Babam yaşındaki adamlar... Halbuki ben seni seviyorum...

SELMAN — (Rahatlamıştır. Şöyle etrafına bakınır) Şışşıttt... Üzülme... Ne yapalım... Mukadderat... El-den ne gelir?.. Sana bir şey söyleyeyim mi, evlenirsin... biz gene bir çaresine bakarız... (Eliyle bir işaret yapar, mânalı gülümser) Sen dediğimi unutma...

OYA — Pekâlâ... Amerikalıhyla fazla ileri gitme-den...

SELMAN — (Hemen keserek) Yok canım... Boş ver... Bildiğin gibi keyfine bak... Herifi bu işe yatır da, ne yaparsan yap Oya'cığım...

OYA — Peki, benim hakkım?..

SELMAN — (Surat asar) Ne istiyorsun gene?..

OYA — Üçyüz bin...

SELMAN — Delirmişsin...

OYA — Pek mi fazla istedim?.. Hem Nail'i, hem Plkson'u, hem de kocamı aldatacağım... Çok mu yüzer bin lira?.. Sen kaç milyon kazanacaksın?..

Soğuk bakışırılar bir an.

SELMAN — Peki, düşünürüz...

OYA — Hayır... Ya şimdi, ya hiç bir zaman...

SELMAN — Aç gözlü seniii...

Çıkarıp bir bono imzalar. Oya bonoyu ya da çeki alıp cebine koyarken Hamdullah'ın dikkatini çekmiştir. Kuşkuyla ağır ağır yaklaşıırken Selman farkederek, Oya'ya fısıldar.

SELMAN — Geliyor, sakın belli etme...

OYA — Sen de söz ver, Hamdullah'a, yazı-turanın sonucunu söylemeyeceğine...

SELMAN — Söz... Şeref sözü...

Sonra birden Hacı Ahmet'e doğru şaka ile seslenir.

SELMAN — Hacı efendi, bu kadar resmin ve heykelin arasında ne işin var senin?.. Küfür değil mi bunlar?.. Boyunca günaha giriyorsun...

HACI AHMET — Rica ederim Selman bey, siz beni ne zannediyorsunuz?.. Siz o lâfı yobazlara söyleyin...

ZÜHTÜ — Aman beyefendiciğim, Hacı beyimiz aydın fikirlidir...

SELMAN — Takıldım canım...

HACI AHMET — Bizim dinimiz hiç bir zaman...

Yaklaşan Hamdullah'ın arkasından Selman, Oya'ya alayla göz kırpar. Bu arada Hamdullah içkiler hazırlayan Oya'ya yaklaşmıştır. Ötekiler köşede sessiz konuşmaya dalınca, Hamdullah etrafı kollayarak.

HAMDULLAH — Ne diyordu sana Selman?..

OYA — Hiç, ne diyecek... Aşk ilân ediyordu...

HAMDULLAH — Hımmm... Sen ne dedin?..

OYA — (İsyankâr ve bitkin pozunda) Bilmiyorum, ne halt edeceğimi ben de şaşırdım...

HAMDULLAH — Niye?..

OYA — (Gene ağlama numarasına başlar) Zaten talihsiz bir kızım... Hayatta ne istemişsem aksi olmuştur.. Hi hii hii...

HAMDULLAH — 'Aman kızım ne oldu?

OYA — Ben sizi seviyorum...

Hamdullah şaşırır. Etrafına bakınır. Herkes kendi havasında.

HAMDULLAH — Seviyor musun?.. İyi... Güzel... Sağol... Senin gibi güzel kızın beni sevmesi... Vallahi kalbim duracak... Ne diyeyim bilmem ki?..

OYA — Ne diyeceksiniz?.. Ne diyebilirsiniz ki?.. Hi hii... Elinizden ne gelir ki?.. Alınyazısına karşı durulur mu?..

HAMDULLAH — Doğru, Allahüteâlâ ne yazmışsa o olur...

OYA — Peki ben Allahın bu kadar kötü kulu muyum ki, hep bana kara yazılar yazıyor?.. (Ağlıyordur)

HAMDULLAH — Şışşışt kızım, yavaş ol... Ne oldu?..

OYA — Daha ne olacak? O gün niye söyleyemedim yazı-turanın sonucunu?..

HAMDULLAH — Niye söyleyemedin?..

OYA — (Zırlı zırlı ağlıyordur) Yazı gelmişti de ondan tabii...

Hamdullah ayılır gibi bakar. Arkadan kahkaha sesleri...

HAMDULLAH — Yani... (Heyecandan sonunu getiremez)

OYA — Evet, yani... Selman'ın karısı olmaya mahkûmum... Hi hii...

Hamdullah bir oh demistir kiza belli etmemeye çalıarak.

HAMDULLAH — Öyle mi?.. Sen Selman'ın karısı ha?..

OYA — Yaa...

HAMDULLAH — Neyse kızım, üzme kendini... Ne yapalım, katlanacağız... Mukadderat...

OYA — Ama, ben seni seviyorum.

HAMDULLAH — Bak bu daha da güzel. Hele nikâh olsun... Biz seninle ara sıra kaçamak, bir kolayına bakarız... Aşk-ı memnu tatlıdır... (Nerdeyse göbâk atacaktır sevincinden. Sonra birden aklına gelmiş gibi) Madem beni seviyorsun... Ihım ihım... (Etrafı kollar, Oya'ya iyice sokulur) İspat et sevdiğini...

OYA — Nasıl?..

HAMDULLAH — Bak Oya'cığım... Çok mühim bir durum var: Her şey Pikson'un ağzından çıkacak bir sözle bakıyor.

OYA — Şu ihale işi mi?..

HAMDULLAH — İhale işi...

OYA — Ne yapabilirim?..

HAMDULLAH — Canım amma yaptın... Toy kızlar gibi konuşma... Sen istersen Pikson'u... Ohoooo... Herifin sana müthiş zaafı olduğunu anlamayacak kadar saf mısın yani?.. Bu herifler kadın dedin mi ölürler... Aman Oya'cığım... Her şeyim bu işe bağlı benim... Alamazsam mahvolurum...

OYA — Peki, elimden geleni yapayım... Ama herif ileri giderse... Şey, yani... İsterse ki benimle...

Oya, Hamdullah'a mânalı bakar, fıkırdar. Hamdullah anlamıştır.

HAMDULLAH — Canım ne olacak yani... İdare

ediverirsin be kızım artık... (Sinsice güler) Aldırma, orasını Selman düşünsün... Heh heh he...

OYA — Pekâlâ... Benim payım?..

HAMDULLAH — Payın mı?.. Evet, senin payın...

OYA — Üçyüz bin alırım...

HAMDULLAH — Ne, üçyüz bin mi?..

OYA — Hem Pikson'u, hem Nail'i, hem de kocam Selman'ı aldatıyorum... Yüz biner lira da etmez mi?.. Senin kazanacağın milyonlara bir diyeceğim yok tabii...

HAMDULLAH — Evet... Hesap doğru...

Oya hemen elini uzatıp, avucunu açar.

HAMDULLAH — Hemen mi?..

OYA — Evet, hemen...

Hamdullah cebinden çek defterini çaresizlikle çıkarıp acele yazar, etrafı kollayarak kıza verirken.

OYA — ... Yazı-turanın sonucunu da Selman'a filân ağzından kaçırmayacağına söz ver...

HAMDULLAH — Söz... Namus sözü...

En son anda Selman huylanmış gibi bakar, yanlarına gelirken Hamdullah çekilir.

HACI AHMET — Ah şu Nail bey, Said-i Nursi efendimizin de şöyle bir resmini yapsa...

HAMDULLAH — Ya...

ZÜHTÜ — O da olur beyefendiciğim, o da olur...

Oya içkileri verip dönerken Selman, Oya'ya sokulur.

SELMAN — Ne diyor bu bunak?..

OYA — Ne diyecek, aşk ilân ediyor...

SELMAN — (Sırıtarak) Oh, oh, mutlu damat... (O sırada dönen Hamdullah'a kadehini kaldırıp) Saadetinize Hamdullah beyciğim...

HAMDULLAH — (Alaylı kaldırır kadehini) Saadetinize Selman beyciğim...

Birbirleriyle alay ederek içerler. O sırada balkonda-ki Nail'le Pikson girerler içeriye.

NAIL — Sevdim bu herifi, Oya... Biraz aptalca ama, samimî... Hani nasıl derler, sanat sezgisi var... Heyecanlı...

PIKSON — Yok böyle bir sanatçı tavan arasında yaşamak... Bizim sivilizeysin, demokrasi, insan hakları ve özgürlüğü, yok müsaade etmek böyle bir rezalet...

SELMAN — Evet efendim...

ZÜHTÜ — Doğru efendim... Biz de çok üzülüyoruz ama...

HAMDULLAH — Aha yüzü... Kaç defa teklif ettim kendisine...

PIKSON — Bir sanatçıyla, bir geniusla ayıp para işlerini böyle konuşmak... Vereceksin açık bir çek... Bildiği gibi yaşayacak... Freedom...

OYA — Evet, tam özgürlük içinde...

ZÜHTÜ — Herifler sanatçının kadrini biliyorlar efendim...

Nail dik ve ters bir yüzle konuşulanları dinlemekte ve bakmaktadır. Pikson çıkarıp bir çek yazar, masanın üstüne koyar.

PIKSON — Serbest bir çek... İstedğin zaman çek...

OYA — (Kapar) Nerden çekeceğiz bunu?..

PIKSON — (Selman'ı, Hamdullah'ı gösterir) Var sizde benim emanet bir fon benim emrimde... Oradan vereceksiniz...

Selman da Hamdullah da bozulmuştur.

HAMDULLAH — Vay köpoğlusu... Ulan desene gene biz ödeyeceğiz...

HACI AHMET — Prensip meselesi efendim... Ceplerinden harcamazlar...

PIKSON — (Nail'e döner) Sizi Amerika'da aramızda görmekle şeref duyacağız...

Nail dolu ve donuk bakmaktadır.

NAİL — Yok canım...

PIKSON — It has been a luck for me to see you...

NAİL — (Birden öfkeyle bağırır) Aklın sıra beni satın mı alacaksın aptal Amerikalı?..

Hepsi tekrar donup kalırlar. Buz gibi bir hava eser. Nail birden Oya'nın elindeki çeki alır. Çek elinde bağırır.

NAİL — Sanat dendi mi aklınıza çek geliyor değil mi?..

OYA — Amma uzattın be!..

Hepsinin gözü çektedir. Nail de, ne edeceğini bilmez, kararsız bir an geçirir.

HAMDULLAH — (Güya gizlice söylüyormuş gibi Nail'e duyurarak) Benim bildiğim Nail bey bu çeki almaz...

SELMAN — Rica ederim, efendim, kendi bileceği bir iş...

ZÜHTÜ — Almaz efendim... Ben bilirim bu büyük sanatçıları... Göreceksiniz, almaz...

HACI AHMET — Allah muhafaza ya yırtarsa... Dâhi!..

ZÜHTÜ — Yırtar beyefendiciğim... Sanatçı bu, hem de suratına çarpar adamın...

SELMAN — Ben Avrupa'da bir dâhi gördüm; yırtıyor efendim!..

Nail ani bir kararla tekrar bağırırken çeki de yırtar.

NAİL — Sizi gidi sonradan görme soysuz, aşağılık, maddecî, Yankee barbarları!.. (Çeki Pikson'un suratına doğru fırlatır) Defol buradan!..

Oya deli gibi atılır. Çek parçalarını toplamağa çalışırken ötekiler derin bir nefes almışlardır.

ÖYA — Aptal.. Şımarık budala!..

NAİL — Çekil be!..

Pikson sırtıyordu.

PİKSON — Great genius...

HAMDULLAH -- Kabul ettim efendim, bu sahiden dâhi...

OYA — Zaten zor çektim kahrını bugüne kadar... Sersem budala...

Çek parçalarını umutsuzca birleştirmeye çalışan Oya'ya Nail öfkeyle bağırır.

NAİL -- Defol şıfıntı!.. Tahammül edilmez beyinsiz kukla!..

OYA — Bayıldım di sana... Böyle ahmaklara da dâhi derler...

Nail buhran geçiriyordur. Bar bar bağırmaya başlar.

NAİL — Defoluuuun!.. Allah hepinizi kahretsin!.. Sanattan anlamaz koyun sürüleri!..

Hepsi aceleyle dışarı çıkarlarken Nail gözlerini çek parçalarına dikmiş, sinir krizleri geçirerek bağırıyordu. Gözleri faltaşı gibi açılmış, donuk ve saplantılıdır.

NAİL — Defoluuun!.. Sanat düşmanları!..

Odada ışık kararır. Toplantı odasına çıkmışlardır.

PİKSON — Şimdi nereye gidiyoruz?..

ZÜHTÜ — Sizin tesisleri gezeceğiz mister Pikson...

PİKSON — (Tersler) Yok tesis... Üs...

Pikson iki basamağı çiğneyip çatı katına çıkarken yanında Oya'yı da çeker. Kız irkilerek kalır. Basamakları çiğnemekten korkmaktadır. Ötekiler anlamışlardır. Kurnazca gülüşürler.

SELMAN — Merak etme, bir şey olmaz...

OYA — Ya çarpılırsam?.. Korkuyorum... 141. hamsamak değil mi burası?..

HAMDULLAH — Korkma bir şey olmaz...

Pikson, kızı kolundan çekip merdivenden çıkarırken.

ZUHTU — Kolunuzda mister Pikson varken istediğinizi çiğneyin... Hiç korkmayın efendim, bir şey olmaz...

Kız ve ötekiler merdivenden çıkarlar. Çatı kapısına gelirler. Kızda hâlâ toy bir ürkeklik vardır. Kapı açılır, iki yabancı nöbetçi çıkıp çabucak kapının iki yanında saygı duruşuna geçerler. Pikson içeri dalarken kızı da çekip alır. Tam ötekiler de gireceği sırada kapıdaki iki yabancı nöbetçi karşı çıkarlar.

İKİ NÖBETÇİ — Stop! You can't in...

Ötekiler bir an şaşkın kalırlar. Hatırlamışlardır. Nöbetçiler içeri girip küt diye kapıyı kapatırlar suratlarına.

HAMDULLAH — Haaa... Öyle ya... Anlaşmaya göre giremeyiz bu tesislere...

ZUHTU — Neyse efendim... Biz de burda bekleriz... Ne olmuş yani?..

HACI AHMET — Sağlık olsun efendim...

OYA'NIN SESİ — Ne yapıyorsunuz mister Pikson?..

İçerden kızın tam bu anda fingirdek bir çığlığı duyulur. Hepsi de kulak kesilirken Hacı Ahmet deminki sözünü tamamlar.

HACI AHMET — ... Siz girmişsiniz, girememişsiniz, başkası girmiş çıkmış mesele mi yani bunlar?.. Aşınmaz, eksilmez... Mülkiyeti sizde olduktan sonra... Herif bizi Şaşkolof'tan kurtardı...

Hamdullah'la Selman merdivenin iki başına oturmuşlardır. Oya'nın fingirdek sesi tekrar duyulur.

OYA'NIN SESİ — Rica ederim mister Pıksın...

Hamdullah'la Selman birbirlerine bakıp alaylı gülmeğe başlamışlardır.

Oya sinirli bir çığlık atar.

OYA'NIN SESİ — Çek elini terbiyesiz herif...

Hepsi irkilirler. Selman'la Hamdullah fırlar.

SELMAN — Saçmalıyor bu kız...

HAMDULLAH — Münasebetsiz... Küstürecek herifi...

SELMAN — Kızım sen sanatçı mısın ki nazını çeksinler...

Oya cilveli, razı olmaya yanaşmış fingirdek bir sesle.

OYA'NIN SESİ — Ne olursunuz mister Pıksın, yapmayın... Ben sizin bildiğiniz kızlardan değilim...

İkisi de memnun sırtır. Oya bir dönüş yaparak sertçe bağırır.

OYA'NIN SESİ — Yapmayın diyoruuuum!..

Hamdullah dayanamaz, kapıya doğru atılır ve bağırır.

HAMDULLAH — İdare et kızım, idare et...

SELMAN — Vallahi çok ayıp olur, rezil etme bizi...

Birden içerden şırrak diye bir tokat sesi gelir. Hepsi birden ayağa fırlarlar; tokadı kendileri yemiş gibi ellerini yüzlerine götüren Hamdullah'la Selman öfkeyle kapıya bakarlar.

OYA'NIN SESİ — Ne yapayım, beni mecbur ettiniz...

PIKSON'UN SESİ — Son of a bitch...

Pıksın'un bu bağırmasına itiş kakış sesleri, hafif, fingirdek kadın çığlıkları karışır.

SELMAN — Allah belânı versin senin karı gibi...

HAMDULLAH — Allah kahretsin seni kahpe

SELMAN — (Birden hırsıyla Hamdullah'a dönerek)

Bir şey söylesene şuna be!.. Senin karın sayılır... Ne hakkı var bütün ilişkilerimizi altüst etmeğe?..

HAMDULLAH — (Daha büyük bir kızgınlık ve terslikle atılır) Avallığı bırak da hakikati öğren... Bu kız senin karın... Terbiyesini vermekte biraz daha gecikirsen bütün ilişkilerimizin içine edecek...

SELMAN — Aval sensin... Bu kız senin karın... Terbiyesini vermek de sana düşer.

HAMDULLAH — Hadi ordan pis şantajcı... Böyle orospudan ancak sana karı olur...

SELMAN — Bana bak, yırtarım senin ağzını... Boynuzlu... Senden daha iyi koca mı olur böyle orospulara...

HAMDULLAH — Caart... İğrenç, vatan haini herif... Boynuzlular kralı...

Selman saldırır, Zühtü ve Hacı Ahmet araya girerlerken.

SELMAN — Bırakın da dersini vereyim şu sözüm ona vatansever pezevenğin...

Hamdullah da saldırır. Zor zaptetmektedirler ikisini.

HAMDULLAH — Bırakın şu herifin kanını içeceğim...

SELMAN — Parçalarım seni ulan... Daha bir orospu karısına söz geçiremiyor... Mahvedecek memleketi... Alçak millet düşmanı...

ZÜHTÜ — Rica ederim... Ayıptır beyefendiler...

HACI AHMET — Yapmayın, ayıptır yahu... Said-i Nursi efendimiz buyuruyorlar ki...

O sırada çatı kapısı hışımla açılır.. İki asker birden başlarını uzatıp öfkeyle bağırırlar.

2 ASKER — Shut up... Don't disturb... Mister Píkson...

HACI AHMET — Evet, rahatsız etmeyelim mister Píkson'u...

ZUHTU — Yahu, ayıp oldu bu...

Askerlerin bağırmasıyle kavgacılar da birden zıplayarak durmuş ve süt dökmüş kedi gibi iki köşeye çekilmiş, birbirlerine soluyarak bakmaktadırlar. Oya'nın memnun ve yorgun sesi duyulur.

OYA'NIN SESİ — Ah my darling, ne kötüsün... İlle de istediğini yaparsın...

PIKSON'UN SESİ — Ohhh, my beautyfull baby...

Hepsi kulak dikip dinlemişlerdir. Yüzlerinde rahat, memnun bir ifade. Hamdullah'la Selman birbirlerine alaylı alaylı bakıp sırtırlarken içerden koro halinde Amerikan müziği gelmeğe başlar:

My golden baby
My beautyfull lady
My darling, my sweethart
My hart is for youuuuuu

Dışardakiler memnun ayağa kalkıp dinlerlerken, yavaşta tempoya uyarlar. Mırıldanırlar... O sırada nam-luların arasında askerlerin yanı sıra Píkson görölür. Hemen önüne birçok mikrofon konmuştur. Sağdan soldan flaşlar parlar... Tıpkı Amerikan politikacılarının önemli bir nutuk sahnesi gibi... Oya da Píkson'un yanındadır. Kırtarak sağa sola bakar... Píkson mikrofona geçer. İngilizce nutkuna başlar. Ara sıra aşağıdakiler ve yukardakiler alkışlamaktadır. Fakat uğultu ve büyük gürültü halinde alkışlar duyulmaktadır. Radyo sesleri filân. Hoparlörlerden akseden boğuk nutuk yankıları. Alkışlar, alkışlar...

(Bu nutuk, İngilizce - Türkçe karışımı, günlük, politik olayları alaya alan, tulûat havasında bir nutuktur.)

Nutuk bitince Pikson, gene alkışlar ve büyük gösterilerle çekilir. Deminki koro gene başlamıştır: «My golden baby...» Birden bizimkiler de katılırlar. Sözleri biraz değişiktir:

**My golden baby
My beautyfull lady
Amanin da ne şeker şeydi
Ohhh canımıza değdi**

Gayet neşelidirler. Koro devam ederken çatı kapısı açılır; önce iki asker çıkıp kapının iki yanında saygı duruşuna geçerler... Pikson kolunda Oya ile çıkar... Hep beraber şarkıyı tekrarlayarak merdivenlerden uzaklaşırlar. Askerler içeri girer. Kapıyı kapatırlar. Işıklar loşlaşır... Görünen yalnız bütün bu olup bitenler sırasında fonda ve gölgede kalan Hasan'dır. Şimdi pırıl pırıl ve dimdiktir.

ALAN :

Duvarlara korkunç resimli ve üzerinde kocaman yazılarla «Abdülyezit Paşanın ve Damat Döngel Paşanın Şaşkolof'un Zindanlarında Çektikleri» yazılı afişler asılırken Hüseyin sırtında muz küfesi, elinde terazisi, afişçilere bakmaktadır. Selvi kapı önüne oturmuş, çorabını dokumaktadır. Bahriyeli yandaki kapıdan girer. Selvi'nin önünden geçip de yapıya dalacağı sırada sırtarak Selvi'den makas almağa kalkar. Selvi birden köprüyerek elindeki şişi herifin kıcına batıracak gibi sallarken bağırır.

SELVİ — Çek elini lan eşşoğlu eşşek... O yarım dilim kıcına aha bu şişi böyle sokarım vallaha... Orospu

Oya mı belledin beni?.. Namıssızlar, etmediiz irezillik gılmadı zati...

Bahriyeli daha ilk söz ve harekette içeri kaçmıştır. Hüseyin gürültüye döner. Anlamadan bakar bir an. Sonra topallayarak kapıya yaklaşırken bir yandan da mırıldanır.

HÜSEYİN — Gurtulduk, gurtulduk, gurtulduk...

SELVİ — Sus lan... Çenen gapansın senin de... Gurtulduk ye... Gurtulmaz mıyık? Yeldir elek yeldir saç... Elim hamır, garnım aç...

HÜSEYİN — Benim de garnım aç... Galg bi şeyler hazırla da yiyelim...

SELVİ — Ne var ki ne hazırlayam?.. Ağşam aldığın yeygilerden heç biri yog bu sabah...

HÜSEYİN — Allah Allah, kim çalıyor yahu...

SELVİ — Ne bilem ben?.. Benim o gözelim yazmayı kim çaldı?.. Senin o çeyizimde getirdiğim çevre ne oldu?.. Ya göz nuru döktüğüm çoraplarım?.. Bir öğursuz var emme, bul bulabilirsen...

HÜSEYİN — (Kendi kendine söylenir gibi) Lan durup duruken, küfeden gangal gangal muz gayboluyo... Şeytanlar mı alır, cinler mi?..

SELVİ — Eşkiya mı belledin şeytani?.. Bu âdem işi...

O sırada Mehmet fırlar dışarı. Ağlamaktadır. Elinde yarım ekmek tutmaktadır.

MEHMET — Ekmeğin yarısı yok gene... Bütün günü nasıl geçireceğik beş nüfus bu yarım ekmeğinen... Yahu Allahtan gorgun be... Her gün bu dert... Çoluk çocuk galdık gene...

HÜSEYİN — Hangi namıssız yapıyo yahu?.. Kim çalıyo ekmeğimizi, aşımızı?..

SABAHATTİN — (Kapıdan öfkeyle fırlar) Gör-

dünüz mü olanları? Siz söylüyordunuz da inanmıyordum... Hangi alçak, hangi namussuz, hangi ahlâksız yaptı bunu?..

SELVİ — Hayrola, size ne yaptılar albayım?..

SABAHATTİN — Madalyamı çaldılar... Evet, göğsümden iki kurşun yiyerek kazandığım, bu ihtiyar yaşımda bile bana kuvvet veren madalyam gitti... Hangi şerefsiz yaptı bunu?..

Hepsi donup kalmışlardır.

MEHMET — Allah Allah...

HÜSEYİN — Yahu madalya yinmez içilmez...

SELVİ — Vay namıssızlar...

ALBAY — Bütün yapıyı arayacağım...

O sırada sarhoş bahriyeli kapıda görünmüştür. Selvi'nin gözü ılışır. Bahriyelinin halinde bir gariplik, üstünde bir şişkinlik vardır.

ALBAY — Bu namussuz çıkmalı ortaya...

MEHMET — Yaşsa albayım...

HÜSEYİN — Eliğen sağlık... Arayalım vallaha...

MEHMET — Belki bizim ekmek de çıkar...

Selvi yandan sıvışmak isteyen bahriyeliye doğru yürür.

SELVİ — Lan sen dur bakiim... Benim gözüm dutmadı zati seni...

Bahriyeli sarhoş, sallanarak kaçmak isterken.

SELVİ — Lan dutun şunu, geçirmayın... Valla bunda bi iş var... Vay namıssız...

Koşuşup herifi yakalarlarken.

— Dur bakalım...

— Hey dur...

— Dur lan...

Kerim de gelmişti. Bahriyeliyi ortaya çekerler. Selvi, herifin üstünü, başını, ceplerini araştırmağa baş-

lar. Ötekiler de yardımcıdırlar. Ellerini her soktuklarında yiyecekler, giysiler v.b. Bu arada meyvalar, mendiller, çoraplar, yarım ekmek, yazmalar, çevreler çıkmıştır. Albay madalyasını herifin gömleğinin içinden çeker çıkarır.

SELVİ — Vay namıssız...

MEHMET — Zati Sungur gibi herif...

HÜSEYİN — Bonmarşe dikkeni gibi... Lan bizim muzlar nırde?..

Selvi elini herifin pantolonunun arka yanına sokar, bir kantal muz çıkarır.

SELVİ — Aha onu da burasına sokmuş... Alçak...

Mehmet bulduğu ekmekle elindekini yanyana getirir, tastamam uymaktadır. Sevinir. Ciddileşir.

MEHMET — Lan demek her gün bunnar çalıyo bizim ekmeği... (Hırsıyla döner bahriyeliye) Ne yapayım ulan ben seni?..

HÜSEYİN — Cendermeye verelim herifi...

SELVİ — Garagola, garagola... Nemize gerek, biz dokunmayalım, cezasını virsinler...

Sesleri arasında herifi yakalayıp götürmek isterlerken bahriyeli bir silkinir ve birden çıkardığı kocaman bir sustahıyı sallar, Mehmet'e saplar. Mehmet bir çığlık atıp elindeki ekmeği ile yere yuvarlanmıştır.

MEHMET — Vay anam...

— Vay alçak...

— Vurun...

— Tutun...

Hepsi birden çullanıp bahriyeliyi sıkıca tutarlarken Kerim yerde yatan babasına atılır.

KERİM — Babacığım... Babacığım...

MEHMET — Yandım Kerim...

Ötekiler öfkeyle bahriyeliyi tekme tokat dövmeye

koyulacakları sırada kapıdan görünen Pikson, Selman, Hamdullah, Hacı Ahmet, Zühtü yetişirler. Bahriyeliyi zorla çekip alırlar ellerinden.

— Şşşşttt... Bırakın...

— Bırakın yahu, ne yapıyorsunuz?..

— Bırak ulan...

— Ne bırakması be...

— Geberteceğiz bu herifi...

— Seni kahpe dölü...

— Senin ben silsileni...

— Vurun lan...

— Bırakın beee...

SELVİ — Niye bırakıyormuşuk?.. Benim aslan gibi gardaşımı ne hale soktu irezil alçak... (Mehmet'e atılmıştır) Vah gardaşım... gözleri kör olsun...

Kerim fırlar, bahriyelinin gırtlığına sarılır. Onu da zorla ayırırlar.

KERİM — Ulan sana bırakırsam bunu...

SELMAN — Geçmiş olsun...

HAMDULLAH — Vah vah... Yahu kaldırın şu adamı...

Ötekiler zaten Mehmet'i kaldırmaktadırlar. Kerim, babasını kucaklar. Albayın ve ötekilerin de yardımıyla içeri götürürken albay döner, berikilerin karşısına dikiilir.

Hacı Ahmet, Kerim'e ve Mehmet'e doğru yaklaşıarak.

HACI AHMET — Sabırlı ol evlâdım, sabırlı ol... Allaha bırak... En iyisini o bilir...

Kapıdan acı ve keskin bir ambülans sesi duyulur. Bir anlık sessizlik. Albay dönüp yaklaşır. Bahriyeliyi göstererek.

SABAHAATTİN — Bu herifin derhal mahkemeye

nevkini istiyoruz... (Bir an buz gibi bir sessizlik. Öteki-
ler donakalmışlardır.) Hem hırsızlık etti, hem de ağır
yaralama... Belki de öldürme suçu var...

HACI AHMET — Sayın albayım, takdiri ilâhiye
karşı gelinmez...

SABAHATTİN — Sen kapat çeneni... Seninle işim
yok benim...

Buz gibi bir sessizlik daha olur. Zühtü havayı yu-
muşatmaya çalışarak, aşağıdan başlar.

ZÜHTÜ — (Şaşırtıcı bir tekerleme söyler gibi) Çok
muhterem kumandan... Sanık, bu dediklerinizi yaptıysa
ve bu dediklerinizi ödev, görev sırasında yapmadıysa, ya-
pılmasını dedikleriniz elbette yapılacak demektir efen-
dim...

SELMAN — Biliyorsunuz Mister Piksonla, karşılıklı
menfaatlere ve saygıya dayanan ikili anlaşmalarımız var
bu konuda; dışına çıkamayız...

Tam albay dikleşeceği sırada, Pikson araya girer,
bahriyeliye çıkışarak.

PİKSON — Seni yüz karası... Pis herif... Grossed
eyed cock... Good for nothing... Dostlarımıza rezil eder-
siniz bizi... God dammed... Steaming idiot... Dünyada adı-
mızı çirkine çıkarırsınız... Hırsızlık haaaa... Nerden çı-
kar bu itler... Yüzlerine bakamıyorum dostlarımın; yü-
züm kızarıyor utancımından... Yürü karargâha... Ben seni
vazifeye gönderdim, sen olay yarat sokaklarda haa... Cen-
tilmenler, bu herifin en ağır cezaya çarptırılacağından
güpheniz olmasın: Piksonların kanunu insafsızdır... Göre-
ceksiniz... Özür dilerim kumandan...

Olayı gizli bir öfkeyle izliyen Sabahattin Piksonun bu
numarasına öylece bakmaktadır... Dik ve tepkisiz...

PİKSON — ... Yalnız aman dikkatli olalım... Böy-
le ufak meseleleri büyütüp sömürerek havayı bulandırma-

ğa ve memleketlerimiz arasındaki geleneksel dostluğu kanı
tetmiye kalkışacaklara sakın fırsat vermiyelim.

ZÜHTÜ — Haklısınız Mister Pikson... Dedeleri en
iyi ata binen bir millet olan bizler...

HACI AHMET — Haklısınız mirim, Dinsizler, Allah-
sızlar, mukaddesat düşmanları pusuda...

Sabahattin birden sert bir hareket yapar ve elini kılı-
cının kabzasına atarak dik ve soğuk keser atar:

SABAHAATTİN — Bir daha madalyamıza el atacak-
ların cezasını biz veririz...

Sertçe döner ve uzaklaşır... Arkasından bir an bakar-
lar... Pikson Selmana eğilir, fısıldar:

PIKSON — Bu adama dikkat edin Mister Selman...

Zühtü de cebinden çıkardığı ufacık defterine not al-
mıştır... Selmanla Zühtü bakışırlar, baş sallarlar...

Pikson hemen bahriyeliye döner, Albayın hareketini
bastırmak ister gibi bir gürültüyle oğlana çıkışır.

PIKSON — Yürü... Seni ilk uçakla sığırlarının ba-
şına, Teksas'a göndereyim de gelsin aklın başına.

Bahriyeli önde giderken, Teksas lâfıyla birden coş-
muş gibi elini kement atma biçiminde başı üstünde dön-
dürerek bir kovboy narası atar.

BAHRİYELİ — Yihhhuuuuuuuu...

PIKSON — Yürüüüüüüü...

Zühtü ile Hacı Ahmet sevgi ile bakışırlar...

HACI AHMET — Vah yavrum... Çoban efendim...
Saf yürekli çoban. Dayanamıyorlar memleket hasretine...

ZÜHTÜ — Evet Hacı beyciğim... Bir kötülük yok
içlerinde...

Bahriyeliyle Pikson dış kapıdan çıkarlar... Ötekiler
döner, öne doğru yaklaşırken radyo başlar...

RADYO — Dikkat... Dikkat... Meteoroloji istasyon-
larınca bu sabah kaydedilen deprem merkezinin Newyork

Borsası yakınlarında olduğu anlaşılmıştır. İki saat kadar süren orta şiddette bir sarsıntıyla yer yer bazı çöküntüler ve önemli esham ve tahvilât kaybı olmuş, akılları sonradan gelen bazı işadamlarının can derdine düşüp altına hücum ettikleri, bu arada bir sürü enayi firmanın ayak altında kalarak ezildiği görülmüştür. Fakat borsayı ellerinde tutan bütün tilkilerin olay karşısında takdire değer bir soğukkanlılık gösterdikleri, ancak bu soğukkanlılıklarını, Viyetnamda yeniden hareketlenme eğiliminde olan sıcak insan kanı ithalât ve ihracatındaki gelişmeye borçlu oldukları söylenmektedir. Bu arada Reşat altının da yükselmeler olmuş, bir reşat altını 138 liradan satılmaya başlanmıştır.

Dördü de çarpılmış gibi, yan yana kalmışlardır. Şaşkınlıkla birkaç adım daha atarlar öne doğru, sonra gene zıncı diye kalırlar... Boş gözlerle bakınırlar bir an, gözleri faltaşı gibi açılır, dillerini yutmuş gibidirler... Sonra bir gayretle kekeliyerek başlarlar:

SELMAN — Deprem ha...

HAMDULLAH — Zel - zelzele...

HACI AHMET — Hareketi arz...

ZÜHTÜ — Evet... Vallahi sarsılıyoruz...

Tekrar bakışırlar korkuyla... Sonra yapıya, duvarlara, göğe, üstlerine yıkılacakmış korkusuyla bakmaya başlarlar...

SELMAN — Burda da mı?...

HAMDULLAH — Evet... Vallahi sarsılıyor...

Hacı Ahmet titreyerek ellerini açıp duaya başlar...

HACI AHMET — İza zülziletün vel ardi vel semavati... Ya Rabbi, Ya Rabiiiii...

Nihayet şaşkınlıktan kurtulan Selmanla Hamdullah birden öne doğru fırlarlar, ceplerinden çıkardıkları telsizlerle sahnenin iki yanında çalışmaya başlarlar... Zühtü

Selman'ın, Hacı Ahmet de Hamdullahın sekreterliğine geçmiştir birden...

SELMAN — Allo Allo... Selman İçkan konuşuyor...
Umum Müdürü verin...

HAMDULLAH — Hamdullah Turani ben... Vekil beyi ver kızım...

SELMAN — Ödemediler mi?...

HAMDULLAH — Rica ederim beyefendi... Krediyi kestirirseniz ne halt ederiz biz...

SELMAN — Peki biz ne halt ederiz parayı alamazsak...

HAMDULLAH — Vay ahlâksız herif protesto mu oldu?...

SELMAN — Yağma yok... Biz de ödemeyiz...

HAMDULLAH — Yaz...

Sekreterler harıl harıl not alırken... IŞIKLAR KARARIR...

TOPLANTI ODASI:

Loşluk... Merdivenlerden telâşla çıkan Kerim etrafı kollayıp Hasan'a yaklaşır... Fısıldar gibi seslenir.

KERİM — Hasan abi...

Hasan birden telâşla kımıldar... O da aynı tonda seslenir...

HASAN — Hişşş yaklaşma arkadaşım... Çatıdan sürekli gözetliyorlar... Heriflerin ekmeğine yağ sürmiye-
lim...

Kerim bir an kalır öylece, tekrar bakınır etrafına, sola kayar, arkası kapıda yüzü seyircilere doğru sahnenin önüne yakın durur.

KERİM — Seninle konuşmaya ihtiyacım var Hasan abi... Çok bunaldım...

HASAN — Söyle...

KERİM — Heriflerden birini temizlemek geliyor içimden...

HASAN — Sakın, aptallık olur...

KERİM — Aptallık... Aptallık... Her şey aptallık zaten... (Kendini tutmaya çalışarak ağlıyordur) Babamı vurdular... Ekmeğimizi çalan herifler... Sakat kalacaklar... Hâlâ, Allah razı olsun Selman beyden, Allah onu... Bu aptallık değil mi?...

Bir an sessizlik olur...

HASAN — Beş bin yıllık acıyı bir ömürde kökünden söküp atacağını mı sanıyordun?... Eğer öyleyse, keyfine bak uğraşma bu işlerle...

KERİM — Derimizi yüzüyorlar, iliğimize kadar sömürüyorlar hepimizi... En akıllı bildiklerimizin umurunda bile değil...

HASAN — Kimmiş o akıllı bildiklerin?...

KERİM — Kim mi?...

HASAN — Evet kim?... Bütün bu çekilenleri umursamıyorsa nasıl akıllı oluyor o adam?. Kendi geçici rahatından ötesini görmeyen bir kafada akıl arayıp bulmak alışkanlığından kurtulmadıkça daha çok bunaltılar geçirirsin arkadaşım...

Kerim iki yana çaresizlikle sarkmış kollarını gerer, yumruklarını sıkar...

KERİM — Kahroluyorum... Ufff... Zor çok zor... (Sessizce ağlıyordur gene) Nasıl dayandın sen bunca yıl?

Bir an sessizlik olur.

HASAN — Bilmem, hiç düşünmedim... Yapacak başka şey yoktu ki... (Bir an daha geçer) Bırak şimdi bunları... İşin sonu görünüyor...

Kerim birden döner bakar Hasana şaşkınlıkla...

KERİM — İşin sonu mu görünüyor?.

HASAN — Niye o kadar şaştın?... Evet... İstedikleri kadar bağlasınlar gözlerimi; ben gene görüyorum. Hem de işin sonunu görüyorum. Önce biraz dumanlı, son-

ra pırıl pırıl... Biraz daha dikkatli olur da öfkene yenilmezsen sen de göreceksin... Ayrılma insanlarımızdan... Her vakit yanlarında ol... Bugün anlamazlarsa, yarın mutlaka anlıyacaklar seni... Aaaah senin yerinde olmayı ne kadar isterdim... (Bir an sessizlik, sonra bastırarak, tek tek ve ağır ağır tamamlar) Yalnız çok dikkat et arkadaşım, geberen canavar tehlikelidir...

Bir an öylece dururlar... Sonra Kerim döner, merdivenlerde kaybolur... Işıklar bir an daha Hasan'ı aydınlatır... Sonra söner...

MEYDAN AYDINLANIR:

Selman ve Hamdullah bıraktığımız durumda konuşmalarına devam ederler. İkisi de çok sinirlidirler... Bağırarak konuşurlar...

SELMAN — Merak etmeyin, alacağız ihaleyi... Evet... Ordan gelecek avanslarla kapatırız... Alamazsak mı?... A-LA-CA-ĞIZ... Ben ne diyorsam odur... Hamdullah bey de kimmiş... Söyletme beni...

HAMDULLAH — Alamazsak diye birşey yok... İhale bizim dedim... Uzatmayın... Selman da kim oluyormuş.. Hadi canım sen de...

İkisi de hırsla kapatırlar telefonu...

Tam o sırada arkadan OYA girer. Olağanüstü lüks giysiler içinde, mücevherler takmış, kucığında lüks bir salon köpeği... İkisi de dönüp bakar ve zınk diye kalırlar OYA'yı böyle görünce. Zühtü ve Hacı da çarpılmış gibidirler...

HACI AHMET — Allahüekber...

ZÜHTÜ — Maşaallah... Aylar mübarek ya Resülallah...

OYA — Hello... Bizim Tomi'ye baktım... Gelmedi mi

...?... (Gösterişli mücevherli saatına bakar.)... Gecik-ti gene...

HAMDULLAH — Tomi kim?...

HACI AHMET — (Fısıldar gibi) Mister Pikson'un küçük adı efendim. Samimi olanlar «Tomi» der... (Selman toparlanır birden.)

SELMAN — Buyrun Oya Hanım... Şimdi gelir her-halde... Mister Pikson... Bir hadise çıkmıştı da...

OYA — Haa biliyorum... Elçilikte söylediler... Aman nasıl üzüldüm... Zavallı Coni'yi perişan etmişler... Kaç kişi birden saldırmışlar çocuğa... Vallahi vahşet... Konuk-severliğimiz de kalmadı artık...

ZÜHTÜ — Hırsızlık ederken yakalanınca galeyana geldiler de efendim.

OYA — Aman yarabbi!... Ne görgüsüz şeyler... Hırsızlık olur mu kuzum?. Suvenir... Suvenir... Onların âdetidir... Hatura diye birşeyler alırlar... Gazetelerde de bir yaygara... Yurdumuz hesabına utandım vallahi... Yok bıçak çekmiş de, yok yaralamış da... Oh etmiş... Kendini de mi korumayacaktı o gözü dönmüş, kuduz heriflere kar-şı... Aman nerde kaldı bu Tomi de?. (Köpeğini okşar) Oh şekerim, oh canım, nonoşum, acıktın mı?... Şimdi gide-ceğiz... Bak ne mamalar getirttim sana... Daha şu mini-ğin mamasını yapamayız, zorunlu olarak Amerikadan ge-tirtiriz, sonra da... Öff, aman ne memleket yarabbi...

Hamdullah, Selman yeni ayılmış gibi, gülerek yakla-sırlar Oya'ya...

SELMAN — Ayakta kaldın Oyacığım... Buyursa-na söyle... Selman bir koltuk getirirken Hamdullah da fırlayıp bir koltuk çeker.

HAMDULLAH — Şöyle buyursaydınız Oyacığım...

OYA — Teşekkür ederim, fazla kalamıyacağım...

Derken bir çalımla koltuklardan birine oturur, öte-

kine de ayaklarını kor. Çantasından uzun ve kıymetli bir ağızlık çıkarıp bir Amerikan sigarası takar. Dördü birden fırlarlar sigarasını yakmağa... Bir nefes çekerken,

OYA — Teşekkür ederim... Aksi gibi bütün randevularım da şu saatlerde... (Saatına bakar) Bekler dururlar şimdi... Nerde kaldı bu Tomi?...

HAMDULLAH — Seninle iftihar ediyoruz Oya'cığım...

SELMAN — Ben her vakit takdir etmişimdir... Bu kızda deha var demez miydim?...

ZÜHTÜ — Derdiniz efendim...

Oya yapma bir alçak gönüllülükle gülümser... Sonra sigarasının dumanını suratlarına doğru üflerken,

OYA — Teşekkür ederim... Vallahi mahçup oluyorum... Yaptığım nedir ki?... Ben de sizler gibi iş hayatına atıldım sadece...

SELMAN — İş hayatı mı?...

HAMDULLAH — İş mi?...

OYA — İş tabii... Boş durmayı hiç sevmem... Bir butikle bir güzellik enstitüsü açıyorum... Bir konfeksiyon fabrikasına ortak oldum... Dün bir katla iki araba aldık.. Bir de üstüm başım... Çok birşey mi?...

ÖTEKİLER — Yooooo...

SELMAN — Tevazu da ayrıca güzellik veriyor sana ama, bu kadar kısa zamanda bu başarı... Mister Piksonla beraber de olsa, hani yani...

OYA — Yoo, yoo, Tomi'nin öyle uzun boylu bir yardımı dokundu sayılmaz... Hatta alışverişimizde bir bakıma o kârlı bile çıktı... Bonoları daha düşük bir faizle kırılabirdi. Ama bayılıyorum bu adamlara... Dostluk başka iş başka diyorlar. Gözlerinin bebeği olsa ı-ih...

HACI AHMET — Öyledirler efendim...

ZÜHTÜ — Öyledirler...

Hamdullahla Selman bono sözü üstüne zınk diye kalmışlardır.

HAMDULLAH — Bono mu dediniz?...

SELMAN — Evet bono dedi...

OYA — Evet, bono dedim... Elimdeki bütün bonoları Pikson kırdı.

HAMDULLAH — Elindeki bonoları mı?...

SELMAN — Yoksa...

OYA — Evet, evet, sizin bonolar... Fena mı oldu, ben çekildim aradan...

İkisi birden bomba gibi patlarlar...

HAMDULLAH — SELMAN — İyi haltettin...

Oya yukardan, sertçe bakar. İkisi de toparlanırlar...

SELMAN — Pardon, şey yani...

HAMDULLAH — Pekâlâ olmuş... Daha doğrusu...

SELMAN — Biz yanlış söyledik...

HAMDULLAH — Oyacığım... İyi etmişsin...

ZÜHTÜ — Banaydı o sözleri efendim...

HACI AHMET — Daha doğrusu, çok sinirliyiz de, demin radyo dinledik...

OYA — Amaan, radyo benim de sinirlerimi bozar; teyp varken radyo dinlenir mi?...

Hamdullah ve Selman sinirli ve sabırsızdırlar... Elleri kolları oynamakta, bir şeyler söylemek, yapmak ihtiyacında oldukları görülmektedir...

SELMAN — Şey Oyacığım...

Oya bakar; Selman, kaş gözle birşeyler anlatmak istiyordur... Hamdullah da eli ile işaretler yapar Selman'a göstermeden.

HAMDULLAH — O şey, oldu mu?... Oya'cığım...

SELMAN — Hani bi şi vardı... Şey... Hani şeyde seninle şeyetti de, sen şey edecektin...

HAMDULLAH — Hani, 300. 000'e... Sen bi şeyi şey-edecektin... Oya bir şey anlamadan bakıyor gibidir...

OYA — Ne diyorsunuz ayol, anlamıyorum... (Bir kahkaha atar) Siz Türkçeyi de unutmuşsunuz...

SELMAN — Canım, Piksonla şey yaptınız mı yani?..

OYA — A a... Rica ederim, terbiyeli olun...

SELMAN — Affedersin... Estağfurullah... Yani o manada deme...

HAMDULLAH — ... Pikson sizinle şey yaptı mı yani?... İhale... İhale...

SELMAN — Hani ihale işi vardı... Piksonla...

Selman ve Hamdullah hem cevap beklerler, hem de birbirlerini atlatmak telâş ve kaynaşması içindedirler... Şaşkındırlar... Oya sigarasını çekerken gülmeğe başlar...

OYA — Ha... Şöyle desenize... Bu Tomi çok garip adam... Tutturdu bu işi senin kocanla ortak yaparız ancak diye... İkisi de zınk diye kalırlar gene..

HAMDULLAH — Kocanla mı ortak yapacak?

SELMAN — Kocanla mı?...

HAMDULLAH — Peki sen ne dedin?...

SELMAN — Peki sen ne dedin?...

OYA — Vallahi ne diyeceğimi bilemiyorum ki...

HAMDULLAH — Pikson da biraz fazla karışıyor...

SELMAN — Ona neymiş senin kocandan?...

OYA — E adam merak ediyor... Sözlüyüm dedim...

HAMDULLAH — Sözlü müsün?...

OYA — Değil miyim?... Anlaşmamızı unutmuş görünüyorsunuz... Yazı tura atmamış mıydık?...

İkisi de bir an kalırlar... Düşmanca bakınırlar...

SELMAN — Evet atmıştık... Atmıştık ama...

HAMDULLAH — Atmışsak ne oldu yani...

Oya sigarasını çeker... Ötekiler korkulu bir bekleyişle bakarken.

OYA — İsterseniz açıklihayım sonucunu...

İkisi birden ateşe basmış gibi fırlarlar...

SELMAN — Hayır, istemiyorum...

HAMDULLAH — Rica ederim Oya... Sırası mı şimdi?... Zaten sinir içindeyiz...

SELMAN — Dur bakalım... Daha konuşacak neler var...

OYA — Pekâlâ siz bilirsiniz... Ama unutmayın ki ben Piksona cevap vermek ve ihale ortağını açıklamak zorundayım. Haklı olarak sıkıştırıyor beni... İlelebet de atlatamam ya adamı...

SELMAN — Senin gibi akıllı bir kızın evlenmesini bir yazı turaya bağlamak bana çok yakışksız görünüyor..

HAMDULLAH — Pis bir paranın karnı ya da sırtı geldi diye senin gibi güzel bir kızın kaderi nasıl tayin edilir?... Garip doğrusu...

SELMAN — Sana her vakit bağlı oldum... Pekâlâ bilirsin... Kararını verirken biraz hatıralarına değer vermen gerekmez mi?...

HAMDULLAH — Ta içimden şefkatle karışık bir sevgi duydum her vakit sana karşı Oya'cığım... Hissettiğine eminim... Ona göre karar ver...

OYA — Zaten ne yapabilirim... Kaderimiz o gün çizildi bir kere... Değiştirmek elimde mi o günkü neticeyi... Yalan hiç söylemem; uğursuzluktan ödüm patlar... Bu günkü falım da hiç iyi çıkmadı... Yengeç burcunda olan birinden sakın kendini diyor Hürriyet gazetesinde...

SELMAN — (Sevinçle) Ben kova burcundayım Oya'cığım...

OYA — Sahi mi?... Kova burcundan biriyle tartışmaya gireceksiniz diyordu, nasıl çıkıyor bu fal...

Selman biraz bozulmuştur. Oya Hamdullaha döner.

OYA — Siz ne burcundasınız?...

HAMDULLAH — (Telâşla) Ben mi?... Şey... Valahi bilmiyorum Oyacığım... Ramazanda doğmuşum...

OYA — Ramazan ne burcu oluyor?...

HACI AHMET — Ramazan mübarek bir aydır efendim, her burca girer çıkar...

Selman içerler bu söze...

OYA — Haaa!...

SELMAN — Bana bak Hacı efendi, inanç sömürücülüğü yapıp da kızcağızı tesir altında bırakma... Lâik bir memlekette ayıp şey bu...

HACI AHMET — Ben ortadan konuştum beyefendiciğim...

HAMDULLAH — Aldırma Hacı bey... Ramazana mübarek demek dinsizleri, Masonları kızdırır tabii...

İkisi de zorla tuttukları bir öfkeye düşmüşlerdir artık... Birbirlerine yarım dönüktürler... Gergin bir havada çatışmayı sürdürürler...

SELMAN — Allah belâsını versin o din bezirgânlarının, bu memleketi beşyüz yıl geri bıraktılar...

HAMDULLAH — Altı asırlık koca ülkeyi dinsizler ve masonlar elli yılda perişan etti... Gözleri kör olsun...

Oya kucığında köpekle kalkıp öne doğru gelmiştir.

SELMAN — Senin gözün kör olsun...

HAMDULLAH — Şimdi ben sana gösteririm, göz nasıl kör olurmuş... Seni namussuz herif...

Tam kapıştıkları sıra Hacı Ahmet'le Zühtü araya girerler, ikisini iki yana çekştirirlerken.

SELMAN — Seni alçak...

HAMDULLAH — Bırakın...

SELMAN — Aklı sıra fiyaka yapacak Oya'nın yanında... Kızın arkasından demediğini bırakmaz, yüzüne geldi mi bin taklak...

HAMDULLAH — A a a... Utanmazlığın da bu ka-

darı olur ancak... Zavallı kızın ne orospuluğunu bıraktı, ne kahpeliğini... Şimdi de benim üstüme atıyor, rezil herif...

SELMAN — Estağfurullah... Estağfurullah Oya'cığım, tabii inanacak kadar saf değilsin bu bunak sırtlanın hezeyanlarına... Sana nasıl değer verdiğimi, nasıl saygı duyduğumu bilirsin...

HAMDULLAH — Hah-haaaah... Tabîî saf değil, hem de cin gibi bir kızdır o... O anlar... Anlar... Anlar... Boşuna yırtınma sen, meraklanmaaa...

SELMAN — Oya'cığım sana açıkça söylüyeyim: Ya-za tura'yı kabul etmiyorum, kararı sen ver... Yalnız kalbin her vakit senin için çarptığını da unutma... Ve sen de kalbinin sesini dinle...

HAMDULLAH — Kızım bu herifte bir defa kalp yoktur... Yüzelli yıldır tanırım... Varsa para, yoksa para... Nerden soktum bu güzel vatana... Ama bir defa daha gaflete düşüremez beni. Senin gibi narin bir çiçeğin bu herifin hoyrat ellerinde solmasına müsaade edemem... Ya-za tura'yı ben de kabul etmiyorum... Kararı sen ver... Unutma ki seni her vakit olgun bir aşkla sevdim... Ve, evet, sen de sadece kalbinin sesini dinle...

Hamdullah, söylediklerine kendisi duyulanarak gözlerini siler.

OYA — (Yapmacıktan ağlamaklı bir sesle) Allahım ne müşkül durumdayım...

Bu kapışmanın en gergin anında Pikson girmiştir. Bir an durur, etrafa acele bir göz atar. Kavgaya sürüp gitmektedir. Pikson bir ıslıkla çağırdığı bahriyeliyle birlikte büyük kapıyı sökmeye başlar.

Tam bu sıralarda Hacı Ahmet geriye doğru bir iki adım atarken kapıyı sırtlamış götüren Pikson'la Bahriyeli'yi görmüştür... Şaşırır, ötekilere bakar... Onlar kavgaya

nın son sözlerini söylemektedirler. Ve kendi havularından dırlar... Fakat artık onlar da dönüp bakacak ve Píkson'ı görececek bir davranıştadırlar. Hacı Ahmet hemen çevik bir manevra ile çark edip önlerine koşar ve seyirciler tarafında yukarda bir noktaya elini uzatır ve bağırır.

HACI AHMET — Burası... Burası değil mi?...

Hepsi de merakla bakmaya başlarlar o yana doğru.

SELMAN — Ne burası yahu...

HAMDULLAH — Nedir o?

HACI AHMET — Canım işte burası değil miydi, bu taraf bu taraf... (Kapı dışarı çıkarılmıştır. Píkson toparlanır, bizimkilere yaklaşır.)

PÍKSON — Good evening my Fellows...

Hepsi birden dönerler — Hoş geldiniz...

OYA — Tomi nerde kaldın?...

PÍKSON — Neydi baktığınız?.

Ötekiler de hatırlamışlardır. Merakla Hacı'ya dönerler.

HACI AHMET — Efendim, gidip cemaatla ŞAHLANIŞ NAMAZI kılacağız, kibleyi soruyordum bu taraf mı diye...

Çıkarıp yeşil takkesini başına kor, tam bu sırada çalınmış kapıdan giren Kerim, bir kapıya bir de Píkson'a bakar, gider duvar dibine öylece durur. Gözü Píkson'dadır.

HAMDULLAH — Allah kabul etsin...

Oya yapmacık ağlamaklı bir sesle, Píkson'a sokulurak:

OYA — Öyle üzgünüm ki Tomi'ciğim...

PÍKSON — Neyin var?...

OYA — Bilmem ki... Nasıl anlatsam Tomi, çok zor bir durum... Bir türlü karar veremiyorum: Yazı tura'ya mı baksam... Yoksa kalbimin sesini mi dinlesem?...

Bir an sessizlik olur. Hamdullah ve Selman gözlerini Pikson'a dikmişlerdir. Ağzından çıkacak sözü heyecanla bekliyorlardır.

PIKSON — En iyisi beni dinlersin my darling...

Hamdullah ve Selman bozulmuştur.

OYA — Oohh Tomi'ciğim... Beni büyük bir dertten kurtardın... Sağ ol my darling...

Tam bu sırada yapı içinden bir gürültüyle SELVİ ve HÜSEYİN çıkarlar. Selvi kapıya bakıyordur:

SELVİ — Lan bu gapı ne oldu?...

Hepsi o yana bakar, Kerim'in gözü sürekli Pikson' dadır.

HÜSEYİN — Gapı gitmiş...

SELVİ — Hay gözün kör olsun Bahriyeli, gapıya götürdü... (Dönüp Pikson'u görünce yaklaşıp.)

SELVİ — Bak Pikson efendi... Herifin terbiyesini vereceğim dedin... Bizim gapı da gitti...

ZÜHTÜ — Haa suvenir olmuş.

OYA — Günahına girme çocuğun, nereden biliyorsun onun aldığını?...

SELVİ — Heç şüphem yok ya... Dimem o değil de... Gapıyı neresine soktu bu herif... Muz değil ki bu...

HACI AHMET — Olamaz... Bu kapı içerden çalındı... Biz hepimiz buradaydık... Kimse gelmedi ki...

PIKSON — Rica ederim, iftira edilmesin. Coni'yi elimle teslim ettim...

Pikson, Selman, Oya, Zühtü, Hacı, Hamdullah diplomatik tavırla el kol hareketleriyle karşılıklı konuşmaya başlamışlardır.

Hüseyin'le Selvi biraz öne gelirler. Hüseyin gizlice kulağına eğilir Selvi'nin...

HÜSEYİN — Hepsi burada imiş, hangisinden şüphe ediyon bunların?...

Selvi tartışmakta olan gruba şöyle bir bakar.

SELVİ — Ne bilem ben?. Bu tilkilerin hangisi yapmaz ki... Bul bulabilirsen...

O sırada Kerim kararlı yaklaşır. Pikson'un karşısına dikilir, gözünün içine bakar:

PİKSON — Yazık, büyük kayıp... Bir medeniyet şaheseriymi o... Kahrolsunlar...

KERİM — Kapıyı sen çaldın Mister Pikson... Eğer biraz daha erken yetişebilseydim suçüstü yakalıyacaktım seni.... Sen çaldın...

Bir an duraklamadan sonra hepsi birden dikilirler.

OYA — Kendine gel serseri...

H. AHMET — İftira etme oğlum... Boyunca günaha giriyorsun... Narı cehennem...

ZUHTU — Fazla ileri gittin külhani...

SELMAN — Sus pis herif...

HAMDULLAH — Sus, Allah kahretsin seni...

KERİM — Susmayacağım, gözümle gördüm... Biraz uzaktaydım, yoksa, suçüstü yakalıyacaktım...

SELMAN — (Bağırarak) Bu herife dikkat edin demedim mi size?...

HAMDULLAH — Hani bu herifi gözden kaçırmayacaktınız?...

ZUHTU — Merak buyurmayın efendim, merak buyurmayın siz...

Pikson dimdik, soğuk bir asalet jestiyle tepeden bakmaktadır bu sıra... Elini yanına yapıştırmıştır, parmaklarını sinirli sinirli oynatır... Ötekiler sinirlidir...

PİKSON — Derhal protesto notası vereceğim... Şahsım ve memleketim aleyhinde maksatlı tahrikler yapıyor... Daha önce zavallı Coni'ye saldırdılar... Şimdi şahsıma... Bu böyle sürüp gidemez...

Hamdullah, Selman, Zühtü çaresizlikle ellerini oğuşturarak Pikson'u yatıştırmağa çalışırlar.

SELMAN — Ekselans rica ederim.

HAMDULLAH — İki memleketimiz arasında Ekse-lanslarının...

ZÜHTÜ — Yalvarırım Ekselans...

H. AHMET — Haklı efendim... Ekselans haklı...

Mukaddesat düşmanları azdı...

Pikson daha da yüksek perdeden bağırmaya başlar:

PİKSON — Protesto ediyorum. Yardımları da tekrar gözden geçireceğim...

KERİM — Siz bize yardım etmiyorsunuz, biz size yardım ediyoruz. Hırsızlar... Memleketi soyup...

Fakat sözünü tamamlıyamaz, Zühtü, Hacı Ahmet, Selman, Hamdullah üstüne çullanıp ağzını kapatırlarken bir yandan da bağırırlar...

— Sus vatan haini...

— SUS ALÇAK CASUS...

— NAMUSSUZ HERİF...

Zühtü bir düdük çalar, iki sivil herif fırlar içerden, Kerim'i tartaklıyarak, ağzını kapatarak içeri götürürlerken Kerim 'olanca gücüyle karşı koymağa çalışır... Ama boğunadır. Ötekiler de nefes nefese kalmışlardır.

SELMAN — Alçak köpek...

HAMDULLAH — Şimdi bulur belâsını...

H. AHMET — Bana kapıyı çalan da bu gibi geliyor.. Günahı boynuna olsun...

ZÜHTÜ — Tek başına yapamaz... Bunlar teşkilât efendim...

Teşkilât sözü üstüne birden durup bakışırlar...

SELMAN — Tamam... Bu herif Hasangillerden...

ZÜHTÜ — Evet beyefendiciğim... Bunlar gizli çalışır...

HAMDULLAH — Tahkikatı genişletin... Bütün şebeke yakalanmalı... Maksatları iyice çıksın ortaya...

OYA — Aman Yarabbi, belki de bütün yapıyı uçuracaklardı... Tomi korkuyorum...

Piksona sokulur. Pikson okşar:

PİKSON — Korkma güzelim, ben varım...

ZÜHTÜ — Merak buyurmayın efendim... Her türlü tedbir alınmıştır. (Hüseyin ve Selvi bir kenardan korku ve merakla bakmaktadırlar. Selvi birden sokulur...)

SELVİ — Oğlanı karga tulumba çekip götürdünüz... Hadi size bi terbiyesizlik itti diyelim. Bi de arkasından olmayacak düzmece laflar ediyosunuz... Yakışır mı size

ZÜHTÜ — Ne düzmecesi Selvi Bacı?...

SELVİ — Yok gapıyı çalmış, yok gizli şebekeymiş... Bi de Hasangilleri gattınız... Düzmece değil mi bunlar?..

Bu sırada Zühtü içeri doğru işaret etmiş, deminki sivillerden biri elinde koca bir dosyayla gelmiştir. Zühtü dosyayı Selviye doğru uzatıp sallayarak:

ZÜHTÜ — Bunlar senin yeğeninin raporları... Biz uyumuyoruz... Uyumuyoruz... Düzmece şey de olmaz bizde... Bizim de vicdanımız var... Mahkemede herşey açıklanır, sen de görürsün... Maksatları da çıkar ortaya...

Tam bu sırada derinlerden kalın boğuk ses duyulmağa başlamıştır.

ŞİŞKOLOF'UN SESİ: — Sevgili komşularımız, Şaşkolof öldü... İdareyi ben Şişkolof'a verdiler... Şaşkolof'un içerde ve dışardaki deliliklerini temizliyorum. Sizlerden de özür dileriz... Bize ne çit toprağınız lâzım, ne de bacanız... Biz dostluk istiyoruz, dost olalım sevgili komşularımız. Oçiçorniya... (Tekrar marşlar, Rusça sözler birbirine karışır. Selvi ile Hüseyin birden sevinmişlerdir.)

SELVİ — Oooh, çok şükür Allahıma...

HÜSEYİN — Lan buna sevindim bak...

Fakat ötekiler bir an şaşkınlıktan sonra irkilerek ayrılır ve korkuyla bakışırlar. Zühtü atılır.

ZÜHTÜ — Nesine seviniyorsunuz bunun aptallar?..

SELVİ — Kötü mü Zühtü efendi... Gonşuynan barışıklık iyi şeydir. Şo duvar galkar... Birez ölüzger gelir... Eskiden ne güzel eserdi... Şindi bazı nefes alamıyoruz...

Selvi eliyle de yelpaze yapar. Ötekiler iyice ürkmüşlerdir.

SELMAN — Duvar mı kalkar?...

PİKSON — Duvar mı kalkar?...

HAMDULLAH — Bu duvar mı kalkar?...

H. AHMET — Anlaşıldı, anlaşıldı... İyice çıktı meydana... Mukaddesat düşmanlarının niyeti: Kapıyı çalıp Mister Pikson'a saldırdılar... Şimdi de dışardan barış taarruzu... Hepsi birbirine bağlı...

PİKSON — Evet mister Aymet... Kore'de de böyle yapmışlardı, malum metod...

ZÜHTÜ — (Rapor dosyasını göstererek) Kökü dışarda olduğunu biliyorduk bu heriflerin.

SELMAN — Tahkikatı sıkı tutun...

ZÜHTÜ — Merak buyurmayın beyefendiciğim...

O sırada dışardan koşarak gelen bir herif Pikson'a bir kâğıt vermiştir. Pikson bakar...

PİKSON — Doğru tahmin etmişiz: Şişkolofların birden saldırıya geçecekleri, içerdeki ajanlarına da emir verdikleri bizim entelecens tarafından tesbit edilmiş. (Hepsi irkilir.)

HAMDULLAH — Saldırı mı?

SELMAN — Demek bizi uyutup... İçerden dışardan...

H. AHMET — Demedik mi?... Barış taarruzudur diye... Kökü dışarda...

ZÜHTÜ — Evet kökü dışarda...

OYA — Korkuyorum Tomi...

PIKSON — Korkma my darling... Derhal karartma yapın... Tedbirli olun ki baskına uğramayın...

SELMAN — (Telâşla) Ne dersiniz Hamdullah beyciğim...

HAMDULLAH — Derhal karartmaya geçelim Selman beyciğim...

ZÜHTÜ — Evet karartma... (Sonra birden bağırmağa başlar) Karartmaaaaa... Geliyorlaaaaaar...

Hep beraber içeri doğru kaçırlarken bağışmaktadırlar.

— GELİYORLAAAAR... KARARTMAAAA...

SELMAN — Tahkikatı sıkı tutun...

HAMDULLAH — İnsaf yok...

ZÜHTÜ — Başüstüne beyefendiciğim... Karartmaaa. Meydan boşalmıştır... Canavar düdükleri çalar... Işıklar ağır ağır söner... Kısa bir an zifiri karanlıkta uzaktan yakından canavar düdükleri duyulur... Çatıdan sağa sola dolaşan projektörler görülür... Sonra aşağıdaki boş kapının aydınlandığı ve karagöz perdesi gibi gerilmiş bir perde üzerine falakaya yatmış ayakların gölgesinin düştüğü görülür...

— KARARTMAAA... IŞIK YOK... GELİYORLAAR.

Birden şiddetle inen kalın ve kocaman bir sopanın falakadaki ayaklara vurduğu ve Kerim'in inlediği görülür. Sopalar boyuna inerken hoparlörde büyütülmüş sesler duyulmaktadır:

VAHŞİ BİR SES — A-a-aaaaayyyyyyy...

— Söyleeeee namussuz herif... Kimden emir aldın karpıyı çalmak için... Söyleeeee...

Herifin her sopa inişte «Hıh» diye çıkan sesi ve nefes alışları Kerim'in iniltisine ve bağışmalarına karışmaktadır.

— Seni vatan haini... Satılmış köpek seni... Hasan'-
la ne vakit buluştun?. Söylesene lan... Eşsekoğlu eşsek.
Şişkolofun plağı seni...

Sopa vurulurken tempoyla,

— Bu vatan... Bu millet... Sakarya... İnönü... Seni
baş casus seni... Söyleeee...

Kerim'in bitkin iniltisi duyulur...

— Bayıldı efendim...

— Gebersin köpek...

(Bir teneke - su dökülme sesi)...

Tak tak çabuk yazan bir daktilo sesi duyulmağa baş-
lar.

— Buyrun Oya hanım...

OYA'NIN SESİ — Doğru söyleyeceğime namusum
ve vicdanım üzerine yemin ederim... Efendim, bu Kerim'-
in Hasan'la buluşup konuştuklarını, Hasan'ın bu Kerim'e
bomba gibi birşeyler verdiğini gözlerimle gördüm.

— Yaz...

Daktilo taktakları... Ayak sesleri... Bir ambülans
sesi...

MEHMED'İN HASTA SESİ — Kerim niye gelme-
di?... Bugün ziyaret günü olduğunu bilmiyor mu hasta-
nenin...

SELVİ'NİN SESİ — «Kusuruma bakmasın... Buba-
mın ellerinden öperim...» dedi... Pavlikeden izin alama-
dı...

MEHMED'İN SESİ — İyi, iyi çalışsın da... Allah
razı olsun Selman beyden...

SELVİ'NİN SESİ — (Hırslı) Bırak şimdi Selman
beyi... Sen iyi misin?

MEHMED'İN SESİ — Bu sol kolumu bi türlü gal-
dıramıyorum...

SELVİ'NİN SESİ — Üzme gendini... Vakti geldi mi

onu da galdıracağıın... Zati sol golun galksa bu bıçağı yemezdin...

Bu konuşma sırasında... Karartılar merdiven başındaki Hasan'a yaklaşır. Ve alıp merdivenlerden götürürler... Tekrar ayak sesleri, gürültüler.

CIRLAK BİR MÜBAŞİR SESİ — Ressam Nâîil...

Ayak sesleri, gürültüler.

Buyrun Nâîl bey sizi dinliyoruz...

NAİL'İN SESİ — Efendim, bir gün evine çağırıldı beni Kerim... Gel bizim şebekeye sen de gir dedi...

— Yaz...

Daktilo sesleri...

KERİM'İN SESİ — (İsyanlı, bitkin) Yalan söylüyor...

— Sus köpek...

KERİM'İN SESİ — Namuslu adam bilirdik bunu... Gürültüler arasında sille tokat susturulur.

NAİL'İN SESİ — Madem ki namuslu adamım, demek ki doğru söylüyorum...

— Başka bir diyeceğiniz Nâîl bey?...

NAİL'İN SESİ — Bıktım efendim, on defadır söyletirdiler bu lâfları. Eeee be... Ben san'atçı bir adamım, ne uğraşırlar benimle...

— Pekâlâ Nail bey buyrun...

Daktilo ve ayak sesleriyle beraber, falaka faslı ve derinlerden gelen canhıraş feryat ve iniltiler tekrar başlamıştır. Yavaş yavaş ortalık aydınlanırken sesler de kesilir... Görüntü silinir... Korkulu bir rüyadan uyanılmış gibidir... Alarmanın geçtiğini bildiren kısa bir siren sesi... Ortalık ışıyınca yapının bütün pencerelerinin yok olduğu binanın iyice çırılçıplak hale geldiği görülür. Hasan yoktur. Nâîl'in sallanarak odasına çıktığı elinde içki kadehi ve şişe ile bir yana çöktüğü görülür.

RADYO — Ankara. Yıllarca süren sıkı bir takip sonunda büyük bir Hasangiller şebekesi polisçe suçüstü yakalanmıştır. Camilere bombalar koydukları, yangınlar çıkardıkları, gizli gizli buluşup cinayetler hazırladıkları ve bütün bu işler için dışardaki merkezlerinden para aldıkları, bütün delilleriyle tesbit edilen şebekenin gizli kalmış birçok cinayet ve hırsızlıkların da faili olduğu tahmin edilmektedir. Tahkikat bitirilmek üzeredir...

Radyoyu dinlemek için birer ikişer binadan çıkıp radyo başında toplanan Selvi, Hüseyin, Sabahattin, radyodaki konuşma bitince bir an şaşkın kalırlar...

— Yaa...

— Demek... Vay canına...

— Olan nedir ki acep...

Mırıldanarak bakıştırlarken Selvinin gözü yapının cephesine takılır, zıncı diye durur.

SELVİ — Anaaaa...

Ötekiler de dönüp bakarlar, bakakalırlar.

SELVİ — Lan cam çerçeve de gitmiş... Hay gözü-ğüz kör olsun.

HÜSEYİN — Hasangiller mi yaptı acep?..

O sırada, Selman, Hamdullah Zühtü, Hacı Ahmet de gelirler.

SELVİ — Vallaa gorktum anam...

Ötekiler de şaşmış görünürler.

Selman'ın ve Hamdullah'ın biraz bozulduğu birbirlerine bakıp mânalı işaretleştikleri görülür...

H. AHMET — Mukaddesat düşmanlarının işi bu...

Hamdullah, Selman'ı kolundan tutup ileri çeker, ötekiler arkada yapıya bakıp konuşurlarken, bunlar önde, arkadakileri de kollayarak başlarlar.

HAMDULLAH — Birbirimizi aldatmıyalım Selman beyciğim... Bunlar Pikson'un marifeti... Herifin eli eğri...

SELMAN — Evet, ben de farkettim... Kleptomani... Bizim fabrikayı bir dolaştı, bir-haftadır tezgâhlardan ikisini koydunsa bul...

HAMDULLAH — Yaa, öyle de mahir ki köpoğlu... Bizim sahil boyu arsaların elimden nasıl uçtuğunu anlıyamadım...

SELMAN — Burnunu sokmadığı işimiz de kalmadı...

HAMDULLAH — Ah kabahat hep sende... Biz birbirimize düşmeseydik bu herifin haddine miydi... Gül gibi topraklarımıza mau-mauların bile kovduğu soyguncular...

SELMAN — Başlama gene...

HAMDULLAH — Kızma canım... Sırası geldi de söylüyorum... Biz gene birbirimiziniz... Et turnaktan ayrılır mı (Arkadakilere bir göz atar.) Yalnız, şştt... Bunlar birşey sezmesin... Sözü ayağa düşürmeyelim...

SELMAN — Yavaş ol öyleyse... Peki n'apalım diyor-sun Hamdullah beyciğim...

HAMDULLAH — Bi defa, biraz sert yapalım Selman beyciğim... Çok şımarttık elin gâvurunu... Herif zaten biraz sertten hoşlanıyor...

SELMAN — Öyle ama, borç na burda... Milyonlar, milyonlar... Ödenmemiş bonolar, Oya'nınkiler de bindirdi... Sonra, buğdayı, unu bir kesse yiyecek ekmeğimiz bile yok... (Arkadakileri işaretle) Bunlar bizim gırtlığımızı sarılır Alimallah... Ne hâlt ederiz...

Hamdullah, kaş gözle Şişkolof tarafını işaret etmeye başlar. Selman anlamamıştır.

HAMDULLAH — Burası var,

SELMAN — Anlamadım... Şişkolof mu?... Allah korusun... Ne yapıyorsun sen?... Yerler bizi...

HAMDULLAH — Canım gerçekten değil ya... Herife karşı...

SELMAN — Haaa... Acaba?... Bak bu fena fikir değil...

Oya ile Pikson girerler.

PİKSON — Good morning...

OYA — Good morning...

Selman'la Hamdullah soğuklaşmışlardır. Hacı Ahmet atılır.

H. AHMET — Aleykûmselâm mister Pikson... Buyrun efendim...

SELMAN — Buyrun...

HAMDULLAH — Buyrun...

Pikson şöyle durup bakar bir an, pencerelere de kısa bir göz atar. Durumu sezmiş gibidir. Fakat hiç oralı olmaz.

SELVİ — Gözün aydın Pikson efendi, pencereler de getti... Gapısı bacası da yok... Çatıya da siz yerleştikiz... Ohh... Nikâhı bizim üstümüze, avrat gomsuya... Uyuttular bizi...

PİKSON — Uyumayın...

SELMAN — Evet, artık uyumayacağız... Bu hususu ekselanslarınıza açıkça bildiririm.

Soğuk ve gergin bir hava içinde Selman ve Hamdullah'la Pikson şöyle bir bakışırlar. Pikson durumu iyice kavramıştır. O daha da soğuklaşır ve dikleşir...

PİKSON — Fazla vaktimiz yok... Derhal müzakarelere başlayalım. Selman da aynı biçimde soğuk ve dik, ön tarafı gösterir.

SELMAN — Buyrun...

Selman, Zühtü'ye kaş göz eder. Zühtü, Selvi ile Hüseyin'i kapıya geriye doğru çekmiştir... Yalnız Albay Sabahattin meraklı ve vakur bakışlarla olayları izlemeğe başlar. Pikson çabucak bir tomar kâğıt çıkarır evrak çantasından ve sertçe emrederek konuşmağa başlar.

PİKSON — Hükümetimden aldığım yeni talimata göre birikmiş borç faizlerinin derhal ödenmesi... İki: Altın piyasasındaki yükselme dolayısıyla paranızın değerinde düşürme yapılarak...

SELMAN — (Birden keserek) Rica ederim ekselans konumuz bu değildi...

PİKSON — Konumuzu ne vakitten beri siz tayin ediyorsunuz ekselans.

Hamdullah da öfkelenmiştir.

SELMAN — Bundan sonra biz tayin etmek karardayız ekselans... Yeter işçilerimize başkalarının burnunu soktuğu...

Albay mutlu dimdik bakar. Hacı Ahmet, Oya üzgün. Hamdullah ve Zühtü heyecanlıdır.

PİKSON — Şahsım mı kastediliyor...

SELMAN — (Özellikle bastırarak) Evet Mister Pikson...

Hamdullah ve Albay daha da dikleşmişlerdir.

PİKSON — Dikkat edin ithamlarınız iftiraya kadar gidiyor. (Hamdullah dayanamaz atılır).

HAMDULLAH — Ne iftirası be... (Oya'yı işaretle) Şu karının evlenmesini bile sen tayin etmeğe kalktın... İftirası mı kaldı bunun... Bu gidişle ana rahmindeki cennine de el atacaksın...

PİKSON — Bütün bu ithamlarınızı, şahsım ve hükümetim adına şiddetle red ve protesto ederim... Karşınızda büyük bir devletin temsilcisi olarak...

SELMAN — Sizin karşınızda da büyük bir devletin temsilcisi var mister Pikson...

HAMDULLAH — Şuna bak, büyük devletmiş... Biz Viyanalarda kılıç sallarken, senin memleketinde ya ipten kazıktan kurtulma herifler cirit atıyordu, ya da bılı bılı bılı bılı hüüüüü, diye vahşiler dansediyordu be...

Albay başını gururla daha da kaldırmıştır.

PIKSON — Pekâlâ... (Elindeki tomar kâğıtları göstererek) Bunları ne yapacaksınız?... Gırtlığınıza kadar borçlusunuz... Ve... Evet ve... — Bu durumda artık bizden de birşey beklemeyeceğinize göre — YALNIZ-SI-NIZ... Ekse-lââââns...

Selman ve Hamdullah iyice yukardan bakarak, kendilerinden emin:

SELMAN — İşte orda yanıldınız... Ekse-lââââns... Çünkü yalnız değiliz...

Pikson şaşkın bakar, Hamdullah ve Selman yukardan bir gülümsemeyle bakıyorlardır. Hamdullah başını sallar.

HAMDULLAH — Evet, yalnız değiliz Ekselâns.. der ve sırtarak kaş gözle duvar tarafını işaret etmeye başlar. Pikson irkilmiştir. Gözleri şaşkın şaşkın bir ona bir buna kayar.

SELMAN — Evet, Şişkolof'tan özel davet geldi.

Pikson öfkeden renkten renge girmeye başlamıştır. Sinirden konuşamaz, kekeler gibidir.

PIKSON — Demek... Demek my goodness... Might I just break your bloody neck. This unimpertenant little pigs. Şişkolof ha?..

HAMDULLAH — (Keyifli sırtarak) Nasıl, fan-fon değil mi? Ha?...

SELMAN — Yo, yo... O kadar telâşlanmayın... Sadece gidip bir konuşacağız, o kadar... Di mi ya... Menfaat dünyası...

PIKSON — (Birden patlar gibi) Protesto ediyorum.. (Tekrar kekeler gibi) Ve ve ve ve... (Daha fazla söyleyemez, Oya'ya işaretle) Buyurun mis Oya... Daha fazla duramam, memleketime dönmem lâzım.

Selman telâşlanmağa başlamıştır. Oyunu bitirmek ister.

SELMAN — Canım acele etmeyin mister Pikson... Hemen gitmedik ya... Daha kararımız kesin bile değil... Oturup konuşalım...

HAMDULLAH — Konuşalım değil mi ya...

PİKSON — Konuşacak hiçbirsey kalmadı... Açıkça hakarete uğradık. By by... (Elindeki kâğıtları tehditle sallayarak) Pahaliya ödeyeceksiniz bunu...

Selman tutuşur.

SELMAN — Acele etmeyin Ekselâns... Rica edirim, maksadımız hakaret etmek değil, sadece...

PİKSON — Daha fazla dinleyemem... Yürü my darling...

Kapıya gitmişlerdir, Oya da öfkeyle bakar arkasına.

OYA — Nankörler n'olacak...

Hamdullah ve Selman peşlerinden koşup yalvarmağa başlamışlardır.

HAMDULLAH — Yahu mister Pikson, gözünü seveyim parlama birden...

SELMAN — Yalvarırım bir dinleyin... Yahu n'olur şaka yaptık biz...

PİKSON — (Oya'yı çekerek hışım gibi çıkarken, nefretle bağırır)... Şantaj...

Selman ve Hamdullah ellerini yalvarır gibi Pikson'un peşisıra uzatmış bir biçimde kalakalmışlardır. Zühtü şaşkın ve ağzı bir karış açık bakmaktadır. Hacı Ahmet, kurmaca gülümseyip mânalı mânalı baş sallıyordur.

Albay Sabahattin bulunduğu yerde yüzü öfke ve nefretle karışmış bir biçimde olayları izlemiştir. Tiksintiyle bakıyordur artık... Selman ve Hamdullah dilleri tutulmuş gibi ağır ağır ve bitkin dönüp öne doğru gelirlerken derinden bir uçak sesi duyulur. Ve radyo konuşmağa başlar.

RADYO — Bugün memleketimizden ayrılan büyük Türk dostu mister Pikson havaalanında özel muhabiri-

mize beyanatta bulunmuştur... (PIKSON'UN İNGİLİZCE KONUŞMASI BAŞLAR... UZAKLAŞIP FONA KAYAR.. TERCÜMESİ DUYULUR.)

Güzel yurdunuzdan ayrılmanın üzüntüsü içindeyim.

— İkinci vatanım kadar sevdiğim Türkiye'yi ve Türkiye'de bıraktığım çok değerli dostlarımı hiç bir gün unutmıyacağım... Boğaziçinde yediğimiz şiş kebabları ve dönerlerin tadı damağımdadır. Eskiden olduğu gibi bundan sonra da bütün gücümle Türkiye'nin ve Türklerin iyiliği için var gücümle çalışacağım...

Selman öfkeyle bağırıp keser...

SELMAN — Kapatın şu radyoyuuuu...

Radyo birden kesilmiştir. Bir an sessizlik olur... Suçluluk duygusu içindedirler.

SELMAN — Bir çuval inciri berbat ettik...

HAMDULLAH — İyi olmadı...

SELMAN — Hep senin yüzünden...

HAMDULLAH — Hopalaaaa... Böyle mi oldu şimdi?...

SELMAN — Evet böyle oldu... Ne kafa bendeki de... Ne dinlersin bu herifin sözünü... Buyur işte... Klavuzu karga olanın burnu boktan çıkmaz...

HAMDULLAH — (Parlayarak) Terbiyesiz herife bak, hem işleri beceriksizliğiyle berbat etti, hem de bana ağzını bozuyor...

SELMAN — Sus be bunak...

HAMDULLAH — Daha diplomasiden haberi yok beyinsiz herif... Bunak da sensin karga da sensin... (Selman'a dönüp nisbet vererek alaylı bağırır.) Karga... Karga... Kargaya bakın... Beyinsiz kargaya... Karga karga gak dedi... Çık duvara bak dedi... (Bağırırken alayla Şişkolof tarafındaki duvarı göstermektedir.)

SELMAN — Bak namussuza... Ulan duvarı sen gös-

termedin mi?... Nerden gelirdi benim aklıma Şişkolofun duvarı...

HAMDULLAH — Gösterdimse, git de herifin nasırına bas demedim... Usulünlen...

SELMAN — (Birden köpürür) Ulan senin usulünün de, senin de... (Halmdullah'a saldırır...)

HAMDULLAH — Ben de senin usulünü...

Birbirlerine gireceklerken Hacı ile Zühtü aralarına girerler.

— Yahu ayıptır...

— Namussuz...

— Bırakın...

— Alçak...

— Vallahi yakışmıyor size...

Ayrırlılar...

SELMAN — Ulan bir daha senin sözünle kenefe gidenin...

HAMDULLAH — Gitme de donuna doldur pezevenk...

H. AHMET — Yahu bırakın mirim... Çok ayıp vallahi...

SELMAN — Ne halt edeceğiz şimdi Hacı efendi...

HAMDULLAH — Buyur da çık içinden...

H. AHMET — Merak etmeyin efendim... Bir çaresine bakacağız...

HAMDULLAH — Ne dersin Hacı bey, bir ümit var mı?...

H. AHMET — Günaha girme Hamdullah bey... Allahüteâlâdan ümit kesilir mi?...

HAMDULLAH — (Elini göğse kaldırıp) Aman Yarabbi, sana sığındık...

SELMAN — Aman gözünü seveyim Hacı bey...

H. AHMET — Elimizden geleni yapacağız...

HAMDULLAH — Hay Allah razı olsun Hacı bey...
Vallahi seni bize Allah gönderdi...

H. AHMET — Ben bir gidip konuşayım efendim...
O da öfkelendi... E siz de yakışksız hareket ettiniz doğrusu...

SELMAN — Ettik... Ettik...

HAMDULLAH — Ettik Hacı bey, ettik... Kusura bakmasın...

SELMAN — Derhal tarziye vermeğe hazırız... dersin Selman bey çok üzüldü... Hep Hamdullah beyin yüzünden olmuş...

HAMDULLAH — Bak namussuza, ulan ben...

H. AHMET — Rica ederim kesin... Merak buyurmayın efendim... Ben neyin denip denmiyeceğini bilecek kadar yaş yaşamış gün görmüş bir insanım...

HAMDULLAH — Şüphesiz... Şüphesiz...

SELMAN — Size tam güvenimiz var... Memleketimizin böyle bir zamanında yaptığınız bu vazife tarihe altın kalemle geçecektir, Hacı Bey... Güle güle Hacı Bey... Sonsuz hürmetlerimi söyle mister Piksona...

HAMDULLAH — Güle güle Hacı bey... Mister Pikson en derin minnet ve saygılarımı kabul buyursun...

ZÜHTÜ — Güle güle...

H. AHMET — Sağ olun var olun, Allaha emanet olun...

Çıkarlar...

Olayları ibret ve nefretle seyreden Albay yaklaşıp, türküsüne başlar.

ALBAYIN TÜRKÜSÜ:

Nasıl unuturum İstiklâl Savaşımı
Başımda Mustafa Kemal vardı

Çanakkaleden Kocatepeye doğmuştı insanlarımız
İçimizde düşmanlar bir de kahpesine
Bir de yüz karasında alçalmışlardı

Ölümü bilirim, yangınları, yitikleri, yıkıntıları
Şerefsizliği bilmem
Bir dilim ekmeğin hasreti kutsaldı cepheler boyunca
Neylermiş yeryüzünün bütün sıkıntıları
Yaşamak dedin mi özgürlük vardı
Kellem kopar mutluluğunda başkaldırmanın
Eğilmem
Nasıl unuturum İstiklâl Savaşımı
Yüreğim Mustafa Kemal kadardı.

Türkü bitince hemen bir hareket başlar. Pikson'un geliş havası duyulur. Sahneyi dolduran kişiler de bu müziğe uyarak Pikson'un karşılanması marşını söylemektedirler. İçerden çıkan Selvi, Hüseyin, koltuk değnekli ve sol kolu sarılı Mehmet öncekiler ve başkaları. Bir yandan flamalar, panolar, dövizler çıkarılır. Karşılama düzenine geçirilir. Bir yandan da marş tekrarlanır. Fakat ilk karşılaşmadaki coşkunluğun tam zıddına herkeste bir isteksizlik, kırık döküklük, herşeyde bir yavanlık vardır.

— Geliyor Mister Pikson...

— Ne vakit... Ne vakit...

Acılarınıza son...

Kapıdan güler yüzlü Hacı Ahmed'in elini sallayarak girdiği görülür.

H. AHMET — Geliyor Mister Pikson...

SELMAN — Yaşsa Hacı Ahmet...

HAMDULLAH — Yaşsa Hacı bey...

— Yaşşşşşaaaaa...

Biraz sonra Pikson görünür. Fakat bu başka bir

adamdır... Suratsız mı suratsız... Nâlet mi nâlet... Yüzü öfkeyle gergin... Herkes bir an durur... Arkasında da iki tane izbandut gibi herif vardır... Elllerinde coplar... Bellerinde acayip tabancalar...

HEP BİR AĞIZDAN - BU PİKSON BAŞKA PİKSON..

— Yağmur yağdı da böyle oldu...

H. AHMET — Üzüldürler efendim... Birbirlerine benzemezler ama, pırlanta gibi kalpleri vardır ailece...

HEP BİRDEN - HOŞ GELDİN MİSTER PİKSON...

PİKSON — (Elini hırsıyla sallayarak) Yeter... Gü-rültüye son... (Selman'la Hamdullah önlerini ilikleyerek yaklaşırlar.)

SELMAN — Wellcome Mister Pikson...

HAMDULLAH — Hoş geldiniz Mister Pikson...

Pikson elini vermemiştir, elleri havada kalmıştır.

Pikson hemen çantasından çıkardığı bir tomar evrakı uzatır ve gürler gibi bağırır.

PİKSON — Ya bu borçlar ödenir (Yapıyı göstere-rek) ya da bu yapıya haciz konur.

H. AHMET — Efendim... Mister Pikson buyuruyor-lar ki...

HAMDULLAH — Haciz mi konur?

PİKSON — Evet haciz konur...

SELVİ — (Birden atılarak) Nasıl haciz konurmuş, bu yapı bizim...

HÜSEYİN — Bizim bu yapı... Bunların yeri na şu kadar... Gerisi bizim...

MEHMET — Yapı bizim... Biz ganımızı döktük...

PİKSON — (Elindeki kâğıda sinirli sinirli vurarak tekrar gürler) Anlamam... İpotekli borç alınmış... Kozu-nuzu paylaşın... Size bir gün mühlet: Ya bu borçlar öde-nir... Ya yapıya haciz konur...

Pikson sertçe döner, geldiği gibi gider. Bir an sessizlik, Selvi, Selman ve Hamdullah'a yaklaşıp.

SELVİ — Biz bir karış çit toprağını, bir bacayı vermedik... Siz bütün yapıyı, tüm çatıyı vermişsiniz... Hay gözünüz kör olsun... Babanızın malı mıydı eşsekoğlu eşşekler. (Hırsla üstlerine atılır, Zühtü ile Hacı araya girer.)

HAMDULLAH — Sus terbiyesiz kadın...

SELMAN — Cahiller... Bunlara lâf anlatılır mı?.

H. AHMET — Günaha girme hatun... Ayıptır...

SELVİ — Ayıbınız da batsın sizin suratınız da... Haciz koyacaklarmış... Gelsinler de goysunlar bakım.

H. AHMET — Sakin ol hatun, bağırıp çağırmakla birşey düzelmez.

SELVİ — Nasıl haciz korlarmış, mal bizim...

ZÜHTÜ — Bak Selvi bacı, vâkıâ kanunen sen haklısın ama... Tatbikat böyledir... Hacizi korlar...

SELVİ — Bizi sokağa dökerler...

ZÜHTÜ — Sokağa dökerler... Siz de yeniden dava açar uğraşırsınız... Kazanırsanız girersiniz...

SELVİ — Peki senelerce çekeceğimiz...

H. AHMET — Vallahi takdir ettim... Çok akıllı, salihatu nisvandandır bir hatun... Doğru söylüyor... Halbuki bunun kestirme yolu var, bu parayı aranızda toplayıp haczi önlersiniz... İşte bu kadar. Ne yapalım... Olmuş bir defa... Beşer şaşar... Allahüteâlâ Kur'anı azimüşanında buyuruyor ki...

SELVİ — Bırak şimdi abdestsiz vaazı Hacı efendi... Kur'anda faiz yeyin, fıkaranın mülküne ipotek koyun, haciz koyun diyor mu?.. (Sonra saçını başını yolmaya başlayarak) Vay benim gara başım... Vay benim kör talihim... İki dönüm bağımızı Abdi ağaya böyle gaptırmadık mı?... Kınalı gelin idim Taşlıtarlamda, bir yanımda

gara öküzüm, Hüseyinin bir yanımda... Tefeciler, faizciler golumuzu ganadımızı böyle gırmadılar mı?... Ganlı haciz koyup toprağımıza bizi gurbet ellere böyle sürmediler mi?. Vay bizim gara başımız... Vay bizim kör talihimiz...

Sonra yanık sesiyle ağılıyarak ağıtını söylemeye başlar :

HACİZ AĞITI :

Haciz gelmiş ocakları söndürür
Söndürtür anam of
Leşimize kara kuşlar indirir
Hayin düşman yüze güler kandırır
Ellerim ellerim yiğit ellerim
Uyumak var mı
Davran ki görünsün umut yollarım

Haciz gelmiş toprağına taşına
Taşına anam of
Bu toprakta yâdellerin işi ne?
Ateş düştü yüreğimin başına
Başına anam of
Kara kuşlar inmedikçe kahpe düşman leşine
Ellerim ellerim yiğit ellerim
Uyumak var mı
Doğan günle ışımalı yollarım

Selman eline bir koca beyaz torba, Zühtü de bir büyük defter almışlardır. Hamdullah kürsüye fırlar konuşmağa başlar.

HAMDULLAH — Sevgili vatandaşlarım, ve de can beraber kardeşlerim. Bu milleeeet, tarihinin nice zor dem-

lerinde şahlanmasını bilmiş, nice nice sıkıntıları, tarihin altın sayfalarından fıskıran Yıldırımlardan, Fatihlerden, Yavuzlardan gelen ilham ve imanla yenmekteee ve bütün dünyanın hayranlık takdir dolu bakışları altındaaa milli şeref ve haysiyetiniiii ve asaletiniiii ve celâdetiniiii ve şecaatiniii... (Sonunu getiremez, bir an bekler sonra babacan bir eda ile bağlar) Bilen bilir arkadaşlar... (Yeni-den yüksekte başlar) Bu güüün, öyle bir gündür kiii!...

HÜSEYİN — Dadından yenmez...

HAMDULLAH — ... Evet, tadından yenmez ve de ne verirsən elinle o gider seninle verin yurtdaşlarım verin... Verin ki nazlı validemiz yaban ellere gitmesin... Kampanyayı açıyorum... Yardımlarınızı, bütün memleket işlerinde olduğu gibi bunda da büyük bir feragatla çalışacak olan Selman bey kardeşim toplayacaktır... Buyrun... İlk yardım benden...

Hamdullah kolundan çıkardığı altın köstekli bir cepsaatini torbaya atar. Genel bir hayranlık uyanır.

— Ooo, bravo...

SELVİ — Eferim Hamdullah beye... Bak bunu beğendim. (Zühtü de cebinden çıkardığı bir gözlüğü aynı torbaya atar.)

ZÜHTÜ — Dedeleri en iyi ata binen bir millet olarak hepimizi vazife bekliyor sevgili yurtdaşlarım... Haydi, haydiii verin Selmana gitmez yabana...

H. AHMET — Allahüteâlâ muinimiz olsun...

Elindeki tesbihi torbaya atar. Selman piposunu ve gümüş çakmağını torbaya atar. Deminden beri dimdik duran Albay ağır ağır yaklaşır, cebinden çıkardığı kabarık bir cüzdanı halkın hayranlık bakışları altında torbaya atar.

SELVİ — Aslan Albayım...

HÜSEYİN — Üç aylığını daha yeni almıştı yavu...

SELMAN — Haydin bakalım... Verelim verelim...

Selvi başörtüsünü çıkarıp verir. O sırada deminden beri birşeyler söylemek için Zühtü'ye sokulmaya çalışan Mehmet, Zühtü'nün kendisine dönmesinden yararlanıp yalvarmaya başlar.

MEHMET — Allah rızası için Zühtü bey... Kerimin bir yüzünü göreyim...

ZÜHTÜ — Olmaz yasak dedik...

Zühtü, Mehmedin başındaki takkeyi alıp torbaya atar. Selvi de çıkarıp yazmasını verir. Herkes birşeyini vermeye başlamıştır. Selman'ın elindeki beyaz torba kabarır. Yalnız Zühtü bir ara torbaya öteberi koyarken kendi verdiği gözlüğü araklayıp cebine atar. Bunu gören Hamdullah elini gizlice uzatmış parmaklarıyla Zühtü'ye işaret ediyordur, bizim saati de elden gel gibisine... Saat da gizlice geliverir Hamdullaha, Hacı'nın tesbihi, Selman'ın piposu ve çakmağı da geri dönmüştür. Fakat ötekilerden durmadan birşeyler alıp torbaya tıkıştırıyorlardır. Zühtü ara sıra hoşuna giden bir iki şeyi de yürütür.

Albay uzakta öfkeyle, vekârla bakmaktadır. Kendini zor tuttuğu bellidir. Torbaya muzlar, çoraplar, ekmekler, mendiller, pabuçlar... Nihayet pantolonlar, gömlekler el çabukluğuyla soyulup atılmaktadır. Yarışmaya dönmüştür...

SELMAN — Kemerleri sıkalım...

ZÜHTÜ — Haydin sevgili yurttaşlar gün bugündür...

— Verelim arkadaş...

H. AHMET — Bu yardım ibadettir... Sevabı hesapsızdır.

— Feda olsun memleket için...

MEHMET — Ayağını öpeyim Zühtü bey, Kerim'imi şöyle uzaktan göreyim n'olursun...

ZÜHTÜ — Yasak dedik be herif... Sen kanundan anlamaz mısın? Daha tahkikat bitmedi... Allah Allah be... Verin yurttaşlar verin...

HÜSEYİN — (Tam bir coşkunluk içinde) Lan verelim...

Coşkunluk iyice yaygınlaşmıştır. Kimsenin verecek birşeyi kalmamış gibidir. Bir kaçının altın dişini sökerler.

SELVİ — Cömert derler maldan iderler, yiğit derler candan iderler...

MEHMET — Lan bunu da verecem...

HÜSEYİN — Lan bunu da al...

Bu ara Hüseyin uzun beyaz paçalı donuyla kalmıştır sadece... İki elini açıp uzatarak donunu işaret eder gibi önünü gösterir.

HÜSEYİN — Aha bi bu galdı... İsterseniz onu da alın...

HAMDULLAH — Yürüyün içerden de toplayalım...

Tam bu sırada Selman kabarmış kocaman torbayı sırtlamak için telâşla arkasına doğru sallayınca, olup bitenleri görmemek için nefretle sırtını dönmüş olan Albayın omuzunu sıyırtır ve apolet düğmesini koparır. Albayın kan tepesine çıkmıştır birden. Deli gibi döner, birden salonu gürleten bir ses duyulur.

ALBAY SABAHATTİN — Apolet düğmemi kopardın, eşek herif...

Alanda buz gibi bir sessizlik olur. Selman dönüp bakar, dikecek gibi yapar.

SELMAN — Bana mı dedin?.

SABAHATTİN — (Daha da köpürmüştür). Elbette sana dedim... Eşek herif... Al o düğmeyi tak yerine... (Yerdeki düğmeyi gösterir).

Selman küçümseyerek bakarken, aldırmayıp yoluna dönecek gibi yapar.

HAMDULLAH — (Çekingen) Amma yaptınız Sabahattin bey...

SELMAN — Aklından zoru var bunağın...

Sabahattin, gözleri alev alev bir an bakar sonra birden kükrer...

SABAHATTİN — NEEEEEE?... (Birden bastonuna asılır) Brrreeee namussuz, alçak herifler, yetti sizin ettiğiniz...

Saldırıyı gören Selman deli gibi kaçmağa başlar. Arkasından da Hamdullah, Albay bunları kapıya kadar kovalar. Kapıda birikmiş kişileri geçemezler, meydanda tur atmağa başlarlar. Kişiler ortaya toplanmış etraflarındaki bu kovalamacayı heyecanla ve memnunlukla seyrediyorlardır. Alkışlar, övgüler...

SELVİ — Yaşsa albayım... Hay Allah razı olsun...

MEHMET — Vıy anaaa... Valla öldürecek...

HÜSEYİN — Goş albayım...

Tam bu anda Albay arkada kalan Hamdullah'a yetişir... Hamdullah sırtına yaklaşan bastonu hissederek korkudan deliye dönmüştür... Çığlık atar, kalbini tutar, fakat herkesin ve Hamdullahın da şaşkın bakışları altında Sabahattin Hamdullah'ı hızla geçip, kaçmakta olan Selman'ı kovalamaya başlar. Hamdullah bu heyecana fazla dayanamaz, sahnenin önüne boylu boyunca küt diye düşer. Biraz cesaret alan Zühtü ile Hacı Ahmet, Albay'ı teskine çalışırlar.

ZÜHTÜ — Ayağınızın türabı olayım Albayım...

H. AHMET — Evliyalar, enbiyalar aşkı için miralayım...

Albay daha beş - altı metreden karşısına çıkan bu araçlara da saldırınca onlar da paniğe uğrarlar...

SABAHATTİN — Ulan sizi bana sayıyla mı verdiler, namussuzlar...

Albayın havadaki bastonu satış perdésinin ipine takılıp kesmiş ve perdeyi de düşürmüştür.

H. AHMET — Amanın Mister Pikson yetiş (yan kapıdan kaçır.)

ZÜHTÜ — Aman Allahım...

O da Selman'ın peşine takılmıştır... Böylece katile, Selman sırtında torbasıyla önde, Zühtü arkasında, Albay peşlerinde olarak kapıdan merdivenlere dalarken ötekiler de sevinç çılgınlıkları ve alkışlarla seyre devam ederek gidenleri izlerler.

MEHMET — Vur Albayım, Kerimime nasıl kıydılar...

— Oooh vur namussuzlara...

— Alçak köpekler...

— Ha Albayım,

ZÜHTÜ — Çizmeni öpeyim Albayım...

— Sus yezit...

Merdivenlerden de aynı şamatalı sözler uzaklaşarak duyulmaya devam eder. En geride kalan Hüseyin tam kapıda döner, alanda yatan Hamdullah'a bakar, acıyarak yaklaşır, yanına çöker, başını kaldırıp koluna alır.

HÜSEYİN — Hamdullah beğ... Hamdullah beğ... Gitdi gitdi... Gorhma geçdi... Vallaba geçdi...

Hamdullah gözlerini marazi bir korkuyla açar bakar, irkilir,

HAMDULLAH — Geliyorlar... (Hüseyin'i de tanımamıştır, korkarak çekilir)...

HÜSEYİN — Vallaha gelen giden yok yavı... Sabahattin bey merhametli adam... Sağa ilişmedi, işde gör-dün.

HAMDULLAH — (Aynı marazî korkuyla önce çekilir, sonra Hüseyinin gırtlığına sarılır sımsıkı) Ne istiyorsun benden...

HÜSEYİN — Bişey istediğim yok beğim... Tanımadın mı beni?.. Ben İseyin... Gapıcı İseyin yavu... Tanımadın mı?...

HAMDULLAH — Tanımam mı namussuz herif... Topraklarımı alacan değil mi?...

HÜSEYİN — (Kaldırıp içeri götürmek isterken öfkeyle bakar) Heyya, goynundan toprağın alacam... Herif geberiyo akli toprakda... Gözüğün torpak doyursun... Gak gak hadi...

Sırtlamaya çalışırken Hacı Ahmet, yanında birkaç kişiyle girip duvarlara «HAYIR» sözcükleri yazarlar... Ve pandomim hareketlerle fısıltı halinde konuşurlar...

— Hayır da hayır vardır...

— Hayır diyelim de hayırlı olsun...

— Hayır tabii...

— Herkes hayır diyecek...

— Hayır...

Tam bu sırada yapıdan sesler yaklaşarak duyulmağa başlar... Merdivenlerden çıkan Selman sırtındaki kocaman beyaz çuvalla çatı kapısına fırlar... Çatı kapısının önündeki iki basamağı PAT PAT sesiyle geçip içeri dalmıştır. Biraz sonra Zühtü de gelir. Aynı tempoda çatı kapısına saldırır, fakat kapı kapalıdır... Merdivenlerden yaklaşan uğultu ve gürültüyü duydukça korkudan deliye dönen Zühtü kapıyı tekmeler, vurur, en son anda basamakların yanındaki boşluğa atlayıp saklanır... Bu ara Hüseyin Hamdullah'ı kaldırıp götürmeye çalışmaktadır.

HAMDULLAH — (Miğdesine ve kalbine bastırarak sayıklar gibi) Namussuz Selman, aptal oğlu aptal... Beğendin mi?. Senin eşşekliğinden çekiyoruz ne çekiyorsak.. Sersemoğlu sersem... Ulan Sabahattin bey, ulan Sabahattin bey, sana gösteririm ulan. Ben de senin yanına korsam.

bunu... Ay miğdem miğdem, kalbim... Allah kimsenin yanına koymaz... Geliyorlar, geliyorlar...

Hüseyin, sayıklıyan iki büklüm Hamdullahı sürükleyip götürürken birden gözü arkasındaki Hacı Ahmet'e ilişir. Hacı Ahmet çatıya bakmaktadır. Çatıda, Selman'ın sırtındaki beyaz torba ağır ağır kayarak yükselmeye başlamıştır. Hüseyin de dönüp bakar, o da görmüştür yükselip giden beyaz şeyi.

H. AHMET — (Birden elini açıp dua eder gibi mırıldanmaya başlar) Hay mübarek... Aman Allahım, uçtu mübarek... Uçtu... (Hüseyin şaşkın, bir çatıya bir Hacı Ahmed'e bakarken kollarında iki büklüm Hamdullah'la durmuştur).

HAMDULLAH — Yürüsene ulan namussuz herif... Soyacan beni değil mi?. Gözün topraklarımda... Şimdi seni ayağımın altına...

Hüseyin şaşkın bakınarak yapıya girer. Yapıdaki sesler birden yükselir.

— Sizi alçak köpekler...

— Vurun... Vurun...

Hacı Ahmet'le ötekiler tam bir panik halinde itişerek yan kapıya atlarlar.

— Amanın, kıymayın tatlı canıma...

Bu sırada elinde bastonuyla merdivenlerden fırlayan Albay, o hızla kendini tutamıyarak merdivenin ilk basamağına sol ayağını atar. Fakat birden zınk diye kalır. Kararsız, şaşkın bakınırken kalabalık yetişmiştir. Nâil de odasının kapısını açmış, elinde içki şişesiyle sallanarak bakmaktadır.

— Vur namussuzlara aslan albayım...

— Namusumuzu kurtardın kumandan...

— Vur, vur...

Fakat onlar da basamağı görünce irkilerek durmuşlardır.

SABAHATTİN — Bütün banka hesaplarına, kasalarına el koyun bu namussuzların... Milletten çaldıklarının hesabını bir bir verecekler...

— YAŞŞAAAA...

Fakat birden sessizleşirler,

MEHMET — Aman Allah muhafaza... Basılır mı buraya... Tümümüz birden çarpılırık valla... Aman gumanđanıđ çek ayağını...

SELVİ — Heç bişeycik olmaz... Elinde gılıcı var, yürü Albayım...

MEHMET — Yavu etmeyin... Soğra...

SELVİ — Gumanđanıđ yürü, dut bu namussuzları...

Albay şaşkın, ikircikli dururken birkaç defa ayak değiştirir. Tam bu sırada demin merdiven altına saklanan Zühtü acele bir makiyajla ve yalancıkdan kılık değiştirerek ortaya atılmıştır.

Koşarak Albay'ın önüne kapanır, çizmelerini öper ve dramatik bir eda ile ağlıyarak başlar. Ötekiler de şaşırılmıştır.

ZÜHTÜ — Acıyın bu fıkara millete şanlı Kumandan... Bir adım daha atmayın sakın... Mahvoluruz... Çizmenizin topuğuna kurban olayım... İsterseniz beni öldürün...

SABAHATTİN — Sen kimsin, nerden çıktın...

SELVİ — Zühtü efendi değel mi bu?...

ZİHNİ — Bendeniz Zihni, şanlı kumanđanıđ... Yıllardır bu mahzende işkencelerine uğradım bu kahpelerin. Zindanlarda çürüttüler beni... Ama artık kendimi düşünmüyorum... Vatan, millet sağ olsun... Yalvarırım çekin ayağınızı bu basamaktan... Bir adım daha atarsanız korkunç felâketler gelir bu fıkara milletin başına... Acıyın...

Acıyın millete... Siz ki Çaldıranlardan, Kosovalardan, Kafkaslardan, Galiçyalardan...

SELVİ — İnanma bu herife gumandanım... Zehni değil Zühtü efendi bu... Gandırıyor...

MEHMET — Doğru söylüyo çarpılırık.

SELVİ — Lan onlar çiğneyince çarpılmıyo da... Biz niye çarpılıyorruk?..

MEHMET — Nasıl çiğnerik bu basamağı, selâmın gavlen oluruk valla...

ZİHNİ — Mahvolur memleket... Ayağınızın türabı olayım...

SELVİ — İnanma bu düzenbaza gumandanım... Yürü dut şu namussuzları... Yüreğimiz yağı bağlasın!...

ZİHNİ — Bu ders yeter o namussuzlara...

Kalabalıkta tartışmalı bir gerilim sürüp giderken biraz evvel ağır ağır merdivenlerden girip öne yaklaşmış ve düşünceli bakmakta olan Hüseyin söze karışır. Herşeyi bilen ve bildikleriyle kutsal bir sırta ermiş kişi edasındadır...

HÜSEYİN — Boşuna gitmeyin oraya...

Herkes heyecanla dönüp bakar...

HÜSEYİN — Aha bu gözlerimle gördüm...

— Neyi gördün?...

HÜSEYİN — Selman bey yok artık orda...

— Yok mu?...

SELVİ — Ne cehenneme getdi...

HÜSEYİN — Sus gız... Valla gıranım ağzını burnunu... Töbe di, çarpılın... Gözlerimin gördüm... Uçtu mübarek... Aha böyle, ak ganatlı bi melâike gibi süzülüp getdi. Ak ganatlı bi gırata binmişti mübarek...

— Hayda...

— Vay canına...

— Demek uçtu...

— Gız hiç olur mu?...

— Hemi de uçmuştur...

— Dimek ki olmuş...

Zühtü birden atılır, Hüseyin'i gırtlaklar, ötekiler de sinmiştir.

ZİHNİ — Defol, geri kafalı cahil köpek... Cahil herifler... Bu uygarlık çağında inandıkları şeylere bakın şunların... İşte böyle geri kaldı bu memleket... Cahil hayvan sürüleri sizi... Bunlara kırbaç lâzım kumandanım, kırbaç... Başka türlü yönetilmez bu karanlık sürüler... Defolun...

Zühtü sırtını Albaya vermiştir. Ötekiler ürkerek geri çekilirler, korku ve öfkeyle bakıyorlardır. Tam bu sırada kapıdaki Nâil sallanarak yaklaşır, elinde şişesi...

NÂİL — Yahu ne oluyor burda?. Bu ne gürültü?...

SELVİ — Elinin körtü oluyo... Görmüyon mu ihtilâl oluyo. (Uğultu ve gürültü tekrar başlamıştır. Albay şaşkın bekler, bakınır. Bir iki ayak değiştirir.)

— Yürüyelim...

— Tatalım herifleri...

— Çarpılırız, Allah muhafaza...

ZİHNİ — Son söz tarihler yapan şanlı kumandanındır. Acı bu vatana kumandan.

SABAHAATTİN — (Birden kararlı) Birbirinize düşmeyin... Hadi bakalım, el konulan kasalar ve bankalar-daki hesaplar geri verilecektir... (Sağ ayağını şiddetle çarpar) Bu iş burda biter...

ZİHNİ — Sağol... Varol... Şanlı kumandan... Allah senden razı olsun...

— Sağol...

— Varol...

— Nur ol...

— Allah razı olsun...

— Kurtardın bizi...

Hep birlikte öne yaklaşırlar, ve bazı yerlerini birlikte ve bazı yerlerini tek kişi olarak KURTULDUK şiirini okurlar...

HEPSİ — Kurtulduk

Yalnız

SABAHATTİN — Natoya Centoya

ZİHNİ — Totoya otoya!..

Ticarette kotaya bağlıyız

HEPSİ — Kurtulduk

Yalnız

SELVİ — Bitlerdedir ensemiz

Sülüklerde yakamız

HEPSİ — Kurtulduk

Yalnız

HASAN, KERİM — Bağışlanır hainler

Çıkamaz zindandan

En hakkımız

HEPSİ — Kurtulduk

Türküz, doğruyuz, çahşkanız

HÜSEYİN, MEHMET — Yalnız

Sonradan gelir aklımız...

Biter bitmez hep birlikte KURTULDUK MARŞI'na başlarlar...

— Kurtulduk, kurtulduk, kurtulduk

Yaşamı bizi kurtaranlar...

.....

Albay önde merdivenden inerler. Zühtü en geride kalmıştır. Hoparlörden de dağılan marş sesiyle her yer inliyordur... Zühtü etrafı kolladıktan sonra hırsız, haydut jesti ile parmaklarını ağzına götürüp ıslık çalar. Çatı kapağı açılır. Selman etrafı kollayarak çıkar.

İkisi, pandomim biçiminde, marşın gümbürtülü ha-

vasında çekinerek, kolliyerek, el kol hareketleriyle çekişe çekişe bir şeyler kararlaştırırlar. Pandomim, marş sertleştikçe ödleri patlayanların hareketiyle komikleşerek bir süre gider.

Zühtü birkaç defa, «Ben yokum» gibisine el kol hareketleriyle protestoda bulunur, gidecek olur, öteki çekip tekrar kandırmağa çalışır. O sırada çatı kapısından Pikson fırlar, Selman'la birlikte Zühtü'ye birşeyler anlatır. Birkaç deste para çıkarırlar, Zühtü'nün cebine sokuştururlar. Sonunda karara vardıkları belli olur. Kucaklaşırlar... Marş aynı heybette devam etmektedir. Marşın temposuyla hopliyerek onlar da başlarlar.

— Kurtulduk...

Yaşasın bizi kurtaranlar...

Merdivenlerden kaybolurlar.

P E R D E

3. B Ö L Ü M

Mars aynı heybette birinci ve ikinci kıt'aların tekrarı ile sürüp giderken perde açılır. Kapıdan, Hamdulla'nın omuzları üstünde elinde kılıcıyla Albay Sabahattin çıkar. Ötekiler de etrafındadır. Marsı birlikte söylemektedirler. Alanda dönerlerken Zühtü yaklaşır, Albayı omuzlayanların arasına girer. İkinci tura başlarlarken, soldaki köşeden çıkan, kılık değiştirmesine rağmen kolayca tanınan Selman da kalabalığa karışır. Ötekileri iteliyerek Albayı omuzlar. Artık Albay daha çok bunların omuzundadır. Bu sırada bitkin Mehmet ve Hasan kapıdan ağır ağır çıkar, yandaki duvarın dibine çökerler. Zühtü, Mehmedî, Hüseyin'i, öteki halktan kişileri ara sıra dirsekleriyle tehdit edip vurarak saf dışı eder. Onlar da bir kenara çekilip seyretmeğe başlarlar, biraz sonra yanında maskeli bir adamla, güya makyaj yapıp kılık değiştirmiş olan Hacı Ahmet de girer... Onlar da Albayı omuzlayıp dolıştıranların arasına karışmışlardır.

Marsın üçüncü dörtlüğünü söylemeye başlamışlardır. Nihayet Albayı kerevetin üstüne bırakırlar. Zühtü el çabukluğuyla yerde sürünen satış panosunu eski biçiminde astırır, Kerim ve Hasan hırsıyla kalkıp yaklaşırlar, berikiler bağırıp alkışlıyorlardır.

- Yaşsa Kumandan...
- Şanlı Kumandan emret...
- Feda olsun canımız büyük kurtarıcı...
- Yaşsa babamız, sayende kurtulduk...

— Kahpe düşmanlara ölüm...

— Kahrolsun vatan hainleri...

KERİM — (Birden atılarak bağırır) Kumandanım, inanmayın bu kahpe heriflere...

Sesi bomba gibi patlar. Fakat aynı anda ötekilerin tepkili sesi daha yüksek tonda çıkmıştır.

— OOOOOOOOOOOO...

ZİHNİ — Susturun şunu...

SELMAN — Dikkat şanlı kumandan... Malûmlara dikkat...

HAMDULLAH — Aramıza Hasangiller karıştı...

— Kahrolsunlar...

KERİM — Sizi kandırıyorlar kumandanım... Siz namuslu şerefli bir...

Sesi kaybolur gürültüden.

— YUUUUUUUUUUU ,

Demin geriye çekilmiş olan Selvi ve halktan kişiler de etraflarında halka olmuş öylece seyrediyorlardır. Selman atılır, el kol kaş göz işaretleriyle Albaya Kerim'i ve Hasan'ı işaret eder.

SELMAN — Anlıyorsunuz ya kumandanım... Malûm...

HASAN — (Tiksintiyle) Köpekler...

— YUUUUUUUUUUU...

— SUUUUUUUUSSSSS...

— Vurun haine...

— Konuşturmayın...

Albay şaşkın bakınır bir an, sonra elini kaldırıp gürültüyü bastırır.

SABAHAATTİN — (Ağır ağır vaaz eder gibi) Birlik ve beraberliğimizi bozmayın...

Sevinçle haykırırlar...

— YAŞŞAAAA ŞANLI KUMANDAN...

KERİM — (İsyanla) Nasıl birlik oluruz bunlarla Kumandanım... Çektiğimiz yetmedi mi bu yılanlardan?.

— YUUUUUUUUUU...

— Kahrolsun Hasangiller...

— Malûmlara ölüm...

SELVÎ — (Selman'a yaklaşıp merakla bakarak) Ba-
ğa bak hele... Hani sen uçmuş udun?... Sen Selman beğ
değel misin?

Herkes Selman'a döner, Selman pişkin sırtır.

SELMAN — Ben mi?... Benzetiyorsunuz galiba?...
Bendeniz Sülman efendim... Selman değil Sülman...

KERİM — Yalan...

H. AHMET — İnat etmeyin evlâdım... Günâha gi-
rersiniz... Allahüteâlâ bütün kullarını çift yaratmıştır.
Meselâ bendeniz de nereye gitsem Hacı Ahmet'e benzetir-
ler...

MEHMET — Hacı Ahmet değel misin sen?..

H. AHMET — Bakın siz de yanıldınız... Bendeniz
Hacı Mahmut efendim...

SELVÎ — Töbeee...

MEHMET — Tüh yanıldık...

KERİM — Bu kafayla daha çok yanılırsınız... Ne
olursunuz biraz da bizi dinleyin...

SÜLEYMAN — (Acele Albaya dönüp bağırmağa
başlar.) Maskeli hainlere ölüm şanlı kumandanım.

— Bravooooo...

KERİM — Arkadaşlar, açın gözünüzü, kandırıyorlar
sizi...

HÜSEYİN — (Bütün bu gürültü içinde heyecanla
anlatmağa çalışmaktadır.) Gözümünen gördüm Selman
beğin uçtuğunu... Valla, aha böyle mübarek uçup getdi...

ZİHNÎ — (Hepsini iteleyerek) Ah cahil eşsekler si-
zi... Hâlâ bu safsata... Geri kafalılar...

HAMDULLAH — (Zihniyi tutup, ötekileri yalnız bir şefkatle korumaya çalışarak) Yazık bu zavallılara Zihni bey... Kusurlarına bakma, cahil... Siz de kusuruna bakmayın evlâdım, sinirlendi...

SÜLEYMAN — Kahrolsun hainler...

— Kahrolsun...

— Ölümüm...

— Yaşasın...

— Allah kahretsin...

— Yuuuuuuuuu...

Her kafadan bir ses çıkarken, Albay şaşkın şaşkın bakınır. Sonra bezmiş gibi bir hareketle kararlı, elini kaldırıp herkesi susturur.

SABAHAATTİN — Benim vazifem bitti arkadaşlar.. Aranızdan birini seçin, işlere o baksın artık...

— YAŞŞAAA...

— BRRRRRAVOOOO...

Hasan, Kerim bir an durgunlaşırlar...

SABAHAATTİN — Zihni bey baksın...

Daha sözünü tamamlamadan, tepkili bağırışmalar yükselir.

— Allah korusun...

H. AHMET — Hamdullah beyi isteriz...

— Hamdullah bey iyidir.

— Geçsin...

— Hamdullah beyi isteriz...

KERİM — Kardaşlarım, analarım, bacılarım, inanın bu adamlara, sizi kandırıyorlar. İşleri gene bu heriflere teslim edersek daha çok çekeriz.

— Yuuuu...

— Ooooooo...

— Doğru valla...

— Sus ulan...

SELVİ — Kime teslim idelim peki...

KERİM — Kimseye teslim etmeyin. Kendiniz yapın...

Önce garip bir sessizlik olur, anlaşılmamış gibidir.

SELVİ — Gendimiz mi?...

KERİM — Tabii kendiniz... Hüseyinler, Mehmetler, Selviler yapsın. (Süleyman, Hamdullah irkilir. Fakat daha Kerim'in sözü tamamlanmadan bomba gibi kahkahalar patlar. En çok da Mehmet'le Hüseyin gülüyordur bu sözlerle... Parmaklarını birbirlerine uzatıp göstererek el kol hareketleriyle alay ediyorlardır...)

HÜSEYİN — Biz mi yapaceyik... Hi hii...

MEHMET — Lan biz he...

Ötekiler de alaylı gülmektedir. Yalnız Selvi gülmez...

HÜSEYİN — (Mehmede takılarak) Lan Mehmet, hayırlı uğurlu olsun... Başbakan oluyomuşsun he?..

Kahkahalar tekrarlanır. Mehmet utanır güler,

HÜSEYİN — Ben de vali paşa olacağım... Her gün pirinç plavınnan helva yiyecem...

Tekrar kahkahalar başlar, fakat giderek yalnız halktan kişilerin güldüğü, ötekilerin ağır ağır ciddileştiği ve gülünlere kuşkuyla bakmaya başladıkları görülür... Derken Süleyman atılır.

SÜLEYMAN — Rica ederim sayın başkan. Ciddiyete davet etmeniz zarureti...

ZİHNİ — Evet, dikkatinizi çekerim beyefendi... Kutsal manevi şahsiyetimize karşı lâubali bir yıpratma gayreti içinde...

HAMDULLAH — Söz ayağa düştü efendim.

Selvi birden atılır, ötekiler de ağır ağır gülmelerini keserler.

SELVİ — Ne gülüyorsunuz lan sersemler... Gıyamet mi gopar, işleri biz yapsak...

SÜLEYMAN — Kıyamet kopmaz, işleri bok edersiniz...

SELVİ — Lan ne gader uğraşsak sizin gader bok edemeyiz... Siz yaptınız da ne oldu büğüne gader...

Halktan yana olanlarda bir ayılma başlangıcı görülür gibidir. Ötekilerin protestolu tepkileri görülür, fakat çok kısa sürer bu. Arkadaki bir yükseklığe çıkan Nâil birden konuşmaya başlamıştır. Hepsi dönüp dinlerler... Zihni yakınına sokulmuştur.

NÂİL — Arkadaşlar, yıllarca bu memleketin kahrını, çilesini çekmiş bir aydın olarak uyarırım, teorik bir yanılgıya düşüyoruz... Yurdumuzun özel şartları var, ondokuzuncu yüzyılın bayat sloganlarıyla işler yürütülemez bu ülkede...

ZİHNİ — Bravo, çok doğru...

NÂİL — Bize eli nasırlılar değil, beyni nasırlılar gerekli, arkadaşlar...

— Bravoooo...

Halktan kişiler ilgisiz dinlerler...

H. AHMET — Nur ol...

NÂİL — Sorun şu burda... Süleyman mı Hamdullah mı?.. Elbette ki Hamdullah...

ZİHNİ — (Umduğunu bulamamanın telâşı içinde sert.) Asıl teorik yanılgı bu arkadaşlar... Düpedüz revizyonizme gider bu... Marks'ın tek satırını gösteremezsiniz... Süleyman'ı tutmak lâzım...

Hasan dayanamaz, ağır ağır halktan yana döner,

HASAN — Gene yanlış yola götürüyorlar bizi arkadaşlarım... Uyanık olun...

Daha sözünü tamamlamadan Süleyman, Hamdullah, maskeli, Zihni, Hacı Ahmet atılıp koro biçiminde terslerler...

— SEN SUS... SOKMA BURNUNU BİZİM İŞLERİMİZE...

SÜLEYMAN — Şanlı Kumandan, dikkatinizi çekelim, bakın işler nereye gidiyor...

SABAHATTİN — (Hasan'a sert ve dik bakarak) Size bir ihtar veriyorum... Bir daha söze karışmayın...

KERİM — Yazıklar olsun albayım... Bu adamlara uyup da...

ZİHNİ — Yeterlik önergesi veriyorum... Bitsin artık bu sonu gelmez konuşmalar... Bu vatana lâf değil pilav lâzım arkadaşlar. Süleyman beyi teklif ediyorum...

NÂİL — Ben de Hamdullah beyi.

SELVİ — Kırk katır mı kırk satır mı? İyidir Hamdullah bey?..

NÂİL — Toplumcu davranışın ilkeleri ışığında...

KERİM — Bir de toplumcu davranıştan bahsediyorsun ha salak..

NÂİL — Dogmatik kafalı kişilerle hiç bir ilişğim yok... Rica ederim kesmeyin sözümü...

Oya, soldaki boşluktan ağır ağır gelip dinleyenlere sokulmuştur. Hippy girl kılığında, düşünceli ağır ve bambaşka bir Oya'dır bu... Tartışmalar sürmektedir.

ZİHNİ — Bravo Nâil bey... Tebrik ederim... Marksizmi dogmatizmden ayırmak şart...

KERİM — Maşaallah, ne de çok Marksist varmış...

ZİHNİ — Şüphesiz zaman zaman Marksist olmuşumdur... Ama daha çok Marksolog sayılırım...

NÂİL — Marksı bütünüyle almak gerek ama; ben doğa'da diyalektik olduğuna inanmıyorum. İnanmadığım ilkeleri de ömrümde hiç bir gün savunmadım. Hegelci akıl-la Marksçı pratiğin sentezi...

ZİHNİ — Aslına bakarsanız Marksın bütünü doğru

olmakla birlikte ayrıntıları eskimiştir. Kapitalin dokuzuncu cildinin 57'nci sayfasının dip notunda...

NÂİL — Efendim, ben Marksın bütünü yanlış dedim. Sözlerimi değiştirmeyin rica ederim. Marks... (O sırada birden yakınına sokulmuş dinleyen Oya'yı görmüştür. Şaşırır...) Aaa... Oya...

Herkes Oya'ya döner bakar. Oya sigarasının dumanını üfler. Ağır başlıdır. Dimdik bakar...

OYA — Yazık, nelerle vakit kaybediyorsunuz hâlâ...

SELVİ — Gız sen misin Oya?.

MEHMET — Yanılmıyalım gene...

HÜSEYİN — Yok canım, benzeridir... İnsanoğlu çift yaratılmış...

OYA — Kuşkunuz olmasın, Oya'yım, Amerika'dan geliyorum. Çok mu değişmişim?.. Eee, yıllar geçti... Yaşlandık doğal olarak. Asıl değişiklik içimizde oluyor... Görünüş önemli değil, dünyayı gezdim dolaştım, bakıyorum yalnız sizde hiç bir değişiklik olmamış. Yazık, çok yazık... Dünya nereye gidiyor, siz hâlâ olumsuz, çıkmaz bir sürü tartışma peşinde... Değiştirmek, herşeyi değiştirmek gerek... Daha mutlu bir dünya, daha mutlu bir toplum, öncelikle de daha mutlu kişiler...

NÂİL — Biz de onu tartışıyoruz zaten... Marksist diyalektik açıdan Hamdullah mı yoksa Selman mı...

OYA — Uyuyorsunuz vallahi... Marksın modası geçeli yıllar oluyor... Yepyeni düşünce, yepyeni eylemler var kişinin önünde... Doğal olarak da yepyeni kurâm gerekli... Belli ki Herbert Marcuse'yi okumamışsınız... Yazık anlaşılmıyacağız...

ZİHNİ — Anlaşırsınız... Anlaşırsınız...

OYA — Sorun bu mu yani?... Değişiklik Selman mı, Hamdullah mı diye olmaz. Kişinin tek başına mutlu-

luğunu sonuna kadar savunması ile olur... Savaşları, zorbalıkları, haksızlıkları, eşitsizlikleri nasıl kaldıracamız yer-yüzünden?... Aşkla... Sevişmekle... Kişi olarak hangi silâhımız var sevişmekten başka... Sevişiniz... Sevişiniz. Ve sevişiniz...

SELVİ — Töbee... Orospunun zoruna bak... Ben de bi lâf diyecek belledim. Köylü göç iderimış. Deli kız da gulak deldirirmiş... Biz burada burnumuzdan soluyoruk...

OYA — Make love not war...

— Bravo...

— Aha, gâvurcasını da dedi...

— Sus ulan...

— Aman yarabbi...

— Daha neler...

— Heeey sus...

— Yeter be...

— Valla doğru...

Baştan beri soldaki sandık üzerinde kılıcına dayanmış dindik duran Sabahattin birden gürleyerek herkesi susturur.

SABAHATTİN — YETEEER...

ZİHNİ — Söz milletin...

Birden bir sessizlik çöker, gözler Sabahattindedir.

SABAHATTİN — (Yorgun ve şikâyetçi) Yoruldum ayakta dikilmekten... Hamdullah bey adaydır...

— YAŞŞAAAA...

— Yaşasın Hamdullah bey...

— Bravooo...

Bir anda maskeli adam, Zihni, Hacı Mahmut, Süleyman, Hamdullah'ı omuzlamışlardır; ötekiler de peşlerine takılırlar...

Kerim ve Hasan öylece bakmaktadır... Kurtulduk

marşını söyleyerek alanda yarım tur atarlarken Hamdullah aşka gelmiş gibi bağırır.

HAMDULLAH — Yeni bir dünya kurulacak, ortamın gerisinde durulacak arkadaş...

Sözünü tamamlayamaz, sözcük ağzında bölünmüştür. Maskeli herif omuzunu, ötekiler de ellerini ve omuzlarını birden çekmişlerdir. Hamdullah neye uğradığını anlamadan kendini yerde bulur. Aynı çabuklukla omuzlara Süleyman çıkmıştır. Öyle ki kafile hiç durmamış, marş bile aksamamıştır. Turu tamamlarlar, Süleyman'ı Albayın yanına korlar. Şaşkın bakınan Albayın yanındaki Süleyman son dörtlüyü söyletmeye başlar.

— Kurtulduk...

.....

.....

Bizler satınalanlarla satanlar...

.....

BİZ HANLAR HAMAMLAR APARTMANLAR...

SÜLEYMAN — Hepinize teşekkür ederim arkadaşlar... Refahlı memleketin alış-verişine başlıyoruz. Satışlar serbesttir, sözüm senettir. Herkes işinin başına, dağının ve de... (Arka taraftaki duvarı, Şişkolof'u işaretle...) Buradan gelecek rüzgârlara karşı uyanık olun sevgili serbest teşebbüs erbabı yurtdaşlarım. Cehennem rüzgârıdır cehennem...

SÜLEYMAN — Allahüteâlâ hepimizi korusun... Amin...

— Bravo...

— Bravo Müslüman Başkan...

— Allah muinin olsun...

HACI MAHMUT — Amin... Nârı Cehennemden kuru yarabbi...

— Yaşa...

— Varol...

Albay ve Süleyman yerlerinden inerler, Süleyman sık-mak için elini uzatır, Albay askerce bir selâm verip uzaklaşır. Ötekilerle birlikte kapıdan içeri girerler.

Hasan duvar dibine yaslanır kalır, Kerim de bir ara yanındadır. Sonra ön taraftaki meyhaneye doğru gelen Nâil, Oya, ve Zihni'ye yaklaşır. Alanın toplantı odasına bitişik olan duvar önünde yani sahnenin hemen de tam ön ortasında birkaç tabureli ve masalı duvarlarında yazılar, imzalar görülen bohem bir meyhane yapıvermişlerdir. Zihni ve Nâil ateşli bir tartışma içindedirler. Sert ve ukalâca el kol hareketleriyle ciddilikleri içinde gülünçtürler. Kerim de öylece dinlemektedir. Oya sürekli içer,

ZİHNİ — Bütün aydınların yurdumuzun bu orjinal durumunu derinliğine tartışmaları... Tarihsel köklerini araştırmaları...

NÂİL — Efendim, önce Osmanlı toprak sistemine dair çalışmalar gerekli. Apaçık bir hakikat var ortada. Bizde sınıf yok, sınıf kavgası da yok... Dün de yoktu... Bugün de yok... Yarın da olmayacak... Nedenini ancak bu araştırmalar çıkaracak ortaya... Ben bu konuda bir etüde başlayacağım. Biraz eski Türkçemi ilerletip biraz da Arapça Farsça öğrenirsem...

ZİHNİ — Var olun efendim... Ancak siz çapta sanatçı ve düşünürlerin çabasıyla aydınlığa kavuşup kurtulacak bu memleket...

OYA — Allahım yükselmek istiyorum.

ZİHNİ — (Kurnaz ve anlayışlı bakar kıza) Merak etmeyin, onun da bir çaresine bakacağız...

OYA — Fix var mı?... Ama sakın beni Junckey sanmayın... Shit kullanırım.

Zihni anlamadan bakar.

OYA — Pot yani demek istiyorum...

ZİHNİ — Ha haa, anladım... Anladım, bizde esrar derler... Buluruz merak etmeyin.

Garsona işaret eder, Garson gizlice Oya'ya bir parça verir, Oya hazırlığını yaparken sarhoş mırıldanır.

OYA — Oh god, we are sorry for all our sins though we enjow them...

NÂİL — (Oya esrarı çekerken, dalgın) Osmanlıdan gelen bambaşka bir san'at, bambaşka bir sinema... Yeşilçam'ın sineması, bizim halkımızın sineması, değil mi efendim, yani halkçı sinema... Sonra milli bir roman... Batıyı taklit etmeyen bir san'at... Efendim... Yani bizden olan... Karagöz var, Evliya Çelebi var, Nâima var; Viskonti'den, Cezanne'den, Balzak'tan, hatta Marks'tan öğreneceğimiz ne var bizim...

Oya esrarını çeker, ötekiler sigara dumanları arasında içip el kol hareketleriyle pandomim şeklinde tartışmalarını sürdürürlerken kapıyı, yan kapıyı, etrafı kollayarak öne yaklaşan Hamdullah, Süleyman, Hacı Mahmut, bir oh çekerler. Maskeli herif maskesini çıkarır: **I. PİKSON**'dur.

H. MAHMUT — Cümleye geçmişler olsun efendim... Bir bâdire atlattık ki sormayın...

HAMDULLAH — Daha belli değil atlayıp atlama-dığı...

Meyhanedekiler iyice sarhoş olmuşlardır. Zihni usulca yerini Kerim'e bırakır, bunların yanına gelir. Nâil ağır, sarhoş hareketleriyle sürekli olarak Kerim'e birşeyler söylemeğe çalışıyordur. Kerim sessiz dinlemektedir.

PİKSON — Artık bir çaresini düşünürsünüz...

SÜLEYMAN — Evet, biz çare düşünelim; siz de gene bizi yüzüstü bırakm...

HAMDULLAH — Darılmayın gücenmeyin Mister

Pikson... Doğrusu size güvenim kalmadı. Size bu kadar inanmakla hata mı ettik acaba diye düşünüp duruyorum.

PIKSON — Haklısınız Mister Hamdullah... Ama kabul buyurun ki hata tek taraflı olmuyor. Değil mi ek-selans...

H. MAHMUT — Çok doğru... Var efendim var, bizim de hatalarımız var bu işte... Neyse...

Zihni ellerini uğuşturur, sırtarak sokulur.

ZİHNİ — Neyse efendim... Merak buyurmayın efendim... Herşeyin bir çaresi bulunur efendim...

Tam bu sırada büyük hoparlörden, derinlerden gelen marş sesleriyle karışık olarak Pişkolof'un sesi duyulur... Hepsi irkilerek dinlemeğe başlamışlardır. Yalnız Pikson aldırmaz, sakin ve sırtıktır.

PIŞKOLOF'UN SESİ — Oçiçorniya... Oçiyuhniyem.. Sevgili komşularımız... Şaşkolof'u da yürüttük... Şişkolof'u da yürüttük... Pişkolof'u getirdik... Sözümüz gene söz: Ne çit toprağınız gerekli bize ne de bacanız. Sizleri bekliyoruz, dost olalım sevgili komşularımız...

Daha son sözcüğü bitirmeden Süleyman'la Hamdullah deli gibi sıçrayıp duvara doğru bağırmağa başlarlar.

SÜLEYMAN — Sus, alçak namussuz...

HAMDULLAH — Sizi cehennem zebanileri... Kahrolasıcalar...

ZİHNİ — Gene başladılar... Kör olasıcalar...

Pikson gayet sakindir, Hacı Mahmut da kararsız, bir bu öfkeyle duvara saldıranlara, bir de Pikson'a bakmaktır. Ara sıra dualar eder. Hamdullah'la Süleyman durup durup öfkeleniyorlar, duvardan yana saldıracak gibi atılıyorlar, tükürüp küfürler savuruyorlardır. Zihni de onları taklit eden bir soytarı gibidir.

SÜLEYMAN — Avucunuzu yalayın kızıl köpekler...

ZİHNİ — (Biraz kısık ve ince bir sesle) Kızıl köpekler...

HAMDULLAH — Puuu... Rezil, kepaze; cellat ruhlu insanlık düşmanları...

ZİHNİ — ... insanlık düşmanları...

SÜLEYMAN — Ağızları votka kokan kahpe canavarlar.

ZİHNİ — ... kahpe canavarlar...

PIKSON — (Yumuşak bir hareketle, gülümseyerek araya girerek) Sâkin olun ekselânslar, sâkin olun...

Fakat ötekiler hızlarını alamıyor, Pikson'u da geçip duvara doğru bağırıp çağırıyorlardır. Hatta bir defasında kendini tutamayan Hamdullah burnunu duvara çarpar, acıyla dönerken de Süleyman'la çarpışırlar. Hacı Mahmut artık Pikson'un durumunu kavramış gülerек keyifle tesbihini çekmektedir.

SÜLEYMAN — Sizi namussuz...

ZİHNİ — ... namussuz...

HAMDULLAH — Sizi kızılaların kızılı...

ZİHNİ — Kızıl hastalığı...

SÜLEYMAN — Sizi...

ZİHNİ — ... sizi...

Nihayet Pikson önlerine geçip durdurur.

PIKSON — Rica ederim, rica ederim...

SÜLEYMAN — Nasıl sinirlendim şimdi akşam akşam...

ZİHNİ — ... sinirlendim akşam akşam...

HAMDULLAH — Vallahi bütün asabım yerinden oynadı.

ZİHNİ — ... yerinden oynadı...

Belli ki biraz da Pikson'a yaranma gayreti içindedirler.

PIKSON — Sâkin olun ekselans, sâkin olun...

HAMDULLAH — Elimde değil, ekselans duramıyorum.

ZİHNİ — ... duramıyorum...

Hamdullah duvara saldırır, Pikson babacan bir gülümsemeye tutar. Yapılan numarayı o da anlamıştır. Bu sefer Süleyman saldırır.

SÜLEYMAN — Bırakın Allahaşkına da parçalıyalım şunları...

ZİHNİ — ... parçalıyalım şunları...

HAMDULLAH — Bırakın... Kanını içeceğim namussuzların...

ZİHNİ — ... bırakın namussuzların...

HAMDULLAH — (Duvara seslenir) Ulan bizim Baltacı sizin Katarina'yı ne yaptı ha?. Unuttunuz değil mi?.

ZİHNİ — ... bizim baltayı ne yaptı Katarina ha?...

PİKSON — (Ciddi keser) Rica ederim... İşlerinize karışmak gibi olmasın ama... Pişkoloflar da nihayet komşunuzdur... Ekselânsları taktir buyururlar ki komşularla iyi geçinmek diplomasinin birinci şartıdır. Tavsiyemiz bu küfürleşmelere artık bir son vermeniz, iyi komşuluk ilişkileri kurmaya çalışmanızdır...

Bir an sessizlik olur. Hamdullah, Süleyman, Zihni şaşkın bakınırlar. Hacı Mahmut sırtıyordur. Hamdullah gizlice Süleyman'a fısıldar.

HAMDULLAH — Sıkı dur Süleyman... Herif ağzımızı arıyor...

SÜLEYMAN — Yutar mıyım?... O bir defa olur... (Sertçe Piksona döner) Boşuna uğraşmayın ekselâns... Biz bu adamlarla dost olamayız...

PİKSON — Ama...

HAMDULLAH — Aması maması yok... Olamayız efendim... Biz geçen defa da yalancıkdan söyledikti. Biraz takılalım dedikti... Hani lâtife...

SÜLEYMAN — Şakaydı tabii... Hemen ciddiye alıp o kadar öfkelenecek ne vardı yani...

PIKSON — (Sert ve kararlı) Neyse efendim, bırakalım şimdi geçmişi... Çok ileri gitmemek şartıyla bu adamlarla geçinmeniz bize uygun geliyor. Gidin konuşun ekselâns, ne var bunda? Komsunuzdur değil mi ya?.

SÜLEYMAN — (Şaşkın, Hamdullah'a bakar) Ama nasıl olur?...

HAMDULLAH — (Deminki gibi fısıldayarak) İnanma Süleyman, herif numara yapıyor...

H. MAHMUT — Korkmayın beyefendiciğim, Mister Pikson gayet samimi... Efendim Vietnam nâm ahlâksız, putperest bir kavmi dini imâna getirmek, medeniyete sokmak, hürriyete kavuşturup insaniyet öğretmek için Yecüç. Mecüçlerle uğraşayım derken Çini Maçın'de başı derde girdi.

SÜLEYMAN — E peki şimdi...

HAMDULLAH — Yani biz...

PIKSON — Evet ekselâns... Yani siz, Pişkolofları bir ziyarete giderseniz kıyamet kopmaz efendim... Biraz da onlarla alış-veriş edin. (Parmaklarıyla para sayma işareti yapar). Bizde suyunu çekiyor. Ne yaparsınız ekselâns, tahammül gerek... Biz bile tahammül ettikten sonra... By by...

Pikson, Hacı Mahmut'la çıkar.

HAMDULLAH — Buyrun cenaze namazına!...

SÜLEYMAN — Bu da mı başımıza gelecekti Hamdullah beyciğim...

HAMDULLAH — Neylersin, alınyazısı Süleyman beyciğim... (Çıkarlar. Nâil meyhaneden sallanarak ayrılp öne yaklaşır ve şarkısını söyler.)

NÂİL'İN ŞARKISI :

Ayakları bağlı değil Odiseus'un
Kolları bağlı

Kendimiz bağladık kendi kollarımızı
Minicik saltanatında korkumuzun
Meyve dalları sallanır durur
Bir bakarsın yollar uzun
Özlemler çürüttü yarımızı
Ayakları bağlı değil Odiseus'un
Kolları bağlı
Kendimiz bağladık kendi kollarımızı

Bir limanım var ölüm adlı
Bütün gemilere son durak
Son durak pupa yelken
Gör ki yaşamak bunca kararmış
Acılı düşlerden uyanarak
Sen nasıl özgür olursun
Ben özgür değilken
Korku tutmuş gün doğarken yollarımızı
Ayakları bağlı değil Odiseus'un
Kolları bağlı
Kendimiz bağladık kendi kollarımızı

KERİM — Özeti iyi kalıyor akılda...

NÂİL — Şiirin özeti olmaz.

OYA — Söylesin bakalım neymiş özeti.

NÂİL — Söyle...

KERİM — Ayakları bağlı değil Odiseus'un

Kolları bağlı

Neden mi kolları

Gün doğarken korku tutmuş yolları

Son durak ölüm adlı

Bir de limanınız var...

NÂİL — Ah bunların, bu takır tukur, dogmatik ka-

fası. Herşeyi nasıl da şematik, mekanik biçime sokarlar. Tiksiniyorum sizlerden.

Nâil şarkısını söylerken soldaki büyük duvara yeni şirket ilânları, afişleri yapıştırılmaya başlanmıştır. Nâil'in son sözü biter bitmez alana, ellerinde dövizlerle bir gençlik gurubu girer, Kerim fırlayıp başlarına geçer. Panolar-daki sözleri de bağırırmaktadırlar.

— Kahrolsun Pikson...

— GO HOME

— Tam bağımsız gerçekten demokrat ülke...

— Sömürüye paydos...

— Bu yapı bizim yapı, size göründü kapı...

Alanda benzeri dövizler ve sloganlar uçuşuyordur. Mehmet'ler, Hüseyin'ler, Selvi'ler kapının önünde sıralanmışlar öylece seyrediyorlardır. Başında yeşil takke elinde tesbikle Hacı Mahmut'un fırladığı görülür. Yanında da aynı kılıkta, kara sakallı kişiler vardır. Bağırıyordur.

— Pişkolof'un casusları...

— Allah, Peygamber düşmanları...

— Dinsizler, imânsızlar...

— Moskova'ya, Moskova'ya...

— Mukaddesat düşmanları.

Bu ara Hüseyin de coşup bunlara katılacakken, Selvi barsla çeker yanına Hüseyin'i. Gençlerle herifler arasında kısa bir çatışma olur. Hacı ve tayfası kaçışıp halk arasına girerler,

KERİM — Hainlere yuuu...

— Vatansızlara yuuu...

Hacı tayfası da kaçıştığı halk arasından bağırır...

— Zındıklar...

— Dinsizler...

— Moskova'ya, Moskova'ya...

Tam bu sırada beliren Zihni yüksekçe bir yere fırlar.

Birden yeşil beresini çıkarıp tesbihini cebine koyar Hacı Mahmut ve benzeri birkaç kişi de Zihni'ye sokulur. Desteklerler.

ZİHNİ — Aranıza karışan Pişkolof ajanlarına kanmayın yurttaşların. Bu mukaddes topraklar ve şehitlerimizin mübarek kanıyla yazılmış ve çizilmiş şanlı vatan tarihi ve coğrafyası, ağzı votka kokan, cebi rubleli, Moskova kibleli Pişkolof ajanlarına sımsıkı kapanmıştır kardışlarım... Memleketin böyle bir zamanındaaaa... Binbir tehlikeyle dolu bir gündeer... Kahpe düşmanla işbirliği yapanlar...

Halk da ilgiyle dinlemeye başlamıştır ki, birden herkesi hoplatan sesler duyulmağa başlar.

HOPARLÖR — Tavarış ve Gospodinleer... Yaşasun, Oçıçorniyaaa... Geliyoruuz... Geliyoruuz... Volga, Volga...

Kalabalık birden yerinden oynar... Hepsi öfkeyle fırlamıştır gene...

— **VAY NAMUSSUZLAR GELİYORLAR...**

— **VURUN LAN...**

— **ALÇAKLAR, DEMEK BİZİ UYUTUP DA BÖYLE HAAA...**

— **UYUMUYORUZ LAN...**

— **GEL NAMUSSUZ GEL KÖPEK...**

— **SENİ PİŞKOLOFUN KÖPEĞİ GEL LAN...**

— **YAŞASIN... GÖRÜRSÜNÜZ... BU MİLLETİ, ALÇAK KÖPEKLER...**

Tam başta, Pişkolof'un isteklerine gösterilen tepkiye benzer bir tepkidir bu. Ve hazırlığı da böyle olur hemen hemen... Sopaları, taşları, kapanlar sesin geldiği yana duvarın sahne bitimine doğru olan boşluğuna hazırlanırlarken Hamdullah'la Süleyman çıkarlar oradan... İki sinin de ellerinde votka şişeleri... Fıtil gibidirler... Cep-

lerinden ve koyunlarından deste deste rubleler sarkmaktadır... Burunları kızarmıştır votkadan. Belki başlarında da bir Rus kalpağı vardır... Kendileri görünmeden, sarhoş ağızlarında yayarak mırıldandıkları Oçiçorniya ve VOLGA VOLGA şarkıları duyulur önce... Sahneye yıkıla sallana geldiklerinde de şarkılara devam eder ve içeryler. Bir yandan da rubleleri sayma gayreti içindedirler...

SÜLEYMAN — Oçiçorniya... Oçiçorniya...

HAMDULLAH — Volganının sahilleriiii...

SÜLEYMAN — Nerden gidelim Gospodin Hamdullah...

HAMDULLAH — Açık soldan gidelim Tavarış Süleyman...

SÜLEYMAN — Yooo... Ortası iyidir Tavarış Hamdullah...

Aynı sarhoş sallantılar içinde yıkıla yıkıla güllünç bir kazaskaya başlarlar...

Rus gelir aşkaaa

Rusun aşkı başkaaaa...

Bir sağa bir solaaa

Oynuyoruz kazaska...

Ram tarra ram tam...

Ram tam tam tam...

Ötekiler de önce şaşkınlıkla gelip bakmağa başlamışlardır, kazaska oyunu hoşlarına gitmiştir. Onlar da tempo tutmaya başlarlar... Biraz devam eder bu iş... Meyhane-deki Nâil ve Oya da, belki garson da kazaska temposu tutarlar... Onlar da sarhoştur... Birden Zihni bir tehlike sezinlemiş gibi sokulup ötekileri kaş gözle işaret ederek Hamdullah ve Süleyman'ı uyarır. Onlar durur, fakat seyirciler coşmuştur...

SELVİ — Lan güzel oyun bu (Oynamaya çalışır.)

HÜSEYİN — Hadin biz de oynayah... (Topal ayağı ile ötekileri de tutup oyuna çekmeye çalışır.)

ZİHNİ — Şışşt... Ne yapıyorsunuz be...

HAMDULLAH — Kendinize gelin bakalım...

SÜLEYMAN — Bunlara da n'oluyor be...

MEHMET — Siz oynadığınız biz de havaslandık ne bilelim.

SÜLEYMAN — (Bir eliyle cebinden çıkardığı yağlı havyarlı sandeviçi ısırp, öteki eliyle iç cebinden fırlayan rubleleri bastırırken) Aptallar... Biz memleket uğruna herifleri kandıralım diye mahsus yapıyoruz...

HAMDULLAH — (Süleyman gibi sandeviç tıkınma ve paraları bastırma çabası içinde) Sizin için katlanıyoruz bu sıkıntılara... (Votka şişesini diker, sonra yüzünü ekşitir) Tuh Allah kahretsin... Nasıl içerler bunu... Bu namussuz Pişkoloflar... Hele bu havyar... İııhhh...

HÜSEYİN — Yavı Hamdullah beğ... Nası bi adamlar bunlar?. Pişkoloflar...

MEHMET — Onnar da bizim gibi beniadem mi yani?.

Hamdullah ve Süleyman zor durumda gibi bakınırlar. Toparlanırlar.

HAMDULLAH — Beniadem... Beniadem ya... (Söyleyeceği sözü bulamaz).

SÜLEYMAN — (Yetişir) Daha doğrusu yarısı beniadem.

HAMDULLAH — Evet, belden yukarısı beniadem.. Ötekiler korku ve hayretle gözleri açık bakarlar.

HÜSEYİN — Peki belden aşağısı?

SÜLEYMAN — Belden aşağısı... Moskof...

— Yaaa...

— Vıy anaaa...

— Dimek bi canavarlardan...

—Ulan bak şu işe...

SELVİ — Belden aşağısını nirden gördüğüz?...

MEHMET — Peki ne yir ne içerler?...

HAMDULLAH — (Votkayı gösterir) Sormayın... Allah kahretsin, aha bu zıkkımı içerler. (Diker içtikten sonra yüzünü buruşturur) Tuh Allah kahretsin nasıl içerler bunu...

SÜLEYMAN — (Havyarlı sandeviçi ısıtır) Nasıl yerler bu zıkkım acı havyarı... Öldüm beee...

SELVİ — Acık da biz ölelim verin de...

HÜSEYİN — Peki yeygileri?.

SÜLEYMAN — Ne yeygisi be?. Hiç bir şey yemezler... Aç, aç... Hepsi aç... Bir yeyin de bin şükredin halinize... Hadi bakalım... Herkes işinin başına... Bulmuşsunuz cennet gibi memleketi, tembel, miskin herifler... (Bir yandan ağzına havyarlı ekmekleri tıkıştırır. Avurtlarını şişirerek) Yeyin, için, yatın değil mi?...

Ötekiler geri çekilip dağılırken Zihni yanındaki Hamdullah'la, Hacı Mahmut'la dertleşir.

ZİHNİ — Halk tembel efendim... Tembeeeel...

H. MAHMUT — Bütün gün kahvelerde kâğıt oynasınlar ancak...

HAMDULLAH — (Votkayı çekip havyarı yerken) Tembellik ruhlarına işlemiz miskin heriflerin...

Duvarın dibinde, kapının önünde dizilen Selvi, Mehmet, Kerim, Hüseyin ve öteki halktan kişiler bu durmadan yeyip içen birbirlerine yabancı yeygiler, içkiler, sigaralar ikram eden ve sarhoş ağızlarını yayararak konuşan Hamdullah, Süleyman, Zihni, Hacı Mahmut gurubunu gittikçe artan bir öfkeyle gözlemektedirler... Meyhanede Nâil içiyor, Oya esrar çekiyordur.

Deminki kargaşalıkta gelip duvar dibinde elinde coplarla bekleyen Frukolara Amerikan bahriyelisi ko-

manya dağtır, içkiler verir; onlar da yer içerler. Halk öylece bakmaktadır.

SÜLEYMAN — Gidip de Avrupa'yı görsünler, nasıl çalışıyor insanlar... Têmbel herifler. (Yer, içer).

ZİHNİ — (Süleyman ve Hamdullah'ın yediklerinden birer parça koparıp atıştırarak) Evet efendim... Böyle kalkındılar değıl mi efendim?.

NÂİL — Bayat, klîşe sloganlarla toplumu değıştirecekler akılları sıra... (O da içer, sallanır).

Ötekiler de yerken deminden beri yutkunan halk gurupları patlar gibi birden harekete geçerler. Deminkinden daha canlı, daha heyecanlı bir dikilmedir bu... Dövizler, sloganlar, bağırma lar...

— Heeey...

— Sömürüye paydos...

— Yeter, söz bizimdir...

— Bağımsız ülke...

— Go Home...

— Kahrolsun vatan satanlar...

— Kahrolsun işbirlikçiler.

Hep bir ağızdan marş a baş lar lar: Olur mu böyle olur mu? Bu millet böyle durur mu?

Arkada dimdik duran ve bakan Sabahattin'in yanındaki Zihni birden atılıp yüksekçe bir yere fırlar.

HALK — Kahrolasın...

ZİHNİ — Vatandaş lar ım...

Fakat halk öfkeyle alaşağı eder Zihni'yi...

— İndirin...

— Sus...

— Vurun...

— Konuşturma yın köpeğı...

Kerim atılıp öne fırlar; apar topar indirilen Zihni'nin yerine ağır ağır Hasan çıkar. Herkeste bir çekingenlik,

genel bir sessizlik. Hasan sakın bakar bir an. Halkla göz gözedir.

H. MAHMUT — Allah lillah aşkına, bu da mı konuşacak?.

SÜLEYMAN — Konuşturmayın yahu...

HAMDULLAH — İndirin şu herifi...

Ötekiler kararsızdır.

HÜSEYİN — (Çekingен, kendi kendine mırıldanarak) Töbe yarabbim. heç bu da konuşur mu?

MIRILTI — Ne güne kaldık...

— Konuşturmayın...

Fakat bu çıkışlar tek tek ve güçsüz kalmıştır. Hasan bir an durur, bakar, bir sessizlik anından sonra ağır ağır konuşmağa başlar.

HASAN — Evet, konuşturmayın beni... Sakın konuşturmayın... Konuşturmayın beni ki rahatınız bozulmasın... Yıldızsız, karanlık bir gecede uyanıvermeyin tatlı düşlerinizden... Çelik kasalara bir kilit daha vurmak telâşına kapılabilirsiniz sonra... Sonra, yüzkarası yoksulluklardan kurtulmak için, nasıl da büyük çabalar gerektiğinin bilincine varabilirsiniz...

Bakın ne iyi oldu bugüne kadar; konuşturmadınız beni, kardeş kardeş yaşayıp geldiniz. Mehmet, Hüseyin, Selvi, Kerim, Sabahattin; Selman gibi, Hamdullah gibi, Hacı Ahmet gibi, Zühtü gibi bolluk rahatlık içinde... Nasıl da mutlusunuz ;hepiniz, öyle değil mi?... Her bebeğin sütü var, her ocak tütüyor keyifli keyifli... Ne yapacaksınız beni konuşturup da... Olmayacak şeylerden söz açarım size... Martın kalleş, Temmuz'un yakıcı olduğunu, suların ırmaklar boyu akıp gittiğini söylerim. Boz yılanın zehirini çatal dişlerinin dibindeki keseciklerde sakladığını, kurtların kuzuları paralamak için kahpece gözlediklerini anlatırım... Cırcivin yumurtada vakti doldu mu ka-

lamıyacağını elbet siz de bilirsiniz de, sırası geldi mi bu basit gerçeği neden bir türlü akıl etmek istemezsiniz, dayıveririm. Hanginiz açlığa beş haftadan fazla dayanabilir?. Bilemedin, kırk, ya da elli gün... Ondan sonra yese-niz de iş işten geçmiş olur... Hücreler bozulmuştur...

Mutlaka ölürsünüz... Demek bir sınırı var bu işin... Öyleyse kesin olarak konuşturmamanız gerek beni... Beni konuşturmadığınız bir günde tavanları aktı bu yapının, çatısına yabancılar tünedi... Çatlak duvarlardan akan çirkef ve lâğım suları, Mehmet'lerin, Selvi'lerin, Hüseyin'lerin katını bastı. Çoluk çocuk pislikle, soğukla, açlıkla savaştılar saatlarca, günlerce... Yani haftalarca demek istiyorum; siz pek iyi biliyorsunuz bunun aylarca sürüp gittiğini... Ne zorunluluk var benim konuşmama; yıllardır sürüp gidiyor işte, ömürler boyu... Daha da sürüp gidecek isterseniz... Koku, pislik Oya'ların, Nâil'lerin katında da çekilir gibi değil aslında... Sabahattin bey çoğu kez burnunu tıkayıp gözlerini kapıyarak yaşamak zorunda kalıyor... Sizler de ithal malı parfümlerle, çukula-ta, vanilya ve mutfaklarınızda kızarmış yağ kokularıyla; Hacı Ahmet öd ağacıyla, gül suyu, Hacı yağı ile örtbas ettiğinizi sanıyorsunuz katlarınıza sinmiş, insanı öğür-ten ağır havayı... Sakın konuşturmayın beni öyleyse... Gözlerimi de bağlattınız yıllarca... Ben görmeden de on-dördünde kızlar soluk benizleriyle bir dilim ekmeğe tes-lim olmuş diyorlar. Açlıktan memeleri kurumuş taze ge-linlerin, bebekler çatlayıncaya kadar ağlamış. İhtiyarlar bir kuru ekmeğin hasretiyle gözlerini yollara dikmişler günlerce. Dik yamaçlı dağları paralıyacak güçte delikan-lılar umutsuz gözlerle beklerlermiş fabrika kapılarında ıssız...

SÜLEYMAN — (Birden öfkeyle bağırarak keser)
Sus alçak...

HASAN — (Umursamadan) Sonra, ekmeğimizi daha beyaz, daha lezzetli, daha kocaman yapmak özlemiyle uçsuz bucaksız tarlaların sınırında kızgınlıkla bakarak dolaşan milyonlarca topraksız toprak adamı...

HAMDULLAH — (Öfkeyle keserek bağırır) Sus alçak herif...

H. MAHMUT — Seni din düşmanı...

HASAN — ... yoksullukla, açlıkla süründürülmüş, kahredilmiş, kıyasıya döğülmüş bazıları, vurulmuş, sakat bırakılmış, öldürülmüş... Gene de bekliyorlar yarı aç sürüler halinde...

Hüseyin, düşünceli ve acılı, topal ayağına bakar, sıvazlar.

ZİHNİ — Efendim, şimdi sırası mı bunların yani... Ondokuzuncu yüzyılın bayat sözleri...

HAMDULLAH — Konuşturmayın bu herifi be...

SÜLEYMAN — Sus... Susturun ulan...

H. MAHMUT — Bre zındık dinsiz... Dinlemeyin, vallahi imânınız zedelenir.

HASAN — İsterseniz gözlerimi de bağlayın gene... Ben konuşmadan oldu bütün bunlar; biliyorsunuz, ben görmeden oldu...

SÜLEYMAN — Vatan haini alçak...

KERİM — Neyimizi sattı?

HAMDULLAH — Kökü dışarda...

SELVİ — Niye dışarda oluyormuş, kökü bizim köyde vallaa...

Ötekiler de çekingen bir direnç içindedirler. Mırıltılar.

MEHMET — Bağa da yatgın geldi... Değel mi ula İseyin...

HÜSEYİN — (Ara sıra topal ayağına bakar, dü-

şüncelidir.) Bırakın bakalım ne diyecek yavu... O konuş-
du diye niye bizim dinimiz gidecemiş...

Oya ile Nâil'in meyhaneden çıkıp topluluğa karıştıkları görülür... O sırada Süleyman da Zihni'ye sokulmuş sinirli sinirli birşeyler anlatmaktadır. Zihni gülümseyip baş sallıyarak dinlemektedir. Belli ki gizli birşey hazırlanmaktadır. Onların bu komplo hazırlığı durumunu Nâil bir an görür... Sarhoşlukla ayılma arası bir bakışla süzer bunları... Zihni birden dönüp Nâil'in kendilerine dikkatle baktığını farkedince bozulur gibi olur. Süleyman görmemiş, aynı sinirli halde Hasan'ı işaretle fiskosunu sürdürmektedir. Ötekiler Hasan'ın etrafında daha sıkı toplanmaya başlarken Zihni birden toparlanır.

ZİHNİ — Tabii... Haklısınız beyefendiciğim... Bakın Nâil bey de geldiler... Oya hanımefendi de... (Bir davranışla Nâile sokulur... Selman önce anlamamış, şaşırmıştır; dönüp de Nâil'le Oya'yı görünce o da toparlanır.) Efendim, Süleyman beyefendi endişe ediyorlar durumun gelişmesinden... (Hasan'ın etrafında toplanan halktan kişileri küçümseyerek ve tepeden bir gülümseyişle işaret eder.) Bakın şunların haline...

SÜLEYMAN — Halk cahil efendim, cahil... Şu herifin sözlerindeki saçmalıkları buyurun da anlatın bu cahil yığınlara...

ZİHNİ — Geçen yüzyılın bayatlamış, modası geçmiş, konserve ideolojisi... Cahil kitlelere parlak geliyor... Değil mi efendim?... (Nâil sarhoşlukla bir hareket yapacak gibi olunca kurnazlıkla önler.) Tabii haklısınız... Özgürlük, gene özgürlük. Başka çaresi yok... Bizim de görevlerimiz var tabii aydın olarak! Aydınlatacağız... Dii mi efendim?... Zehire panzehirle karşı koyacağız.

NÂİL — (Sarhoş, peltek bir dille) Düşünceden korkmayacaksınız... Efendim, düşüncece...

ZİHNİ — Bravo... Vallahi bravo... Ancak bu kadar veciz ifade edilebilir... Ne korkumuz olacak efendim. Dii mi efendim. Fıkre fikirle...

Önde bu konuşmalar olurken ötekiler sıkışarak ve uğultu içinde Hasan'ın etrafını almaya başlamışlardır.

— Konuş

— Seni dinliyoruz...

— Konuşsun...

— Anlat...

HÜSEYİN — Söyle... Dinliyoruz... Topraktan bahset...

MEHMET — İşsizleri söylüyodun...

Bu arada Zihni'nin kalabalık arasından geçip içeri girdiği görülür.

HASAN — Şimdi demek ki ikiye ayrıldınız: Bazı-larınız istiyor konuşmamı, bazılarınız istemiyor...

SÜLEYMAN — Bölücü herif...

H. MAHMUT — Nifak sokuyor mel'un...

HAMDULLAH — Tamam... Sosyal bir katı diğer bir sosyal kat üstüne...

SÜLEYMAN — ... veya bir sosyal katı ortadan kaldırmaya matuf...

H. MAHMUT — Vurun mel'una, konuşturmayın yah, ne günlere kaldık yarabbi... Ümmeti Muhammed'i bölüyor zındık herif...

HASAN — (Gür bir sesle, bu şamatacıları bastırarak) Bölünmekten korkuyorsunuz demek... Gerçekten de en büyük zarar bölünmekten gelir bize... Birleşelim tabif... Evet... Evet... Birleşelim... El ele verelim... İyi, güzel, yararlı ne yaptıkça el ele yaptık biz... Bağda, bahçede, fabrikada, tarlada, denizde hep el ele yürüttük bütün işleri... Düşmanı da el ele verince yendik... Halay çeker gibi... Öyleyse yetti ayrıldığımız... (Halka öylece ba-

kar bir an gözlerini dolaştırır üstlerinde sonra sol elini kürsünün dibinde, en yakınında duran Kerim'e uzatır. Sımsıkı tutuşurlar...) Haydi ne duruyorsunuz öyleyse, el ele verin... Tutun; sımsıkı tutalım birbirimizin elini... Artık bir daha kimse ayıramasın bizi... Madem işe başlıyacağız önce el ele verelim. Bakalım kimmiş bizi ayıran...

KERİM — Ver elini baba...

Mehmet de elini verir, genel bir şaşkınlık.

KERİM — Ne duruyorsunuz?. Tutuşun el ele... Kimse ayırmasın artık...

SELVİ — Lan ver eliği... Dutun lan... Birbiriğizi bırakmayın... Sıkı dutun...

Hüseyin şaşkınlıkla Hamdullah'ın eline uzanır. Hamdullah birden, tiksintiyle karışık bir öfkeyle elini çeker.

HAMDULLAH — Çek pis elini ulan... Leş gibi elleri...

Hüseyin'in eli açıkta kalmıştır. Aynı biçimde Mehmet de elini uzatır Süleyman'a; o da tiksinierek iteler Mehmed'in elini...

SÜLEYMAN — Dokunma pis herif... İğrenç elleriyle... Ööö...

HÜSEYİN — Hacı efendi mübarek eliğizi...

H. MAHMUT — Tövbe estağfurullah... Necaset buluşturma abdestli elime...

NÂİL — (Sarhoşlukla sallanarak uzanır, Hüseyin'in boşa kalan elini yakalar...) Ver elini kardeşim ver...

Ama Nâil ayakta duracak gibi değildir, Hüseyin'e yük olmuştur. (BU ARADA ZİHNİNİN MERDİVENLERDEN ÇIKIP ÇATI KAPISINA GELDİĞİ VE O SİRADA ÇATIDAN ÇIKAN GANGSTER MASKELİ BİR HERİFLE PANDOMİM HAREKETLERİYLE ACELE BİRŞEYLER KONUŞUP ADAMLA BİRLİKTE MERDİVENLERDEN KAYBOLDUĞU GÖRÜLÜR.)

Sabahattin biraz uzakta ve yüksekte dimdik, sert bakışlarla kımıldamadan olanları seyrediyordur. Bütün halktan kişiler el ele vermişlerdir; ötekiler uzaklaşmışlar ve öfkeyle, tiksintiyle bakıyorlardır bunlara. Nâil bir elini de Oya'ya uzatırken Oya fırlar, söze başlayan Hasan'la yarışırçasına konuşmaya başlar... Bütün çabasına ve gü-rültüsüne rağmen güçsüzdür; sarhoş bir esrarkeş bitikliği içindedir...

HASAN — Ne çokuz, ne güçlüyüz el ele verince...

OYA — Yıkılsın bütün örgütler, bütün baskılar... İnanmayın kardeşler... Özgürlüğünüz...

HASAN — Bakın kimler tutuşmadı el ele... (Elele tutuşanlar kendilerinden biraz uzakta duranlara şaşkın bakınırken) Mister Pikson'la el ele olanlar...

OYA — Bırakın, özgür olsun ellerimiz... Tek başına... Özgür... İşte böyle... (Ellerini havada rasgele sallamaktadır.) Alabildiğine özgür... Kimseye bağlı değil... Yıkılsın bütün bağlar... Bütün örgütler... İnanmayın...

HASAN — Onlar Pikson'la el ele... Bizler de biz bize el ele... Madem ki bu yapı bizim madem ki çatıya Piksonlar yerleştiler... Haaa, nasıl yerleştiler?. Bize kutsal diye yutturulan bütün basamakları çiğneyip geçerek vardılar çatıya... Madem ki ırzına geçildi topraklarımızın...

OYA — Kişi kendini savunmalı önce... Kahroksun bütün basamaklar...

HASAN — ... madem ki haciz geldi evimize barkımıza; madem ki ağıtlar sardı her yanı... İçimiz kan ağlıyor...

Bu arada Zihni'nin kapıdan gelip el ele verenlere sokulduğu görülür.

HASAN — ... madem ki el eleyiz artık... Daha sıkı... Daha sıkı... el ele...

OYA — Özgür benim ellerim... Kahrolsun Piksonlar da... Hasan'lar da... Baskı örgütleri yıkılsın...

ZİHNİ — Ver elini bacım... (Selvi'nin elini tutar.)

SELVİ — (Birden irkilmıştır. Yüzü ekşi, sert). Vışış... Emme de yumuşak eller...

ZİHNİ — Yüreğim gibi bacım...

HASAN — Dostça el ele kardeşler... Ayrılmaz biçimde el ele... Kanmadan, aldanmadan... Daha sıkı... Halay gibi... Yeter uyuttukları bizi... Haydi yürüyelim artık...

OYA — (Cılız bir sesle) Herkes tek başına yürür...

HEPSİ — (Bağırarak) NEREYE?...

OYA — Önce bütün basamaklar yıkılsın...

HASAN — Önce haciz kalkmalı yapıdan... Yıkılsın kara tünekler... Çatımızı aklıyalım önce... Bir zamanlar yalnız bizim bayrağımız dalgalanırdı... El ele çıkalım bütün basamakları... Taa tepeye bayrağımızı çekelim önce... Şanlı bayrağımızı çatıya dikmemizi engelleyen basamaklar kahrolsun...

Heyecanın son haddine vardığı ve Hasan'ın gürler gibi söylediği bu son sözlerle birlikte, 141. Basamak'a adımını atınca, ikinci kat penceresinden görünen, demin Zihni'nin yanındaki maskeli herifin tam bir gangster pozuyla birden ateş ettiği ve Hasan'ı öldürdüğü görülür... Halkın arkası penceredeki katile dönüktür. Herif hemen içeri girer kaybolur... Hasan kürsüye yıkılınca bir gürültü kopar. İlk atılıp bağırان da Zihni'dir...

ZİHNİ — Vah benim aslan kardeşim... Nasıl kıydılar sana kahpeler... Kahrolsunlar...

KERİM — Katiller...

— Kahrolsunlar...

— Tutun...

— Vurun...

— Kim yaptı?.

— Kaçtı mı?...

— Kahpeler...

Bir tek Nâil bütün bu kargaşalık ânında bir Zihni'ye bir de pencerelere bakar. Ayılmak çabasındaki bir sarhoşun bilinçlenmesi içindedir. Anlamıştır. Oya da şaşkın bakmaktadır. Sallanarak mırıldanır...

OYA — Kahrolsun bütün baskı araçları... Öldürün alçakları...

Fakat halkın ayaklanmaya giden bir kükreme içinde olduğunu gören Zihni, Süleyman ve Hamdullahla bakışıp kürsüye fırlarken Kerimi bir yana iterler. Hamdullah, Süleyman, Hacı Mahmut da atılmışlardır.

HAMDULLAH — Belâsını buldu köpek...

SÜLEYMAN — Nizam düşmanlarına ölüm...

H. MAHMUT — Ümmeti Muhammedi tahrik eden lâinin sonu budur... Polisler de atılmış, yerde kanlar içinde yatan Hasan'ı ayaklarından tutup sürümeğe başlamışlardır... Ötekilerde korku şaşkınlık, çekingenlik, öfke karışımı bir kararsızlık vardır. Yalnız Kerim atılıp bağırır...

KERİM — Bırakın, alçaklar...

Fakat bir iki copla Kerimi yıkmışlardır...

— Vay alçaklar... Yürüün be...

Bu durum bir an sürer... Her iki tarafta birbirine girecek gibi bir biçimde bakışmağa başlayınca Zihni atılır...

ZİHNİ — İçimiz kan ağlıyor kardeşlerim... Elbette hesabı sorulacaktır bunların... Yazık...

(Sonra uzaklaştırılan Hasan'a doğru) Ah benim aslan yürekli, pırlanta kardeşim... Ne vardı bu canavarları böyle tahrik edecek... Ne vardı bu kadar ileri gidecek... Nasıl dolduracağız senin yerini... Yazık... Hepimize yazık... Memlekete yazık...

KERİM — Yürüyün... Bırakmayın...

BİR İKİ SES — Yürüyelim...

HAMDULLAH - SÜLEYMAN — Yürüyün sıkıysa...

Polisler halkı göğüslemişlerdir.

H. MAHMUT — Cehennem zebanileri... Cehennem zebanileri... Uymayın şeytana...

GİTTİKÇE KUVVETLENEN BİR İKİ SES — Vay alçaklar!..

SELVİ — Vay namıssızlar... Vah yavrum...

Tam iki taraf birbirine girecek gibiyken, Zihni bütün kandırma gücüyle başlar...

ZİHNİ — Durun... Durun diyorum size... Hepiniz mi yitirdiniz aklınızı... Bir parça olsun vatan sevgisi, millet saygısı da mı kalmadı içinizde. Nereye yürüyorsunuz, hep beraber oturup bir karara varmadan...

— KONUŞMAK MI?...

— Konuşmak tabii...

— Gararsız olmaz...

Kerim ve bir ses — NE KARARIYMIŞ... YETER BE!..

Demin polislerin halkı göğüslediği sıra yarı ayılmış Nâil şöyle bir bakmış, sonra bezgin ve bıkkın bir el hareketi yapmıştır. Peşindeki Oya ile birlikte içeri, yapıya girmişlerdir. Alanda gerginlik, çatışma sürüp giderken onların sallanarak merdivenden çıktıkları toplantı odasından geçerek odalarına girdikleri görülür... Oya, uzun bir çubukla afyon içmeye başlar. Ya da esrar çeker... Nâil perişanlık içindedir... Oya'ya bakar... Etrafına bakınır. Herşeyden tiksinti duyuyor gibidir. Belki korkular içindedir. Sonra yüzü anlamsızlaşır. Balkona çıkıp anlamsız bakar her yana... Sonra gözlerini kavga gürültünün sürüp gittiği alana diker...

Zihni işlerin kötüye gittiğini sezinleyince birden, en

arkadan, yüksekte dimdik duran ve olayların gelişimini bir heykel gibi vakur izleyen Sabahattin'e döner ve seslenir...

ZİHNİ — Siz söyleyin muhterem Albayım... Konuşup da ortak bir karara varmadan olur mu?.. Her derdimizi özgürce konuşup tartışarak açık ve serbest oylarımızla çözmedik mi?...

Bütün başlar Sabahattindedir... Bir an sessizlik... Sabahattin öylece durur, bir an... Sonra tok bir sesle ağır ağır cevap verir...

SABAHATTİN - KONUŞULSUN...

Alandakilerde bir gevşeme ve mırıltılar... Sonra hepsi ağır ağır kapıya yönelip giderlerken balkondaki Nâil bağırarak konuşmaya başlar... Bütün başlar yukarı kalkar... Ta en üst kattaki balkona bakıyorlardır belli ki... Nâil konuşurken Oya divanda esrar ya da afyon çekmeğe devam ediyordur... Yarı sızmış gibidir...

NÂİL — Yaşamak mı diyorsunuz buna be aptallar.. Kanıp kandırdınız, dolanıp dolandırdınız mı yaşamak oluyor ha?... Yalanlarla, düzenlerle, kahpeliklerle sürünüp gideceksiniz... Bakın, bakın... Görmeden bakın... İçinizdeki murdar böceklerle, akreplere, yılanlara, solucanlara, bitlere, kargalara bakın... Kara kara tilkilere... Domuzlara... Domuzoğlu domuzlara bakın... Allah hepinizi kahretsin...

Nâil sarhoş ağzıyla ağır ağır bastıra yaya konuşmaktadır. Bir yandan da sallanır, tam balkon kıyısında... Aşağıdakiler önce şaşırmış sonra heyecanlanmaya başlamışlardır düşecek diye...

— Düşecek yahu...

— Sarhoş...

— Yahu koşun tutun şunu...

— Vıy anaaaa...

Nâil sallanarak balkon parmaklığının üstüne çıkar. Aşağıdakiler korkuyla bağışırlar.

— Hiii...

— Delirdi herif...

— Yahu koşun...

SELVİ — Lan goşun dutun...

— Düşecek vallaaa...

MEHMET — Gıyma datlı canığa gardaşım...

HÜSEYİN — Günahdır Nâil beğ...

Nâil konuşmaya başlayınca, Selvi, Kerim, Mehmet, Hüseyin, Sabahattin içeri merdivenlere dalmışlardır. Aşağıda yalnız Süleyman, Hamdullah, Hacı Mahmut, Zihni kalmıştır...

NÂİL — Ne ilişğim var sizlerle benim... Sizler gibi ekmek yedim, sizler gibi su içtim, sizler gibi soluyup şu havayı ciğerlerime çektim, diye mi suçluyum yani... (Boşluğa doğru delice bir korkusuzlukla sallanıyor ve bağırıyordu.) Elbette ayrı olacağım sizlerden... Burnum, dudağım, kaşım, gözüm, kulağım istediği kadar benzesin size... İçinizden birine... Hepinize benzesin... Nasıl boyadınız evlerinizi, saçlarınızı, duvarları, sırtlanların dişini, yemyeşil ciğerlerinizi, midelerinizi... İçinizi, dışınızı... Boyayın istediğiniz kadar, hepinizi boyasız görüyorum ben işte...

Yapıya doluşanlar merdivenlerden çıkıp Nâil'in oda kapısına dayanmışlardır. Kapiya dayanırlar, kilitlidir. Omuz verip bağırmaya başlamışlardır. Küt küt vururlar kapiya... Oya dalmıştır elinde çubukla...

KERİM — Nâil abi... Nâil abi... Aç Nâil abi...

SELVİ — Aç gardaşım aç... Yazık gençliğine...

MEHMET — Oya, gız Oya... Oya yok mu orda acep?

SABAHAATTİN — Yazık edeceksin oğlum aç...

NÂİL — (Umursamadan devam eder)... Boyasız... Kirli... Çırılçıplak... Hem de leş gibi... Üfff... Nasıl dayanırım ben artık... Düzelecek neyiniz kalmış. Allah kahretsin hepinizi... Pis, korkak herifler... Elinizden ne gelir yaşamaktan başka... Aranızdan çıkamam... Ne yap-sam çıkamam... Boşluktasınız... Leş gibi kokan boşluk-ta... Hepimiz boşluktayız...

Nâil sallanır, yavaşça boşluğa düşüverir... Aşağıda-kiler, yukardan üstlerine doğru düşen Nâili görmüş kor-kuyla geri fırlamışlardır. Yukarı dönük başlarını düşen adamı izler gibi aşağı doğru hızla indirip ayak uçlarında durdururlar... Nâilin kafasındaki gürültü aralıksız devam etmiştir... Nihayet kapıyı omuzlayıp içeri girerler... Bal-kona koşarlar... Aşağı bakarlar, üzgün...

HAMDULLAH — Şerefine uygun büyüklükte bir cenaze töreni hazırlansın...

ZİHNİ — (Not alarak) Başüstüne beyefendiciğim...

SÜLEYMAN — Mermerden anıt gibi bir mezar yap-tıracaksınız...

ZİHNİ — (Not alarak) Başüstüne beyefendiciğim...

İL MAHMUT — Allah taksiratını affetsin...

DÖRDÜ BİRDEN — Amiin...

Sonra kapıdan içeri girerlerken mırıltı halinde konuş-maları duyulur...

— Büyük adamdı...

— Dahiydi efendim...

— Bu dahiler böyle oluyor...

Yukardakiler üzgün, balkondan odaya inerlerken,

SELVİ — Vah Nâil efendi, vah gardaşım...

KERİM — Yazık etti...

HÜSEYİN — Acep niye gıydı canına...

MEHMET — Düşdü, düşdü...

SELVİ — Gendini dutamayınca düştü tabii...

KERİM — Evet... Tutamadı kendini...

Üzgün... Ağır ağır kapıya gelirlerken sedirde sızmış Oya'yı görürler... Bir an bakarlar...

SABAHATTİN — Bu aşağılık kadın... Hastahane-ye gitsin... Birden kaldırıp, merdivenlere doğru götürürlerken Oya yarı ayılmış söylenmeye başlar.

OYA — Bırakın beni... Bana ne yarından... Bugüne bakırım... Live for to day... Hiç birşeye aldırmmamak ne güzel, ama çok fena çünkü aldırmmıyorsun, fakat gene de güzel ne olursa olsun.

Merdivenlerden aşağı götürürler Oya'yı. Bir ambulans sesi duyulur... Sabahattin, Kerim, Selvi toplantı odasında kalmışlardır. **Dalgındırlar...**

SABAHATTİN — İşin sonuna geldik...

KERİM — Böyle son mu olur Albayım?...

Bakışıyorlardır. Bu ara Hamdullah, Süleyman, Hacı Mahmut, Zihni peşlerinden de Oya'yı götürmüş olan Mehmet'le Hüseyin girerler.

BİRİNCİ PERDENİN AÇILIŞINDAKİ TOPLANTI SAHNESİNE BENZER BİR DÜZEN GÖRÜLÜR. HERKES AĞIR AĞIR YERİNİ ALIYORDUR. HALKTAN KİŞİLERİN HEPSİNDE BİR YIKINTI, BİR ACILIK VARDIR. ÖTEKİLER DE KUŞKULU BAKIŞMAKTADIRLAR. SABAHATTİN'in ısrarla Kerim'e baktığını gören Hamdullah ve yanındakiler meraklanmışlardır.

SABAHATTİN — Başka türlü bir son mu düşünüyordun Kerim?.

KERİM — Bu oyun böyle biterse daha yıllar yılı hep böyle oynanır, böyle biter, Albayım...

SABAHATTİN — Başka türlü bitebilir miydi?.

KERİM — Elbette...

H. MAHMUT — Günâha girmeyin evlâdım... Bitemez... Kaderi ilâhi...

Sabahattin sert bakışlarını Hacı Mahmud'a çevirir birden dimdik bakar. Hacı Mahmut korkarak çekilir ve konuşmasını keser.

ZİHNİ — Bitebilir de... Bitmeyebilir de, değil mi sayın Albayım...

HAMDULLAH — Herkes lâayık olduğunu bulur bu dünyada... Hasana biz mi, git kendini ateşe at dedik... Herkes ne çekerse kendi kafasından çeker.

KERİM — Hasan'ı öldürdüler... Nâil canına kıydı... Oya çürüdü... Kimimiz sakat kaldık... Yaşayanlarımız da çirkefler içinde kımıldayan iğrenç böcekler gibi sürünüp gidiyoruz... Çok sürmez, bir gün temelinden çöker gider bu yapı...

H. MAHMUT — Allah muhafaza...

HAMDULLAH — Çökmez, çökmez... Böyle gelmiş böyle gider o...

SÜLEYMAN — Hiç de geldiği gibi değil... Ben şahsen kaç kez badana yaptırdım...

SABAHATTİN — (Kükrer gibi bağırarak keser) Kesin artık... (Hepsi ürkererek susup Sabahattine bakarlara.) İnsanlık onurunuzla dokunmadı mı?. Böyle bir oyun.. Böyle bir son?...

KERİM — (Hamdullah tayfasını işaret ederek) Onların hiç birşeyine, hiç birşeycik dokunmaz Albayım... Ama bir de bize sorun... Selvi'lere, Mehmet'lere, Hüseyin'lere... Sonra siz Albayım, kendi vicdanınıza sorun... Siz de benim kadar yıkıldınız bu kanlı, bu yenik bitişten... Biliyorum, siz de benim kadar yanıyorsunuz bugün, çürümüş Oya'lara, Nâil'lere, Topal Hüseyin'lere, Mehmet'lere; sürünen herkese, herşeye... Çatımıza diktikleri kara sancığın gölgesinde kahpece öldürtülen Hasan, sizin içinde de taa ciğerinize sokulup döndürülen avulu bir hançerin sancısıyla yatıyor... Ama görüyorsunuz ki hepsi

boş artık... Ve bütün bu olan bitenden sizin sorumluluk payınıza düşen, en azından yitirilmiş bir savaşta yenik bir askerin payına düşen onursuzluk kadardır... Hem de içinden yenik bir ülkenin yenik askeri...

Kerim'in bu şiddetli suçlaması herkesi korkutmuştur. Ürkek ürkek Sabahattin'e bakarlar... Zihni birden havayı yumuşatma çabasıyla atılır.

ZİHNİ — Eee delikanlı, sen de çok ileri gittin. Kusura bakmayın sayın Albayım... (Tekrar Kerim'e döner) N'oluyorsun yahu?. Alt yanı bir oyun bu... Şöyle oynanmamış da böyle oynanmış...

SABAHATTİN — (Sertçe keser) Karışmayın... Kerim doğru söylüyor... Artık namuslu oynanmalı bu oyun... Ve... kesin bir biçimde de artık böyle bitmemeli...

SELVİ — Peki nasıl edeceğiz?.

SABAHATTİN — Evet... Nasıl yapacağız bu işi... Ömrümce aradım bunu... Selânik'te, Manastır'da özgürlük diye silâha sarıldığım gün buydu aklımdaki... Hareket Ordusuyla İstanbul'a girdiğim gün bir tek bunu düşünüyordum... Çanakkale'de karnımı delen şarapnelle toprağa baygın yıkılırken bir tek buydu aklımda kalan... Evet, bir ara bulur gibi oldum... Omuzlarım dik, başım heybetliydi Sakarya'larda... Şimdi mutsuzum... Anlıyorum ki daha bulamadığım birşeyler varmış... Bulduklarımın çoğunu da yitirmişim... Hem de artık herşeyi buluyorum sandığım bir anda... Evet, yeniden, namusluca oynanmalı bu oyun...

Süleyman, Hamdullah, Hacı Mahmut, Zihni korku ve kuşkuyla bakmaktadırlar Sabahattin'e... Kerim mutludur... Ötekiler de Sabahattin'e sevgi ve yakınlıkla bakmaktadırlar.

KERİM — Evet, yeniden oynanmalı Albayım... Ama aynı kişilerle değil...

SELVİ — Kimi bulacuk şindi yeni başdan...

KERİM — Yeniden kimseyi bulmak gerekmez... Bizler yepyeni kişiler olalım yeter...

ZİHNİ — Oyunu bozacaksınız efendim... Yazan böyle yazmış... Sahneye böyle konmuş...

KERİM — Kapat çeneni be... Oyunu bizler oynuyoruz, çileyi biz çekiyoruz... Yazana, çizene ne?.

Siz Albayım, şimdi anladınız herşeyi. Ama bütün oyun boyunca uzaktan baktınız herşeye... Çekingen, kararsız, «bakalım ne çıkacak şu işin altından» der gibi bir haliniz vardı... İşte ne çıktı gördünüz... Biliyor musunuz, gözleriniz dolardı: Bir anınızı anlatırdınız. Üç kurşun yarınızla sizi bırakmıyan, iki gün sırtında taşıyan askeriniz vardı. Bizler o eriz işte. Nasıl uzaktan bakarsınız çektiklerimize? Sen benim zavallı babacığım Mehmet... Bir gün düşündün mü çektiklerimin sorumlusu kim diye... Ne vakit birşeyler yapmak için atılsam ilk yumruğu senden yedim. (Memed'i taklitle) «Allah razı olsun Selman beyden.. Allah razı olsun Hamdullah beyden...» Sonunda ayıldın belki ama, gene de gerçek gücünün tam bilincinde değilsin... Hüseyin, sen şimdi biliyorsun değil mi ayağının niye topal kaldığını?. Geç kaldın eniştem, geç... Sen Selvi halam, sözünü esirgemedin... Acı konuştun, tatlı konuştun, ama sen de asıl söyleyecek sözü, yapılacak işi bulamadın bir türlü...

SELVİ — Ne bilem, a benim gara gözlü Kerimim... Aklımız bu gaderine yetti... Daha fazlasını belletmediler ki...

KERİM — Evet, aklımız daha fazlasına yetmedi... Ama daha fazlasını belletenleri de siz dinlemediniz. (Hamdullah tayfasını göstererek) Sadece bunların ağzına baktınız, bunları sevindirdiniz... Bir gün yalancıkta olsun kulak verdiniz mi bizim sözlerimize... Bütün bir ömrünü

sizin yolunuza adanmış en yiğit kişinin... Hasan'ın söylediklerini şöyle bir yürekten dinlediniz mi hiç?.. Katillere yem yaptınız size en doğru yolu gösterdiği bir anda...

SELVÎ — (Duygulanmıştır). Vah Hasan gardaşım...

HAMDULLAH — Bana baksana sen piç... Ne yapmak istiyorsun açık söyle bakalım?..

Birden ortalık karışmıştır...

— Oooooo...

— Terbiyesizliğe bakın...

MEHMET — Senin babağın ağzına... (Sonu gürültüde kaynar. Mehmet'le Selvi ok gibi saldırırlar Hamdullah'a, araya giren Kerim zorla tutmuştur.)

HÜSEYİN — Goca pupaza bak... Niye piç oluyor-muş o?...

MEHMET — Bi daa di de girayım ağzı burnuu...

SELVÎ — Anası belli bubası belli... Piç sizsiğiz... He-mi de hepigiğiz piçsiğiz... Topuğuz birden...

KERİM — (Sakin ve kararlı) Sus hala... Aldırmaa.. Biz kervanımızı yürütelim...

SABAHATTİN — Size bir ihtar veriyorum Hamdullah bey... Biz buraya herşeyi konuşmak için toplandık...

HAMDULLAH — (Kekeler gibi) Ama Sabahattin beyciğim...

SABAHATTİN — (Tersliyerek keser) Bir daha terbiyesizlik etmeyin... O kadar... Herşey apaçık konuşulacak...

KERİM — Anladınız değil mi bu oyunu nasıl oynamamız gerektiğini?.. (Hamdullah tayfasını gösterir.) Bu herifler kızdı mı bilin ki biz doğru yoldayız...

SELVÎ — Öyleyse Hasan da olmalı ki bu oyunda bu namıssızların ciğerine otursun...

KERİM — Tabî Hasan da olacak... Hatta birçok suçlarına rağmen Nâil de...

HÜSEYİN — Helbet olucak, ne gader çokluk olsak o gader iyidir. Sonunda barnak galdıracaak...

MEHMET — Helbette çokluk olmamız gerek... Hem irey işi bu... Hemi de Hasan en akıllımız ımış...

ZİHNİ — Af buyrun efendim... Nasıl olur?. Hasan, Nâil ölmediler mi?...

SELVİ — İhnh, goca gafaya bak... Bizi gandıracak aklı sıra... Oyun bu, istedik mi çağırırk, gelir... Aha oracıkda duruyolar...

HÜSEYİN — (Bu söz hoşuna gitmiştir. O da Selvi gibi kulisi işaret eder sırtarak) Hey ya... Oracıkda... İkisi de oracıkda...

MEHMET — Oya'yı da çağıracak mıyk?

SELVİ — Dünyada olmaz... İsterseez bağa gızın... O urusbuyu gözüüm dutmuyo... Daha başdan fingir fingirdi...

İMEHMET — Süheylâ hanımı çağıralım onun yerine. Dünya ahret gızım olsun... Aşağada bizim pavlikede çalışıyo...

SELVİ — O ki böyle namuslu bi gız vardı da kim sokdu o şıllık Oya'yı bizim oyunumuza...

MEHMET — Öyle yazılmış diyolar...

SELVİ — Yazanın da galemine... Garı gidip, guyruk salladıysa...

HÜSEYİN — Bakalım oynar mı Süheyla hanım biziminen...

SABAHAATTİN — Ben konuşurum... Çağırın öteki-leri de...

Deminden beri gergin bir hava içinde sinirli bakan Hamdullah tayfası atılırlar. Kerim ve Mehmet dışarı fırlarlar...

SÜLEYMAN — Protesto ederim..

HAMDULLAH — Olmaz böyle şey...

H. MAHMUT — Vallahi kıyamet âlameti...

SABAHATTİN — (Sertçe) Kendinize gelin bakım... Ne var böyle fırlayacak... Belli ki bu oyunun düzeni bozuk... Sonuç da ortada... Oturup hep birlikte konuşmaktan niye korkuyorsunuz?...

ZİHNİ — Ama sayın Albayım... Kural dışı birşey bu...

SABAHATTİN — Kurallar bizi mutsuz ediyorsa insanlık dışıdır. Biz de o kuralların dışına çıkarız... (Kararlı). Çağırın ötekileri...

HAMDULLAH — (Soğuk ve dik) Böyle oynayamazsınız bu oyunu?.

SABAHATTİN — Neden?...

SÜLEYMAN — Oynayamazsınız... İşte o kadar...

Gergin bir hava içinde dimdik ve buz gibi bakışurlarken Kerim'le Hasan merdivenlerden gelirler. Memed de Nâili getirir balkonun dibinden kaldırarak... Hamdullah ve tayfası bir an gelenleri de süzer, sonra sert bir protesto hareketiyle merdivenlerden çekip giderler... Kalanlar arkalarından bakar bir an...

SELVİ — Herifler bir gün haklarına razı olmuyorlar... Hep didiğimiz didik... Cehenneme gader...

Süheyla merdivenlerden girer... Makyajsız. Saçları sıkıca taranmış, üstünde basit bir giysi, ayağında eskice pabuçlar, ürkek çekingen bakınır... (Oya'yı oynıyan kız oynamalıdır bu oyunu)

SABAHATTİN — Gel kızım... Sen misin Süheyla hanım?...

SÜHEYLA — Evet efendim...

SABAHATTİN — Ne iş yaparsın?...

SÜHEYLA — Selman beyin fabrikasında çalışıyorum...

SABAHATTİN — Ne alıyorsun?...

SÜHEYLA — 500 lira...

SABAHATTİN — Baktığın kimse var mı?...

SÜHEYLA — Annem var efendim... Bir de kardeşim...

SABAHATTİN — Kardeşin çalışmıyor mu?...

SÜHEYLA — (Yutkunur) Şimdi çalışmıyor efendim... Bir işi vardı... Hukukta da öğrenciydi...

SABAHATTİN — Niçin çalışmıyor şimdi?...

SÜHEYLA — (Gözleri dolar, saklamaya çalışır.) Gözleri görmüyor... Hürriyet alanında copla vurdular başına...

Bir an sessizlik. Hepsi acı acı yutkunur, gözleri dolar.

SABAHATTİN — Bizimle bu oyunu oynar mısın?.

SÜHEYLA — (Bir an tereddütle bakınır). Bilmem nasıl oynanacak?...

KERİM — (Birden atılır). Kardeşine vuranların elinden copu alarak...

SÜHEYLA — (Heyecanlı) Elbette oynarım...

Hepsi birden canlanır. Sabahattin'in etrafında toplanırlar.

SABAHATTİN — Bu yapı bizim... Çoğunluk da burada... Söyleyin nerden başlayalım?.

KERİM — Nasıl başlamıştık bu oyuna?... Toplanmış, yapıyı kurtaralım, yıkılmasın; her yanını onaralım diye konuşmuyor muyduk?... Gene ordan başlayacağız...

HASAN — Evet ordan başlayacağız... Ama o zaman bir Hamdullah'la Selman vardı... Şimdi ortakları var çatıya yerleşmiş...

SABAHATTİN — Tamam... Biz de önce çatıdan başlar, tepeden tırnağa temizleriz yapıyı... (Ötekilere bakar, hepsinin gözünde mutluluk...) Var mı bir diyeceği olan?...

Hepsi coşkunlukla ellerini havaya kaldırırılar. Bağırırılar...

— Yoook...

SELVİ — Yapı bizim... Herşeyi yeni baştan pırıl pırıl yaparık gerekirse....

KERİM - YÜRÜYÜN...

SABAHAATTİN - Yürüyün öyleyse... Daha çok işimiz var... Yeni başlıyoruz... Vakit kaybetmiyelim...

— Yürüyün...

— Yürüyün kardaşlar...

Dönerler, hiç bir taşkınlığa düşmeden vakur ve heybetli bir yürüyüşle çatı merdivenlerini çıkıp, çatı kapısının önünde durmuşlar, tam kapıyı çalacaklardır ki merdivenlerden, Hamdullah, Süleyman, Zihni, Hacı Mahmut ve gangster kılıklı başkaları ellerinde acaip mitralyözlerle içeri girerler. Silâhları bunlara çevirmişlerdir. Derinlerden silâh sesleri duyulmağa başlar... Çatı kapısındaki yarı şaşkın, yarı öfkeli dönerler.

SÜLEYMAN - İnin... Böyle oynayamazsınız dedik size bu oyunu...

HAMDULLAH - İnin... Azgın herifler...

Bir an sessizlik olur... O sırada çatı kapısı da açılmış elinde makineli tabancalarla çıkan herifler, başlarında Pikson, silâhları bunlara çevirmişlerdir. Bir ölüm sessizliği olur, ağır ağır inerler iki basamağı... Aynı anda çatıdaki bütün namlular seyircilere dönmüş, hatta öne kaydırılarak iyice yaklaştırılmıştır, seyircilere... Füzeler de çevrilmiştir. Duvardaki yabancı şirket ilânlarını patlatıp delerek çıkan namlular da seyircilere döndürülmüştür; aynı anda, bu ağır karanlık hava içinde, yapının siyah boş pencereci, boş kapılı ön cephe duvarında Vietnam'la ilgi-

li resimler, ya da filmler geçmeye başlamıştır. Bu tablo bütün etkenliği ve ağırlığı ile bir an yaşanır, sonra ağır ağır ışıklar açılmağa başlar. Sabahattin, Kerim, Hasan, Nâil, Memed, Hüseyin, Süheyla, Selvi, kuşatıldıkları yerden yanyana, ağır ağır toparlanıp öne doğru yaklaşırlar, koro halinde söylemeğe başlarlar... Dimdiktirler... Herseyi yenen bir heybetle gittikçe yükselen bir korodur bu...

— Heeeey

Silâhlar cansız

Silâhlar gülmez

Yüreği yok füzelerin

Kuş sesi

Çocuk sesi

Rüzgârda ekin

Kırlarda sevmek

Nesine mermilerin

Hepsi ellerimizde

Maden parçası

Soğuk çelikten

Bizler sınırsız

Umutla dolu

Kararla dolu

Bizler kandan

Bizler etten kemikten

HEEEEEEEEEYYYYY

(Öne doğru yürüyüp alana taşar, sahneyi kaplarlar.)

Dost belli düşman belli

Uykulardan uyandık

Kurtulduk sülüklerden

HEEEEEEEEEYYYYY

(Hoparlörde GÜM

diye pathyan tek davul sesi)

Vur şahinim vur

